

ආලෝකෝ උද්‍යාදි

භික්ෂු දේශනා

ලබ්‍රනෝරැවකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ
කම්මට්ඨානාචාර්ය පූජ්‍යපාද

මාන්කඩවල සුදස්සන හිමි

ධර්ම දානය පිණිසයි.
Not For Profit Distribution.

ආලෝකෝ උද්‍යාදි භික්ෂු දේශනා

මෙම පුස්තකය පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන හිමියන් විසින් 2015 දෙසැම්බර් මස දී හික්ෂුන් වහන්සේලා 200 නමක් විෂයයෙහි ලබුනෝරුව ආරණ්‍ය සේනාසනයේ දී පැවැත් වූ ධර්ම දේශනා හතරක එකතුවක් ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් ඔබ අතට පත් කිරීමකි. ආශ්‍රවක්ෂය වන පරිදි නිවැරදිව විදර්ශනාවට සිත පිහිටුවන ආකාරය ත්‍රිපිටක ධර්මයට අනුකූලව විස්තර වන මෙම පොත ඒ පිළිබඳ උනන්දුවක් දක්වන යෝග්‍යවචරයන්ට ඉතා දුර්ලභ සම්පතක් බව අපගේ විශ්වාසයයි. මෙය කියවීමෙන් පසු තවත් අයකුට ලබා දීමෙන් ඔබටත් මෙම ධර්ම දානයට දායක විය හැක.

මුද්‍රණය හා බෙදාහැරීම

නිවන් මග

www.facebook.com/path.nirvana
path.nirvana@gmail.com

ආලෝකෝ උද්‍යාන

හික්මු දේශනා

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුද්දස්සන හිමි

ISBN 978-1-5239-5326-4

ප්‍රකාශනය

නිවන් මග

fb.com/path.nirvana

2016

පිරිසිදු ධර්ම භූතයකි

නොමිලයේ බෙදාහැරීම පිණිසයි

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2016 පෙබරවාරි

මෙම පොතෙහි අන්තර්ජාල සංස්කරණය හා මෙම දේශනා
මාලාවේ පටිගත කරන ලද දේශනා ශ්‍රවණය සඳහා පිවිසෙන්න

<http://sudassana.org/>

රු. 60 ක් පමණ වන මුද්‍රණ වියදම පමණක් ගෙවා පොතේ පිටපත්
ලබාගෙන ඔබ ප්‍රදේශයේ ධර්මකාමී පින්වතුන් අතර බෙදා දීමට අවස්ථාව
සලසා ඇත.

පිටපත් ලබා ගැනීමට

කොළඹ - 0112-752352 හෝ path.nirvana@gmail.com

නුවර - දයානන්ද මහතා - 0777-665198

මාතර - මුනිදස මහතා - 0714-438747

මුද්‍රණය

කොළඹ ප්‍රින්ට්ස්

17/2, පැතිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථන 011 4 870 333

ප්‍රසිද්ධාපනය

ඒ අනුක්‍රමයෙන් සම්මානසම්බන්ධයෙන් වහන්සේගේ ශ්‍රී මුඛයෙන් ගලා ආ සත්වයින්ගේ ජරා, මරණ, ශෝක ආදී රෝගයන්ට දිව ඔසුවක් බඳු වූ ඒ ශ්‍රී සද්ධර්මයේ අරුත් කාලයේ වැලිතලාවෙන් වැසී යාමට නොදී නැවත ලෝකයට විවර කර පෙන්වන අපගේ අතිපූජනීය කල්‍යාණ මිත්‍ර මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් 2015 දෙසැම්බර් මස දී හික්ෂුන් වහන්සේලා ලබුනෝරුව ආරණ්‍ය සේනාසනයේ දී පැවැත්වූ ධර්ම දේශනා හතරක එකතුවක් උන්වහන්සේගේ අවසරය මත මෙසේ මුද්‍රිත මාධ්‍යයෙන් ධර්ම දනයක් ලෙස ඔබ අතට පත් කරන්නට ලැබීම ඉමහත් සතුටකි.

මෙම ධර්ම දනය හේතු කොට ගෙන ජනිත වන්නා වූ කුසල් බලයෙන් සන්පුරුෂ වැට පවත්වන්නා වූ පූජ්‍ය පාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේට සම්බුද්ධ ශාසනයේ විරස්ථිතිය උදෙසා සිදු කරන්නා වූ ශාසනික මෙහෙවර ඉදිරියට කර ගෙන යාමට අවශ්‍ය ශක්තිය ධේරු සහ නිද්‍රක් නිරෝගී භාවය නො අඩුව ලැබේවායි පතමු. මෙම පුස්තකය සකස් කිරීමට නොයෙක් අයුරින් දයක වූ දිල්ලක්ෂී, වසන්තා, ලක්ෂී, දයානන්ද, තනූප් යන පින්වතුන් ඇතුළු සියලු දෙනාට ද, එය මුද්‍රණය හා බෙද හැරීමට උදව් කළ සියලු දෙනාට ද, මෙහි මුද්‍රණ බරපැන දරමින් එය නොමිලයේ ම ඔබ අතට පත් කළ පින්වතුන්ට ද, මෙය කියවන ඔබ අප සියලු දෙනාට ද, දිව් මගේ 63 වන වියට පා තැබූ ගුණදස ලියනගේ පියාණන්ට ද, වහ වහා දුක්ඛ නිරෝධය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට මේ ධර්ම දනය කුසලය උපනිශ්‍රය වේවා.

දේශනා විලාසයේ එන හඬ හැසිරුම් කියවීමේ දී හමු නොවන බැවින් ඇති විය හැකි ගැටළු සහගත ස්ථාන අප විසින් අර්ථය නො වෙනස් වන සේ සංශෝධනය කිරීමට උත්සාහ ගෙන ඇත. සිදුවී ඇති යම්කිසි ප්‍රමාද දෝෂයක් ඇතොත් පටිගත කරන ලද දේශනාව සමග සසඳ කාරුණිකව අප වෙත දන්වන මෙන් ඉල්ලා සිටිමු.

වචනයේ පරිසමාප්ත අර්ථයෙන් ම උතුම් රත්නයක් බඳු මෙම පුස්තකය ඉතා ඕනෑ කමින් හා අවධානයෙන් යුතුව කිහිප වරක් හෝ කියවා අවබෝධ කර ගන්නා ලෙසත්, එයින් නො නැවතී එය ප්‍රායෝගිකව අත්හද බලා ධර්මයේ සන්දිට්ඨික ගුණය තමා තුළින් ම අත්දකින ලෙසත් අවසන් වශයෙන් ඉල්ලා සිටිමු.

නිවන් මග

2016-02-04 හෝමාගම දී

“ස්වාක්ධාතෙ, හික්ඛවෙ, ධම්මවිනයෙ යො ව සමාදපෙති යඤ්ච
සමාදපෙති යො ව සමාදපිතො තථත්තාය පටිපජ්ජති සබ්බෙ තෙ
බ්බුං පුඤ්ඤං පසවන්ති. තං කිස්ස හෙතු? ස්වාක්ධාතත්තා,
හික්ඛවෙ, ධම්මස්සා”ති.

“මහණෙනි, මා විසින් මනා ලෙස දේශනා කරන ලද මේ ස්වක්ධාත
වූ ධර්ම විනය කෙරෙහි යමෙක් යොමු වෙත් ද, යමෙකු යොමු
කරවත් ද, යොමු වූ යමෙක් එහි පිළිවෙත් පුරත් ද, ඒ සියල්ලෝම
බොහෝ පින් රැස් කර ගනිති. මක් නිසාද යත්, මහණෙනි මේ
ධර්මය මා විසින් මනා ලෙස දේශනා කොට ඇති බැවිනි.”

ස්වක්ධාත සූත්‍රය, ඒකධම්මපාළි, අංගුත්තර නිකාය

පුණ්‍යාභූමෝද්භාව

.....
.....
.....

පළමුවැනි දේශනය

නමොතස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

යොවෙ වස්සසනං ජීවෙ, අපස්සං උදයබ්බයං; එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යා, පස්සතො උදයබ්බයං'ති.

පින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙන් අවසරයි, පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, මේ ස්වාමීන්වහන්සේලා දන් මේ සුදුනම් වෙන්නේ ලොව්තුරා බුදුරජාණන්වහන්සේ අපි කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. ඒ නිසා මුලින්ම බොහෝම මෙත් සහගත සිතින්ම මතක් කරනවා ස්වාමීන්වහන්සේලාට මේ අවස්ථාවේ දී මේ දේශනාව ඉතාමත් ඕනෑකමින්, බොහෝම හොඳට ශ්‍රවණය කරන්න කියලා.

බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා ශ්‍රාවකයන්ගේ සම්මා දිට්ඨිය ඇතිවීම පිණිස ද්වෙ හෙතු ද්වෙ පච්චයො - හේතු දෙකක් තියෙනවා, ප්‍රත්‍යය දෙකක් තියෙනවා. පරතො ඝොඝො ච, යොනිඝො ච මනසිකාරො - චතුරායඝී සත්‍යය ඝට්ඨ වූ දේශනාවන් අහන්නට ඕනේ. ඒ වගේම ආධ්‍යාත්මයේ, තමා තුළ යෝනිසෝමනසිකාරය.

එයින් පෙන්නනවා පරතොඝොඝය, නැත්නම් සකසා ධර්මය ඇහුවේ නැත්නම්, ඒ භාෂිතයාගේ අර්ථය තේරෙන්නේ නැහැ. සුත්‍රයාගේ අර්ථ තේරෙන්නේ නැහැ. අර්ථය තේරෙන්නේ නැත්නම් යෝනිසෝමනසිකාරය කරන්න බැහැ. යෝනිසෝමනසිකාරය කරන්න බැරි නම්, මනුෂ්‍යය ධර්මයට වඩා ආයඝී භාවය ඇති කිරීමට සමත් ශුභ දර්ශනයක් ලබන්න බැහැ කියලා.

මනුෂ්‍යය ධර්මයට වඩා ආයඝී භාවය ඇතිකරන ශුභ දර්ශනයක් ලබන්න නම් යෝනිසෝමනසිකාර ධර්මය නමැති එකම ධර්මය අවශ්‍යයි. යෝනිසෝමනසිකාරය නමැති ධර්මය අපි තුළ උපදින්න නම් දේශිත ධර්මයන්ගේ අර්ථය තේරෙන්නට ඕනේ, වැටහෙන්නට ඕනේ. ඒ ධර්මයේ අර්ථය තේරෙන්නට නම්, අර්ථය වැටහෙන්නට නම් චතුරායඝී සත්‍යය ඝට්ඨ වූ දේශනාවන් 'බාහිරයට හිත නො විසුරුවා, හිත එහේ මෙහේ නො යවා, බොහෝම උචමනාවෙන්' ශ්‍රවණය කළ යුතුයි කියලා ධර්මයේ පෙන්නනවා.

ඒ නිසා මේ අවස්ථාවේ දී මුලින්ම මතක්කරන්නේ හොඳට මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න කියලා. පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, ඇයි අපි ඒ තරම් උවමනාවෙන්, ඒ තරම් හොඳින්, ඔනෑමින් මේ තරම් බණ ඇසිය යුත්තේ? මොකක් හින්දා ද ඔය තරම්ම කන යොමු කරලා බණ අහන්න ඕනේ? ඇහුවොත් වෙන වාසිය මොකක් ද? අහන්න බැරි වුණොත් වෙන අලාභය මොකක් ද?

ස්වාමීන්වහන්ස, මේ ධර්මය අහන්න කියන්නේ වෙන මොකුත් හින්දා නෙවෙයි. මේ ධර්මය අහලා, චතුරාර්ය්‍යසත්‍යය අවබෝධ කරගත්ත කෙනෙක් විතරම මයි මේ සංසාර දුකෙන් එතෙර වෙන්නේ. ස්වාමීන්වහන්ස, අතීතයේ දී සම්මා සම්බුදුරජාණන්වහන්සේලා ඕනේ තරම් ලෝකයේ පහළ වුණා. සසර දුක්ගිනි නිවෙන සද්ධර්මයත් ඒ තථාගතයත් වහන්සේලා දේශනා කළා. අපිත් අනිත් ආත්මභාවයත් පැත්තකින් තැබේවා, බොහෝ සෙයින් මනුෂ්‍යය ආත්මභාවයත් ලබලා තියෙන්න ඇති. ඒත් ඒ එකම ශාසනයක්වත් ආදරයෙන් ඇසුරු නො කළ නිසා, ඒ එකම ශාසනයක්වත් මනා කොට ඇසුරු නො කළ නිසා, තවම ඉපදෙමින් මැරෙමින්, මැරෙමින් ඉපදෙමින් මේ දුක් සහගත සසරේ ඒ මේ අත දුවනවා, සැරිසරනවා.

පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, මේ සසර අපි නිකම්ම දුවනවා, සැරිසරනවා නෙවෙයි. බුදුරජාණන්වහන්සේ “මේ දීර්ඝ සංසාරයේ එනකොට තමන්ට ඇඟ ලේ කිරි කරලා පොවපු ආදරණීය මව් මළ දුකට අඬපු කඳුළු එකතු කළා නම්, සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි” කියලා පෙන්නවා. දහඩිය මහන්සියෙන් හරි හම්බ කරලා පෝෂණය කළ පියා මළ දුකට අඬපු කඳුළු එකතු කළා නම්, සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙන්නවා. තමන්ගේ දුව, පුතා, සහෝදරයා, සහෝදරිය, ඥාති හිතෙහිත් මැරුණු දුකට අඬපු කඳුළු වෙන වෙනම එකතු කළොත්, සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙන්නවා. ඒ වගේම මේ දීර්ඝ සංසාරයේ එනකොට තිරිසන් ආත්මවල අපි ඉපදුන විට, මස් පිණිස මරණ වෙලාවේ දී ගෙල සිඳින කොට ගලාගෙන ගිය ලේ එකතු කළා නම්, සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙන්නවා.

මේ ටික දේශනා කරලා සුගත වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙහෙමත් දේශනා කරනවා. “මහණෙනි, පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය දන්නා වූ ශ්‍රාවතක් ආයුෂී ශ්‍රාවකයෙක් හැරෙන්න මේ ලෝකයේ කිසිම කෙනෙක් මගේ වචනය විශ්වාස කරන්නේ නැහැ” කියලා. ‘අඬපු

කඳුළු මුහුදේ ජලයට වඩා වැඩියි' කියලා කිව්වහම අපිට හිතන්නේ මේ බර කරලා පෙන්නන්න හදනවා, ටිකක් බය කරන්න හදනවා කියලා. මොකද වැවක, පොකුණක වුණත් වතුර ගොඩාක් තියෙනවා කියලා පෙනෙන හින්දා.

නමුත් ස්වාමීන්වහන්ස, බුදුරජාණන්වහන්සේ කියන්නේ කෙනෙක්ව යහපතට ගන්නවත් බොරුවක් කියන කෙනෙක් නෙවෙයි. අපි හැම කෙනෙක්ම ඒ තරම්ම සසර දුක් විඳලා තියෙන හින්දමයි බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ වචනය දේශනා කරන්නේ.

අපි සසර එව්වර දුක් විඳලා තිබුණත් අද අපිට පෙනෙන්නේ නැහැ. පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, මට මේ බිත්තියෙන් පිටිපස්ස පෙනෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන්නේ නැත්තේ එහා පැත්තක් නැති හින්දා නෙවෙයි, වැහිලා තියෙන හින්දා බිත්තියෙන්. නො පෙනුණ පමණකින් මම "නැහැ" කිව්වොත් ඒක වැරදියි නේ? ඒ වගේ අනන්ත සංසාරය අපට පෙනෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන්නේ නැත්තේ ස්වාමීන්වහන්ස දුක් වින්ද සසරක් අපිට නැති හින්දා නෙවෙයි. භවයෙන් වැහිලා, අවිද්‍යාවෙන් වැහිලා හින්දා. ඉතින් මෙන්න මේ අවිද්‍යාවෙන් භවය වැහිලා තියෙනකම හින්දමයි අපිට මේ සසරේ දුක් සහගත ස්වභාවය නො පෙනෙන්නේ.

අපි හැම කෙනෙක්ම ස්වාමීන්වහන්ස එව්වර සසර දුක් වින්ද අය. ඒ විතරක් නෙවෙයි, ගස්, ගල්, පර්වත වලින් වැටිලා හිස පොඩි වූ ජීවිත ඕනේ තරම් ඇති. ඒ වගේම අතපය හතරම නැතුව පිලෙක් වෙලා මැරුණු ජීවිත ඕනේ තරම් ඇති. ඇස් දෙකම අන්ධව, ගල්මුල් වල පය හැපි හැපි වැටිලා ජීවිතය අවසන් වූ වාරවල් ඕනේ තරම් ඇති. හොඳයි අතපය හතරම හදිස්සියේ කෝවිචියකට හරි, වාහනයකට හරි අහුවෙලා නැති වුණොත්, ඇස් අන්ධ වුණොත්, අපි ගාව තියෙන පන්සල්, දේපල, වස්තුවෙන් ඇති වැඩක් තියෙයි ද? ඒවායින් අපට මොකක් වෙයි ද?

නමුත් අද නැති වුණාට ස්වාමීන්වහන්ස, මතක තබාගන්න ඕනැම වෙලාවක ඒ තැනට පත්වෙන්න පුළුවන් ආත්මභාවයක් උඩයි අපි ඉන්නේ කියලා. හරියට ඉතාමත් තියුණු උල් පිහි ටිකක් උඩ විජ්ජා දක්වන විජ්ජාකාරයෙක් වගේ, ජරා මරණ නමැති ධර්මතාවය යටින් පිහිටුවාගෙනයි අපි මේ හැමදෙයක්ම කරන්නේ. ඉතින් එබඳු වූ දුක් සහගත සසරෙන් එතෙර වෙන්න තියෙන එකම තොටුපොළ, එකම තැන මේ සද්ධර්මය අවබෝධ වීමෙන් මයි. ඉතින් ඒ නිසා මේ දුක්

සහගත සසර ස්වභාවය සිහි කරලා, ඒ සසරෙන් එතෙර වීම සඳහායි මේ ධර්මය අහන්න ඕනේ.

තවද ස්වාමීන්වහන්ස, බුදුරජාණන්වහන්සේ “සසර දුකයි” කියලා කියන්නේ මනුෂ්‍යයෙකුට විඳින්න තියෙන මේ දුක් ටික හින්දා විතරක් නම් නෙවෙයි. අපි දැන් ඔය කතා කළෙන් - මනුෂ්‍යය කියන ලෝකය ගත්තහම සුගතියක්. සුගතියක් වින්ද දුකක්. නමුත් දුගතිය කියලා නොමනා ගති ඇති තැනක් තියෙනවා. අන්න එතැන නිසායි බුදුරජාණන්වහන්සේ “සසර දුකයි” කියන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, යම්කිසි කෙනෙක් ඉපදුණු දවසේම ඉඳලා අතපය හතරම වලංගු නැතුව මලමුත්‍ර ගොඩේම අනුන් විසින් කවන, පොවන, නාවන, අන්දන පළඳන, ශුද්ධපවිත්‍ර කරන තත්වයට පත්වෙලා මලමුත්‍ර ගොඩේම අවුරුදු 100ක් ජීවත්ව හිටියොත්, ඒද එයා ඉන්නේ සුගතියක්.

මම ස්වාමීන්වහන්සේලාට පොඩි කතාවක් කියන්නම්. මේවා එකක්වත් ම දහමෙන් බැහැර නෙවෙයි. අපිට මේ වගේ කතාවන් අහන්න හම්බවෙන්නේ නැති හින්දා, ජීවිතයේ ස්වභාවය පෙන්නන වචන අහන්න ලැබෙන්නේ නැති හින්දා, අපි ඉන්න තැන දෙසේ නො දකින හින්දා, තෙක්බම්මයේ ආනිසංස අහන්න නො ලැබෙන හින්දා, දවසින් දවස, දවසින් දවස අපේ මනස ආසුව වලට, ප්‍රපාතයකට ඇදීලා යනවා. නමුත් මේ තෙක්බම්ම නිශ්‍රිත වචන ඇහෙනවා නම්, බොහෝම කලාතුරකින් කෙනෙක් තමයි දහමෙන් අහකට යන්නේ. අනිත් හැම කෙනෙක්ම නිවන් දකිනවා. නිවන් දකින්න පුළුවන් හේතු-සම්පත් තියෙනවා.

නිවන් දකින්න හේතු-සම්පත් තියෙන හින්දයි බුද්ධෝත්පාද කාලයක මනුෂ්‍යයෙක් වෙලා ඉපදිලා තව මේ ශාසනයේ පැවිදිත් වෙනවා කියලා කියන්නේ. ඒ ජීවිතය තරම් පින්වත්ත ජීවිතයක් තව කොහෙවත් නැහැ. නමුත් කල්‍යාණමිත්‍ර ඇසුර කියන එක ලෝකයේ දුර්ලභයි. ඒ ඇසුර නැතිකම නිසායි බොහෝ දෙනෙක් දහමෙන් අහකට යන්නේ. මම ජීවිතයේ දුක ස්වභාවය ගැන දිග කතාවක්, නමුත් කෙටි කරලා මම කියන්නම්.

විමානවත්ථුවේ තියෙනවා අම්බසක්ඛර ප්‍රේතවත්ථුව කියලා එකක්. අන්න ඒක පොඩ්ඩක් බලන්න ස්වාමීන්වහන්ස. ඒකේ පෙන්නන්නේ අම්බසක්ඛර කියන ලිච්ඡවි රජුරුවන්ගේ කාලයේ නො කරපු

වරදකට වැරදි කරුවෙක් වෙලා උල උඩ තිබ්බ මනුස්සයෙක් ගැන කතාවක්. එයාගේ ඇති පුත්‍රයෙකුත් ඒ වරදට හසුවෙලා ඇති පුත්‍රයා හිසගසා මරනවා. එයා ගිහිල්ලා විමාන දෙවියෙක් වෙලා උපදිනවා. ඒ ඇති මාමාව උල උඩ තියනවා. උල උඩ තිබ්බ ඒ මාමාව එක පාරට මැරෙන්නේ නැති විදිහට ටික ටික, ටික ටික මැරෙන විදිහට තමයි උල හදලා තියෙන්නේ. ඉතින් මේ උල උඩ ඉන්න මේ කෙනා “අනේ මම මැරෙන්නේ නැහැනේ, මැරෙන්නේ නැහැනේ, මෙච්චර දුක් විඳි විඳි මට ඉන්න වෙන්නේ කොයි වෙලාවේ හරි මාව මැරෙනවා නම් හොඳයි” කියලා මරණය ප්‍රාර්ථනා කරනවා. නමුත් මිය ගිය එයාගේ ඇති අනිත් කෙනා දකිනවා මෙයා මැරුණු හැටියේ ගිහිල්ලා උපදින්නේ අවිච්ඡි මහා නරකයේ කියලා. ඉතින් ළඟට ඇවිල්ලා කියනවා “පින්වත, ඔබ මැරෙන්න හිතන්න එපා. ඔබ ජීවත්වෙන්න හිතන්න. අනේ මාව ජීවත්වෙන්නේ නැහැ නේ, මම කොහොමද ජීවත්වෙන්නේ, මම කොහොමද ජීවත්වෙන්නේ කියලා හිතන්න” කියනවා උල උඩ ඉන්න කෙනාට. ඔක රජ්ජුරුවන්ට ඇහිලා රජ්ජුරුවෝ අර අමනුස්සයාගෙන් අහනවා “මේ උල උඩ ඉන්නේ ඔයාගේ හතුරෙක්ද” කියලා. ඇයි “උල උඩ ඉන්න කෙනා මැරෙන්න හිතන කොට, මෙයා මැරෙන්න එපා, ජීවත්වෙන්න කියන්නේ උල උඩ ඉන්න කෙනා දුක් විදිනවා දකින්න එච්චර ඔයා කැමතිද” කියලා අහනවා. ඊටපස්සේ කියනවා “නැහැ, මම මැරෙන්න එපා කියන්නේ මෙයා මේ උල උඩ ඉන්නවා කියන්නේ දිව්‍ය ලෝකයක ඉන්නවා වගේ. මෙයා මැරිලා ගිහිල්ලා උපදින්න ඉන්න තැනට සාපේක්ෂව දිව්‍ය ලෝකයක ඉන්නවා වගේ මේ උල උඩ ඉන්නවා කියන්නේ. මම ඒක දකින හින්දයි කියන්නේ. මෙයා මගේ හතුරෙක් නෙවෙයි, මගේ ළඟම ඇතිවරයෙක්” කියලා.

ඉතින් මම මේ ටික මතක් කළේ ස්වාමීන්වහන්ස, බුදුහාමුදුරුවෝ “සසර දුකයි” කියන්නේ මේ වගේ අපායන් නිසා. පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, ලෝකුඹු නිරය කියන එකේ වැටුණු සත්වයෝ බත්වල පෙන - බත් හැලියක් පැහෙන කොට පෙන දද නටන්නේ. ඒ වගේ මේ වැටුණු සත්වයෝ පැහි පැහි, පැහි පැහි උඩ ඉඳන් යටට යන්න අවුරුදු තිස්දහක් යනවා. යට ඉඳන් උඩට එන්න අවුරුදු තිස්දහක් යනවා ලු. ඉතින් “මෙන්න මේ ස්වභාවය ස්වාමීන්වහන්ස, සද්ධර්මය අවබෝධ නො වුණු කෙනාට ගෙදර වගෙයි” කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළේ.

මේ එකකින්වත් කියන්නේ අඩ අඩා ඉන්න නෙවෙයි. දුක් වෙන්න නෙවෙයි. මේකෙන් මිඳෙන්න පුළුවන් අවස්ථාව අපිට ඇවිල්ලා තියෙනවා, හම්බවෙලා තියෙනවා. 'මේකෙන් වැඩක් ගන්න' කියන කාරණාව පොඩ්ඩක් මතක් කරන්නයි. ඉතින් මෙව්වර අපි සසර දුක් විඳලා තියෙයි. ඒ දුක් පැත්තකින් තබන්නකො. අපේ පින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේලා එක මොහොතකට - ලෝකයේ ගිහි අය පැත්තකින් තබන්න - අපේ ජීවිතයෙන් අපි භාග්‍යයෙන් මොකක්ද කියලා පින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේලා සිහිපත් කරන්න තමන්ගෙන්. මම මේ කතා කරන හැම දෙයකම ලොකු අරුතක් තියෙයි. ඒ හින්දා හොඳට මේ ගැන භාග්‍යන්න.

අපි පන්සල් හඳුනවා, වෙහෙර විහාර හඳුනවා, දයකයන්ට බණ කියනවා, මේ හැම දෙයක්මත් කරනවා. අපි ජීවත් වෙනවා. මේ හැම එකකින්ම උඩින් පෙනෙන දේවල් පැත්තකින් තබලා කුමන අර්ථ සම්පාදනයක් සඳහාද අපි මේ කරන්නේ කියලා කැරකිලා, කැරකිලා බැලුවොත් අපිට උත්තර දෙකක් හම්බවෙයි ස්වාමීන්වහන්ස. මේ හැම දෙයක්ම කරන්නේ අපිත් 'සැප සතුට ළඟා කරගන්න එකක්, දුක අයින් කරගන්න අනික්'. දුක අයින් කරලා සැප සතුට ළඟා කරගන්නයි මේ හැම දෙයක්ම අපි කරලා තියෙන්නේ. ඊට වඩා වැඩි යමක් නම් නැහැ. කවුරු හරි ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් ඉන්නවා නම්, දන්නවා නම් මට කියන්න "නැහැ, ඔයිට වඩා වැඩි යමක් තියෙයි, මේ සඳහායි" කියලා. ඍජුව අපිට පෙනෙන්නේ නැතුව ඇති නමුත් මම ඒක වක්‍රාකාරව පෙන්නවා 'නැහැ, ඔකේ අර්ථය තියෙන්නේ මේ සඳහායි' කියලා.

මොකද, බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා "මහණෙනි, සබ්බ ධම්මානං වේදනා සමො සරණො - මහණෙනි, සියලුම ධර්මතාවයන් වේදනාව නමැති එක්ම ධර්මතාවය අනුව ගිහිල්ලා තියෙන්නේ". මේ තුන් භූමිය අනුව ගිය සියලුම ධර්මතාවයන් වේදනාව නමැති එකම ධර්මතාවය අනුව ගිහිල්ලා තියෙන්නේ. සැප වේදනාව ළඟා කරගෙන, දුක් වේදනාව අයින් කරගන්න තමයි මේ මුළු තුන් භූමියම කටයුතු කරන්නේ. නිවන් දකිනවා කියන මේ කාරණාව තියෙන්නේත් ඒ සඳහා යි. ලෝකෝත්තර කියන ධර්මතාවය තියෙන්නේත් වේදනාව කියන එකම ධර්මතාවය අරභයා යි. වෙන අඩු-වැඩි නැහැ. තථාගතයන් වහන්සේ යමක් වදලා නම් ඒක එහෙමම මයි.

ඉතින් මේ දුක්සහගත සසරෙන් එතෙර වෙන්න අවස්ථාව ලැබුණු මේ මොහොතේ දී, මේ වෙලාවේ දී, මේ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගන්න හැම දෙනාම උත්සාහවත් වෙන්න කියන කාරණාව මතක් කරනවා. ඒ වගේම තව එක වගකීමකුත් මතක් කරනවා.

පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, මේ බණ දහම් ටික අද අපට ලැබෙන්නේ නිකම් නම් නෙවෙයි. එද බුදුරජාණන්වහන්සේ බෝසත් කාලයේ, සුමේධ තාපස කාලයේ, හතර පද ගාථාවක් අහලා නිවන් දකින්න පුළුවන් හේතු සම්පත් තිබුණා බෝසතාණන්වහන්සේට. නමුත් බෝසතාණන්වහන්සේ තමන් වහන්සේට තනියම අවවාද කරගත්තා කියනවා - “කුසගින්නේ ඉන්න දරුවෝ ටිකක් කුසගින්නේ ඉද්දී, දරුවන්ට ආහාර නො දී වළඳන මවක් වගේ, මේ අහිංසක ලෝකයා මේ තරම් සංසාර දුකට වැටිලා ඉද්දී මම කොහොමද තනියම නිවන්පුරට යන්නේ. මහා සාගරයට වැටිලා ගොඩ යන්න තැනක්, ගොඩබිමක් නැතුව එල්ලෙන්න පිහිටකට නැවක්, බෝට්ටුවක් නැතුව, මුහුදට වැටිලා ඉන්න මිනිස්සු දකිද්දී, ඒ කිසිම කෙනෙක් ගන්නේ නැතුව තනියම නැවකින් එතෙර වෙත කප්පිත්තෙක් වගේ මම කොහොමද මේ අහිංසක මිනිස්සු සංසාරයේ දුක් විඳිද්දී තනියම එතෙර වෙන්නේ” කියලා තමන් වහන්සේට බොහෝ සෙයින් අවවාද කරගෙන, “සුමේධ, ඔබ අද නිවන් දකින්න එපා, ඔබ මේ අහිංසක, දුක් විඳින, සංසාර දුක් විඳින සත්ත්වයෝ තව මොහොතක් මොහොතක් හරි, කිහිප දෙනෙක් කිහිප දෙනෙක් හරි, එතෙර කරවලාම නිවන් දකින්න” කියලා අවවාද කරගත්තා ලු. අවවාද කරගෙන ස්වාමීන්වහන්ස එද ඒ නිවන් දකින්න හේතුව තිබුණත්, නිවන් දකින්නේ නැතුව, මේ සෝරභීර වූ සසර සයුරට පැන්නේ පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, මේ බණ කියන, බණ අහන ස්වාමීන්වහන්සේලා නිසායි. අපි නිසායි.

පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, අපි දුක් විඳින්නේ අපේ පෞද්ගලික කෙලෙස් වලට. මා ගාව තියෙන තණ්හාවටයි මම දුක් විඳින්නේ. මා ගාව තියෙන කෙලෙස් වලටයි මම දුක් විඳින්නේ. නමුත් නියත විවරණ ලබපු බෝසතාණන් වහන්සේ තමක් දුක් විඳින්නේ තමන්ගේ කෙලෙස් වලට නම් නෙවෙයි. අනුන්ගේ කෙලෙස් වලට. ‘අනුන්ගේ සැප වෙනුවෙන් තමන්ගේ සැප අත්හල කෙනෙක් ඉන්නවා නම් ඒ

බෝසතාණන් වහන්සේලා යි'. අනුන්ගේ සැප වෙනුවෙන් තමන් දුක් වින්ද කෙනෙක් ඉන්නවා නම් ඒ බෝසතාණන් වහන්සේලා යි.

පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, දෙමව්පියෝ දරුවන්ට කොච්චර ආදරෙයි ද? තමන්ගේ ඇස් දෙක වගේ ජාලිය ක්‍රිෂ්ණජිනා දන් දුන්නේ පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, ඔබවහන්සේලාවත්, මාවත් මේ සසරෙන් එතෙර කරවන්න. පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, ඡද්දන්න ජාතකයේ සවනක්සණ රැස් විහිදෙන දළ කපලා සෝනුත්තර වැද්දට දුන්නේ සර්වඥතා ඥානය නමැති දළ ලබාගෙන ඔබවහන්සේලාවත්, අපවත් සසර දුකෙන් එතෙර කරවන්න. එද කලාබු රජ්ජුරුවෝ අතපය කැලි කැලි වලට කපද්දී, සිතේ ද්වේෂ මාත්‍රයක්වත් ඇති කරගන්නේ නැතුව ශාන්ති පාරමිතාව පිරුවේ මුළු ලෝකයටම ශාන්තියක් ලබාදෙන්න.

පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, මේ බණ ටික ලැබෙන්නේ ඒ මහෝත්තමයන් වහන්සේ නමකගේ ලේ, දහඩිය, කඳුළු, මහන්සිය, ශ්‍රමයක ප්‍රතිඵලයක් ස්වාමීන්වහන්ස. ඒ තරම් දුක් විඳලා සද්ධර්මය අවබෝධ කරගෙන, අහිංසක ලෝකයාගේ ඇස් දෙක පාදලා, සද්ධර්මය නමැති දඬුවට පහන මේ ලෝකයේ තබලා පිරිනිවන් පෑවා. පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස, විශ්වාසයක් තැබුවා බුදුහාමුදුරුවෝ මහා සංඝරත්නය කෙරෙහි - මේ තරම් දුකෙන්, මේ තරම් අපහසුවෙන් මම පාරමි පුරලා අවබෝධ කර ගත්ත මේ සද්ධර්මය, අහිංසක ලෝකයාගේ ඇස් වල කඳුළු නිවෙන මේ සද්ධර්මය මහා සංඝරත්නය ලෝකයේ පවත්වයි, මට ආදරය කියෙන හැම කෙනෙක්ම මේ ධර්මය මොහොතක් හරි ලෝකයේ පවත්වයි, අහිංසක ලෝකයාගේ දුක් ගිනි නිවයි කියන අහිංසක බලාපොරොත්තුවක් තිබුණා බුදුරජාණන්වහන්සේගේ. බුදුරජාණන්වහන්සේ පිරිනිවන් පෑවේ ඒ සද්ධර්මය නමැති දඬුවට, පහන ලෝකයේ දල්වලා තබලා.

එද බුදුරජාණන්වහන්සේගේ කාලයේ පටන්ගත්ත, සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා වහන්සේගෙන් පහළ වූ ආනන්ද, නන්ද, රාහුල ආදී මහා පිනැති, මහා බලැති, මහා තෙරුන් වහන්සේලාගෙන් සෝභමාන වූ අතීත උත්තමයාණන් වහන්සේලා ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් තමන්ගේ යුතුකම් ටික කළා. ශාසනයෙන් යැපෙන්න හැදුණේ නැහැ. ශාසනයෙන් ජීවත්වෙන්න හැදුවේ නැහැ. 'මම මොහොතක් හරි ශාසනය ජීවත් කරන්නේ කොහොමද' කියලායි බැලුවේ.

ඒ මහෝත්තමයන්ගේ කරුණාවක ප්‍රතිඵලය, ඒ මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි හිතක තිබුණු දයාවක ප්‍රතිඵලය හැටියට අද දක්වාම මේ බණ ටික කොහොම හරි අපිට ලැබුණා. මම වැදලා ඉල්ලනවා ස්වාමීනී “මේ ශාසනයට පිහිටක් වෙන්න” කියන එක. “මේ ශාසනයෙන් ජීවත්වෙන්න නෙවෙයි. මේ ශාසනය ජීවත් කරන්න උත්සාහවත් වෙන්න” කියන එක ඉල්ලනවා.

මෙහෙම ගියොත් මේ බුද්ධ ශාසනය තියෙන්නේ නැති බව ඒකාන්තයි. ස්වාමීන්වහන්ස, නිකම්ම නිකම් භාමුදුරුගොල්ලෝ ටිකක් වැඩක් නැහැ. මේ බණ ටිකක් අහන ලෝකය දිහා බලන්න. අපේ ස්වාමීන්වහන්සේලා බණ කියලා කියන්නේ මොකක්ද කියලා. ත්‍රිපිටකයේ කියන එක දන්නේ නැහැ. ත්‍රිපිටකය කියන එක ඉගෙනගන්නේ නැහැ. ඉගෙනගන්න උවමනාවක් නැහැ. කොහොම හරි පැවැත්මකට බණ කියනවා. මට සමාවෙන්න මම කියන එක ගැන. මගේ හිතේ ද්වේෂයක් නැහැ. මම ස්වාමීන්වහන්සේලාට ආදරෙයි. මගේ පන වුණත් දෙන්න පුළුවන්. නමුත් මම මේ කියන්නේ ඇත්ත. අද ශාසනයට වෙලා තියෙන දෙය. මම ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙන් ඉල්ලන්නේ “මගේ බුදුභාමුදුරුවන්ගේ ශාසනයට මෙහෙම වෙන්න දෙන්න එපා” කියන එක. ඉතින් ඒ තරම් කැපවීමකින් මේ ශාසනය බුදුභාමුදුරුවෝ ගෙනාවේ.

අතීතයේ දී මහා සංඝරත්නය නිර්මලව, හැකි පමණකින් අපිට මේ ශාසනය ගෙනැල්ලා දීලා තියෙනවා. මේ ශාසනය බේරගන්න බැහැ ස්වාමීන්වහන්ස ගහලා බැනලා. ස්වාමීන්වහන්ස, මේක මුස්ලිම් ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. මේක දෙමළ ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. මේක කතෝලික ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. මේක සිංහල ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. ඔතැන නෙවෙයි ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ. මේ ‘ඔක්කෝටම ඔබ්බෙන් යට අවිද්‍යාවෙයි’ ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, එතැන හැදෙනවා නම් මුස්ලිම් කියන ගොඩෙත් මේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් අය ඉන්නවා. කතෝලික කියන ගොඩෙත් මේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් අය ඉන්නවා. ඊට එහා අය අතරෙත් ඉන්නවා. අපි ලෝකය තුළ පුද්ගලභාවයෙන් මතවාද ඇති කරගෙන, රණ්ඩු වෙතවා මිසක කවුරුවත් ‘මේ ශාසනයට පිහිටවෙන්න ඕනේ තැන කොතැනද’ කියලා බලන්නේ නැහැ. ඉතින් මම ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙන් ඉල්ලන්නේ එකම දෙයයි.

මේ සද්ධර්මය කොහොම හරි අවබෝධ කරගෙන, මේ බුද්ධ ශාසනය එක මොහොතක් හරි ලෝකයේ පවත්වන්න දයක වෙන්න.

අපේ ස්වාමීන්වහන්සේලාව මේ ලෝකයට බිහි කළ මැණියන්ට, ජාතක කළ පියාට නිවන් සම්පත්තිය ලැබෙන්න ඒ පින ඇති, මගේ බුද්ධාමුදුරුවන්ගේ ධර්මය මොහොතක් ලෝකයේ පවත්වන්න දයක වූ පිනට.

ස්වාමීන්වහන්ස, කෙලෙස් වශයෙන් පිරුණු මනසකින් “මම පන්සලක් හැදුවා කියලා, ගෝලයෙක් හැදුවා කියලා, මම මගේ බුද්ධාමුදුරුවන්ට යමක් කළේ නැහැ” ස්වාමීන්වහන්ස. “නමුත් මට පුළුවන් නම් මේ දුක් සහගත සසරෙන් එතෙර වෙන්න - ඉපදෙමින් මැරෙමින්, මැරෙමින් ඉපදෙමින් යන අභිංසක එක ජීවිතයකට නිවැරදි බණ පදයක් කියලා, ධර්මයේ එක අර්ථයක් පහදලා දෙන්න පුළුවන් නම්, මනුෂ්‍යයෙක් හැටියට, පැවිදි වූ භාමුදුරු කෙනෙක් හැටියට, මට කරන්න පුළුවන් ඉහළම සත්පුරුෂකම මම කෙරුවා වෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස”. ඒ එක කෙනෙකුට බණ පදයක් පහදලා දුන්නොත් එපමණකින් මගේ ස්වාමීන්වහන්සේලා ණය නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස. මේ සත්‍යයක් කියන්නේ.

ඉතින්, ඒ නිසා මතක් කරනවා, අද දවසේ දී මේක ශාසන වගකීමක් ස්වාමීන්වහන්ස. ශාසනයට අවශ්‍ය වෙලාවක් ස්වාමීන්වහන්ස. මේක කොහොම හරි ගෙනියන්න නෙවෙයි. කොහොම හරි පන්සලක් කරන්න නෙවෙයි. කොහොම හරි ආරණ්‍යයක් කරන්න නෙවෙයි. “අපි ශාසනයෙන් ජීවත් වෙන්නේ නැතුව ස්වාමීන්වහන්ස, අපි ශාසනය ජීවත් කරමු කියලා, ශාසනය ජීවත් කරවමු කියලා, මම ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙන් ඉල්ලා හිටිනවා”.

යම්කිසි කෙනෙක්, ස්වාමීන්වහන්සේලාට මේ ත්‍රිපිටක ධර්මය ඉගෙන ගන්න ඕනේ නම්, වෙන කවුරුවත් නැත්නම් මම උගන්නනවා. ස්වාමීන්වහන්ස, මම ටිකක්වත් බය කෙනෙක් නෙමෙයි - සමාවෙන්න, මට ඕනේ මගේ හයියක් කියන්න, මගේ මානයක් කියන්න නෙවෙයි, මම ශාසනයට ආදරෙයි. නමුත් අපිට විශ්වාසයක් තියෙන්න ඕනේ කොතැනක හරි ගොඩනැගෙන්න - “මට හයියක් තියෙයි ස්වාමීන්වහන්ස, මේ මුළු ලෝකයක්ම එක පැත්තක් වුණත් බුද්ධාමුදුරුවෝ දේශනා කළ ධර්මයේ අර්ථය මෙන්න මේකයි කියලා කියලා දෙන්න. මට හැමදෙයක්ම බැහැ, නමුත් අවශ්‍යම දෙය පුළුවන්”.

ස්වාමීන්වහන්සේලා උත්සාහවත් වෙනවා නම් මේ ශාසනයේ 'කොහොම හරි' යන්නේ නැතුව, ඇත්තටම එද බුදුහාමුදුරුවන්ගේ කාලයේ වගේ නිරපේක්ෂ මනසකින් කාය, ජීවිත දෙකේ අපේක්ෂා රහිතව, බුද්ධ ශාසනයේ උන්නතිය උදෙසා පිළිවෙත් පුරන හික්ෂුන් වහන්සේලා පිරිසක් හැදෙනවා නම්, අන්න එබඳු යුගයක් ආපහු එනවා නම්, අහිංසක ලෝකයාගේ ජරා මරණ දුක නිවෙන සද්ධර්මය හැම තැනම දේශනා වෙනවා නම්, දේශනා කරනවා නම්, එබඳු වටපිටාවක් හැදෙනවා නම්, මොන තරම් නම් මේ ශාසනයට යහපතක් වෙයි ද? අපි කළ යුත්තේ ඒක නේ. ඒ ටික කෙරෙනවා නම් ස්වාමීන්වහන්ස, මගේ කායික, මානසික වෙහෙස මම බලන්නේ නැහැ. මට කරන්න පුළුවන් හැම දෙයක්ම මම කරලා දෙනවා.

මම වගකීමෙන් එකක් කියනවා. මම කැමතියි ස්වාමීන්වහන්සේලාට ත්‍රිපිටකය එහෙම ඉගෙන ගන්න, පොදුවේ කටයුතු කරන්න උපකාර වෙන්න. මම කැමති මිදි පැයකට දෙකකට ඇවිල්ලා යනවාට නම්, ඒක තේරුමක් නැති නිසා, ඒකේ අර්ථයක් මම දකින්නේ නැති නිසා. නමුත් ලෝකයේ ඔක්කෝම නො කළත්, අපි කට්ටියක් හරි එකතු වෙලා - අපි මහණ කරනවා නම් ගෝලයෙක් හරි, කෙනෙක් හරි, එයා මේ මේ විදිහට ධර්මය ඉගෙන ගන්න ඕනේ, විනය ඉගෙන ගන්න ඕනේ, මේ වගේ ප්‍රතිපදාවක හැසිරෙන්න ඕනේ, ඊට පස්සේ තමයි එයා යම්කිසි විදිහක ස්ථානයක් භාරගන්නවා නම් හරි, මොන විදිහට හරි මේ වගේ ශාසනයට උපකාරී පැවැත්මක් හදගන්න, හදන්න උපකාර වෙන්නේ කියන එක මතක් කරනවා. එහෙම කරනවා නම් මම කැපවෙනවා ත්‍රිපිටකය උගන්වන්න. මට පුළුවනි ඒක කරලා දෙන්න කියන එකක් මතක් කරනවා. ඉතින් මම මේ ටික මතක් කළේ ස්වාමීන්වහන්ස, අපේ ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙන් ශාසනයට අද මෙන්න මේ වගේ වටපිටාවක් අවශ්‍යයි කියන එක.

ඒකේදීත් භාවනාව කියලා මොනවා හරි දෙයක් කරන්න එපා ස්වාමීන්වහන්ස. ඒක ශාසනයේ පිරිහීමට හේතුවක් විතරයි. අපි හැම වෙලාවේම බලන්න ඕනේ 'මම අද යම් ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කළොත්, මා දිහා බලාගෙන ඉඳලා මේ ශාසනයට එන කෙනා අනුගමනය කරන්නේත් ඒ ක්‍රමයමයි. එයා එයාගේ ගෝලයා හදන්නේ, ඒ ක්‍රමයටමයි. මේ ක්‍රමය ශාසනයට හිතද? නැත්ද? කියන එක දෙවරක් නැතුව අපිට හිතන්න වෙනවාමයි ස්වාමීන්වහන්ස'.

භාවනා ආදී ක්‍රමයක් වුණත් “කොහොම හරි නිවන් දකිනවා” කියන මානසික මට්ටමකට බැහැ. මම ‘නිවන් දකින්න කියලා කොතැනක හරි ගිහිල්ලා, මොනවා හරි දෙයක් ඉගෙන ගෙන ඇවිල්ලා කරනවා’ කියන්නකො. මගෙන් බණ ඉගෙන ගන්න කෙනාත් කරන්නේ ඒක. එයා බුදුදහම භාග්‍යන්නෙන් නැහැ. ඕනෙන් නැහැ. එයා කරන්නේ ඒක. ඊගාව කෙනාත් කරන්නේ ඕක. ශාසනය වෙන පැත්තක.

ස්වාමීන්වහන්ස, දැන් විදේශ රටවල් දිහා බැලුවහම, අපේ ස්වාමීන්වහන්සේලා යනවා. ඒ කරන දේශනාවන් ගත්තහම හරි දුක හිතෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස - ඊයෙන් මහත්මයෙක් ඇවිල්ලා කියනවා, මේ ළඟදී ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් පෙන්නනවා ලු - “අම්බලමේ පිනා වළං කදක් ගෙනා, ඒක බිඳපු ගෙනා, ඒකට මට හිනා කියලා” දැන් ඒකේ පරමාර්ථයක් පෙන්නනවා “අම්බලම කියන්නේ අපේ මේ ජීවිතය කිව්වා ලු. එතකොට වළං කද කියන්නේ මේ නාමරූප දෙක කිව්වා ලු. ගෙනා කියන්නේ බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වා ලු”. එහෙම කියලා ඒ මහත්තයා කියනවා ‘අපි කවදවත් කියනවාද මෙහෙම’ කියලා. ඉතින් මම මේ කියන්නේ කෙනා කෙනා ජීවත්වෙන්න ස්වාමීන්වහන්ස, රස්සාවක් කරන්නේ. මගේ ස්වාමීන්වහන්සේලාට කියනවා නෙවෙයි. මම කියන්නේ එහෙම කියන ස්වාමීන්වහන්සේලාට. ඒ ගොල්ලන්ට ඕනේ නිවන් දකින්න නෙවෙයි. කාවචත් නිවන් දක්වන්න නෙවෙයි. එහෙම ඕනේකමක් තියෙනවා නම් එහෙම කරන්නේ නැහැ. ඒගොල්ලන්ට ඕනේ මුදල්. මම කවදවත් මෙහෙම කතා කරන කෙනෙක් නෙවෙයි, නමුත් මම අද මේ හිතේ දුකට - ඒක ඇහුවහම මට හිතේ හරි සංවේගයක් ඇතිවුණා. ඒගොල්ලන්ට ඕනේ රස්සාවක්. ඒකයි ඒ.

ඉතින් මම හිතනවා මේ ශාසනය රස්සාවකට ගන්නවාට වඩා හොඳයි, සිවුර අයින් කරලා වෙන රස්සාවක් කරන එක. මගේ බුදුහාමුදුරුවෝ ලෝකයේ පහළ වුණේ අහිංසක දුක් විඳින ලෝකයා දුකෙන් මුදවන්න මිසක කාටවත් ඒක රස්සාවක් කරගන්න නෙවෙයි. ශ්‍රද්ධාවෙන් අහිංසක මනුෂ්‍යයෙක් යමක් දුන්නහම ඒක ගන්න එක ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. නමුත් ‘අධර්මයක් කියලා, අධර්මයක් පනවලා ගන්නවා’ කියන එක ඒ තරම් සුභදයක නැහැ.

මම මේ ටික මතක් කළේ ස්වාමීන් වහන්ස, අද ශාසනය තියෙන්නේ ඔහොම තැනක. අපි තවමත් නිහඬව බලාගෙන ඉන්නවා. අපි මුස්ලිම් කියලා රණ්ඩු කරනවා. අපි කතෝලික කියලා රණ්ඩු කරනවා.

මම කියන්නේ ප්‍රශ්නය ඔතැන නෙවෙයි තියෙන්නේ කියලා. ඔය ප්‍රශ්න ඔක්කෝම ලෙහෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස. ස්වාමීන්වහන්සේලා පිළිගන්නවාද 'නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැදිලා නැගිටපු' එකම එක භාමුදුරුනමක් හිටියොත් මේ මුළු ලෝකයම එක දශම ක්ෂණ මාත්‍රයකින් වෙනස් කරයි. ඔය මුස්ලිම් කතෝලික මොකුත් ප්‍රශ්න නැහැ. ඔතැන නෙවෙයි ප්‍රශ්නේ. බුදුරජාණන්වහන්සේගේ කාලයේ කොච්චර තීර්ථකයෝ හිටියා ද? කොච්චර අය හිටියා ද? පන්සල් ගිනි තියන්න, රණ්ඩු කරන්න, ගහගන්න, බැණගන්න ගියේ නැහැ. බුදුරජාණන්වහන්සේ නිහඬව තමන්ගේ දහම තුළ හිටියේ.

ධම්මො භවෙ රක්ඛති ධම්මචාරි - 'ධර්මය රකින කෙනා ධර්මයෙන් රැකෙනවා'. ස්වාමීන්වහන්ස, මේ සිවුර කැහැපට ගහගෙන කැගහන එක නෙවෙයි අපි කරන්න ඕනේ. මම කියන්නේ නිහඬ ප්‍රතිපදාවක්, අහිංසක ප්‍රතිපදාවක් හදගත්තොත් ඒකම ආශීර්වාදයක් මේ බුද්ධ ශාසනයට. ඒ ප්‍රතිපදාව දිහා බලලා එයි දහස් ගණන් මුස්ලිම් අය, දහස් ගණන් කතෝලික අය. ඕනේ තරම් අය එයි ස්වාමීන්වහන්ස. කටහඬ ගැඹුරු අර්ථයකට නෙවෙයි. කටහඬ බොහොම ප්‍රියශීලීයි අපේ පානදුරේ අරියධම්ම ස්වාමීන්වහන්සේ ගේ. ස්වාමීන්වහන්සේලා දන්නවාද ඒ ස්වාමීන්වහන්සේගේ බණ අහන්න මුස්ලිම් අය කීදෙනෙක් ඇවිල්ලා හිටියාද කියලා? ඒ කාලයේ කීදෙනෙක් මුස්ලිම් අය ඇවිල්ලා හිටියාද කියලා? ස්වාමීන්වහන්ස, මම මතක් කරන්නේ 'ප්‍රශ්නය ලෝකය දැක්කේ නැතිවුණාට එතැන නෙවෙයි තියෙන්නේ' කියන එක.

ඉතින් මම මේ ටික මතක් කළේ මේ වගේ දේශනාවක් මම මේ දිගටම කරන්නේ නැහැ. නමුත් ඉස්සෙල්ලාම දවස හින්ද මම මේ ටික කළේ. ආදරයෙන් ආපහු මතක් කරනවා ස්වාමීන්වහන්සේලාට - බුදුභාමුදුරුවෝ පරිනිර්වාණ මඤ්චකයේ දී දකින්න ඇති. ස්වාමීන්වහන්ස "මගේ ශාසනය අනාගතයේ ලංකාවේ පිහිටනවා" කියන වචනය කිව්වේ නිකම් හින්ද නෙවෙයි. "මෙහෙම පිරිසක් ලංකාවේ පහළ වෙනවා, එදට මගේ ශාසනයේ මේ මේ නම් වලින්, මේ මේ අය, මේ මේ ආයුෂ්මතුන්ලා, නැත්නම් මේ මේ අය පැවිදි වෙනවා. මගේ ශාසනයට මෙහෙම මෙහෙම දයක වෙනවා, මගේ වචනය ලෝකයේ පවත්වනවා, මම බලාපොරොත්තු වූ අදහස ඉෂ්ට කරලා දෙන්න අතින් අයත් මෙහෙම උදව් වෙනවා" කියපු එක දකින්න ඇති ස්වාමීන්වහන්ස. ඒ හින්ද ගතානුගතිකව දූවන සමාජ

රටාවට එකතුවෙලා දුවන්නේ නැතුව මේ ශාසනය ගැන සිහිපත් කරමු කියලා මතක් කරනවා.

ස්වාමීනි, ගොඩාක් දෙනෙක් මෙතෙරම ඉපදිලා, මෙතෙරම මැරෙන අය. සසර පරතෙරක් හොයන්නේ බොහෝම ටික දෙනායි. පාංශුකුල වලට අපි කොච්චර ගිහිල්ලා ඇත් ද? නිහඬව ජීවිතයේ ස්වභාවය කියලා දෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස අපිට. ඒත් ධර්මය නො දන්නා ගිහි මිනිස්සු වගේම පාංශුකුල වලට ගිහිල්ලා ඇවිල්ලා පිරිකර පැත්තකට දලා අපි තව මොනවා හරි කටයුත්තක් කරගෙන යනවා. මම කියන්නේ නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස මේ බිත්තියක නගින්න කියලා. 'අඩුපාඩු කරන්න එපා, වෙන්න එපා, හොඳට ඉන්න' කියන එක නෙවෙයි මම කියන්නේ. ස්වාමීන්වහන්ස, අඩුපාඩු වෙන්න පුළුවන්. නමුත් 'අද දවසේ දී අඩුපාඩුවක් වුණත්, හෙට දවසේ දී ඒ අඩුපාඩුව හැදෙන දහමක ඉන්න' කියලා මම කියන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, අද රැට කනවා වෙන්න පුළුවන්. ඒක මහා වරදක් නෙවෙයි. රැට කනවා, නමුත් පුළුවන් විදිහට භාවනා කරනවා. මේ භාවනා කරපු ක්‍රමය හෙට දවසේ දී - "නැහැ, රැට කන එක ඕනේ නැහැ, මට අවශ්‍ය නැහැ, මේක ඇඟට බරයි" කියන තැනකින් දහම විසින්ම එයා මාව අයින් කරන තැන දක්වා මේ දහම වැඩෙනවා. මම කියන්නේ "කන්න එපා, වැරදියි, බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ශාසනයට ආදරෙයි නම් රැට කන්න එපා" කියන එක නෙවෙයි. මම කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස, වළඳනවා නම් වළඳන්න - මම වළඳන්න කියන එක නෙවෙයි, මේ අර්ථය තේරුම් ගන්න.

මම කියන්නේ හැම වෙලාවේම ස්වාමීන්වහන්ස අපේ වරදක් වෙනවා නම් වරදක් වෙන්නේ පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි, කෙලෙස් ටිකක් නිසායි. දෙවරක් වරදට පසුතැවිලි වෙන්න එපා. පසුතැවිලි වෙන එකත් අකුසලයක්. අදහසක් ගන්න - මගේ අතින් මේ වැරද්ද කෙරුණේ කෙලෙස් නිසා නේ. මේ මොහොතත් මම කෙලෙස් නැති කරගන්න උත්සාහවත් වෙනවා කියලා මොහොතක් හරි භාවනාවට මනස යොමු කරන්න. දහමට යොමු කරන්න. ඒ නිසා මම අදහස් කරන්නේ එහෙම. 'වැරදි කරන්න එපා කියන එක නෙවෙයි. අද වැරද්දක් කෙරෙනවා නම් ස්වාමීන්වහන්ස, ඒ වැරද්ද හැදෙන දහමක ඉන්න කියන එකයි' මේකෙන් ඉල්ලන්නේ.

ඉතින් මේ විදිහට කටයුතු කළොත් අපිට මේ බුද්ධ ශාසනය බේරගන්න පුළුවන්. මේ ශාසනය බේරගන්න වෙන කෙනෙක් නම්

එන්නේ නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස. මට බණ ටිකක් පුළුවන් කියලා තනියම කරන්න පුළුවන් එකක් නෙවෙයි මේක. ඇත්තටම මහා සංඝරත්නය කියන්නේ එක ජීවිතයක්, එක තැනක් නෙවෙයි. ඉතින් මහා සංඝරත්නය කෙරෙහි පැවරිවිච මහා යුතුකමක්, වගකීමක් තියෙයි. ඒ ටික පින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේලා මතකේ තබාගන්න කියන එක මතක් කරනවා.

මෙතැන ඉඳලා ස්වාමීන්වහන්ස, මම ස්වාමීන්වහන්සේලාට චතුරායඝී සත්‍යය ගැන ටිකක් කියලා දෙනවා. පසුව සාකච්ඡා ස්වරූපයෙන් අපිට නොයෙක් පැතිකඩවල් වලින් අභගන්න පුළුවන්. දැනට මම කෙටියෙන් ටිකක් කියලා දෙන්නම්.

මම මාතෘකාවක් වශයෙනුත් තැබුවේ බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා “යොවෙ වස්සසතං ජීවෙ, අපස්සං උදයබ්බයං; එභාහං ජීවිතං සෙය්‍යා, පස්සතො උදයබ්බයං - යම්කිසි කෙනෙක් මේ පංචඋපාදනස්කන්ධයේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් නො දැන අවුරුදු 100ක් ජීවත් වුණත් ඒ ජීවිතය හිස් ජීවිතයක්. ‘යම්කිසි කෙනෙක් මේ පංචඋපාදනස්කන්ධයත්, ඒකේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් දැනගෙන එකම එක දවසක් ජීවත් වෙනවා නම්’, ඒ ජීවිතය ශ්‍රේෂ්ඨයි” කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළා. මෙන්න මේ පංචඋපාදනස්කන්ධයේ උදය-වැය දකිනවා කියලා කියන්නේ මේ චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධයට තව නමක්. මම ඒක පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්.

එතකොට අද දවසේ දී අපි එක එක ක්‍රමවේද කරනවා නිවන් දකින්න, භාවනා කරනවා. නමුත් මම වර්තමානයේ දකින එක දෙයක් තියෙනවා, ‘මේ කරන ක්‍රමයට නිවන් නො දැකීම නම් පුදුමයක් නැහැ, නිවන් දක්කොත් තමයි පුදුමය’. අද මේ යන ක්‍රමයට නිවන් දක්කොත් ඒකාන්තයෙන් පුදුමයක් ම යි කියලා මට හිතියා තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ අහසෙන් පොළොවට චතුර බිංදු වැටුණාට නම් ඒ තරම් පුදුමයක් නැහැ. නමුත් ගුරුත්වාකර්ෂණය පොළොවට තියෙද්දී පොළොවෙන් අහසට ගියොත් චතුර බිංදු, වැස්සොත් - ඒ වගේ ක්‍රමයක්.

මොකද මම එහෙම කිව්වේ? බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධයේ දී දුක පිරිසිඳ දකලා, සමුදය දුරු කරන්න. මේ කෙටි අදහසක්. අද මුළු ලෝකයම කරන්නේ සමුදය දුරු කරලා දුක පිරිසිඳ දකින්න. බුදුහාමුදුරුවන්ටත් වඩා දක්ෂ

වෙනත් හඳුනවා. මුළු ලෝකයම හඳුන්වන තමන්ගේ මනසේ තියෙන කෙලෙස් ටික අයින් කරගන්න නේ. කරලා ඇත්ත බලන්න නේ. බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ දුක පිරිසිඳ දැකලා, සමුදය දුරු කරන්න. අපි අද හඳුන්වන කොහොමද? සමුදය දුරු කරලා දුක පිරිසිඳ දැකන්න. අනිත් පැත්තට යන්නේ.

මම ඒක පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්. ඔන්න ඔය වැරද්දයි තියෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්සේ මේ ශාසනයේ. ඔය වැරද්ද හැදුණොත් ඒකාන්තයෙන් රහතන්වහන්සේලා බිහිවෙන එක නවත්වන්න බැහැ. පොඩ්ම පොඩි තැනක් තියෙන්නේ. මුළු ලෝකයටම නො තේරුණාට, තේරුම් නො ගත්තාට වූටි තැනක් තියෙන්නේ. නමුත් වැරදියි.

මෙතැන ඉඳලා මම උපමාවක් අරගෙන, උපමාවකින් යමක් කියලා දෙන්න හඳුනවා. මෙන්න මේ කියලා දෙන ටික තමයි සෘජුවම චතුරායඝී සත්‍යයට සම්බන්ධ වෙන්නේ. ඊට ඉස්සෙල්ලා ටික මම සාමාන්‍ය ශාසනය ගැන තියෙන හැඟීම නිසා කළ දේශනාවක්.

ස්වාමීන්වහන්සේ, මේ ටික නම් නිදිමතේ ඉඳලා හෝ එහෙම නැතිනම් අපහසුකමෙන් ඉඳලා නම් බැහැ. එව්වරට තීක්ෂණය - සභාවස්ස දස්සනසම්පදය තයස්සු ධම්මා ජහිතා භවන්ති; සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡිකඤ්ච, සිලබ්බතං වාපි යදන්ථි කිඤ්චි. චතුරපායෙහි ච විප්පමුත්තො, ඡවාහිධානානි අභබ්බො කාතුං - ඒ කියන්නේ මේ දර්ශනය දැකීමත් හා සමගම ධර්මතා තුනක් දුරුවෙනවා - සක්කායදිට්ඨිය, විචිකිච්ඡා, සිලබ්බතපරාමාස කියන. සතර අපායෙන් මිදෙනවා. ධර්මතා හතරක් කරන්න අභවායි.

ඇත්තටම දේශනාවක් අවසානයේ දී බොහෝ දෙනෙක් මාර්ගඵල ලැබුවා නේ එද. යම් දේශනාවක් සුදේශිත නම්, මනා කොට කරන දේශනාවක් නම්, ඒ ගති එහෙනම් අදත් තියෙන්න ඔබ්බේ. ඉතින් මේ දේශනාව හරියට කළොත් “අනේ අපිට මෙව්වර කල් මේක දක්කේ නැහැ නේ, මේක වැරදිලා නේ” කියලා, යටිකුරු කරලා තිබ්බ දෙයක් උඩුකුරු කළා වගෙයි කියන වචනය කියන්න පුළුවන් මට්ටමට පෙනෙනවා. ඒක කියන්න ඉස්සෙල්ලා මම මොහොතක් විනාඩි 5ක් විවේකයක් දෙනවා. මොකද ස්වාමීන්වහන්සේලා පොඩ්ඩක් ඇවිදලා හෝ එන්න. නිදිමතෙන් හිටියොත්, ටීනමිද්ධය තිබුණොත්, සෘජුවම ඊට යොමු නො කළොත්, මේක තේරෙන්නේ ම නැහැ. එව්වරට ඒ

ටික වටින නිසා, ඇහුවහම නුවණක් තියෙන කෙනාට නම් තේරෙයි මෙව්වර වටිනවා කියලා.

ස්වාමීන්වහන්ස, මම අද මේ දෑත් පෙන්න්න හදන මේ දහම් කරුණු ටික නො දන්නාකම නිසා, අවබෝධ නො වුණුකම නිසා, අවබෝධ කර නො ගැනීම නිසා, අපි හැම කෙනෙක්ම මේ සසර දුක් වින්දේ. අර මව් මළ දුක, පියා මළ දුක වින්දෙත් මේ නිසා. අනවරාග්‍ර සංසාරයක ආවෙත් මේ නිසා. බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ චතුරායඝී සත්‍යය ධර්මය නමැති එකම ධර්මය අවබෝධ කර නො ගත්තකම නිසා, නො වුණුකම නිසා, මේ සත්වයා මියන් විසින් කපා අවුල් කරන ලද රෙදි වියන්නන්ගේ නූල් කැටියක් වගේ අවුල් කරගෙන, ගෙතුණු කුරුළු කුඩුවක් වගේ එකට ගෙතිලා, පැටළුන පඬු ගාලක් වගේ එකට පටලවාගෙන, මේ අපාය සංඛ්‍යාත දුක් සහගත සසර නො ඉක්මවනවා කියලා.

ඒද, චතුරායඝී සත්‍යයේ අපි හිතාගෙන ඉන්න විදිහේ මහා විශාල විස්තර ගොඩක් නැහැ.

‘ඇහෙන් මෙහෙම බලන කොට’ චතුරායඝී සත්‍යයම අවබෝධ වෙන දර්ශනයක් තියෙන්නේ.

ඉතාමත්ම සියුම්, ඇහැට පෙනෙන රූපය මෙහෙම දකින කොටම, ‘සිහි කළ පමණකින් චතුරායඝී සත්‍යයම අවබෝධවෙන’ විදිහේ දර්ශනයක් තියෙන්නේ.

ඒ දර්ශනය තුළ පංචඋපාද්‍යාස්සකන්ධ දුක, දුක ඇති කරන හේතුව තණ්හාව කියන කාරණාවත්, ඒ පෙනෙන රූපයට මේ විදිහට හිත තිබ්බහම දුක පිරිසිදු දකිනවා, සමුදය දුරුවෙලා නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා කියලා මේ පෙනෙන ආයතනයත් එක්ක චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධය, අනවබෝධය තියෙන ගනුදෙනුවක් තියෙන්නේ.

ඇත්තටම නුවණක් තියෙන කෙනාට ගැඹුර නෙවෙයි, සියුම් බවක් තියෙන්නේ. සරළයි, ඉතාමත්ම සියුම් බවක් තියෙන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, අපි හිතන තරම් ප්‍රමාණ කරන්න බැරි නම්, එද බුදුරජාණන්වහන්සේගේ කාලයේ අවුරුදු එකසිය විසිවස් ගිහිල්ලා පැවිදිවෙලාත් චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ කරගෙන තියෙයි. ඉතින්

ඕක කරන්න බැරි දෙයක් නම් කරන්නේ කොහොමද? අනෙක බුදුරජාණන්වහන්සේ කරන්න කියලා පනවන්නේ නැහැ. අනෙක මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, පටිච්චසමුප්පාද ආදී ඔක්කෝම ධර්ම ඉගෙන ගෙන ඉවරවෙලායි චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ වෙන්නේ කියලා එකක් නැහැ. හතර පද ගාථාවක් හරි, අත්ථමඤ්ඤය, ධම්මමඤ්ඤය, ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති - අර්ථය දැනගෙන, ධර්මය දැනගෙන, ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තියේ යෙදුණේ නම් ආසුච්ඡය වෙනවා ම යි. බහුශ්‍රුත භාවයක් අවශ්‍යයි, ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, පටිච්චසමුප්පාද ආදී ධර්මයන් ගැන දැනුමක් අවශ්‍යයි අනිත් අයට උගන්වන්න. චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධයට එහෙම ඕනේ නැහැ.

ඒකයි, අපි කියමු කෙස් බානකොට, කෙසා, ලොමා, නබා, දන්තා, තවො කියන කොට රහත්වෙලා. ඇයි ඒ? එව්වරයි ඕනේ. අද ද මේ මම කියන කාරණාව තේරුණොත් කෙනෙකුට, නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට ඒ ටික කිව්වා නම් රහත් වෙනවා. 'රහත් වුණේ ඒ ටිකෙන් නෙවෙයි, ඒ එක්කම පසුබිමේ තියෙන නුවණක් අල්ලලා දීලා තියෙනවා'. මෙතැන කෙස්, ලොම්, නිය ටික සිහි කරන කොටම "එහෙනම් ආසුච මනසේ නේද" කියන ටික අල්ලලා දීලා තියෙනවා. ඒ හින්දා ක්ෂණිකව ටික ගාලා බාහිරයට යන්නේ නැතුව මෙතැනින් ආසුච්ඡය වෙන්න පුළුවන් හැකියාව තියෙයි.

චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ වුණේ තවපඤ්චකයෙන් ස්වාමීන්වහන්ස. ගැඹුරු ද? තවපඤ්චකය අනුලෝම ප්‍රතිලෝමව කියනවා, චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ වෙලා. ශාසනය නිර්මල නම් අදත් එහෙමයි වෙන්න ඕනේ.

ඒ නිසා මෙන්න මේ ටික ස්වාමීන්වහන්සේලා හොඳට අහගන්න. මේ ටික බුදුහාමුදුරුවන්ගේ දහමවත් නෙවෙයි. මගේවත් නෙවෙයි. තථාගතයන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළ වුණත් නැතත් හැමදම ලෝකයේ පැවතුණ, ලෝකයේ පවතින ඇත්තක් මේ කියන්න හදන ටික. ඒක ලෝකයට වැහිලා. 'බුදුරජාණන්වහන්සේ අග්‍රයි, ශ්‍රේෂ්ඨයි, ජේෂ්ඨයි' කියලා කියන්නේ, බුදුරජාණන්වහන්සේ තමයි මුලින්ම ඒ වැස්ම බිඳගෙන, අවිද්‍යාව නමැති කෝෂය පලාගෙන එළියට ඇවිල්ලා, මේ ඇත්ත මතු කරගත්තේ.

ඒ ඇත්ත බුදුහාමුදුරුවන්ගේ වත් ඇත්ත නෙවෙයි. 'ලෝකයේ හැමදම පැවතුණ, හැමදම පවතින' ඇත්තක්. ඒ ඇත්ත ලෝකයට වැහිලා.

අන්ධකාරයක් මයි. සම්මා සම්බුදුරජාණන්වහන්සේ නමක් පහළ වුණා කියලා කියන්නේ ඔයගොල්ලෝ දුක් විඳින තැනක, ලෝකයේ තියෙන ඇත්ත මෙන්න මේකයි කියලා මතු කරලා දුන්නා. ඒක ලෝකය ඇතුළේ, බිත්තර කටුවක් ඇතුළේ ඉන්න කෙනෙකුට කටුවෙන් එළිය පෙනෙන්නේ නැහැ නේ? ඒ වගේ ‘අවිද්‍යාව නමැති වැස්ම තුළ’ ඉන්න කෙනාට අවිද්‍යාවෙන් එහා පැත්තේ තියෙන, අවිද්‍යාවට හසු නො වන, අවිද්‍යාවෙන් මිදුණු ඇත්ත, ඇතිහැටියේ පෙනෙන්නේ නැහැ. සම්මාදිට්ඨිය ගෝචර නැහැ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, ‘මහණෙනි, මට අග්‍රයි, ශ්‍රේෂ්ඨයි, ජ්‍යෙෂ්ඨයි කියලා කියන්නේ ඇයි?’. උපමාවක් දෙනවා තථාගතයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේටම. “කිකිළියෙක් බිත්තර අටක් හරි දහයක් හරි දලා නිසි විදිහට රැක්කොත්, සුදුසු වෙලාවේ දී නියපොතු වලින් හරි, තුඩකින් හරි කටුව පලාගෙන පැටව් එළියට එනවා. ඒ පැටව් අතරින් ඉස්සෙල්ලාම එළියට ආපු පැටියාට කියනවා වැඩිමහල් පැටියා කියලා. ඒ වගේ මහණෙනි, “මේ අවිද්‍යාව නමැති වැස්ම තුළ, කෝෂය තුළ, අවිද්‍යාව නමැති වැස්ම පලාගෙන ඉස්සෙල්ලාම එළියට ආපු හින්දා මට කියනවා මහණෙනි, අග්‍රයි, ශ්‍රේෂ්ඨයි, ජ්‍යෙෂ්ඨයි කියලා” කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා තමන්වහන්සේට, අග්‍රයි, ශ්‍රේෂ්ඨයි, ජ්‍යෙෂ්ඨයි කියලා කියන්නේ මේ හින්දා කියලා.

ඉතින් ඒ වැස්ම පලාගෙන එළියට ගිහිල්ලා, ඒ වැස්මත්, වැස්ම පලාගෙන යන හැටින් ලෝකයේ ඉන්න ඔක්කෝටම ඉගැන්නුවා. පිරිනිවන් පා වදළා මේ වැස්ම ගැන, වැස්ම පලාගෙන යන හැටි ලෝකයට කියලා දීලා, මේ වැස්මෙන් අනිත් අයව එළියට ගන්න කියන පණිවිඩය සංඝයාට තියලා. ඒක තමයි මම මේ දැන් කියන්න යන්නේ. ඒ හින්දා හොඳට අහන්න.

මේක ඇත්තටම විද්‍යාවක්. මේ ටික විතර වටිනාකමක් - මේ සියලුම වෛත්‍යය පූජනීය තත්වයට පත්වෙලා තියෙන්නේ, ජීවිත පූජනීය තත්වයට පත්වෙලා තියෙන්නේ, මේ ශාසනය පූජනීයත්වයට පත්වෙලා තියෙන්නේ, මේ එක දර්ශනයකින්, එක තැනකින්. එකම වූටි දෙයකින්. මම මේකේ වටිනාකම මේ කියන්නේ. අපි නො දන්නවා වුණාට අපිට මහා පරාසයක් නැහැ. වූටි තැනක් තියෙන්නේ.

අපි විතර භාග්‍යවන්ත පිරිසක් මේ සක්වලේවත් නැහැ. හැබැයි මෙව්වර යමක් ලැබිලා, ඒකේ වටිනාකම නො දකින්න තරම්, කකුලේ

හැපිලත් ඒකේ වටිනාකම, මැණිකක් බව නො තේරෙන්න තරම්, අපි තරම් අවාසනාවන්තයෝත් නැහැ. ඒ තරම් අවාසනාවන්තයි අපි. එව්වරට වටිනවා. කකුලේත් හැපෙනවා. නමුත් ඒකේ වටිනාකම තේරෙන්නේ නැහැ.

මේක ඇහුවහම ස්වාමීන්වහන්සේලාට තේරෙයි, “භාවනාව කියලා අනේ අපි කරන්න ඕනේ මේක නේ” කියලා. ඒ කියන්නේ “මොකක් හරි කළාට හරියන්නේ නැහැ නේ” කියලා. මම දුන් ස්වාමීන්වහන්ස උපමාවක් ගන්නවා. මේ උපමාවත් මම කියන්නේ තේරුම්ගන්න පහසුව පිණිස. අර්ථ පහසුව සඳහා.

අපි බිත්තියක් හදනවා. ගඩොල් ටිකක් ගෙනෙනවා ට්‍රැක්ටරයකින් - හොඳට එකින් එක අර්ථයට එන්න මා පිටුපසින්ම. වැලි ටිකකුත් ගෙනෙනවා. කඩෙන් සිමෙන්තිත් ගෙනෙනවා. වතුර ටිකකුත් ගන්නවා. අරගෙන සිමෙන්ති අනලා ගඩොල් කැට තියලා අපි බිත්තියක් බඳිනවා. බැඳලා කපරාරු කරලා, සුදත් මඳිනවා. දෑත් මේ සුදු පාට බිත්තියක් තියෙන්නේ. දෑත් හොඳට බලන්න ස්වාමීන්වහන්ස, බිත්තිය ඇතුළේ සත්වයෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් හෝ සත්ව පුද්ගල කොටස් හෝ කැලි මොකවත් තිබුණා ද? මොකුත්ම නැහැ. අනාත්මයි.

ඊටපස්සේ අපි කඩට පුරුෂයෙක්ව යවලා එයාට කියනවා තීන්ත ටිකක් ගෙනෙන්න කියලා. නොයෙක් වර්ග වල තීන්ත, පාට ටිකක් ගෙනෙන්න කියනවා. පින්සල් දෙක තුනකුත් ගෙනෙන්න කියනවා. චිත්‍ර අඳින්න දන්න කෙනෙකුටත් එන්න කියනවා. දෑත් මට උපමාවක් ඔනේ. අපි ගනිමු අපේ රතනවංශ ස්වාමීන්වහන්සේ. ඒ සිත්තරාට කියනවා අපේ කෝංචුවේ රතනවංශ ස්වාමීන්වහන්සේගේ රූපය අඳින්න කියලා බිත්තියේ. අඳින්න බැරි ද? පුළුවන්. දෑත් මේ සිත්තරා මේ බිත්තියේ අඳිනවා චිත්‍රයක්.

දෑත් හොඳට බලන්න බිත්තිය - ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති බද්දයෙන් කළ බිත්තිය, හුණු පිරියම් කරලා තියෙන්නේ. බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන චිත්‍රයක් තියෙයි. චිත්‍රය ද මම අර වෙන වෙනම පෙන්නුවේ, පින්සල් ගෙන්නුවේත් අපි, දිය සායම් වගේ ඒවා ගෙන්නුවේත් අපි. සිත්තරෙකුගේ ‘හිතේ තියෙන ගතියට අනුව’ චිත්‍රයේ සටහන් කළ එක විතරයි වෙන්නේ. තේරුණා නේද?

දැන් බිත්තියේ තියෙන චිත්‍රයට කියනවා උපාදය රූපය කියලා. ඒ කියන්නේ ඒක චිත්‍රයක්, චිත්‍රයට තනියම තියෙන්න බැහැ. චිත්‍ර නැතුව බිත්තියට ඉන්න පුළුවන්, නමුත් බිත්තිය නැතුව චිත්‍රයට ඉන්න බැහැ. ඔන්න දැන් බිත්තිය සහ බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයක් තියෙයි.

‘චිත්‍රය’ දකින කොටම අපිට සිහිවෙයිද, නැත්ද කියලා බලන්න “මේ රතනවංශ ස්වාමීන්වහන්සේ ඉන්නේ” කියලා හිතෙනවාද නැත්ද? - හිතෙනවා. දැන් හොඳට හිතන්න, මේ පොඩි විද්‍යාවක් තියෙන්නේ. දැන් “මේ රතනවංශ ස්වාමීන්වහන්සේ” කියලා අපිට හිතෙනවා. හිතන කොටම අපි හිතුවොත් “මේ භාමුදුරුවෝ නම් මහා නරකයි, හොඳ නැහැ, මරන්න ඕනේ, කපන්න ඕනේ, කොටන්න ඕනේ” කියලා හිතුවොත් ප්‍රාණඝාත අකුසලය, භාමුදුරුනමක් නසන්න හිතපු අකුසල කර්මය සිද්ධ වෙයිද, නැත්ද? - වෙනවා. “අනේ මේ ස්වාමීන්වහන්සේ හරිම හොඳයි, හරිම ගුණ යහපත්, හරිම සත්පුරුෂ උත්තමයන්වහන්සේ නමක්, අපි උදේ හවස වන්දනා කළත් කමක් නැහැ” කියලා හිතුවොත් කුසල් සිද්ධ වෙයිද, නැත්ද? - සිද්ධ වෙනවා.

දැන් ස්වාමීන්වහන්ස බලන්න - ‘සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් අරභයා’ කුසල, අකුසල කර්ම අපි කරගෙන තියෙයි. මේ අරමුණේ.

දැන් සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් අරභයා අපේ මනසෙන් කුසල, අකුසල කරන්න උපකාර වූ ‘රූප’ දිහාවට යන්න - ‘බිත්තිය සහ බිත්තියේ කළ චිත්‍රය’. ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය මහාභූත - පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන හතරෙන් තියෙන්නේ. ‘බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන’ පවතින රූපයට කියනවා උපාදය රූපය කියලා - වර්ණ සටහන.

රූප කියන්නේ කොටස් දෙකයි. වත්තාරො ව මහාභූතා, වතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදය රූපං - ‘සතරමහාධාතුව’ සහ ‘සතරමහාධාතුව නිසා’ පවත්නා රූප.

අපි දන්නවා සතරමහාධාතුව කියලා කියන්නේ - අපි දැන් වර්තමාන විද්‍යානුකූලව වුණත් ගත්තොත්, භෞතික විද්‍යාවේ මේකේ භෞතික ස්වභාවය පෙන්නනවා ඝණ, ද්‍රව, තාප, වායු කියන හතරකට බෙදනවා. ඒ ඝණ ස්වභාවය තමයි අපි පඨවි කියන්නේ. ද්‍රව ස්වභාවය තමයි ආපෝ කියන්නේ. තාප ස්වභාවය තමයි තේජෝ කියන්නේ. වායු ස්වභාවය තමයි වායෝ කියන්නේ. එතකොට අද

සංඝ, ද්ව, තාප, වායු කියලා විද්‍යාවෙන් කියන ටිකම තමයි අවුරුදු දෙදහස් ගණනකට ඉස්සෙල්ලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ, පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මහාභූත ද්‍රව්‍යමය ස්වභාව හතරකින් තමයි මේක හැදිලා තියෙන්නේ.

එතකොට බිත්තිය උපමාවට තබා ගන්න පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියලා. බිත්තිය ඇසුරු කරලා ඇඳපු 'චිත්‍රය' උපමාවට තබා ගන්න 'මහාභූත නිසා පහල වූ උපාදය රූපය' කියලා. සතර මහා ධාතුව සහ උපාදය රූප. 'ඒ' දෙන්නා' දකින කොට, 'රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස' අපිට සිහි වුණා. ඒක පැහැදිලියි නේ?

දැන් ස්වාමීන්වහන්සේලා බලන්න 'රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියලා බිත්තිය පැත්තට අත දූම්මොත්' ඒක සුදුසු ද? කියලා. මම කියන එක තේරෙනවාද? "අනේ මම රතනවංශ හාමුදුරුවන්ව අත ගානවා, රතනවංශ හාමුදුරුවන්ගේ අත අත ගානවා, ඔලුව අත ගානවා" කියලා ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය හෝ ඒ ඇඳපු චිත්‍රය අතගැවොත්, පිරිමැද්දෙන් සුදුසු ද? සුදුසු නැහැ. හොඳයි ඒ උපමාව මඳකට පැත්තකින් තබන්න.

ස්වාමීන්වහන්ස, ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් වගේ - 'කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර කියන කොටස් ටිකෙන් හැඳුණු බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන' පවතින 'වර්ණ සටහනක්' තියෙනවා. 'ඒ සටහන දකිනකොටත් රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස' එනවා. දැන් ස්වාමීන්වහන්සේලා හිතනවා ද 'රතනවංශ හාමුදුරුවෝ' කියලා කෙස්, ලොම්, නිය, දත් පැත්තට අත දන්න සුදුසු කියලා? මම කියන එක තේරෙනවා ද?

'බිත්තියයි, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයයි' දකින කොට රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස ආවා නේ? ආවා. ආපහු බිත්තිය හෝ බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය පැත්තට අත දන්න සුදුසු නැති බව අපට පෙනුණා 'මේ කෙනාගේ' කියලා. එතකොට එකක් අපිට තේරුණා - බාහිරයේ ඉඳලා අපේ පැත්තට 'කෙනා කියන අදහස' ආවාට, කෙනා කියන අදහසින් බාහිරය ස්පර්ශ කරන්න බැහැ, ඒක සුදුසු නැහැ කියන එක තේරෙනවා. මම කියන එකේ හොඳට අර්ථය ගන්න.

වක්කුං අනත්තා රූපා අනත්තා - ඇහැයි, රූපයි දෙකම අනාත්මයි. ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය දකින

කොට රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස අපිට ආවා. දැන් අපි දැක්කා ඒ රූපය දකින කොට රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස අපිට ආවාට, 'රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහසින්' ඒ රූපයට යන්න බැහැ. එතැන තියෙන්නේ චිත්‍රයකුයි, ගඩොල්, වැලි ටිකකුයි කියලා අපිට ඇත්ත පෙනෙනවා. එතකොට යන්න ගියොත් අපිට ලැජ්ජා හිතෙනවා, මෝඩයි. එහේ ඉඳන් එනවා, නමුත් බාහිරයට යන්න බැහැ. තේරෙනවා නේද?

ඔය හැඩයම පත්තර කඩදසියක තිබුණොත් ඒත් 'රතනවංශ හාමුදුරුවෝ' කියන අදහස එනවා. අනිත් පැත්තට යන්න බැහැ, "අපි අතගාන්නේ කඩදසිය නේ" කියන අදහසක් එනවා. විඩියෝ පටියක දැක්කොත් ඔය හැඩයම දකින කොට රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස එනවා. ආපහු අනිත් පැත්තට අතගාන්න බැහැ 'ස්ක්‍රීන් එක, ටිව් එකේ වීදුරුව' කියලා පෙනෙනවා.

එතකොට මේ අරමුණු ටිකේම ස්වාමීන්වහන්සේලා එකක් දැක්කා ද? 'බාහිර අනාත්ම රූප ටික නිසා' - කෙනා පුද්ගලයා කියන හැඟීම තමන් තුළ එනවා. නමුත් අපි දැක්කේ නැති වුණාට, නුවණක් තියෙන කෙනාට සුදුසු නැහැ 'තමන්ගේ මනසෙන් ඒක දිහා බලන්න' කියලා.

ඒ කියන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය දකින කොට රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස ආවා නම්, පත්තර කඩදසියේ ඇඳපු චිත්‍ර ටික දකින කොටත් රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස ආවා, විඩියෝ පටිය දකින කොටත් රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස ආවා, කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් කියන කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපය දකින කොටත් රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස ආවා. දැන් මට කියන්න එහෙනම් 'සැබෑම රතනවංශ හාමුදුරුවන්ගේ රූපය' කොයි එකද කියලා.

මම අහන්නේ රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියලා අපිට සිහිවෙන අදහසට අයිති රූපය මොකක්ද? ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති ද අයිති? එහෙනම් චිත්‍රයද අයිති? නැහැ. ඒ දෙන්නා නිසා රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස ආවාට 'ඒ රූප' කෙනෙක්ගේ, පුද්ගලයෙක්ගේ නෙවෙයි, අනාත්මයි නේද?

පත්තර කඩදසියේ තියෙන චිත්‍රය නිසා රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස අපිට ආවාට, ඒ චිත්‍රය අනාත්මයි නේද? ඒක රතනවංශ හාමුදුරුවන්ගේ චිත්‍රය ද? නැහැ. රතනවංශ හාමුදුරුවන්ට අයිති

චිත්‍රයක් තියෙයි ද පත්තර කඩදසියේ? එහෙනම් ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ චිත්‍රයක් දකින කොට රත්නවංශ හාමුදුරුවෝ ආවා නම්, රත්නවංශ හාමුදුරුවන්ට අයිති ගඩොල්, වැලි තියෙනවා ද? රත්නවංශ හාමුදුරුවන්ට අයිති චිත්‍රයක් තියෙනවා ද? එහෙ නිසා අපිට එනවා. ඩිඩියෝ පටිය දකින කොට රත්නවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස ආවා නම්, ටීවී එක ඇතුළේ තියෙන කන්ඩෙන්සර්, ට්‍රාන්සිස්ටර් කියන කැලි ද රත්නවංශ හාමුදුරුවන්ගේ?

එහෙනම් 'ඒ වගේම' කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර කියන මේ ටික තියෙන තැනක රත්නවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස එනවා නම්, ස්වාමීන්වහන්සේලා හිතනවා ද කෙස්, ලොම්, නිය, දත් රත්නවංශ හාමුදුරුවන්ගේ කියලා? නැහැ.

අනිත් පැත්තට යන්න බැහැ.

එතකොට බලන්න මේ රූප ටික දකින කොට, හැම රූපයක්ම දකින කොට 'මනසේ ඇතිවෙලා තියෙන ගතිය එකයි නේද' කියලා බලන්න.

අපිට කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහරෙන් හඳුනා රූපය දකින කොටත් රත්නවංශ හාමුදුරුවෝ මයි ආවේ. ඒ අදහස ආවහමත් මරන්න, කපන්න, කොටන්න හිතුවහම ප්‍රාණඝාත අකුසලය වෙනවා. බිත්තියේ තියෙන චිත්‍රය දකින කොට, ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ තැන චිත්‍රය දකින කොටත් රත්නවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස එනවා. එතැනදීත් කපන්න, කොටන්න, මරන්න ඕනේ කියන අදහස ඇති වුණොත් අකුසලේ සිද්ධ වෙනවා. පත්තර කඩදසියේ තිබ්බත් එහෙමයි. මම මේ කියන ටික දකිනවා ද? තේරෙනවා නේද?

ඔතැන ස්වාමීන්වහන්සේ අපි මෙහෙම ගත්තොත් ඕක චතුරායථි සත්‍යයට බෙදලා -

- ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක් තියෙයි නම්, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයක් තියෙයි නම්, ඔය ටික අයිති දුක්ඛ සත්‍යයට.
- ඒ මහාභූත සහ උපාදය රූප පිරිසිඳු නො දන්නාකම නිසා - ඒක දකින කොටම අපේ මනසේ ආසාව යෙදෙනවා, කෙලෙස් ඇතිවෙනවා. 'මේ රත්නවංශ හාමුදුරුවෝ' කියලා සක්කාය දිට්ඨියෙන් යුක්ත පුද්ගල සංඥාවක් අපේ මනසේ උපදිනවා. ඒ

ටික අයිති සමුදය සත්‍යයට. දැන් මෙහෙම දකින කොටම කෙනා කියන අදහසක් එනවා නේ. මේක අයිති සමුදය සත්‍යයට.

- එතකොට මෙන්න මේ සමුදය දුරු කිරීමයි නිරෝධය. ඒ රූපය දකින කොට අපේ මනසේ රතනවංශ භාමුදුරුවෝ කියලා මේ උපදින කෙලේසය නැති වුණොත්, මේ කෙලේසය නූපන්නොත් රතනවංශ භාමුදුරුවෝ ඉපදීම නිසා, ලෙඩවීම නිසා, මහලුවීම නිසා, මරණය නිසා විදින්න තියෙන ‘දුක්’ ඔක්කෝම ටික නිරුද්ධවෙලා යනවා.

දැන් අර රූපය දකිනකොට මට ‘කෙනා, පුද්ගලයා’ කියන අදහස ඇතිවෙලා - ඒක හොඳට හෝ නරකට හිතුවොත් කර්ම රැස්වෙනවා නේ. කර්ම කියලා කියන්නේ සමුදය සත්‍යයටයි අයිති.

‘චතුරායඝී සත්‍යයේ සමුදය සත්‍යයට අයිති කොටසක් තමයි අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා’ කියන එක. ‘අවිද්‍යාවෙන් හටගන්න සංඛාර’ කියන එක.

මම මේ මතක් කරන්න හදන්නේ ලෝකයට වෙලා තියෙන දෙය. අපි වැරද්ද කොච්චර ඇසුරු කරලාද කියලා කියනවා නම් අපේ මනසේ තියෙන වැරද්ද අපිට පෙනෙන්නේ නැතුව මේ තියෙන්නේ. දැන්, වැස්මක් තියෙන්නේ. මම ඕකටත් උපමාවක් කියන්නම්.

එතකොට වක්ඛුං අනත්තා, රූපා අනත්තා, සොතං අනත්තා, සද්ද අනත්තා, ඝාතං අනත්තා, ගන්ධා අනත්තා කියලා කියන්නේ මේ ආයතන වල ස්වභාවය අනාත්මයි. ඒ උපාදනයට හිත අනාත්ම වූ ආයතන ටික අයිති දුක්ඛ සත්‍යයට. ඒක ටිකක් ගැඹුරු සිද්ධියක්.

දුක් පිරිසිඳ නො දන්නාකම නිසා සමුදය ඇතිවෙලා. බිත්තිය සහ බිත්තියෙන් කළ චිත්‍රයේ යථා ස්වභාවය නො දන්නාකම නිසා රතනවංශ භාමුදුරුවෝ කියන ‘පුද්ගලභාවය, නිත්‍යය සංඥාව, ආත්ම සංඥාව’ ඇතිවෙලා. ‘දුක් පිරිසිඳ නො දන්නාකම නිසා සමුදය’ ඇතිවෙලා.

ඊටපස්සේ සමුදය දුරු කිරීමෙන්, සමුදය දුරු කළොත් නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා. දැන් චතුරායඝී සත්‍යයේ තියෙන්නේ සමුදය සත්‍යය දුරු වුණොත් තමයි නිවන කියන එක සාක්ෂාත් වෙන්නේ. එහෙනම් පුද්ගලභාවයක්, රතනවංශ භාමුදුරුවෝ, ‘කෙනෙක්’ කියන මෙන්න මේ හැඟීම දුරු වූ දවසටයි අජරාමර බව, ජරා මරණ

ධර්මයන්ගේ නිරෝධය, නැත්නම් නිවන කියන එක සාක්ෂාත් වෙන්නේ.

මාර්ගය කියන්නේ මොකක්ද? දුක පිරිසිදු දැකලා, සමුදය දුරු කරලා, නිරෝධය සාක්ෂාත් කළ යුතුයි. එහෙනම් සම්මාදිට්ඨිය තියෙන්නේ කොහොමද? දුක පිරිසිදු දැකලා, සමුදය දුරු කරලා, මේ අප්පරාමර බව සාක්ෂාත් කරගත යුතුයි කියන එක. ඔය විදිහට කටයුතු කරන එකටයි මාර්ගය කියලා කියන්නේ.

ඒකයි මම කිව්වේ මෙතැන තියෙන්නේ ගැඹුරුකම නෙවෙයි, සියුම්කමක් තියෙන්නේ. බොහෝම කාලයක් අනවරාග්‍ර සංසාරයක වැරැද්දම ඇසුරු කරලා, ඇසුරු කරලා, අවිද්‍යාවම ඇසුරු කරලා, අවිද්‍යාව කියන එක අපේ ජීවිතය අද. ඒකයි මේ තියෙන ප්‍රශ්නය.

දැන් අර උපමාවෙන් නම් අපිට පෙනෙනවා ගඩොල් වැලියෙන් කළ බිත්තියයි, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයයි දකින කොට 'කෙනා' කියන අදහස අපිට එන්නේ කියන අදහස මතක් කළා නම්, ආපහු 'කෙනා' කියන අදහසින් මේ රූපයට, ගඩොල් වැලි පැත්තට නැමෙන්න සුදුසු නැහැ නේද කියන එක ටක් ගාලා තේරෙනවා නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට. නමුත් අපි වැරැද්ද ඇසුරු කරලා හින්දා අපිට ඕක පෙනෙන්නේ නැහැ.

දැන් ඒ උපමාවේ නම් තේරෙනවා - එද තවපසුදවකය වුණෙත් ඕක - ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය වගේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත් ටික දකින කොටම - කනබොන ආහාරය, මේ ටික අනාත්මයි. එහෙනම් 'මම' කියන හැඟීම ඇති වෙන්නේ මනසේ නේද කියලා දැක්කා. ආපහු මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත් ටික 'මම' කියලා ඇසුරු කරන්න සුදුසු නැහැ කියලා අනිත් පැත්තට යන්න බැරි වුණා. එක විත්තක්ෂණයෙන් වෙනවා.

අපි ගමු 'තමන්' කියන තමන්ගේම හැඟීම - ගඩොල් වැලි සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක 'තමන්' කියන රූපය ඇඳලා තිබ්බොත්, ස්වාමීන්වහන්සේලාට හිතෙයි "මේ මම නේ" කියන හැඟීම එයි. "මගේ අත අතගානවා, මගේ කකුල අතගානවා" කියලා බිත්තිය පැත්තට අත දම්මොත් සුදුසු ද?

ඒ වගේ - මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් ටික දකින කොටත් 'මම' කියන අදහස එනවා නම් - මේ මගේ අත, මගේ කෙස්, මගේ ලොම් කියලා අනිත් පැත්තට අත දමන්න සුදුසු ද?

ක්ෂණිකව උත්තරය එනවා. තවපසුවකය කියන කොටම ආප්‍රවක්ෂය වුණේ ඇයි? ඔය හින්දා.

ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති ටික පෙන්නන කොටම මේ චිත්‍රය තියෙන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති ටික ඇසුරු කරගෙනයි, එහෙනම් මම කියන හැඟීම තියෙන්නේ මනසේ නේ, ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති ටිකට 'මම කියලා බලන්න බැහැ නේද' කියලා දැක්ක ගමන්ම - 'ගඩොල්, වැලි ටික මම, මම' කියලා ඇසුරු කරපු වැරද්ද අතහැරුණ එකයි ආප්‍රවක්ෂය වුණා කියන්නේ. ඒකමයි තවපසුවකයේ දී වෙන්නෙත්. මෙතැන තියෙන අනාත්මය බලන කොට - කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් කියලා කොටස් වෙන් කරලා, වෙන් කරලා බලන කොට - මෙබඳු කොටස් ටිකක් පිහිටි තැනක 'වර්ණ සටහන දකින කොටම මම කියන අදහස එනවා නම්', "මම කියන අදහසින් මේ කොටස් ටික ඇසුරු කරන්න බැහැ නේද?" කියන නුවණ ක්ෂණිකවම ආවා නම් ආප්‍රවයන්ගෙන් මනස මිදෙනවා.

■ ඒක අපිට තේරෙන්නේ නැත්නම් අපි උපමාවක් ගන්නවා. අපි විදර්ශනා කරනවා කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර - කනබොන ආහාරයෙන් මේ රූපය හැදිලා තියෙන්නේ, මේ රූපය දකින කොටම මම කියන අදහස එනවා. නමුත් මම කියන අදහසින් මේ කයට නැඹුරු වෙන්න බැහැ. සතිපට්ඨානයට නුවණයි. කය හැදිලා තියෙන්නේ කුණප කොටස් ටිකක් නිසා. ඒ කුණප කොටස් ටික දකින කොට මම කියන අදහස එනවා. මම කියන අදහසින් මේ කය පැත්තට නැඹුරු වෙන්න බැහැ. මම කියන අදහසින් මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් ටික ඇසුරු කරන්න බැහැ, වැරදියි කියලා පෙනෙනවා.

■ ඔක කියන කොට අපිට තේරුණේ නැත්නම්, පිළිගත්තේ නැත්නම්, අපි අපිටම උපමාවක් කරනවා. "හොඳයි මගේ හැඩය ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඇන්දෙත්, ඒ රූපය දකින කොට 'මේ මම' කියන අදහස එයි නේ. 'මේ මගේ අත' කියලා හෝ 'මගේ ඔලුව' කියලා හෝ 'මගේ ඇඟ අත ගානවා' කියලා හෝ බිත්තියට අත දෑමමොත් හරි ද? වැරදියි නේද" කියලා තමන් තමන්ගෙන්ම ප්‍රශ්න අහනවා. එතකොට 'ඒ උපමාව සිහි කරගෙන', "එහෙනම් ඒ වගේම නෙවෙයි ද 'ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ තැනක චිත්‍රය' වගේ, කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහරෙන් කළ තැනක මේ චිත්‍රය

දකින කොට මම කියන අදහස එනවා නම් මේ මම කියන අදහසින් කෙස්, ලොම්, නිය, දත් ටිකට අත දමන එක සුදුසු ද?" තමන්ගෙන්ම ප්‍රශ්න කරනවා.

මේ විදිහට කාලයක් කළොත්, ස්වාමීන්වහන්ස 'මේක තේරුණොත් නොබෝ දවසකින් ආසුවක්ෂය වෙනවා'. මේ කියන ක්‍රමය යම්කිසි නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට තේරුණොත් ඒකාන්තයෙන්ම - එයාත් උත්සාහවත් වන්නේ නම් තේරෙනවා නම්, මාස තුනක් යන්නේ නැහැ ආසුවක්ෂයට. ඒ කරම් ම ස්වාක්ඛාතයි.

නමුත් අද ලෝකය දන්නේ නැහැ. අපි කරන එක වැරද්දක් තියෙයි ස්වාමීන්වහන්ස. අපි ඔක්කෝමලා කරන්නේ - දෑත් අපි හොඳට දන්නවා ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් හඳුනා බිත්තිය කෙනෙක් නෙවෙයි, ඇඳුනු විත්‍රයක් කෙනෙක් නෙවෙයි. අපේ හිත තුළයි කෙනා කියන හැඟීම තියෙන්නේ, කෙලේසය තියෙන්නේ කියලාත් අපි දන්නවා. අපි මොකද කරන්නේ මේ කෙලේසය නැති කරන්න හදනවා.

ආනාපාන සතිය, බුදුගුණ, අසුභය වගේ භාවනා කමටහනක් අරගෙන, ඒකෙන් හිත වඩ වඩා, මේ සිතුවිල්ලක් නේද, මේක විතර්කයක් නේද, මේක ධම්ම සංඥාවක් නේද, හිතේ ඇතිවූ එකක් නේද, හටගෙන නැතිවෙනවා නේද කියලා මේ සිතුවිල්ලත් එක්කම ඔට්ටු වෙනවා. ඔය කියන්නේ මොකක්ද සමුදය දුරු කරලා දුක පිරිසිදු දකින්න හදනවා. ඔය විදිහට කරන්න කරන්න නිවනින් ඇතට යනවා අපි. මේ හිතේ තියෙන සිතුවිල්ලත් එක්ක මුළු ලෝකයම කරන වැරද්දක්. මේ ලංකාවේ විතරක් නෙවෙයි, මුළු ලෝකයම කරන වැරද්දක් තමයි 'කෙලෙස් අයින් කරන්න හදන එක'. ස්වාමීන්වහන්ස මේ කාරණාව සිහි කරන්නකො.

'යම් වැරද්දක් හිසා' නම් කෙලෙස් ඇති වුණෝ, 'කෙලෙස් හැරි කළා' කියලා ඒ වැරද්ද හැරිවෙනවා ද කියලා බලන්න.

කොකිස් අවිච්චක් නිසා කොකිසක් හැදුවොත්, අපි හදපු කොකිස කැවා කියලා අවිච්ච කැවා වෙන්නේ නැහැ නේ. අපි කියමු දෑත් රූපය දකින කොට රතනවංශ හාමුදුරුවෝ කියන අදහස, නැත්නම් මම කියන අදහස සිහි වෙනවා. මේ මම කියන අදහස සිතුවිල්ලක් නේද, මේක අනිත්‍යයි නේද, මේක විතර්කයක් නේද, මේක මනසේ

හටගත්ත එකක් නේද, මේක සංඥාවක් නේද කියලා බලනවා. එහෙම නැත්නම් ඒක ඇතුළු අපි සිහි කරගෙන මම කියන එක කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර, කුණප කොටස් වලින් හැදිලා තියෙන්නේ, කනබොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ, නැත්නම් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියලා මේ විදිහට අපි ඒ නිමිත්තේ මොන විදිහට හරි විදර්ශනා කරනවා කියලා කියන්නේ, 'සමුදය සත්‍යය ඇතුළේ දුක්ඛ සත්‍යය භොයනවා'.

දැන් ආයතන ටික දුක්ඛ සත්‍යය. ඒක නො දන්නාකම නිසා සිහි වූ කෙලෙස් ගොන්නයි මේ මනසේ තියෙන්නේ. අපි ඒ සමුදය සත්‍යය ඇතුළේ දුක්ඛ සත්‍යය පිරිසිදු දකින්න හදනවා. මම කියන එක තේරෙනවාද දන්නේ නැහැ. ලොකු වරදක්.

මම භය නැතුව කියන්නේ අද මේ ශාසනයේ කාටවත් තේරෙන්නේ නැහැ මේක. මේ රටේ නෙවෙයි, මුළු ලෝකයේම. මම දක්කා තායිලන්ත වගේ ග්‍රන්ථ, රහතන්වහන්සේලා ඉන්නවා, තියෙනවා, රහතන්වහන්සේලා ලිව්වා යි කියන ග්‍රන්ථ මම දකලා තියෙයි. භය නැතුව මම පෙන්නනවා මේ වැරද්ද එහෙමමම තියෙයි. සමුදය සත්‍යය තුළ දුක්ඛ සත්‍යය පිරිසිදු දකින්න හදනවා.

දැන් මම හිතෙන් සිහි කළොත් - නිකමට කියන්න මට රාග සිතුවිල්ලක් ඇතිවෙනවා කියලා. රාග සිතුවිල්ලක් ඇති වුණහම ස්වාමීන්වහන්ස අපි මොකද කරන්නේ රාග සිතුවිල්ල කියන්නේ නිකම් නෙවෙයි, 'කෙනෙක් ගැන නේ ඇතිවෙන්නේ'. අපි ඒ රාගය ඇති වූ රූප නිමිත්ත අරගෙන එතැන තියෙන්නේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර, කුණප කොටස් ටිකක්, කබ ගලනවා, හොටු ගලනවා, මෙහෙමයි, මෙහෙමයි කිය කියායි බලන්නේ. ස්වාමීන්වහන්ස අපි ඔය කළේ මොකක්ද? සමුදය සත්‍යය තුළ දුක පිරිසිදු දකින්න හදන එක. කවදවත් වැඩෙන්නේ නැහැ. හැබැයි ඕකෙන් එක දෙයක් වෙනවා. රබර් බෝලයක් වතුරේ ඔබාගෙන ඉන්න කොට ඔබාගෙන ඉන්නකම් ඉන්න පුළුවන් වගේ, ඒ මනසිකාරය කරනකම් ම රාග, ද්වේෂ, මෝහ එන්නේ නැහැ. ඒ වෙලාවට නතරවෙලා තියෙනවා. සිතුවිලි වැල් යන්නේ නැහැ, රාග, ද්වේෂ, මෝහ එන්නේ නැහැ. නතරවෙලා තියෙයි. අත ඇරපු ගමන්ම 'ආපහු පිහිටි තැන'.

නමුත් මම මේ කතා කරන දෙය ලොකු ගැඹුරු, සියුම් අර්ථයක් තියෙන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්සේලාට රාග සිතුවිල්ලක් ඇති වුණොත්, මේ හිතේ උපදින කෙලේසයට අතවත් තියන්න එපා කියලා මම කියන්නේ. හිතේ ඇතිවෙනවා නම් යම් සිතුවිල්ලක්, රාග, ද්වේෂ, මෝහ යම් කෙලේසයක්, 'ඒ හිතේ උපදින විතර්ක පැත්තට නැඹුරු වෙන්නවත් එපා. අතවත් තියන්න එපා.' - ඔතැනින් යන්න බැහැ.

මේ සිහිවෙන අරමුණ 'උපන්න සහ උපදින' දෙපැත්තටයි යන්න ඔතේ.

අපිට න්‍යායක් හම්බවුණා ස්වාමීන්වහන්ස. දුක පිරිසිදු දැකලාම සමුදය දුරු කළ යුතුයි මිසක, සමුදය දුරු කරලා දුක පිරිසිදු දකින්න යන්න බැහැ.

ඒ කියන්නේ කෙලෙස් ටික නැති කරලා අනාත්මය අවබෝධ කරන්න බැහැ. අනාත්මය අවබෝධ වෙන්න වෙන්න කෙලෙස් නැති වෙන්නයි ඔතේ. ආයතන වල අනාත්ම ස්වභාවය දකින්න දකින්න ආත්ම දෘෂ්ටිය දුරු වෙන්න ඔතේ මිසක, 'ආත්ම දෘෂ්ටිය දුරු කරලා අනාත්මය අවබෝධ කරන්න යන්න බැහැ'.

අපි අද හදන්නේ ආත්මදෘෂ්ටිය දුරු කරලා අනාත්මය අවබෝධ කරගන්න නේ. ඒ කියන්නේ සමුදය දුරු කරලා දුක පිරිසිදු දකින්න හදන්නේ. මේක වැරදියි. වැරදි විතරක් නෙවෙයි. ඒක කවදවත් කරන්න බැහැ. පුළුවන් නම්, ඒක පහසු නම්, තථාගතයන්වහන්සේ යි පනවන්නේ.

නමුත් අපි තේරුම් ගන්න ඔතේ අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා කියන එක. අවිද්‍යාව නිසායි මේ කර්ම, කෙලෙස්.

එහෙනම් අවිජ්ජා නිරෝධො සංඛාර නිරෝධා - 'අවිද්‍යාව නැති විමෙන්ම සංඛාර නැතිවෙන්න ඔතේ' මිසක, නැති කරන්න බැහැ.

ස්වාමීන්වහන්ස, මම 'කර්ම නැති කරන්න කියලා හැදුවොත්' අනිත් ඔක්කෝම නැතිවෙයි, 'නැති කරන්න කියලා හදන එක' මට කර්මයක්.

ඒ නිසා මෙතැන ලෝකයටම වූ එක වැරද්දක් තියෙනවා. ඔය වැරද්ද හැදුණොත් මේ භාවනා ක්‍රම ඔක්කෝම හරි යනවා. සමථ කමටහන් වල දෝෂයක් නෙවෙයි, නමුත් අද දවසේ දී කෙරෙන විදර්ශනා භාවනා ක්‍රම, මම කවදවත් මෙහෙම කියලා නැහැ නේ. නමුත් මේ චතුරායඝී සත්‍යය දිනා බලලා මම කියන්නේ. මේ ක්‍රමය වැරදියි. මේ

ලංකාවේ විතරක් නෙවෙයි, ලෝකයේම තියෙන මේ ක්‍රමයම වැරදියි. වෙන මොකුත් හින්දා නෙවෙයි, පෙළ දහමේ තියෙන්නේ

- දුක පිරිසිඳ දැකලා සමුදය දුරු කරන්න ඕනේ.
- සමුදය දුරු කරලා නිරෝධය සාක්ෂාත් කරන්න ඕනේ.
- ඔය විදිහටයි මග වඩන්න ඕනේ.

කිසිම තැනක නැහැ සමුදය දුරු කරලා දුක පිරිසිඳ දහ යුතුයි කියලා. 'සමුදය දුරු වෙන්න මගක් නැති නිසා'.

සමුදය දුරු කරලා දුක පිරිසිඳ දකින්න නම් - හරි, අපි ඒක පිළිගනිමු. 'සමුදය දුරු කරන්න ගන්න මාධ්‍යය මොකක්ද' එතකොට? සමුදය දුරු කරන්න ක්‍රමයක් නැති නිසා.

තව පැත්තකින් - අපි කළේ අද ආත්ම සංඥාව දුරු කරලා අනාත්මය අවබෝධ කරන්න. බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ අනාත්මය අවබෝධ කරගෙන ආත්ම සංඥාව දුරු කරගන්න.

ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූපය අනාත්මයි නම්, එහෙනම් ආත්ම සංඥාව තමන් තුළ.

තමන් තුළ තියෙන ආත්ම සංඥාව ගෙවන්න තමන් තුළට මොකුත් කරන්න එපා, හම්බවෙන වාරයක් ගණනේ 'බාහිර අනාත්මයම විතරක් බලන්න යි' බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළේ.

ඒ කියන්නේ 'මනසේ උපදින දෙයට' කිසිවක් කරන්න එපා. අපි අද නො කරන එකම දෙයත් ඕක.

අපි භාවනා කරන්න කියලා කරන වැරද්දක් තියෙන්නේ - නිවන අනිත් පැත්තට යන විදිහක් කරන්නේ. නිවන් දකින පැත්ත වෙනුවට, නිවනින් නො පිටට යන විදිහට කරන්නේ.

ඒ කියන්නේ මුළු ලෝකයම කරන්නේ කෙලෙස් ටික එක්ක ඔට්ටුවෙන එක. කැලයක ඉන්න ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ ඉඳලා, ආරණ්‍ය වාසී, පන්සල් වාසී, මේ ලෝකයේ මුළු ඔක්කෝමලා කරන්නේ කෙලෙස් නැති කරන එක. මම කියන්නේ වැරදියි. කවුරුවත් දන්නේ නැහැ නිවන වැහුණේ කොතැනින්ද කියන එක. මග වැහුණේ කොතැනින්ද කියන එක. පොඩි තැනයි තියෙන්නේ. නමුත් මුළු ශාසනයම වැහුණේ එකම එක වූපි සිදුරකින් ස්වාමීන්වහන්ස.

මේක කරලා බලන්න. මම කිව්වේ එක තැනක පල්ලවෙන ශාසනයක් නෙවෙයි මේක. දවසින් දවස තමන්ගේ මනස දැකලා නුවණැති පුරුෂයෙක්, නුවණැති කෙනෙක් මේ කියන විදිහට එක සතියක් දෙකක් කළොත්, එයා මයි කියන්නේ මේ කාරණාව - 'මහොම නෙමෙයි නිවන් දකින්නේ, මෙහෙමයි' කියලා.

එද ඉඳන් බුදුහාමුදුරුවන්ගේ වචනය වත් නෙවෙයි කියන්නේ. එයා ජීවිතයෙන් දන්නා වූ, දක්නා වූ අත්දැකීමයි කියන්නේ.

ඒ නිසා ස්වාමීන්වහන්ස, මෙතැන දී මට මතක් කරන්න ඕනේකම තිබුණේ මේ චතුරායථි සත්‍යයේ දී ආයතන ටිකේ ස්වභාවය - අර ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඇඳපු චිත්‍රය අයිති දුක්ඛ සත්‍යයට. ඒකට කිසිම වෙනසක් නැහැ, පත්තර කඩදසියක ඇඳපු චිත්‍රය අයිතිත් දුක්ඛ සත්‍යයට. ඒකත් චිත්‍රයක්. විඩියෝ පටියක ඇඳපු චිත්‍රයක් තියෙනවා නම් ඒකත් දුක්ඛ සත්‍යයටයි අයිති. කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු හම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත තැනක පිහිටි සටහනක්, චිත්‍රයක් තියෙනවා නම් ඒකත් අයිති දුක්ඛ සත්‍යයට. ඔය ඔක්කෝම ටික විත්‍ර ටිකක්. මහා භූත සහ උපාදය රූප. දුක්ඛ සත්‍යය. අනාත්මයි.

ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ රූපය සහ චිත්‍රය හොඳට දැක්කා නේ 'කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් නැහැ' කියලා. කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන කෙස්, ලොම්, නිය, දත් වලින් හැදුණු රූපයත් එහෙමම මයි. ඒ විදිහටම, අනාත්මම මයි.

'ඔය කොයි චිත්‍රය දකින කොටත්' ආවේ 'එකම එක මනසිකාරයක් විතරයි නැගිටලා'. කනබොන ආහාරයෙන් යුක්ත රූපය දකින කොට ආවෙත් 'මම කියන හැගීම'. බිත්තියේ තියෙන චිත්‍රය දකින කොට ආවෙත් 'මම කියන හැගීම'. විඩියෝ පටිය දකින කොට ආවෙත් 'මම කියන හැගීම'. පත්තර කඩදසිය දකින කොට ආවෙත් 'මම කියන හැගීම'. චතුරේ ඡායාවක් දැක්කත් ආවේ 'මම කියන හැගීම'. ඒ ටික සමුදය සත්‍යය. එතකොට මේ ටික ඔක්කෝම - කෙලෙස් ටික සමුදය සත්‍යයටයි අයිති. අර ටික දුක්ඛ සත්‍යය.

දැන් දුක්ඛේ අඤ්ඤා නිසායි මේ සමුදය ඇතිවෙලා තියෙන්නේ. ඒ දුක් වූ ස්කන්ධ ටික මහාභූත සහ උපාදය කියලා, දුකේ අපරිඤ්ඤා

බව, දුක පිරිසිඳු නො දන්නාකම, ඉදං දුක්ඛං අරියසච්ච'න්ති මෙ, හික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සතෙසු ධම්මෙසු - මේ දුකයි.

එතකොට මේ දුක පරිඤ්ඤායා'න්ති මෙ - 'මේ දුක, මේ දුක පිරිසිඳු දත යුත්තක්, මේ දුක පිරිසිඳු දැක්කා' කියන තුන ඇති වුණහමයි 'මේ සමුදය, සමුදය ප්‍රභාණය කළ යුත්තක්, සමුදය ප්‍රභාණය කළා' කියන තැනට එන්නේ.

එතකොට එහෙම වෙන්න නම් - 'මේ දුක් වූ ස්කන්ධ ටිකයි' කියලා අපි දැක්කේ නැහැ. සත්‍යය ශ්‍රේණිය අනුහරුණා ඉස්සෙල්ලාම.

1. මේ (උපාදනයට හිත) මහාභූත සහ උපාදය රූප කියන්නේ මේ දුක්ඛ සත්‍යට අයිතියි නේද?
2. ඒවා අරහයා අපි කියමු 'මේ මම' කියලා, 'රතනවංශ භාමුදුරුවෝ' කියලා ඇති වෙන්නේ මේ සමුදය සත්‍යය නේද? සමුදයේ සත්‍යය ශ්‍රේණිය.
3. එහෙනම් මේ සමුදය කියන එක නැති වුණොත් තමයි මේ නිරෝධය කියන එක ඇතිවෙන්නේ නේද? නිරෝධයේ සත්‍යය ශ්‍රේණිය.
4. එහෙනම් දුක පිරිසිඳු දකලා, සමුදය දුරු කරලා, නිරෝධය සාක්ෂාත් කරන විදිහට කරන එක තමයි මග නේද? මග්ග සත්‍යයේ සත්‍යය ශ්‍රේණිය.

කෘත්‍යය ශ්‍රේණියේ දී දුක පිරිසිඳු දකින්න වැඩ කටයුතු ආරම්භ කරනවා. මේ ආයතන ටිකේ අනාත්ම ස්වභාවය, මේ මහාභූත සහ මේ උපාදය රූප නේද කියලා - මම මේ නාම ධර්ම ගන්නේ නැතුව කියන්නේ - දුක පිරිසිඳු දත යුත්තක්. දැන් දුක පිරිසිඳු දකිනවා. දුක පිරිසිඳු දකින්නේ මොකටද? සමුදය ප්‍රභාණය කරන්න. ඒ රූපය දකින කොට මම කියන හැඟීම නැගිටින එක නවත්වන්න. රතනවංශ භාමුදුරුවෝ කියන හැඟීම නැගිටින එක නවත්වන්න.

1. පුද්ගලයෙක්, සත්වයෙක් කියලා ආත්ම සංශ්‍රව මනසින් නැගිටින එක නතරවෙන විදිහටයි අර රූප ටික පිරිසිඳු දකින්නේ. මේක ගෙවෙන විදිහට.
2. 'නවත්වනවා නෙවෙයි', ගෙවෙන විදිහට. සමුදය දුරු කරනවා.
3. 'සමුදය දුරු කරන කොට, ඒ දුරුවෙන මට්ටමට' නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා. එතකොට මේ නිරෝධය සාක්ෂාත් කළ යුතුයි.

4. එහෙත්ම දුක පිරිසිදු දකලා, සමුදය දුරු කරලා, නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙන විදිහට නැවත නැවත කිරීමයි මග වඩනවා කියලා කියන්නේ.

යම් දවසක, 'ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක විත්තියක් නේද' කියන එක හරියට මහා පර්වතයක් හුළඟින් හෙලවෙන්නේ නැහැ වගේ ඒ නුවණ නිශ්චල වෙනවා - හොඳට රූප ටික පිරිසිදු දකිනවා මහා භූත සහ උපාදය රූපයි කියලා.

සමුදය දුරු වෙලා. ඒක දකින කොට ආත්ම සංඥාව උපදින්නේ නැහැ. කෙනා කියන පුද්ගලභාවය උපදින්නේ නැහැ. 'ඉපදීම නතර වෙලා'. සත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවයෙන් විදින දුක කියන එක නිරුද්ධ වෙලා. මග වැඩිලා ඉවරයි. වතුරායී සත්ත්වයා තියෙන්නේ.

'මේ ධර්මතා හතර, මේ තුන් ආකාරයකින්' කරලා ඉවර වූ දවසට, තිපරිවට්ටය දෙළොස් ආකාරයකට සම්පූර්ණ වූ දවසට - කළා කියනවා.

මම මේ න්‍යාය පෙන්වුවේ ස්වාමීන්වහන්ස භය නැතුව බලන්න. භය වෙන්න ඕනේද මේ ගැන කියන්න කියලා. වැරද්දක්ද කියන්නේ කියලා සමුදය දුරු කරලා, කෙලෙස් නැති කරලා නිවන් දකින්න හදන කොට - 'ඕක වැරදියි' කියලා කියන එක කියන්න භය වෙන්න ඕනේද කියලා.

'දුක පිරිසිදු දකලා, සමුදය දුරු කරන්න' කියන එක නම් පෙළේ තියෙන්නේ, ධර්මවක්ක සූත්‍රයේ තියෙන්නේ, මම - සමුදය දුරු කරලා දුක පිරිසිදු දකිනවා කියලා 'ලෝකයා පනවන එක' වැරදියි කියන්න මම භය වෙන්න ඕනේ නැහැ. ඒක වැරදි නිසායි වැරදියි කියන්නේ. ඒක හරි යන්නේ නැති නිසායි වැරදියි කියන්නේ. අර්ථ රහිත නිසායි ඒක වැරදියි කියන්නේ.

ඒකේ දී වෙන්නේ මනුෂ්‍යය ජීවිතය දියවෙන එක විතරයි. කාලය දියවෙන එක විතරයි. බුද්ධෝත්පාද කාලය අතහැරෙන එක විතරයි. අර්ථයක් වෙන්නේ නැහැ. ඒ සඳහා සියක් උත්සාහයක් දරුවා නම්, ඒකට අඩක් විතරක් උත්සාහයක් දරන්න, භාගයක්, පනහක් උත්සාහවත් වෙන්න මේ ක්‍රමයට. නොබෝ දිනකින් ආප්‍රවක්ෂය වෙනවා.

ඉතින් මෙතැන ස්වාමීන්වහන්ස අදින ගැටය අනිත් පැත්තෙන් අදින්න අදින්න තද වෙනවා. අදින පැත්තෙන් ඇද්දෙන් එක ක්ෂණයෙන් ලෙහිලා යන්නේ. මුළු බුද්ධ ශාසනයේම තියෙන්නේ දහම් පොකුරක්. මිදි පොකුරක ඔක්කෝම මිදි ටික ඇවිල්ලා ඇවිල්ලා නැට්ටට හේත්තු වෙලා තියෙනවා වගේ, මේ සද්ධර්මය කියන්නේ දහම් පොකුරක් තියෙන්නේ. ඔක්කෝම ඇවිල්ලා ඇවිල්ලා එක තැනකට සම්බන්ධවෙලා තියෙන්නේ. එතෙත්ට තුඩ තියා ගත්තහම, හොට තියා ගත්තහම එයා මුළු මිදිගෙඩි ටික ඔක්කෝටම නැදැකමින් ඉන්නේ වගේ - මේ චතුරායඝී සත්‍යය කියන තැනට හිත තියා ගත්තහම ශාසනයේ හැම දහමකටම හිත තියාගෙන ඉන්නේ.

ඉතින් මම මෙතැන දී කිව්වේ ස්වාමීන්වහන්ස මට ඕනේ චුණේ අමාරු චුණත් ගැටි ගැටි හරි, වැරදි වැරදි හරි, චතුරායඝී සත්‍යය නිවැරදිව මෙනෙහි කරන හැටි ඉගෙන ගන්න. ලෝකයට මෙනෙහි කරවන හැටි විතරක් උගන්වන්න. ස්වාමීන්වහන්ස, ලෝකයාට අවබෝධ නො චුණත් ඒ සඳහා අවබෝධ කරවන්න දරපු උත්සාහයෙන්ම මහා විශාල පිනක් සිද්ධ වෙයි.

ස්වාමීන්වහන්ස, අද කරන ක්‍රමයට මහත්සියෙන් රැ දවල් අවුරුදු ගණනක් ඉගැන්වුවත් වැඩක් වෙන්නේ නැති වෙයි. අපේ අසත්පුරුෂ මනසක් නැහැ. අපේ සිත බොහෝම කලණයි. කලණ සිතින්මයි අපි කරන්නේ. නමුත් මෙමිත්‍රී සහගත කලණ සිතින්ම, සුව කරන්න ඕනේ කියලා හරි පොවන්නේ වහ නම්? අනේ මේ ළමයා සුව කරගන්න ඕනේ, බොහෝම හොඳ දරුවෙක් කියලා අපේ හිත මෙමිත්‍රී සහගතයි, පොවන්නේ වහ නම්? යථාර්ථයේ තියෙන්නේ මම කරලා තියෙන්නේ අවැඩක් කියන එක නෙවෙයි ද? ඉතින් නියම සත්පුරුෂකම නම් මෙමිත්‍රීය වගේම, දෙන බෙහෙතත් නිවැරදිද කියලා බලලායි දෙන්නේ.

ඉතින් මෙතැන දී එකම එක දෙයයි ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙන් ඉල්ලන්නේ. මොකුත්ම නෙවෙයි, මේ ලෝකයේ දැන් කරන වැරද්ද ඉතුරු කරන්න එපා කියන එක විතරයි. මේ බුද්ධ ශාසනයට කරන්න පුළුවන් එකම පිහිට එව්වරයි.

මම ඉස්සෙල්ලා කථා කළේ මේ ශාසනයට කරන්න පුළුවන් එකම දෙය කවුරුහරි කෙනෙක් - ස්වාමීන්වහන්ස, නොයෙක් නොයෙක්

භාවනා ක්‍රම ලෝකයේ පනවන්නා දෙන්නා එපා. අපි අනාථයෝ වගේ මේ ශාසනයට යන්න දෙන්නා එපා. එහෙම ඕනේ නැහැ. එක එක භාවනා මධ්‍යස්ථාන වල හිතු හිතු විදිහට, හිතුණු හිතුණු ආකාරයට, කෙනා කෙනා ඔහේ කරගෙන යනවා. හරියට අම්මෙක් අප්පෙක් නැති දරුවෝ වගේ. මේ බුද්ධ ශාසනයට අම්මෙක් අප්පෙක් නැතිවෙලා. පිහිටක්, සරණක් නැතිවෙලා. මේ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරන්නේ මෙහෙම, අවබෝධ කරන්න හිත තියන්නේ මෙහෙම කියලා කියලා දෙන්න, කැගහන්න, භය නැතුව කතා කරන්න කවුරුවත් නැහැ.

නමුත් මම මේ පෞද්ගලික හයියකින් නෙවෙයි කියන්නේ. මම අර ටිකත් පෙන්නුවේ ස්වාමීන්වහන්සේලාට මේ පෙළේ අර්ථ පෙන්වන්න. ස්වාමීන්වහන්සේලා ශාසනය ගැන දන්නවා, මට වඩා ගොඩාක් වැඩිමහල්. නමුත් මම මේ ටික අද කතා කරන්නේ ශාසන වගකීමකින් හින්දා මෙහෙම කතා කරන්නේ.

නමුත් පෙළ දහම කියලා දෙයක් තියෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස. බුදුහාමුදුරුවෝ පිරිනිවන් පාන්න ඉස්සෙල්ලා අපිට භාර දුන්නා සතරමහාපදෙස කියලා කොටසක්. බුද්ධාපදෙස, සංඝාපදෙස, සම්බුද්ධත්වපදෙස, එකත්වපදෙස, තානි පදනාඤ්ජනානි සුත්තෙ ඔතාරෙතබ්බානි, විනයෙ සන්දස්සෙතබ්බානි, ධම්මතායං උපනික්ඛිපිතබ්බානි - කාගෙන් හරි බණක්, ධර්මයක් අහන්න ලැබුණොත්, බුද්ධාපදෙස - ජීවමාන බුදුහාමුදුරුවන්ගෙන්මයි මේ ටික අහගන්න ලැබුණේ කියලා, බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා - ඒත් ගන්න එපා. බැහැර කරන්නත් එපා. එහෙමම ගන්නත් එපා, බැහැර කරන්නත් එපා. සුත්තෙ ඔතාරෙතබ්බානි, විනයෙ සන්දස්සෙතබ්බානි, ධම්මතායං උපනික්ඛිපිතබ්බානි - සූත්‍රයන්ට බහාලා බලන්න, ධර්මයට ගළපලා බලන්න, විනයට ගළපලා බලන්න. සූත්‍රයන්ට බහාලා, විනයට ගළපලා, ධර්මයට ගළපලා, ගළපන කොට ගළපෙන්නේ නැත්නම් බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වයි කිව්වත් මෙයාට වැරදිලා කියලා බය නැතුව ප්‍රතික්ෂේප කරන්න කිව්වා. මහා පරිනිර්වාන සූත්‍රයේ තියෙයි. පෙටකොපදෙසයේ තියෙයි. බොහෝ සූත්‍රවල තියෙයි. එහෙම ගළපන කොට ගළපෙනවා නම්, බහාලන කොට බැහැලෙනවා නම්, සසඳනකොට සැසඳෙනවා නම්, “හා ඒක හරි”, ගන්න.

ඊටපස්සේ සංඝාපදෙස - මුළු සංඝයාම මෙහෙම කියනවා කියලා කවුරු හරි අර්ථයක් කිව්වොත්, එහෙමම ගන්නත් එපා, බැහැර කරන්නත් එපා, සුත්තෙ ඔතාරෙතබ්බානි, විනයෙ සන්දස්සෙනබ්බානි, ධම්මකායං උපනික්ඛිපිතබ්බානි - සූත්‍රයන්ට, විනයට, ධර්මයට බහාලන්න, ගැළපෙන්නේ නැත්නම් සංඝයාටම වැරදිලා කියලා බැහැර කරන්න. ගැළපෙනවා නම් පිළිගන්න.

සම්බුද්ධත්වපදෙස - බොහෝ භික්ෂූන් වහන්සේලා මේ අර්ථය කියන්නේ මෙහෙමයි කියලා කිව්වොත්, එයද මේ විදිහට ගළපන කොට ගැළපෙනවා නම් පිළිගන්න, ගැළපෙන්නේ නැත්නම් බැහැර කරන්න. දක්ෂ, ව්‍යක්ත, පණ්ඩිත එක තෙරනමක් මෙහෙම කියනවා කියලා කිව්වොත්, එයද සූත්‍රයට, විනයට, ධර්මයට ගළපන්න. ගැළපෙන්නේ නැත්නම් එක තෙරනමක් වුණත් එයාට වැරදිලා කියලා බැහැර කරන්න. ගැළපෙනවා නම් පිළිගන්න කියලා අපිට යම් නිර්ණයක් දුන්නා. යම් මිම්මක් දුන්නා.

ඒකයි මම කිව්වේ ස්වාමීන්වහන්ස මේ දේශනාව බහාලා බලන්න. ඊටපස්සේ අහනවා කතමස්මිං සුත්තෙ ඔතාරයිතබ්බානි? කතමස්මිං විනයෙ සන්දස්සයිතබ්බානි? කතමස්මිං ධම්මකායං උපනික්ඛිපිතබ්බානි? කුමන සූත්‍රයන්ටද බහාලන්නේ? කුමන විනයටද ගළපන්නේ? කුමන ධර්මයන්ටද ගළපන්නේ? චතුසු අරියසව්වෙසු .

රාගවීර්යෙදෙසවීර්යෙ මොහවීර්යෙ. පටිච්චසමුප්පාදෙ. චතුරාය්‍යී සත්‍යයට, රාග, ද්වේෂ, මෝහ විනයට, පටිච්චසමුප්පාදයට කියන මේ ටිකට ගළපලා බලන කොට ගැළපෙනවා නම්, බහාලන කොට බැහැලෙනවා නම්, සසඳන කොට සැසඳෙනවා නම්, ගන්න. නැත්නම් අයිත් කරන්න.

ඒ වගේ චතුරාය්‍යී සත්‍යයේ දී මුල්ම මිම්ම තමයි අපිට දුන්නේ ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රය. චතුරාය්‍යී සත්‍යය අවබෝධ කරන පිළිවෙල තියෙනවා ඒකේ. මේ කිසිම දෙයක පෞද්ගලික අර්ථ ඕනේ නැහැ. හැම එකකින්ම ශාසනයෙන් අහකට යන්න බැරි විදිහටමයි ඔක්කෝම තියෙන්නේ. නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට මැදින් හොරකම් කරන්න, එහාට අදින්න, මෙහාට අදින්න, වෙනස් කරන්න මොන විදිහටවත් බැහැ. චතුරාය්‍යී සත්‍යය අවබෝධය කියලා කෙනා කෙනාට ඕනේ තැනින් දමන්න බැහැ. ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ තියෙනවා චතුරාය්‍යී සත්‍යය අවබෝධයේ පිළිවෙල කොහොමද කියලා. සත්‍යය ඥානය, කෘත්‍යය ඥානය, කෘත ඥානය කියන මේ

තිපරිවට්ටය ද්වාදසාකාරයකින් මෙහෙමයි වැඩෙන නිසා. මේ උත්තර ටික ගලපලා ආවහම අපිට එනවා උත්තරයක් දුක පිරිසිඳ දකලා, සමුදය දුරු කරලා, නිරෝධය සාක්ෂාත් කළ යුතුයි කියලා.

එතකොට 'අද අපි කරන දෙය හරිද' කියලා අපිට බැලුව හැකියි. මම චතුරායඝී සත්‍යය සඳහා නිවන් දකින්න බණ භාවනා කරනවා නම්, මම අද කරන භාවනා ක්‍රමය හරි ද? වැරදි ද? කියලා අපිට පෙළට අනුව බැලුව හැකියි. බලලා වැරදි නම් ඒක හදගන්නවා.

ස්වාමීන්වහන්ස, වැරදුණු තැනක දී ඒක හදගන්න දෙවරක් හිතන්න එපා. ඒ කාරණාවෙන් ඒ තැන දී වැරදුණාට, මුළු ජීවිතය පුරාවටම මම ඒ කාරණාවේ හොඳ දැනමුත්තෙක් වෙනවා. සමහර විට මට වැරදිවිච බව, මට බැරි වූ බව දන්නේ එක්කෙනයි. මම නිහතමානීව පිළිඅරගෙන, 'අනේ ස්වාමීනී මට තේරෙන්නේ නැහැ, මට ඒක කියලා දෙන්න' කියලා ඉගෙනගන්නා. ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ විතරයි. එද ඉඳත් මුළු ජීවිත කාලය ඔක්කෝම මාව දන්නේ මම මේක දන්නවා කියන තැනකින්. මොකද මම හරි දෙය අහගත්ත නිසා.

අනෙක මේ ශාසනයේ ස්වාමීන්වහන්ස, පුරාණ ආවායඝීවරු දිහා බලන්න. හරි නිහතමානියි. සමහර විට ගුරු හාමුදුරුවෝ කල්පනා කරනවා අර්ථය. මම කියනවාට වඩා ගෝලයාගේ අර්ථය හරි. ඇවිල්ලා භය නැතුව කියනවා මම කියන අර්ථය මේකේ ලැබෙන්නේ නැහැ, ඔයා කියන විදිහට කියන්න, ඔයා කියන එක හරි. ගෝලයා ගාවට ඇවිල්ලා කියන්නේ. ඉතින් ඒ තරම් සමගියේ ප්‍රතිපදාවක් තියෙන ශාසනයක්.

ස්වාමීන්වහන්ස, මේ චතුරායඝී සත්‍යය මම පසුව එක එක විදිහට, එක එක ක්‍රම වලට කියලා දෙන්නම්. මට අද කියන්න ඕනේ වුණේ අපිට නිවන් මග වැරදිලා අනාථයෝ වෙන්න 'පොඩි වැරද්දක්' වෙලා තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ 'හිත තියන්න ඕනේ තැන නෙවෙයි, අනිත් තැනකට හිත තියලා තියෙන්නේ'. එව්වරයි. ඔය ටික හදගන්නා නම් අපි ඔක්කෝටම මේක සඵල වෙනවා.

බලන්න ස්වාමීන්වහන්ස, අපි මේ එක්සයස් කරන මැෂින් එකක් උඩ දුවනවා වගේ නෙවෙයි ද කියලා? භාවනා කරනවා, කරනවා එකම තැන නෙවෙයි ද කියලා. අන්තිමට මුලින් හරිම ශ්‍රද්ධාව තියෙන, හරි චීර්යය තියෙන, හරි නුවණ උත්සාහය තියෙන අය පටන් ගන්නවා. කරලා කරලා කාලයක් යන කොට අර ජවය ටික ටික ගෙවිලා යනවා.

ඇයි - ප්‍රතිඵලත් නැහැ. ඊටපස්සේ ඒ ප්‍රතිපදාවෙන්, දහමෙන් අහකට යන්නේ ඒ ජීවිතයත් නො දැනුවත්වම. හේතු තියෙන කී දෙනෙක් ශාසනයෙන් අහකට ගිහිල්ලා ඇත්ද කියන්න. බලන්න මේ සිද්ධාන්තය තුළම මොකක් හරි වැරද්දක් තියෙන්න ඕනේ නේද කියලා. මෙහෙම වෙන්න විදිහක් නැහැ නේද කියලා.

මොකද අපි ඔක්කෝම අභවාය අය ද? බුදුහාමුදුරුවන්ගේ කාලයේ හිටපු ස්වාමීන්වහන්සේලා නම් ඔන්න ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි, මාර්ගඵල ලබන්න පුළුවන්, පාරමිතා සම්පූර්ණයි කියලා කියනවා. ඒ කියන්නේ අද ඉන්න ඔක්කෝමම අපි අභවාය ද? නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස, අපේ අභවායකමක් නෙවෙයි. කොච්චර භවාය වුණත් සත්පුරුෂ ඇසුර, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය කියන එක හරිම වටිනවා. එතැන වැරදුණොත් ඔක්කෝම වරදිනවා මයි.

ඒ නිසා මම අද දකින්නේ ස්වාමීන්වහන්ස අපි කාගේවත් නුවණේ අඩුව නෙවෙයි තියෙන්නේ. නිවන් මග පිළිබඳව සත්‍යානුසන්ධි සධීත දේශනාවන් වල තියෙන අඩුව. අපේ පින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ ත්‍රිපිටකය තුළ තියෙන හසල දැනුමේ අඩුව. බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ශාසනයේ මානාව ඉගෙන ගත්තේ නැතිකමක අඩුව මම දකින්නේ.

අපි කෙනා කෙනාත් වෙලාවක දී අවස්ථාවාදීයි වගේ. "මම කොහොම හරි භාවනා කරගන්න ඕනේ" කියලා පැනලා යනවා කියන තැනින් කොහෙත් හරි කැල්ලක් අල්ලාගෙන කටයුතු කරගන්න හදන්නේ. හැබැයි ඒ අවස්ථාවාදීකමට දෝ කොහෙද අපිටත් හරි ගිහිල්ලා නැහැ. නමුත් මම කියන්නේ එහෙම නැහැ. මේ ශාසනයත් ගොඩ අරගෙන, මමත් ගොඩ යන්න ඕනේ කියන තැනෙන් කළා නම් හරියට ඉගෙන ගන්නවා අපි.

අද ස්වාමීන්වහන්ස බලන්න, එද ශාසනය දිහා බැලුවහම අපි දන්නවා නිකම් නෙවෙයි මේ විනයේ තියෙන්නේ නිශ්‍රයමුක්ත ධර්ම - නිශ්‍රයෙන් මිදෙන තැන දක්වා වෙනකොට මොන තරම් ඔලුවක් හදලා තියෙනවාද කියන එක. ඒකයි ඒ ශාසනය අහකට යන්නේ නැත්තේ. හොඳට ධර්මය ඉගෙන ගෙන, විනය ඉගෙන ගෙන, ධර්ම විනය ඊශාවට ප්‍රායෝගිකවත් කරලා, මේ ශාසනය පිරිහෙන්න තියෙන ඉඩ සම්පූර්ණයෙන් වැහිලා.

ඉතින් මේ චතුරායථි සත්‍යයේ එකම එක තැනක් තියෙන්නේ. මම තව පොඩි උපමාවකින් පොඩි කාරණාවක් කියන්නම්, පසුව විස්තර

කරන්නම්, අපිට මේ වෙලා තියෙන සිද්ධිය. ඒ කියන්නේ අපි මහා උගුලකට අනුවෙලා තියෙන්නේ, දැන් ඔව්වර කිව්වත් තේරුම් ගන්න බැරි.

අපි කියමු ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ පන්සලේ ඉන්නවා කියන්නකො කැපකරුවෙක්, මේ මනුස්සයා හරිම අහිංසකයි, කිසිම කෙනෙකුට ගහන්නේ නැහැ, බණින්නේ නැහැ, මොකුත් නැහැ. අල්ලපු ගෙදර ඉන්නවා හොඳටම තරහාකාරයෙක්. ඒ මනුස්සයාට සාද්ධීන් තියෙනවා, මන්ත්‍රගුරුකම් පුළුවන්, කැපකරු මහත්තයා එක්ක හරි තරහයි කියන්නකො. පොඩි උපමාවක් මම මේ නිකම් කියන්නේ. එතකොට දැන් කැපකරු මහත්තයා කියනවා “ස්වාමීන්වහන්ස, මම ටිකක් ගෙදර ගිහින් එන්නම්” කියලා යනවා කියන්නකො. දැන් අර කැපකරුවා ගිය හැටියේම, අල්ලපු ගෙදර මනුස්සයා කැපකරු මහත්තයාගේ ස්වරූපයෙන්ම, ඒ වේගය මවාගෙන ඇවිල්ලා ලොකු හාමුදුරුවන්ට හොඳටම බණිනවා. කැපකරු මහත්තයා ඇත එන කොටම අල්ලපු ගෙදර මනුස්සයා ටක් ගාලා ආපහු යනවා යන්න. දැන් කැපකරු මහත්තයා අහිංසකයි. ආපු ගමන් මොකද වෙන්නේ? ලොකු හාමුදුරුවෝ එතකොට මොකද කරන්නේ? දැන් ලොකු හාමුදුරුවන්ට මේ මොකුත් හොයාගන්න බැහැ නේ.

දැන් වර්ත දෙකක් මෙතැන තියෙනවා. එක වර්තයක් හරිම අහිංසකයි, කිසිම දෙයක් දන්නේ නැහැ. එක වර්තයක් බොහෝම වණ්ඩයි, පරුෂයි, රළුයි. කුඩුකෙහෙඩුයි, ඊර්ෂ්‍යායි. ඉතින් හැම වෙලාවේම අර අහිංසක මනුස්සයා වෙනුවෙන් ලොකු හාමුදුරුවන්ව කීපවලා, තරහා ගස්සවන එක තමයි අර අල්ලපු ගෙදර මනුස්සයාගේ වැඩේ. මම කියපු එක තේරුණාද? දැන් අල්ලපු ගෙදර මනුස්සයා තරහයි, කොඩිවින කරන්න පුළුවන්, කට්ටඩියා, තරහයි කැපකරු මහත්තයා එක්ක. කැපකරු මනුස්සයා හරිම අහිංසකයි, ලොකු හාමුදුරුවන්ට කවදවත් වචනයක් කියන්නේ නැහැ, බණින්නේ නැහැ, හරිම යටහත් පැවතුම් තියෙන කෙනෙක් තමයි එයා. එයා පන්සලෙන් අහකට යන හැම වෙලාවකම, ලොකු හාමුදුරුවන්ගේ ඇස් ඉදිරිපිටින් අහකට යන හැම වෙලාවකම අල්ලපු ගෙදර කට්ටඩියා කැපකරුවාගේ රූපය මවාගෙන ඇවිල්ලා, ලොකු හාමුදුරුවෝ එක්ක එකට එක කියනවා, බණිනවා, කරනවා. දැන් ලොකු හාමුදුරුවන්ගේ අදහස තියෙන්නේ කැපකරුවා ඇට්ටරයි, හිතුවක්කාරයි කියලා නේද? තේරුණාද මම කියන එක?

ඒ වගේ ස්වාමීන්වහන්ස, මේ ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපය හරියට කැපකරුවා වගේ හරිම අභිංසකයි. කිසිම දෙයක් නැහැ. ඕක ඇස් ඉදිරිපිටින් අහකට යන කොටම අල්ලපු ගෙදර කට්ටඩියා වගේ - මනෝමයෙන් මේ විදිහේම රූපයක් හදගෙන එයා තමයි මේ කේලම් ටික ඔක්කෝම කියන්නේ. "මෙයා පුද්ගලයෙක්, මෙයා භාමුදුරුවෝ, මෙයා මම, මෙයා සත්වයෙක්, මෙයා මගේ, මෙහෙමයි, මෙහෙමයි" කියලා විස්තර ටික. ඇස් ඉදිරිපිටට එන කොටම මෙයා යනවා ටක් ගාලා. අන්තිමට අපේ මනසේ උත්තරය තියෙන්නේ 'මේ රූපය' මෙහෙමයි කියලා. ලොකු භාමුදුරුවන්ගේ මනසේ ගොඩ නැගිලා තියෙන්නේ කැපකරුවා මෙහෙම කෙනෙක් කියලා.

මේ දෙන්නෙක්, වර්ත දෙකක ක්‍රියා දෙකක් මෙතැන තියෙන්නේ කියන එක තේරෙන්නේ නැහැ අපිට. ඔහොම අවුලකට අපි අහුවෙලා තියෙන්නේ. මම කියන එක තේරෙනවාද?

දැන් ස්වාමීන්වහන්ස, මේ රූපය හරිම අභිංසකයි. මේ ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපය, වර්ණ සටහන නෙව ආවයගාමි න අපවයගාමි - කවදවත් අපායටවත් යවන්නේ නැහැ. දිව්‍ය ලෝකයට යවන්නෙත් නැහැ. අභිංසකමයි ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපය.

ඔය රූපය අහකට යනවාත් එක්කම, 'මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් මේ විදිහේම හැඩයක් අරගෙන', මේ අහවල් ස්වාමීන්වහන්සේ නේ, එයා මෙහෙම නේ, මේ විදිහයි කියලා මහා විස්තර ටිකක් මනසට දෙනවා. ආපහු මේ රූපය එන කොටම එයා අයිත් වෙනවා. නමුත් වර්ත දෙකක් මෙතැන. 'දෙන්නෙක් කියලා අපි දන්නේ නැති හින්ද' අපිට හිතෙන්නේ 'ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපය' මෙහෙමයි කියලා. කැපකරු මහත්තයා දිහා ලොකු භාමුදුරුවෝ බලන්නේ ඕකා මා එක්ක එකට එක කිව්වා, මට අසහ්‍ය වචනයෙන් කතා කෙරුවා, මේ මේ විදිහට බැණ්නා, මේ තරම් හිතුවක්කාරයි කියලා තමයි කැපකරුවා දිහා බලන්නේ. ඉතින් ඒක සාධාරණ ද? මෙන්න මේ අවිද්‍යාවේ තියෙන ඔහොම ප්‍රශ්නයක් තියෙන්නේ.

ඔන්න ඔය ප්‍රශ්නය ලෙහාගන්න තමයි, ඔය වැරද්ද ලෙහන්න තමයි පංචඋපාද්‍යනස්කන්ධයේ උදය-වැය තියෙන්නේ.

අපි නො දන්නවා වුණාට, අපි අද පංචඋපාද්‍යනස්කන්ධයේ උදය-වැය කියලා එක එක්කෙනා එක එක ඒවා කරනවා. නමුත්

මෙන්න මේ වැරද්ද ලෙහාගන්න, ඔය රැවටීම හසු කරගන්නයි පංචලපාදනස්කන්ධයේ උදය-වෑය කියෙන්නේ.

‘මේ පෙනෙන රූපායනයට ප්‍රත්‍යය ටික’ පෙන්නලා, ‘ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් මෙයා හටගන්නේ’ කියලා මේ කැපකරුවාත්, කැපකරුවා හැදෙන්න තිබුණු ටිකත් පෙන්නවා. ඊටපස්සේ මනෝමයෙන් සිහි කරගන්න කොට මේ දැන් ඉන්නේ අල්ලපු ගෙදර කෙනා, ඒක හඳුනාගන්න තියෙන ලක්ෂණ ටික වෙනම පෙන්නවා. මේ පංචලපාදනස්කන්ධයේ උදය-වෑය පෙන්නන්නේ ‘පෙනෙන දෙයට නෙවෙයි අපි රණ්ඩුවෙන්, රණ්ඩුවෙන දෙය පෙනෙනවා නෙවෙයි’ කියලා මේ අවුළු බේරලා දෙන්න.

ඉතින් මේ පංචලපාදනස්කන්ධයේ උදය-වෑය හරියටම තේරුම් ගත්තොත් එයාට පෙනෙනවා - බිත්තිය හම්බවෙන කොට තියෙන රූපය වෙනමම එකක්, මේ කැපකරුවා වගෙයි. ඊටපස්සේ අපි ඒක සිහි කර කර හිතන්න හදන කොට - මේ දැන් ඇවිල්ලා තියෙන්නේ අල්ලපු ගෙදර කට්ටඩියා කියලා දන්නවා. දැන් ‘මේ පෙනෙන කෙනා නෙවෙයි’. ඒක එයා දකින්නේ මොකෙන්ද? ‘මේ චිත්තජ රූප, මේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූප ටික හැදෙන්න තියෙන ප්‍රත්‍යය ටිකෙන්’.

ආහාර සමුදයා රූප සමුදයො. ස්පර්ශ සමුදයා වේදනා, සංඥා, සංඛාර සමුදයො. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණය කියලා මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වෑය පෙන්නන්නේ ඔය සඳහායි.

එතකොට ඒ ටික හරියටම අපි ඉගෙනගන්නා නම් “අපි මෝඩයි කියන එක, අපි රැවටිලා ඉන්නේ” කියන එක හසුවෙනවා. ඇත්තටම අපිට කරන්න දෙයකුත් නෑ - පන්සලේ ලොකු හාමුදුරුවන්ට කරන්න දෙයකුත් නැහැ නේ, දැන් ‘අර විදිගේ එකක් දන්නේ නැත්නම්’. ඇයි කැපකරුවා වෙනම කෙනෙක්, මන්තරකාරයා වෙනම කෙනෙක්, දෙන්නෙක්ගේ චරිතයක් කියලා දන්නේ නැත්නම්? බැරිවෙලා දුනගත්තොත්?

මෙහෙම දෙන්නෙක් ඉන්නවා කියලා ලොකු හාමුදුරුවෝ ‘පිළිගන්නේ නැත්නම්’, ලොකු හාමුදුරුවන්ට ‘උගන්නනවා’ කැපකරුවා එන වෙලාවට ස්වාමීනි බලන්න බිම ඡායාව පතිත වෙලා ඇති. එයා මෙහෙම මෙහෙම ඇස්පිල්ලන් ගහනවා ඇති, ඒකෙන් හිතාගන්න ඔන්න එතැන නියම කැපකරුවා, මනුස්සයා ඉන්නේ. ඒ

විදිහටම කට්ටඩියා, නැත්නම් අමනුෂ්‍යයා ආවොත් ඡායාව නැතුව ඇති. ඇස්පිල්ලන් ගහන්නේ නැතුව ඇති. ලොකු හාමුදුරුවන්ට ඔය වගේ ලක්ෂණ ටිකක් උගන්නනවා. එතකොට ලොකු හාමුදුරුවෝ කියන්නේ නැති වුණාට දැන් ලක්ෂණ ටික දැනගෙන හිටියාම, දන්නවා මේ ඉන්නේ දැන් කැපකරුවා. එහෙනම් දැන් මෙහෙම කියන්නේ කට්ටඩියා. එහෙම වුණොත් දැන් මේ අවුළ ලෙහෙනවා. දැන් කැපකරුවා දිහා බලන්නේ නැහැ බණිනවා කියලා.

අන්න ඒ වගේ මේ දහම තේරුණොත් 'මේ මනසේ තියෙන කේලාම් ටික' සිහි කරගෙන මෙහේ (බාහිර) දිහා බලන්නේ නැහැ එහෙනම් 'මේ ඉන්නේ අභවලා කියලා'. අපි නොබෝ දවසකින් කාමයෙන් මිඳෙනවා.

මනසේ තියෙන ගති ටික අරගෙන සිහි කරලා, ඒ රූප දකින කොට හිතේම හටගන්නවා නිමිත්තක්. නිමිත්ත අරගෙන මේ මගේ අම්මා නේද, මේ මගේ දුවා, මේ මගේ බිරිද, එයා මෙහෙමයි, මෙව්වර වටිනවා, මෙහෙමයි මෙහෙමයි කියලා දැන් මනසේ තමයි මේ ඔක්කෝම ගති ටික තියෙන්නේ. ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට අපිට හිතෙන්නේ මේ 'මෙතැන දී හදගත්ත ගති ටික ඔක්කෝම අරෙහේ' කියලායි.

හැමදම අපිව මේ විදිහට රැවැට්ටුවා. මේ 'ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැයෙන්' ප්‍රත්‍යය වෙනස් බව පෙන්නුවහම - ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපයේ ස්වභාවය මෙහෙමයි. ආහාර සමුච්ඡාදනයි. කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නේ. ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින සංඥාවක්. ඒකේ ලක්ෂණය දිට්ඨේ දිට්ඨමත්තං - දැකීමක් විතරයි. හිතන්න, කියන්න, කරන්න බැහැ කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ ලක්ෂණ ටිකක් පෙන්නවා රූපායතනයේ.

ඊටපස්සේ හිතන්න, කියන්න, කරන්න පුළුවන් එකට කියන්නේ මනෝ සංවේතනාභාරය. ඒක වෙනම එකක්. අර කට්ටඩියා ගැන පෙන්නුවා. එයාගේ ස්වභාවය තමයි ත්‍රිවිධ තණ්හාව ගෙනත් දෙනවා. ත්‍රිවිධ භවය ගෙනත් දෙනවා. එයා තුළ තමයි ඔය විස්තර ටික තියෙන්නේ කියලා කිව්වහම දැන් හඳුනාගන්න පුළුවන් - හිතේ පහළවෙන ගති ටිකෙන්, 'මනෝ සංවේතනාභාරයෙන් හටගන්න ගති ටිකෙන් බාහිර රූපය දිහා නො බලා ඉන්න' පුළුවන් මට්ටමට එනවා.

මෙන්න මේ නිසායි අන්තොජ්ඣා බහිජ්ඣා ජ්ඣාය ජට්ඨා පජා කියලා කියන්නේ. ඇතුළතත් ගැට, පිටතත් ගැට, ගැටළු පිට ගැටළු. ඒ

කියන්නේ ගැට ගැහිලා ගැහිලා තියෙන ප්‍රශ්න ගොඩක්. මේක ලෙහෙන්නේ නැහැ. වෙලා තියෙන්නේ මොකක්ද කියලා හොයාගන්න බැහැ ලෝකයට. ලෙහාගන්න බැහැ. සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපඤ්ඤෙ, චිත්තං පඤ්ඤාඤ්ච භාවයං; ආනාපී නිපකො භික්ඛු, සො ඉමං විජටයෙ ජටන්ති. යම්කිසි නුවණැති පුරුෂයෙක් සීලයක පිහිටලා මේ සමථ විදර්ශනාව වඩයි ද, 'විමසන නුවණක්' ඇති ඔහු මේ ගැටය ලෙහාගන්නවා. පොඩි ගැටයක් තියෙන්නේ.

මම මේ ඔය කිව්වේ අපි අනුවෙලා තියෙන්නේ මෙන්න මේ වගේ තැනක සිද්ධියකින්. ඉතින් අපිත් අසරණයි. සසරේ ස්වභාවයත් එහෙමයි. හැබැයි උත්සාහය විතරයි ඕනේ, එතැනට යන මග හරිම සරළයි.

ස්වාමීන්වහන්සේලාට එකම එක කාරණාවක් මතක් කරනවා. සතිපට්ඨානයේ කායානුපස්සනාව පෙන්නලා දෙන මිම්ම හොඳටම ප්‍රමාණවත්. ඊට එහා කවදවත් රූප කලාප කඩ කඩා බලන්න එපා. රූප කලාප බිඳි බිඳි යන එක බලන්න එපා. චිත්තක්ෂණ බලන්න එපා. චිත්ත වීථි බලන්න එපා. ඒවා නිවන් මගට අදළම නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස. කාලය නාස්ති කිරීමක් විතරයි, අදළ නම්, වටිනවා නම්, ඒකෙන් වැඩක් වන්නේ නම් ඉස්සෙල්ලා දේශනා කරන්නේ බුදුහාමුදුරුවෝයි. ඒක අවශ්‍ය නැති නිසාමයි, ආප්‍රවක්ෂයට ඕනේ නැති නිසාමයි තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා නොකළේ.

සතිපට්ඨානයේ කායගතා සතියේ ඉඳලා නවසීවනිකය දක්වා කායගතා සතියේ පෙන්නපු මිම්ම ප්‍රමාණවත් මයි කාමාසුවය ගෙවා ගන්න. ඊට එහාට ගියා කියලා ස්වාමීන්වහන්ස, මේකේ තව තියෙනවා ගොඩාක් ප්‍රභේද. අපි උච්ඡේද දෘෂ්ටියට ගියොත් දුක පිරිසිඳ දකින්න බැහැ. සාස්වත දෘෂ්ටියට වැටුණොත් සමුදය පිරිසිඳ දකින්න බැහැ. ඒ කියන්නේ සමුදය සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න බැරි වෙනවා. මේ රූපය කඩලා කඩලා කඩාගෙන කෙළවරට ගියොත් උච්ඡේදයට වැටෙනවා, උච්ඡේදයට වැටුණොත් මොකද වෙන්නේ? දුක පිරිසිඳ දකින්න තියෙන අවස්ථාව අතහැරෙනවා.

ඒ නිසා මම කියන්නේ කායගතාසතිය හොඳටම මිම්ම, හොඳටම ප්‍රමාණවත්. කායගතාසතිය වඩන්න. දැන් ස්වාමීන්වහන්සේලා ටිකක් විවේක ගන්න.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්: ප්‍රශ්නයක් නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස, මමත් අවුරුදු විසි ගණනේදීත් දුක්බ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග කියන හතරවත් හරියට ගළපාගන්න දන්නේ නැතුව හිටියේ. උවමනාවක් තියෙන කෙනාට බැරි නැහැ. ඒකමයි මම මේ කියන්නේ. අපි මේවා නැවත නැවත ඇසුරු නො කළ නිසායි බර. කාලයක් යනකොට අපි නිතරම මේවායේ යෙදෙනවා නම්, කතා කරනවා නම්, අපිට ඉස්සරවෙලා වචන වල බර නැතිවෙනවා. ඊටපස්සේ වචන වල අර්ථ තේරෙන්න ගන්නවා. ඊටපස්සේ නොබෝ දවසකින්ම 'මාතෘකා කළ පමණකින්ම' තේරෙන මට්ටමට එනවා. දැන් මේ සේනාසනයෙන් ඉන්නවා තරුණ අය. ඒ අයට කතා කෙරුවහම මේවා බර නැහැ. වචන තේරෙනවා ඉස්සෙල්ලා. මුලින්ම ආවේ එහෙම තමයි හැමෝම. ඒ හින්දා ඉස්සෙල්ලාම ආවහම මේ කතා කරන ටික මෙහෙම හරි තේරීමක් එක වෙලාවකට ලොකු දෙයක් කියලා හිතෙයි. මොකද අපේ මනස එව්වරට බොහෝ කාලයක් වැරද්දකට බරවෙලා තිබ්ලා තියෙන්නේ.

මම උපමාවක් කළොත්, කිලෝ පහක බර පාර්සලයක් අවුරුදු පහක් දහයක් වයස ඇති ළමයෙක් අතට දුන්නොත්, මේක වැඩිවෙලා උස්සගෙන ඉන්න බැහැ එයාට. නමුත් මේ කිලෝ පහ අවුරුදු විස්සක, විසි පහක තරුණයෙක් අතට දුන්නොත්, එයාට ගොඩාක් වෙලා උස්සගෙන ඉන්න පුළුවන්. මේ කිලෝ පහ, කෙනෙකුට එක විදිහක්, තව කෙනෙකුට තව විදිහක් කියන තැනකින් සාධාරණ, අසාධාරණකමක් කළේ නැහැ. කිලෝ පහ, පහමයි. පුද්ගලයාගේ දරාගැනීමේ හැකියාව හා නො හැකියාව මත බර අඩුවීම සහ වැඩිවීම වුණේ. මේ දරුවා ගාවට යනකොට කිලෝ පහ බර වැඩියි, මෙයා ගාවට යනකොට කිලෝ පහ බර අඩුයි කියලා වුණේ නැහැ. පහ, පහමයි.

ඒ වගේ ස්වාමීන්වහන්ස, මේ දහමේ කෙනෙකුට දහම ගොඩාක් ගැඹුරුයි. කෙනෙකුට නො ගැඹුරුයි කියලා කළොත් දහමත් අසාධාරණයක් වෙලා තියෙනවා නේ. නැහැ, දහම දහමමයි ස්වාමීන්වහන්ස. නිවරණ සහගත වැඩි නම්, අර පොඩි ළමයාට කිලෝ පහ බර වැඩියි වගේ, නිවරණ සහගත මනසට දහම ගැඹුරුයි වගේ තේරෙනවා. තරුණයාට බර නැහැ වගේ, නිවරණ ධර්ම අඩු මනසට මේකේ ගැඹුර තේරෙන්නේ නැහැ. හැබැයි අර පොඩි ළමයා ලොකු ළමයෙක් වූ දවසට? එයාටත් මේ කිලෝ පහ බර නැහැ වගේ අද නිවරණ ධර්ම තියෙන මනසක් වුණාට හෙට දවසේ දී නිවරණ

ධර්ම දුරු කරගත්තොත්, එයාටත් මේ දහම ගැඹුරු නැහැ. ඒ නිසා දහම ගැඹුරුයි, අපිට බැහැ කියලා හිතන්න එපා ස්වාමීන්වහන්ස. දහම එහෙම නම්, දහමත් අසාධාරණයක් කළා වෙනවා. ඇයි? කෙනෙකුට දහම ගැඹුරු වෙලා, කෙනෙකුට නො ගැඹුරු වෙලා. දහම කියන්නේ කෙනෙකුගේ මුහුණ බලලා කටයුතු කරන එකක් නෙවෙයි. අපේ දරාගැනීමේ හැකියාව හා නො හැකියාවේ අඩුව තියෙන්නේ. ඒ හැකියාව අපි හදගත්තහම මේ ප්‍රශ්නය විසඳෙනවා.

මම දකිනවා, මට හිතෙනවා ඇත්තටම සසර දුකෙන් මිඳෙන්න, මේ අනවරාග්‍ර දුක් සහගත සංසාරයෙන් මිඳෙන්න ස්වාමීන්වහන්සේලාට පින් ඇති. නැතිනම් අවුරුදු දහස් ගණනක් ආපු ශාසනයක, මොනවාම හරි දෙයක් කර කර ආපු ශාසනයක, මොනවාම හරි දෙයක් කරමින්, මොනවා හරි දෙයක් කර කර යන්නේ නැතුව, මේ වගේ නිවන් දකින දහමක් ගැන කතා කරන්න එකතු වෙන්න, මේ වගේ වටපිටාවක් හැඳෙන්න අපිට හිත් එන්නේ නැහැ, හිත් උපදින්නේ නැහැ, නිවන් දකින හේතුව අපි ගාව නො තිබුණා නම්. මේ ශාසනයේ හැමදමත් වුණේ ස්වාමීන්වහන්ස වැහිලා තිබුණු අර්ථය මතු කරලා, අර්ථය අවබෝධ කරගෙන තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා කරලා, මුඛ පරම්පරාවෙන් ඒ භාෂිතයාගේ අර්ථය යම්තාක් දුරට ගියා. ගිහිල්ලා හෙමින් හෙමින් ප්‍රතිපත්තිය අඩුවෙන්න අඩුවෙන්න, ප්‍රතිවේදයත් අඩු වුණා. පර්යාප්තිය ඉතුරු වුණා, ප්‍රතිපත්තිය, ප්‍රතිවේදය අතහැරිලා ගියා.

ඊටපස්සේ, මලියදේව මහරහතන්වහන්සේගේ කාලයේ වගේ, ඒ රහතන්වහන්සේලාගේ කාල වලදී ආපහු පර්යාප්තිය ගවේශණය කරලා කරලා, ප්‍රතිපත්තිය උපදවා අරගෙන ප්‍රතිවේදය ලැබුවා. ඒකෙන් ඒ මුඛ පරම්පරාව ගිහිල්ලා ගිහිල්ලා ප්‍රතිපත්තිය හීන වෙලා, හීන වෙලා ගිහිල්ලා ඉවර වුණා. හැම වෙලාවේම ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රතිවේද ටික කලින් කලට මතුවෙලා, හේතු සම්පත් තියෙන අය ටික එතෙර කරවලා නැතිවෙනවා. නමුත් 'පර්යාප්තිය තියෙන තාක් බුද්ධ ශාසනය නැතිවෙන්නේ නැහැ' කියලා කියන්නේ, ප්‍රතිපත්තිය මතු කරගන්න පුළුවන් හේතු ටික තමයි ඔය අභිධර්මය කියන්නේ. ඒකේ ප්‍රතිපත්තිය, ප්‍රතිවේදය නැහැ. ඒක හැමෝටම හම්බවෙන්නෙන් නැහැ. ඒක පැත්තක තියෙනවා. ඒක නිකම්ම තියෙනවා වැහිලා වගේ.

ආයෙත් නිවන් දකින්න හේතු සම්පත් තියෙන කණ්ඩායම් එකතුවෙන කොට ආයෙත් පර්යාප්තියෙන් අර්ථය මතු කරගන්න පුළුවන්. අර්ථය මතු කරගන්නහම, 'පර්යාප්තියෙන් අර්ථය මතු කරලා ගන්නවා'. අරගෙන ප්‍රතිපත්තිය උපදවා ගන්නවා. ඊටපස්සේ ඒ ප්‍රතිපත්තිය අනුව ගිහිල්ලා ප්‍රතිවේදයෙන් බොහෝ දෙනෙක් මාර්ගඵල ලබනවා. ඒ හේතු සම්පත් තියෙන කණ්ඩායම් ඉවර වුණහම ආයෙත් ප්‍රතිපත්තිය එහෙමම අඩුවෙලා අඩුවෙලා ප්‍රතිඵලය අඩුවෙලා යනවා. ආයෙත් පර්යාප්තිය, පෙළ විතරක් ඉතුරු වෙනවා.

ආයෙත් හේතුව තියෙන කණ්ඩායමක් එනකොට, අවුරුදු දහස් ගණනක් ගිහිල්ලා හරි, ආයෙත් අරක් අර්ථය මතුවෙනවා. යම් දවසක පර්යාප්තිය අතුරුදහන් වුණ දවසට බුද්ධ ශාසනය ඉවරයි කියනවා. මතු කරගන්න තියෙන හේතුව නැහැ. එතෙක් කවුරු මොන තැනකින්, කොහොම ඇවිල්ලා අර්ථය ගත්තත් බුද්ධ භාෂිතයක්ම යන ගණයට යනවා, බුදුහාමුදුරුවන්ගේ දහමම මතුකෙරුවා යන ගණයට යනවා, මොකද පර්යාප්තියම බිහි කරගන්න නිසා. නුවණේ විශේෂණයක් මිසක තියෙන්නේ, වෙන හැකියාවක් නැහැ එයාගේ ජීවිතයේ.

ඉතින් මෙහෙමයි මේ ශාසනය තියෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස. ඒ නිසායි මොන තරම් නිවන් මග නැතත්, මාර්ගඵල ලාභීන් නැතත්, බුද්ධ ශාසනය තියෙනවා යන ගණයට යන්නේ පර්යාප්තිය තියෙනවා නම්. ඔය පර්යාප්තියට අයිති හිමිකාරයා, නිධානයට අයිති හිමිකාරයා කවුරු මොන විදිහට ඊර්ෂ්‍යා කළත්, මොන විදිහට කිව්වත් හරියන්නේ නැහැ, අයිතිකාරයාම එන්න ඕනේ ඒකට අත තියන්න, ඇරෙන්න. ඒ වගේ පර්යාප්තියේ අර්ථය ගන්න ඒකට අයිතිකාරයාම එන්න වෙනවා. අයිතිකාරයා කියන්නේ ඒ සසර හුරුවටම එන්න වෙනවා. එතෙත්ට ආවහම තමයි ඒක විවර වෙන්නේ. ස්වාමීන්වහන්ස එහෙම ගතියක් තියෙයි මේ ශාසනයේ.

අද විතරක් නෙවෙයි, අතීතය දිහා බැලුවහම බුදුරජාණන්වහන්සේ පිරිනිවන් පැවැට පස්සේ, මීට පෙරත් - ධම්මදින්න මහරහතන් වහන්සේ, මලියදේව මහරහතන් වහන්සේලා වගේ තැන් වලදීත් මේ සිද්ධියමයි වෙලා තිබිලා තියෙන්නේ. එනකොට තව ඉදිරියටත් මේ ශාසනය පවතියි. මේක නතර වෙන්නේ නැතිවෙයි. දැන් අපි අද කොහොම හරි මේ ශාසනයේ පර්යාප්තියේ අර්ථය තේරුම් අරගෙන නිවන් දකින්න හේතුසම්පත් තියෙන තාක් - ඒකයි මේ ශාසනයේ

අපි බය වෙන්න ඕනේ නැහැ කියන්නේ. එහෙම මරන්නක් බැහැ, මැරෙන්නෙත් නැහැ. ඒ බුද්ධශාසනයේ යම් හේතුවක් තියෙයි නම් අවදිවෙන්න, නිවන් දකින්න පිරිසක් තියෙයි නම්, ඒ පිරිස එතැනින් එතෙරවෙත තාක්ම ඒක නැතිවෙන්නේ නැහැ. ඒක යනවාමයි.

ගිහිල්ලා ඒ කණ්ඩායම ඉවර වුණහම ආයෙත් අර වගේ, දිය පහර හිඳිලා යනවා වගේ ප්‍රතිපත්තිය හිඳෙනවා, ප්‍රතිවේදය හිඳෙනවා, හැබැයි පෙළ දහම ආයෙත් තැන්පත් වුණා. නිධානය තැන්පත් කළා වගේ ගලක් යට. අයිතිකාරයා එනකම් ආයේ දෙර ඇරෙන්නේ නැහැ වගේ, ආයෙත් තැන්පත් වෙලා තියෙයි. ඔහොම ඔහොම යනවා.

තව අවුරුදු ගණනක් යනකම්, සමහර විට මේක එක කාලයක් හැටියට මට හිතෙනවා, නිවන් දකින්න හේතුසම්පත් තියෙන වටපිටාවක්, උපදින කාලයක් හැටියට මම දකිනවා. නැත්නම් මේකේ අර්ථය මෙහෙම පෙනෙන්නේ නැහැ.

මොකද මගේ වුණත් ස්වාමීන්වහන්ස පෞද්ගලික ජීවිතයේ මට එහෙම හයිසක් නැහැ. පෙළ දහම දැක්කහම මට තේරෙනවා “මම ඉස්සර මේකට සූත්‍ර වල අර්ථ අරන් තියෙන්නේ මෙහෙම නේ කියලා. මේක ඔහොම වෙන්න බැහැ, මේක වෙන්නේ මෙහෙමනේ” කියන තැනකින්. ඉතින් මේ මගේ පෞද්ගලික ජීවිතයේ හයිසකින් නෙවෙයි මම මේ කියන්නේ. බොරුවක් නම් මට මෙහෙම කියන්න බැහැ. අනික මම මේවා කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස සමාවෙන්න ඕනේ, මේ මගේ පෞද්ගලික මාන්ත්‍රයකට නම් නෙවෙයි, මගේ එහෙම එකක් නැහැ. මට ස්වාමීන්වහන්සේලාට විශ්වාසයක් ගොඩනගන්න ඕනේ බුදුහාමුදුරුවෝ ගැන, ශාසනය ගැන. අපිට නිවන් දකින්න පුළුවන් කියන එක ගැන. ඒකට මේ කියන්නේ මම.

ඉතින් මේ පෙළ දහම වැඩගන්න කවුරුහරි යම්තාක් මාර්ගඵල - දුක් සහගත සසරින් මිඳෙන්න පාරමී සම්පූර්ණ වූ - අර හිරු එළිය වැටෙන කොටම පිපෙන්න තියෙන මල් වගේ - ජීවිත තියෙන තාක් මේක නවත්වන්න බැහැ. මේක යනවා. ගිහිල්ලා එතැනින් ඒ කණ්ඩායම ඉවර වුණහම කාටවත් රකින්නත් බැහැ.

ඒ හින්දයි මම බය නැතුව කියන්නේ මේකේ බොරුවට බාහිරයෙන් රණ්ඩු කර කර ඉන්න එපා. කාලය අපරාදේ. මේක මුස්ලිම්, කතෝලිකය, දෙමළය කියලා රණ්ඩු කර කර ඉන්න එපා. මුස්ලිම් කියන මනුෂ්‍යයෝ අතරත් දුක නිවාගන්න කැමති අය ඕනේ තරම්

ඉන්නවා. කතෝලික, දෙමළ කියන ජීවිත වලත් දුක නිවාගන්න කැමති අය ඔනේ තරම් ඉන්නවා. ඒගොල්ලන්ටවත් අපිට ඊර්ෂ්‍යාසා කරන්න ඔනේ නැහැ. ඒගොල්ලෝ අපිට ඊර්ෂ්‍යාසා කරන එකකුත් නැහැ. අපි කියන්නේ දුක නිවාගන්න හැටි නේ. පුද්ගලයෙක් ගැන නෙවෙයි නේ. දුක නැති කරගන්නේ මෙහෙම. කාගෙන් ජීවිත වල දුකට අකමැති කවුරුත් මේක බලන්න. අපි කියන්නේ මේක ජාතිවාදී ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. දුක පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් ස්වාමීන්වහන්ස. බොරුවට ආවේගශීලී වෙලා කැගැහුවාට, කැගහගෙන යන්න එපා. ප්‍රශ්නය විසඳෙනවාද කියලා බලන්න.

ඒ හින්දා බුදුහාමුදුරුවෝ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස මෙන් මේ ටික අපි හරියට කරමු. මම හිතනවා මගේ ස්වාමීන්වහන්සේලාට ඒ පින ඇති මගේ බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ශාසනයට ජීවයක් වෙන්න. ඒ පින ඇති ස්වාමීන්වහන්ස. වෙන මොකුත් ඔනේ නැහැ.

ස්වාමීන්වහන්සේලාට තෙරුවන් සරණයි.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

පළමුවැනි දේශනය නිමා විය.

දෙවැනි දේශනාව

නමොනස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අපේ ස්වාමීන්වහන්සේලා ප්‍රශ්න රාශියක් ඉදිරිපත් කරලා තියෙනවා. ඒ තුළින් බොහොම වටිනා කරුණු ටිකක් දැනගන්න පුළුවන්.

ඇත්තටම, තණ්හාවෙන් නේ අපි ඉපදෙන්නේ. එතකොට තණ්හාව නැතිවුණොත් ප්‍රශ්නේ ඉවරයි, අවිද්‍යාව ප්‍රශ්නයක් නෑ කියලා වගේ තැනකින් සමහර ස්වාමීන්වහන්සේලාට හිතෙන්න ඇති. මොකද තණ්හාව නැති කරගන්න තියෙනවා නම් අපිට ඒ ඇති, අවිද්‍යාව අපිට වැඩක් නැහැ, අවිද්‍යාව ප්‍රශ්නයක් නැහැ කියලා.

නමුත් 'ඒක එහෙම වෙන්නේ නැහැ' ස්වාමීන්වහන්ස. මම ඒක පැහැදිලි කරන්නම්. තණ්හාව නැති කරන්න ඕනේ. නමුත් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයේ ස්වාමීන්වහන්සේලා හොඳට අර්ථ ගන්න.

අපි කියමු, සංඛිත්තෙන පංචඋපාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා - පංචඋපාදනස්සන්ධිය - දුක. දුකට හේතුව - තණ්හාව. තණ්හාව නැති වුණොත් - දුක නැති වෙනවා. 'කෙටියෙන් අර්ථ ගත්තොත්'.

හරි, දැන් අපි 'තණ්හාව' නැති කරන්න ඕනේ. කිසිම ප්‍රශ්නයක් නැහැ නේ. තණ්හාව නිසා නම් දුක ඇතිවෙන්නේ, තණ්හාව නැති වුණොත් දුක නැතිවෙනවා කියන එකට තර්කයක් නෑ නේද?

නමුත් 'තණ්හාව' නැති කරන්න හැදෑවොත් එයා කියනවා වේදනා පච්චයා තණ්හා - 'වේදනාව' නැති කරන්න, වේදනාව නැති වුණොත් තණ්හාව නැති වෙනවා. වේදනාව නිසයි තණ්හාව ඇතිවෙන්නේ, වේදනාව තියෙනකල් තණ්හාව ඇතිවෙනවා. වේදනාව නැතිවුණොත් තණ්හාව නැතිවෙනවා. "වේදනාව නැති කරන්න, මම නැතිවෙන්නම්" තණ්හාව කියයි. එතකොට කිසි ප්‍රශ්නයක් නෑ, දුකත් නැතිවෙනවා.

'වේදනාව' නැති කරන්න හදනකොට - එස්ස පච්චයා වේදනා - "ස්පර්ශය නැති කරන්න, එතකොට මම නැතිවෙන්නම්, මා ගැන කරදර වෙන්න එපා" කියලා වේදනාව කිව්වොත් - එතකොට 'ස්පර්ශය' නැති කළොත් වේදනාවත් නැතිවෙයි, තණ්හාවත් නැතිවෙයි, දුකත් නැතිවෙයි.

‘ස්පර්ශය’ නැති කරන්න කියලා හැදුවොත් - සළායතන පව්වයා එස්ස, ‘ආයතන’ ටික නිසයි ස්පර්ශය. ආයතන ටික නැතිවෙන කොට සපර්ශය නැතිවෙනවා. “ආයතන ටික නැති කරන්නකො, මා ගැන කරදර වෙන්න එපා”.

‘ආයතන’ ටික නැතිකරන්න හදනකොට - ‘නාම රූප නිසයි ආයතන’. ‘නාමරූප’ නැති කරන්නකො, එතකොට ආයතන නැතිවෙයි.

‘නාමරූප’ නැති කරන්න හදනකොට - “නෑ මාව නැති කරන්නත් කරදර වෙන්න එපා, විඤ්ඤාණ පව්වයා නාමරූපං, ‘විඤ්ඤාණය’ නිසයි නාමරූප වුණේ, විඤ්ඤාණය නැති කරන්නකො, මම නැතිවෙන්නම්”

‘විඤ්ඤාණය’ නැති කරන්න හදනකොට - “නෑ මාව නැති කරන්නත් කරදර වෙන්න ඕනේ නෑ, සංඛාර පව්වයා විඤ්ඤාණං, කර්ම නිසයි, සංඛාර නිසයි විඤ්ඤාණය ඇති වුණේ, සංඛාර නැතිවුණොත් විඤ්ඤාණය නැතිවෙයි”.

‘සංඛාර’ නැති කරන්න හදනකොට - අවිද්‍යා පව්වයා සංඛාරා, ‘අවිද්‍යාව’ නිසයි සංඛාරය. “අවිද්‍යාව නැතිවුණොත් මම නැතිවෙන්නම්, මා ගැන කරදර වෙන්න ඕනේ නෑ”.

අවිද්‍යායත්වෙව අසෙස විරාග නිරොධො සංඛාර නිරොධා. විඤ්ඤාණ නිරොධො නාමරූප, සළායතන, එස්ස, වෙදනා නිරොධා කියලා කෙටියෙන් - ‘දුකට හේතුව තණ්හාව, තණ්හාව නැතිවුණොත් දුක නැතිවෙනවා’ කියලා තිබුණාට, ඇයි ස්වාමීන්වහන්ස ආයඨිඅජ්ඣාංගික මාගීයේ සම්මාදිට්ඨි කියලා මූලට තිබ්බේ?.

සම්මාදිට්ඨි සා විද්‍යා, විද්‍යා උප්පාදෙ අවිද්‍යා නිරොධා -

සම්මාදිට්ඨියෙන් කරන්නේ තණ්හාව නෙවෙයි, ‘අවිද්‍යාව හැතිවෙන එක’.

මම ඒක විස්තර කරන්නම්. යමකට, යම් දෙයකට, යම් ඵලයකට හේතුවක් තියෙනවා. හේතුව බෙදනවා, හේතුව, හේතුවට ආසන්න හේතුව, ආසන්න හේතුවට ආසන්න හේතුව - මූල හේතුව, මූල හේතුවට මූල හේතුව

ස්වාමීන්වහන්ස, දුක ඇතිවෙන ප්‍රතිපදාව පඩිපෙළක් නම්, ඒකට ආසන්න හේතුව තණ්හාව. ඒකෙන් තව ගොඩාක් දේවල් තියෙනවා. මට මේ ඔක්කොම උගන්නන්න කාලවේලාව මදි. තණ්හාවෙන්

ප්‍රභේද තියෙනවා. සමුදායාර තණ්හාව සහ වට්ට මූලික තණ්හාව කියලා දෙකට බෙදනවා. ඒකෙ ක්‍රියාකාරීත්වය, පංච උපාදානස්කන්ධය දෙයාකාරයි.

1. කාම තණ්හා හව තණ්හා විභව තණ්හා කියලා වට්ට මූලික තණ්හාවකුත්,
2. රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, පොට්ඨබ්බ තණ්හා කියලා සමුදායාර තණ්හාවකුත් කියලා -

දෙආකාර තණ්හාවකින් පංච උපාදානස්කන්ධයේ දෙයාකාර දුකක් එනවා.

මේක මට විස්තර කරනවා නම් මාස ගානකුත් මදි. අවිද්‍යා මූලික, තණ්හා මූලික කියලා න්‍යායයක් තියෙනවා. ඒ න්‍යායය මත පංචඋපාදානස්කන්ධය දෙකට බෙදන ආකාරයත්, දෙයාකාරයකට තණ්හාව නියෝජනය වෙන ආකාරයත් තියෙනවා.

එතකොට 'දුකට හේතුව තණ්හාව' කියන්නේ ආසන්න හේතුවකින්. දුකට ආසන්න හේතුවකින්. ඒකත් මම පැහැදිලි කරන්නම් ස්වාමීන්වහන්ස. පටිසම්භිද්‍යමග්ගයේ ගති කථාවල 'මනුෂ්‍යයෙක් උපදින්නේ කොහොමද' කියන හේතු ටික පෙන්වනවා.

අපි සාමාන්‍යයෙන් හිතාගෙන ඉන්නේ - කර්ම, ඒ කියන්නේ 'කුසල හෝ අකුසල කර්මයකට ප්‍රතිසන්ධි' වශයෙන් යනවා කියලා නේ. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ 'කර්මයට අපි උපදිනවා' කියලා. එහෙම නේද ස්වාමීන්වහන්ස?

නමුත් ඇත්තටම 'කර්මයට නෙවෙයි අපි උපදින්නේ' - තණ්හාව නිසයි. අපි උපදින්නේ, 'තෘෂ්ණා නමැති වඩුවා යි' ගේ හදන්නේ.

කෙනෙක් මැරිලා ඉපදෙන තැනදී 'හේතු අටක්' තියෙනවා. අපි මනුෂ්‍යයෙක් ගැන කියමු.

- කර්ම සිතක තියෙන අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල හේතු තුනයි,
- ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් එන තැනක විපාක සිතක තියෙන හේතු තුනයි (අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ), හේතු හයයි කියලා යි අපි හිතාගෙන ඉන්නේ.

නෑ ස්වාමීන්වහන්ස, හේතු අටක් ඕනේ මනුෂ්‍යයෙක් මැරිලා උපදින්න.

ඒ කියන්නේ මරණාසන්න මොහොතේ යම් කර්ම නිමිත්තක් ඵලභියහම - අපි කියමු රුවන්වැලිසෑය සිහිවෙනවා කියලා. මේ සිතේ තියෙනවා අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන ගති තුනක්. මේ ගති තුන හින්දා නෙවෙයි ස්වාමීන්වහන්ස, මේ 'කර්ම නිමිත්ත ඵලභි පමණකින්', කර්ම නිමිත්ත නිසා නෙවෙයි අපි උපදින්නේ'.

ඒ කර්ම නිමිත්ත විදර්ශනා කරගන්න පුළුවන් නම් අන්තිම මොහොතේ, ජීවිතය අවසන් වීමයි, රහත් වීමයි දෙක එකට වෙනවා. එයාට කියනවා 'ජීවිතසමසි' රහතන් වහන්සේ කියලා.

නමුත් මේ කර්ම සිත මරණාසන්න මොහොතේ ඵලභියහම, අභාවිත මනසක් තියෙනකොට 'හුරු පුරුදු කරලා නැත්නම්' - අකුසල චිත්ත විචියක් යනවා. 'ලෝභ, මෝහ කියන හේතු දෙකක්' ඕකෙ යෙදෙනවා.

ඕකට කියනවා නිකාන්ති ක්ෂණය කියලා.

රුවන්වැලිසෑය කියලා සිහිවුණහම 'මේ සිහිවුණ එක' තමන්ගේ 'මනසේම චිත්‍රයක්, චිත්තකයක්' කියලා පෙන්නන්නේ නැතුව, ඒ රුවන්වැලි සෑය වදින්න, බලන්න කැමැත්තක් ඇතිවෙනවා. ඇත්ත නොපෙන්නා කැමැත්තක් ඇතිවෙනවා.

ඒ කැමැත්ත නිසා අපි වදින්න යන්න යනවා. කයෙන් යන්න බැරි හින්දා විඤ්ඤාණය වෙන තැනකට බැස ගන්නවා.

එතකොට පැමිණුණේ - තණ්හාව හිසයි.

ඒ රුවන්වැලිසෑය කියන නිමිත්ත සිහිවෙනකොට ම - 'මේක මනෝමයෙන් උපන්න චිත්තකයක් හැටියට දෑකලා, උපදින හැම දෙයක්ම නැතිවෙනවා' කියලා දකින්න පුළුවන් නම්, 'කැමැත්ත ඇති කරගෙන යන්න යනවා කියලා සිද්ධියක් යෙදෙන්නේ නැහැ'. ඒ නිසයි එබඳු රහතන් වහන්සේලාට කියන්නේ 'ජීවිතසමසි' රහතන් වහන්සේලා.

'කර්ම නිමිත්තක්' හැමවෙලාවෙම උපන්නාට පස්සේ - මුලටම තියෙනවා පටිච්චසමුප්පාදයේ අවිද්‍යා, සංඛාර, තණ්හා, උපාදන, භව කියලා ධර්මතා පහක්, ප්‍රතිසන්ධියට එන්න අපිට.

'සංඛාරයේ ඉඳලා විඤ්ඤාණය දක්වා' නිකම් ම ආවේ නැහැ.

මරණාසන්න මොහොතේ 'අවිද්‍යාවෙන් හටගත්ත කර්ම නිමිත්තක්' එළඹෙන කොට - 'ඒකේ ඇත්ත ඇතිහැටිය

නොදන්නාකම' නිසා, ඒකට 'රස විඳගැනීම අනුව බලමින්, උපාදාන වූ නිසයි' මේ 'භවයට විඤ්ඤාණය බැස ගත්තේ' කියන ධර්මතා පහක් තියෙනවා.

ඇත්තටම සසර උපදින්නේ තණ්හාව නිසයි. ඒ පිළිබඳ තකියක් නැහැ. නමුත් - තණ්හාව කියන එක නැති කරන්න බැහැ මගදි, අවිද්‍යාව කියන තැන දක්වාම යනවා.

අර මම කිව්වේ පටිච්චසමුප්පාදයේ එකින් එකට, එකින් එකට අපි බැලුවොත්, අවිද්‍යාව දක්වාම ගිහිල්ලා ඊට පස්සේ පෙන්නනවා -

'අවිද්‍යාව ශේෂයක්වත් ඉතුරු නොකිරීමෙන් වෙන සංඛාරයෙන්' කියලා - පටිච්චසමුප්පාදයේ චක්‍රයම අනිත් පැත්තට හැරෙනවා.

තුන් භවයට යන 'තණ්හාව ගිටින්න එකම විපාකයක්වත් ඉතුරු වෙන්නේ නැහැ' - කර්ම ක්ෂය වෙනවා.

ආයථිඅඡ්ථාංගික මාර්ගයේ සම්මාදිට්ඨිය කියලා - පංචඋපාදානස්කන්ධ දූක පෙන්නලා, දූකට හේතුව තණ්හාව කියලා පෙන්නලා, තණ්හාව නැතිවුණොත් දූක නැතිවෙනවා කියලා පෙන්නලා "එහෙනම් මහණෙනි තණ්හාව නැති කරන්න" කියලා කොහේවත් පනවලා තියෙනවාද? ඇයි පනවලා නැත්තේ? ස්වාමීන්වහන්ස,

'දරුවෙක් හැටියට' දකිනකල් 'දරු තණ්හාව නැති කරන්න බැහැ', ඒක ධර්මතාවයක් ලෝකයේ. අම්මා, තාත්තා කියලා දකිනකල් ඒ අම්මාට, තාත්තාට තියෙන ආදරය, සෙනෙහස කියන එක නැති කරන්න බැහැ, ඔහෙන් යන්න බැහැ. මේ රත්තරන්, මිලමුදල් කියලා දකිනකල් ඒවාට තියෙන කැමැත්ත නැති කරන්න බැහැ.

ඉස්සෙල්ලා 'ඇහැ පිරිසිදු කරන්න වෙනවා'. එතැන තියෙන 'ඇත්ත දෑසු දවසටයි' තණ්හාව නැතිවෙන්නේ මිසක, 'අපි දකින විදිහේ වස්තු ඒ විදිහටම දකිද්දි' තණ්හාව නැතිවෙන්නේ නැහැ.

ඒකයි දූකට හේතුව තණ්හාව - ධර්මතා ටික පෙන්නුවේ. ඒක හොඳට තේරුම් ගන්න ඕනෙ. එතැනින් මාර්ගය පැනෙව්වේ නැති බව තේරුම් ගන්න. දූකට හේතුව තණ්හාව කියලා පෙන්නුවා, හරි. තණ්හාව නැතිවුණොත් දූක නැතිවෙනවා කියලා පැනෙව්වා, හරි. නමුත් පනවලා තියෙයිද එහෙනම් 'තණ්හාව නැති කරන්න කියලා', නැහැ. ඇයි පැනෙව්වේ නැත්තේ? 'එතැනින් කරන්න බැරි නිසා' - 'නොවෙන නිසා'.

අයමෙව අරියො අවිධංගිකො මග්ගො දුක්ඛ නිරොධ ගාමිණි පටිපදා’ කියලා - ප්‍රතිපදාව වෙනම පැනෙව්වා. ආයථිඅඡ්ථාංගික මාග්ගියේ මුලට තියෙන්නේ මොකක්ද - සම්මාදිට්ඨි.

සම්මාදිට්ඨි කියන්නේ මොකක්ද? විද්‍යාවක් - මජ්ඣිම නිකායේ සම්මාදිට්ඨි සූත්‍රය බලන්න.

“සම්මා දිට්ඨි සා විජ්ජා - විජ්ජා උප්පාදෙ අවිද්‍යා නිරොධා”. ඔය වචන ටික ඔහොම ම තියෙනවා. ‘සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ විද්‍යාවක්, විද්‍යාව උපන් කල්හි අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වෙනවා’ කියන තැනකින් ‘ප්‍රතිපදාව ආපසු එතෙක්ට හැරෙව්වේ’ ඇයි? ‘තණ්හාව’ කියන ඔතැනින් හරවන්න බැරි නිසා.

මම ඒකත් ස්වාමීන් වහන්සේලාට උපමාවකින් පැහැදිලි කරන්නම්. කඩට ගිහිල්ලා ගේනවා මස් ටිකක්. ඕක දෑකපු ගමන් වළඳන්න හිතෙයිද? කැමැත්ත හිතෙනවාද, ආසාව ඇතිවෙනවාද? නැ. දැන් මස් කුට්ටිය විතරයි තියෙන්නේ. ඊට පස්සේ ලුණු, ගම්මිරිස්, තුනපහ දලා, පාන්කුඩු තවරලා, තෙල් වලින් බැඳලා පිශානක තිබ්බහම - ‘දැන් ඉතින් සිහිකළ පමණකින්ම කැමැත්ත’. එනවාද, නැද්ද? නිකම්ම මස් කුට්ටිය තියෙද්දී ඒ කැමැත්ත ආවාද? නැහැ. හැබැයි කැමැත්ත ඇතිවෙන විදිහට හොඳට තෙම්පරාදු කරලා හදගන්නා නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත රූපය මස් කුට්ටිය වගේ. ‘ඇස් ඉදිරිපිටට වණි සටහනක් විතරයි’ එන්නේ,

ඒකේ - අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා කවුරුවත් නැහැ.

‘ඒක ඇස් ඉදිරිපිට එල්බගෙන, මේ මගේ දුවනේ, මේ මගේ පුතානේ, මගේ පුතා මෙහෙමයි, හැදුවේ මෙහෙමයි කියලා හොඳට ‘නිමිති’ හදගන්නවා.

හදගෙන, මේ ඇහෙන් බැලුවහම ‘එතැන තියෙන වණි සටහන’, කුණප කොටස් පෙනෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන්නේ ‘දරුවා’. දැන් ‘දරුවාට තණ්හාවයි’.

- ‘දැන් දරුවාට තියෙන තණ්හාවට’ ප්‍රතිසන්ධි යන්න පුළුවන්ද, බැරිද? - පුළුවන්.
- ‘දරුවා’ කියලා දකින ගමන් දරු තණ්හාව හික්මවන්න පුළුවන් ද? - බැහැ.

හොඳට බලන්න - යථාර්තයෙන් ‘දරුවෙක්’ හම්බවුණාද?

යථාර්තයෙන් හම්බවුණේ - කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණ 'කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක්' පිහිටි 'වණී සටහනක්' ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ. ඔන්න 'පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත විපාකය' එව්වරයි.

තණ්හාව නැති කරන්න කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ, දුකට හේතුව තණ්හාව.

අපි නොදන්නවා වුණාට, 'දරුවා කියන අදහසින්' වුණාට, අපි තණ්හා කරලා තියෙන්නේ - 'වණී සටහනට'.

හැබැයි නිකම්ම නෙවෙයි. අපි යි ඕකට හැඩවැඩ දගෙන තියෙන්නේ. ඒ මෝඩකම අපිට හෙළිවෙන්න ඕනේ.

ඒ වණී සටහන ඇස් ඉදිරිපිටට දල්වාගෙන, "මේ මගේ දරුවානේ, දරුවා මෙහෙම මෙහෙමයි මම හදගත්තේ" - මේ විදිහට හොඳට 'විස්තර ටිකක් මනසේ පුරවලා', 'දැන් ඒ රූපය දිහා එහෙම බැලුවහම' - මට පෙනෙන්නේ වණී සටහන නෙවෙයි.

ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් හදපු බිත්තියක් තියෙන තැනක් 'චිත්‍රයක්' ඇස් ඉදිරියට ආවේ. දකිනකොට ම 'දරුවා' කියන අදහස ඇතිවුණා.

අපි 'දන්නේ නැහැ චිත්‍රය කියලා'. ඒ කියන්නේ - බිත්තිය පැත්ත අපි දන්නේ නෑ. "අනේ මේ මගේ දරුවා නේ. දරුවාගේ ෆෝටෝ එක නේ" කියලා අපි බොහෝ දේ හිතුවා කියන්නකො. හිතලා,

'තමන්ගේ මනසේ තියෙන අදහසින්' ඒ දිහා බැලුවහම - දැන් ගඩොල්, වැලි පෙනෙන්නේත් නැහැ, චිත්‍රය පෙනෙන්නේත් නැහැ, - දැන් පෙනෙන්නේ දරුවා හෝ දරුවාගේ ෆෝටෝ එක.

දැන් දරුවාගේ ෆෝටෝ එකක් පෙනෙන තැන පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත විපාකයක්. යථාර්තයට 'දරුවාගේ' ෆෝටෝ එකක් තිබුණා ද? නෑ. තිබුණේ 'බිත්තියක් ඇඳපු චිත්‍රයක්'

'වතීමාන කර්මය', 'වතීමාන අවිද්‍යා සංඛාර' මෙන්ම මෙනැත.

ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ. දැන් පෙනෙනවා. ඒකෙ ඇත්ත නොදකින කොටම අවිද්‍යාව - "අනේ මගේ දරුවා නේද, දරුවා උස් මහත් කළේ මෙහෙමයි, මේ විදිහටයි කන්න බොන්න දුන්නේ, දරුවා මට උපකාර වෙයි, වයසට ගියහම සලකයි, මට ඉන්නේ මෙව්වරයි"

කියලා 'හිතලා හිතලා, තමන්ගේ මනස සරාහී වෙනකල්, ඇලෙනකල්ම, 'තමන්ගේ මනසේ උපන්න නිමිත්තේ තමන්ම ඇලෙනකල්ම' හොඳට හිතනවා.

අරහේ ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්ති වලින් කළ 'බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය' තියෙන්නේ - ඒක පැත්තක, දන්නේවත් නෑ. ඒ නිමිත්ත හොඳට හිතලා, අවිද්‍යා පච්චයා සංඛාරා කියන්නේ - හොඳට හිතනවා. හිතලා, 'ඒ අදහසින්' තමයි 'ඒ රූපය දිහා බලන්නේ'. ඒකෙන් තව තියෙනවා ක්‍රම. ඇත්තටම 'එහේ බලනවා' නෙවෙයි - මෙහේ ආසුච යෙදෙන්නේ.

අපි නිකමට කියමු, ඒ රූපය දැන් අපට පෙනෙන්නේ දරුවා වගේ. 'මගේ මනසේ තියෙන අදහස් ටිකෙන්' බිත්තිය දිහා බැලුවහම - මට ගඬොල්, වැලි පෙනෙන්නේත් නැහැ, චිත්‍රය පෙනෙන්නේත් නැහැ - දරුවා, දරුවාගේ ෆෝටෝ එක පෙනෙන්නේ.

දැන් ඔය අය 'දරුවාගේ ෆෝටෝ එකට කැමතියි'. ඔන්න දැන් තණ්හාව හික්මවාගන්න බැහැ.

දැන් ඔය විදිහට 'දරුවා' බලබලා, දරුවා බලබලා ඉඳලා තණ්හාව හික්මෙයි ද කියලා බලන්න.

ස්වාමීන්වහන්ස, රූප ඕනෙ නැහැ, 'මැරිච්ච' අම්මා, තාත්තා සිහි කරන්න, ඒත් ආදරය, සෙනෙහස කියන එක, දුක කියන එක එන්නේ නැද්ද කියලා.

එතකොට තේරෙයි - 'තමන්ගේ මනසේ නිමිත්තක් ම නේද තමන් තළමරන්නේ' කියන එක. තමන්ගේ මැරිච්ච අම්මා, තාත්තා සිහි වෙලා තමන්ට අඬන්න බැරිද? පුළුවන්.

ඉතින් 'මේ දැන් දකිනකොටත්' එන්නේ ඒක හෙමෙයි ද?

එතකොට හැම වෙලාවෙම දරුවා කියලා බලනකොට, අම්මා කියලා බලනකොට, තාත්තා කියලා බලනකොට, රත්තරන් කියලා බලනකොට, රිදී කියලා බලනකොට, මෙහෙම මෙහෙම,

'කාමය මනසේ' - 'මේ චිත්‍ර'.

'කාමය, කාමනීය වස්තුව මත පතිත වුණහම' - මනසේ තියෙන කාමය - මේකට කියනවා සංයෝජනය, තව පැත්තකින් උපාදනය.

උපාදනය, උපාදනීය ධර්මයට පතිතවුණහම,

‘උපාදානීය ධර්මය’ කියන්නේ - ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ ‘බිත්තියේ චිත්‍රය’.

‘උපාදානය’ කියන්නේ ‘මගේ දරුවා’ - මනසේ තියෙන්නේ.

මගේ උපාදානය, ‘උපාදානීය ස්කන්ධයන්ට’ බැහැලුවහම, චිත්‍රය, නැත්නම් බිත්තිය - ‘දරුවා’ වෙනවා.

‘බිත්තිය පෙනෙන්නේ නැහැ’ - දැන් දරුවාට තණ්හාව.

ඔය විදිහට බල බලා, බල බලා ඉන්න ගානේ ‘තණ්හාව තමයි වැඩෙන්නේ’.

මරණාසන්න මොහොතේ ‘දරුවා’ සිහිවෙලා ප්‍රතිසන්ධියට යනවා. තාත්තා සිහිවෙලා ප්‍රතිසන්ධියට යනවා. රත්තරන් සිහිවෙලා ප්‍රතිසන්ධියට යනවා.

දුකට හේතුව තණ්හාව. අම්මාට, තාත්තාට, දුවට, පුතාට, දරුවන්ට තියෙන තණ්හාව හික්මවාගන්න බැරි හින්දයි ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්නේ.

‘ඔය තණ්හාව’ නැතිවුණොත් - සසර උපදින්නේ නැහැ. තණ්හාව නැතිවෙන්න, සම්මාදිට්ඨි. අවිද්‍යාව නැති කරන්න.

එහෙ නිසා, ‘ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ’ ‘බිත්තියක චිත්‍රය දකිනකොට’ - ‘තමන්ට නේ එන්නේ කියන අදහස එනවා’. උපාදානය ‘පරිහරණය කරන්නේ නෑ’. ‘න ව කිංචි ලොකෙ උපාදියති’ මේ ලෝකේ කිසිවක් උපාදාන වශයෙන් ගන්නේ නැහැ.

‘තමන්ගේ මනසේ තියෙන කිසිම උපාදානයක්’ - ‘මේ ආයතන ටිකට’ පතිත වෙන්න දෙන්නේ නැහැ. එහෙම වුණොත් එයාට - ‘බාහිරෙන්’ හම්බවෙන්නේ නැහැ ‘දරුවෝ’.

‘ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කරපු චිත්‍රයක්’ දකිනකොට ‘තමා තුළයි දරුවා කියන අදහස යෙදුණේ’ කියලා පෙනුනොත් - ‘මේ අදහසින් බාහිරය බලන එක වැරදියි, බලන්න බෑ’ කියලා පෙනුනොත්, ‘දැන් එහෙම බල බලා හිටියොත්’ - ‘බාහිරෙන්’ එයාට දුවලා, පුතාලා හම්බවෙයි ද? නෑ. එහෙම වුණොත් ‘බාහිර රූපෙකට තණ්හාවක්’ යෙදෙයිද? ‘බාහිර චිත්‍රයකට’ තණ්හා කරන්න පුළුවන් ද ‘දරුවා’ කියලා - බෑ.

තණ්හාව කියන එක හික්මෙන්නේ ‘ඉබේමයි’. මේ පෙන්නුවේ ‘තණ්හාව ගෙවෙන ක්‍රමය’.

ස්වාමීන්වහන්ස, 'තණ්හාව නැතිවුණා නම් කොහොම හරි' කියන එක හරි. නමුත් 'කොහොම හරි' නැති කරන්න බැහැ. එහෙම නැති කරන්න පුළුවන් නම් බුදුරජාණන්වහන්සේ 'ආයඨ්ඤාංගික මාගීයේ සම්මාදිට්ඨි' කියලා එකක් පනවන්නේ නැතුව, 'තණ්හාව' කියන තැනින්ම පනවනවා.

අර වචන ටික ගන්න එපා. ඒකයි මේ ශාසනය ඉගෙන ගන්න කියලා කිව්වේ. අර්ථය බලන්න හොඳට. පෙටකෝපදේශය බලන්න. ඒක පෙන්නනවා අර්ථයක් ගත්තොත් අර්ථය හොඳට පද ව්‍යංජනයන්ගේ බහාලා හොඳට පර්යේෂණය කරන්න. පද ව්‍යංජන ගත්තොත් අර්ථයේ බහාලා හොඳට පර්යේෂණය කරන්න. මේ පද ව්‍යංජනයාගේ අර්ථය මේකම ද? මේ අර්ථයට මේ පද ව්‍යංජනය ද? මේ භාෂිතයාගේ අර්ථය, මේ පෙළේ අර්ථය ද? හොඳට පර්යේෂණය කරන්න කියනවා.

ඒ වගේ චතුරාර්ය සත්‍යය ගත්තහම අපි - තණ්හාව නැතිවුණා නම් හරි. හරි පහසුයි ස්වාමීන්වහන්ස වචන. නමුත් අර්ථය වෙන්වේ නැත්නම්?

'පංචඋපාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා' ධර්මතාවය පෙන්නවා, හරි. දුකට හේතුව තණ්හාව - පෙන්නවා. 'තණ්හා නිරොධො දුක්ඛ නිරොධා' තණ්හාව නැතිවුණොත් දුක නැතිවෙනවා හරි, පෙන්නවා ධර්මතා.

නමුත්, එකක්වත් 'කරන්න වැඩ' පෙන්නලා නැහැ. කිසිම දෙයක් එතැනින් පනවලා නැහැ. කවුරුහරි කෙනෙක් එතැනින් පටන් ගන්නවා නම්, එපමණකින් ම චතුරාර්ය සත්‍යය දන්නේ නැහැ.

හැමෝම හිතාගෙන ඉන්නේ තණ්හාව නැති කළා නම් හරි කියලා. ඕනෙම ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් බය නැතුව නැගිටලා කියන්න, ඔතැන ප්‍රතිපදාවක් පෙන්නලා තියෙනවාද කියලා.

'දුක' පෙන්නවා, 'දුක ඇතිවෙන හැටි' පෙන්නවා, 'දුක නැතිවෙන හැටි' පෙන්නවා, එව්වරයි. මාගීයක් පනවලා තියෙනවාද? තණ්හාව නැති කරන්න මග පනවලා තියෙයිද ඔතැනින් - නැ.

'අයමෙව අරියො අට්ඨංගිකො මග්ගො දුක්ඛ නිරොධ ගාමිණී පටිපද' මේ ආයඨ්ඤාංගික මාගීය දුක් නැති කරන ප්‍රතිපදාවයි කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ පනවලා තියෙන්නේ.

කිසිම කෙනෙකුට නෑ, බෑ කියන්න බෑ. මේක එහෙමම මයි.

මොකද වෙන ක්‍රමයක් නෑ. වෙන තැනක් නෑ. එකම එක දෙරටුවයි ස්වාමීන්වහන්ස කියෙන්නේ. කෙනා කෙනාට ඕනේ ඕනේ විදිහට සංකල්ප වශයෙන් දෙරටු හදගෙන යන්න බැහැ.

පිටකයක් තියෙනවා, අපිට අනන්‍යතාවයක් තියෙනවා. ඔය බොහෝ කාලයක් ඉඳන් එන අපේ හිත්වල ගොනු කරගත්ත අදහස් නේ. අපිට උගන්වපු දේවල් නේ, අපි හිතාගෙන ඉන්නේ. නමුත් ඒ ඉගෙන ගත්ත, උගන්වපු කවුරුවත් පිටකයේ බලලා නෑ - 'මේ ධර්මතාවය' කිව්වට, 'ප්‍රතිපදාව' ඔතැන කියලා නෑනෙ, ඔතැන පනවලා නෑනෙ කියලා.

ස්වාමීන්වහන්ස, කොහේවත් තණ්හාව නැති 'කරන්න' හදන්න එපා.

- එහෙම පෙන්නලාම නෑ.
- තණ්හාව කියන එක 'නැති වෙන්න ඕනේ එකක්'.
- 'නැති කරන්න' හදන ගානෙ - 'කරන්නා ඉන්නවා'.
- නැති කරන්න හදනකමම සසංඛාරිකයි. ඒක හොඳට තේරුම්ගන්න.

මේ ශාසනයේ 'නැති කරන්න' යන ප්‍රතිපදාවන් වලින් නෙවසඤ්ඤ නාසඤ්ඤ තලය දක්වා කෙළවරට ගියහැකි. ප්‍රථම ධ්‍යානයට හිත තබලා කාමය අතහරින්න පුළුවන්. ද්විතීය ධ්‍යානයට හිත තබලා ප්‍රථම ධ්‍යානය අතහරින්න පුළුවන්. තෘතීය ධ්‍යානයට හිත තබලා ද්විතීය ධ්‍යානය අතහරින්න පුළුවන්. චතුර්ථ ධ්‍යානයට හිත තබලා තෘතීය ධ්‍යානය අතහරින්න පුළුවන්. ආකාසානඤ්ඤායතනයට හිත තබලා චතුර්ථ ධ්‍යානය අතහරින්න පුළුවන්. විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට හිත තබලා ආකාසානඤ්ඤායතනය අතහරින්න පුළුවන්. ආකිඤ්ඤායතනයට හිත තබලා විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය අතහරින්න පුළුවන්. නේවසඤ්ඤ නාසඤ්ඤ තලයට හිත තබලා ආකිඤ්ඤායතනය අතහරින්න පුළුවන්. 'සංඛාර අවශේෂ වශයෙන්', 'සංඛාරයන්ගේ සියුම් වශයෙන්' යන්න පුළුවන් එතෙන්නයි. එතැනින් එහාට අතහරින්න බැහැ.

මේ ඔක්කෝම දුක් ගෙවෙනවා. නමුත් එතැනින් හිර වෙනවා. පිහියේ මුවහත දන්නේ නෑ මුවහත් කියලා. ඒකයි, ඒ විදිහට ගිහිත් යන්න බෑ.

ස්වාමීන්වහන්ස, මේ ශාසනයේ සංඥ සමාපත්ති, නිරෝධ සමාපත්ති කියලා ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා. සංඥ සමාපත්ති වශයෙන් යන්න අමාරු නැහැ. මේ සංඥව අතහරින්නේ තව සංඥවකට හිත තබලා. ඒ සංඥව අතහරින්නේ තව සංඥවකට හිත තබලා.

නමුත් නිරෝධ සමාපත්ති වශයෙන් යනවා කියන එක ලේසි නැහැ.

කාමය අතහරින්නේ 'තව සංඥවකට හිත තබලා නෙවෙයි' - 'නිවනට හිත තබලා'.

ප්‍රථමධ්‍යානය අතහරින්නේ - නිවනට හිත තබලා. දූතියධ්‍යානය අතහරින්නේ - නිවනට හිත තබලා. තෘතියධ්‍යානය අතහරින්නේ - නිවනට හිත තබලා.

ඉස්සෙල්ලා ක්‍රමයේ - කාමය අතහැරියේ ප්‍රථම ධ්‍යානයට හිත තබලා. ප්‍රථම ධ්‍යානය අතහැරියේ දූතිය ධ්‍යානයට හිත තබලා. මේ සංඥව අතහැරියේ තව සංඥවක් අරන්. ඒ සංඥව අතහැරියේ තව සංඥවක් අරන්. මෙහෙම මෙහෙම උඩට ගිහිල්ලා හිරවෙනවා. එතැනින් එහාට යන්න බෑ. ඒකේ 'සංඛාර අවශේෂ වශයෙන් විතරයි' යන්න පුළුවන්.

මේකෙදි - 'අන්තිම කෙළවර, නිවනට' හිත තබලා ම යි, කාමය අතහරින්නේත් නිවනට හිත තබලා. ප්‍රථම ධ්‍යානයත් නිවනට හිත තබලා. 'මේ ක්‍රමය ලෝකෝත්තරයි'.

මේ ධ්‍යානවලත් ලොකික, ලෝකෝත්තර බෙදෙන ක්‍රම තියෙනවා. ඒවායේ ගමන් මග සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස්. ධ්‍යානයක් තුළ 'ධ්‍යාන අංග සමානයි'. සමාන වුණාට 'ධ්‍යානයක පැවැත්ම සහ ආරම්භය' සම්පූර්ණ වෙනස්.

එතෙක්දි මම මතක් කළේ ස්වාමීන්වහන්ස, ස්වාමීන්වහන්සෙලා ලඝු කොට හිතන්න එපා - 'අපිට අවිද්‍යාව ප්‍රශ්නයක් නැහැ, තණ්හාව අයින් කරගන්න නේ ඕනේ' කියන තැනකින්. මොකද මට එහෙම අදහසක් ආරංචි වුණා. මම මේ මගේ අදහසක් දී ගන්න දඟලනවා නෙවෙයි. මට එහෙම ඕනේ නැහැ. මම එහෙම ලාභයක් බලාපොරොත්තු වෙන්නේත් නැහැ. නමුත් ස්වාමීන්වහන්සෙලා නොදන්නවා වෙන්න ඇති, මේකෙ තියෙන පැතිකඩවල් මම මේ කිව්වේ.

ස්වාමීන්වහන්සෙලා කාට හරි පුළුවන්ද ආයථිඅෂ්ටාංගික මාගීය නොවඩා තණ්හාව නැති කරන්න කියලා මම අහන්නේ.

ආයතීය අර්ථකථන මාගීයෙන් කෙරෙන්නේ - තණ්හාව නැති කරන එක නෙවෙයි.

ආයතීය අර්ථකථන මාගීයෙන් කරන්නේ මොකක් ද? අවිද්‍යාව නැති කරන එක.

සම්මාදිට්ඨි සා විජ්ජා - විජ්ජා උප්පාදෙ අවිද්‍යා නිරොධා - සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ විද්‍යාවක්. ඇයි ඒ? 'අවිද්‍යාව කියන මූලික තැන' හැපිලා තියෙන්නේ මේ ධර්මය.

අතනින් ගන්න එපා වචන. ඒ වචන ටික පෙන්නුවේ, ධර්මතා ටික පෙන්නුවේ. නමුත් ඒකෙන් ප්‍රතිපදාවක් පැනෙව්වේ නැහැ.

අපට වරදින්, ස්වාමීන්වහන්ස 'ව්‍යංජන ඡායාවෙන්' අර්ථ ගන්න එපා. එතකොට වරදිනවා. අපි ගොඩාක් දෙනෙක් කරන වැරද්ද තමයි 'පද ව්‍යංජන දෘක්ක පමණකින් අර්ථය අරගෙන'.

'අත්ථි භික්ඛවෙ අත්තභිතාය පටිපන්නො පුග්ගලො' - ආත්ම සුවය පිණිස පිළිපන්න පුද්ගලයෙක්. "එහෙනම් ආත්මයක් තියෙනවා තමයි, නැත්නම් බුදුහාමුදුරුවෝ මෙහෙම කියන්නේ නැහැනේ" - අන්න ව්‍යංජන ඡායාවෙන් අර්ථ ගන්නවා. ඒකෙන් මේ බුදුරජාණන්වහන්සේ දෙන්න හදන අර්ථය මොකක්ද කියලා බලන්නේ නෑ. වචනය තිබුණා නේ, වචනය ඇහුණා නම් ක්ෂණිකව වචනයෙන් ගන්නවා. මේ ශාසනයට කරන ලොකුම හානිය තමයි මේ ව්‍යංජන ඡායාවෙන් අර්ථ ගන්න එක.

ඒ වගේ, දුකට හේතුව තණ්හාව, තණ්හාව නැති වුණොත් දුක නැතිවෙනවා - ක්ෂණිකව ව්‍යංජන ඡායාවෙන් අර්ථ ගන්නවා. ආ, එහෙනම් තණ්හාව නැති කළා නම් හරිනෙ. බුදුහාමුදුරුවෝ එහෙම පැනෙව්වා ද, පනවලා තියෙනවා ද, නැද්ද, ඇත්තටම මාගීය කොතැනින්ද ගොඩනැගෙන්නේ, ඒ සඳහා කොහොමද තියෙන්නේ-මොකුත් හොයන්නේ නෑ.

ඒ නිසා මේ පටිච්චසමුප්පාදය ස්වාමීන්වහන්ස, අර මස් රාත්තල වගේ,

- අවිද්‍යාව පතිත වෙන,
- අවිද්‍යාවට ඇත්ත වහලා අවිද්‍යාව නොපෙනෙන තැන යථාභූත ස්වභාවය දක්වා විකරයි ගෙනත් දීලා තියෙන්නේ.

- ‘එතැනින්’ මෙහා ‘වතීමාන කර්මයකින්’ තමයි ‘කාමාවචර වස්තු හදගෙන’ - තණ්හා කරගෙන තියෙන්නේ.
- දුක නැති කරන්න තණ්හාව නැති කරන්න ඕනේ.
- තණ්හාව නැති කරන්න, තණ්හා කරවන මට්ටමට හදපු වැස්ම දුරු කරන්න ඕනේ.
- ‘වැස්ම දුරු කරන්න ඇත්ත බලන්න ඕනේ’ කියන තැනක් තියෙනවා.

එතෙත්ට එනකල් එනවා.

රූපාවචර, අරූපාවචර ධර්මතාත් එහෙමයි. අපි කියමු ප්‍රථමධ්‍යාන මට්ටමේ ධ්‍යාන සැපයක් ඇති වුණොත් ඒ ධ්‍යාන සැපයට තණ්හා කරන්න වෙනවා. තණ්හා කළොත් අනිවාර්යයෙන්ම බ්‍රහ්මලෝකේ උපදිනවා. හැබැයි ‘කාම මට්ටමේ සැපයකට නෙවෙයි, ධ්‍යාන මට්ටමේ සැපයකට’. දැන් ධ්‍යාන මට්ටමේ සැපයකට තණ්හා කළහම බ්‍රහ්ම ලෝකේ උපදිනවා. ‘කාම මට්ටමේ සැපය’ ධ්‍යාන මට්ටම දක්වා, ‘ධ්‍යාන මට්ටමේ විපාකයක්’ බවට පරිවර්තනය කරගත්තේ කොහොමද අපි - කර්මයෙන්.

දැන් අපි හිතනවා නේ ‘තණ්හාව නැති කරන්න ඕනේ’ කියලා. දැන් ‘රූප මට්ටමේ’ තණ්හාව අපි කොහොමද ‘දැන්’ නැති කරන්නේ? ස්වාමීන්වහන්ස, රූප මට්ටමේ තණ්හාව තව ඉපදිලාත් නෑ අපිට. නූපන්න තණ්හාවක් අපි නැති කරන්න එපායැ. අරූප මට්ටමේ තණ්හාව කොහොමද නැති කරන්නේ. තව ඉපදිලාත් නෑ. නූපන්න දේ නැති කරන්න පුළුවන් ද?

ස්වාමීන්වහන්ස, නිරුද්ධ වුණ දේ, නූපන්න දේ නැති කරන්න බැහැ. එයා නිරුද්ධයි, මෙයා ඉපදිලා නැහැ. උපන්න දේ නැති කරන්න පුළුවන්. රූප හව මට්ටමේ තණ්හාව තිබුණොත් රූප හව මට්ටමේ උපදිනවා නම්, රූප හව මට්ටමේ තණ්හාව ඇතිවුණේ රූපහව මට්ටමේ සැපයකට නේ, ධ්‍යාන මට්ටමකට නේ. ‘කාම භූමියේ උපන්න අපි’ - කාම විපාකය, රූප හව මට්ටමේ විපාකයක් බවට පරිවර්තනය කරගත්තේ කර්මයෙන් ද, තණ්හාවෙන් ද, ‘මේ ජීවිතයේදී ම’. ‘කර්මයෙන්’ නෙවෙයි ද? අවිද්‍යාව වෙනස් කිරීමෙන් නෙවෙයි ද?

තේරුණේ නැද්ද කියපු එක. දැන් ස්වාමීන්වහන්ස, මේ පංචායතනය අපිට හම්බවුණා - කාමයි නේ, කාම මට්ටමේ විපාකයක්.

- දැන් 'විපාකයකට අපි තණ්හා කළොත් කාම භූමියේ උපදිනවා'.
- පහු කාලෙදි ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපවල ඇත්ත බලබලා, ඇත්ත බලබලා - මේ කාම මට්ටමේ තණ්හාව ගෙවන්නේ ඇස්වලට හම්බවෙන රූපවල ඇත්ත බලබලා නේ. ඇත්ත බලනවා කියලා කළේ මොකක් ද - මේ සම්මාදිට්ඨි.
- ඒ කියන්නේ රූපභව මට්ටමේ කර්මයක් මේ සකස් කරන්නේ අපි.
- එතකොට අපිට නිමාණය වෙනවා මොකක් ද කාම භව මට්ටම වෙනුවට රූප භව මට්ටමේ ධ්‍යානයක් උපදිනවා. දැන් විපාකයක්. දැන් 'රූපාවචරස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිත්තං විපාකා' - 'මේ ධ්‍යානය' කියන්නේ 'රූපාවචර කර්ම කළ නිසා, වැඩූ නිසා - විපාක.
- 'දැන් රූපාවචර විපාකයක්' අපි විඳින්නේ 'ප්‍රතිසන්ධි' වශයෙන් ගෙනල්ලද? 'උත්පත්ති' වශයෙන් 'රූපාවචර විපාකයක්' අරගෙන ද උපන්නේ - බ්‍රහ්මයෙක් හැටියට ද උපන්නේ අපි. නෑ.
- ධ්‍යානලාභී කෙනෙක්, ධ්‍යානය කියන්නේ රූපාවචර විපාකයක් ද නැද්ද? විපාකයක්. කර්මත් තියෙනවා, කෙලෙසුත් තියෙනවා, විපාකත් තියෙනවා. අපි 'දිට්ඨධම්මව' සමවදින සමාපත්තියක් ගත්තොත් විපාක - 'රූපාවචර විපාක'.
- 'ඒ විපාකයට' තණ්හා කළොත් - 'රූප භවයේ' උපදිනවා.
- දැන් 'කාම ධාතුචේ උපන්න අපි' - 'රූප භවයේ විපාකයක්' බවට පත් කර ගන්නා. කොහොමද පත් කරගන්නේ - අවිද්‍යාව අඩු කරලා, කර්මය වෙනස් කිරීමෙන් නෙවෙයි ද බලන්න.
- ඕක පුළුවන්ද කර්මයේ සම්බන්ධයක් නැතුව, අවිද්‍යාව සම්බන්ධ නොකර, තණ්හාවෙන් කරන්න පුළුවන් ද?
ඒ කියන්නේ 'දරුවා, දුවා, පුතා, විදිහට පෙනෙද්දිම' - මම අනිත් අය වගේ දරුවා දුවා පුතා කියලා කාම තණ්හාව ඇතිකර ගන්නේ නෑ, මම රූපභව මට්ටමේ තණ්හාවකුයි ඇති කරගන්නේ කියලා පුළුවන්ද? - බෑ.
- දරුවා ඇසුරු කරනවා - බ්‍රහ්මයෙක් වගේ. රන් රිදී මුතු මැණික් ඇසුරු කරනවා - බ්‍රහ්මයෙක් වගේ කියලා පුළුවන් ද? එහෙම බැහැ.

දැන් ස්වාමීන්වහන්සේලා අර කියන පරියායෙදි ඔහොම එකක් අපි කරන්න හදනවා වගේ. එහෙම කරන්න බෑ ස්වාමීන්වහන්ස.

ඉතින් ඒ නිසා මම මතක් කළේ - වචන තියෙනවා වෙන්න පුළුවන්. නමුත් වචනවල සැබෑ අර්ථය සොයාගෙන යන්න. අපි හැමෝටම වූ දේ තමයි වචන ටිකෙන් විතරක් අර්ථ ගන්න එක. ඒ සම්බන්ධව දැනගන්න මොනවා හරි තියෙනවාද ස්වාමීන්වහන්ස. ඕනේම දෙයක් මා එක්ක කතා කරන්න පුළුවන්.

ඇත්තටම 'එහෙයි' කියලා පිළිගන්නවාට වඩා, නිහඬව ඉන්නවාට වඩා - තර්ක කරලා, විතර්ක කරලා, තර්ක විතර්ක කරලා කතා කරන්න මම කැමතියි. හැබැයි සත්‍යය තේරුම් ගැනීම සඳහා - ඒ කියන්නේ අව්‍යාජ මතසකිත්. මේක තේරුම් ගැනීම සඳහා ඇති ඕනෑකමින්, ඕනෙම ස්වාමීන්වහන්සේ නමකට ඉඩ තියෙනවා.

ප්‍රශ්නය: ස්වාමීන්වහන්ස, එතැනදි රූපාවචර තණ්හාව සම්මාදිට්ඨියෙන් කොහොමද නැති කරන්නේ?

'රූපාවචර තණ්හාව සම්මාදිට්ඨියෙන්' නෙවෙයි. සම්මා දිට්ඨිය බෙදෙනවා කම්මස්සකතා සම්මා දිට්ඨිය, ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය කියලා.

ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපයට - 'කාමය වෙනුවට' රූපයේ පවතින සතර මහාධාතු කියන ස්වභාවය, නැත්නම් 'රූපය පිරිසිදු දකින මට්ටමට' අපි හිතන්න, හිතන්න,

- මෙහේ 'දූවා, පුතා, ගෙවල්දෙරවල්' කියන සංයෝජන අපේ මතසේ අතහැරලා, 'මහාභූත යි' කියන මට්ටමට නුවණ වැඩෙනවා.
- නුවණ වැඩෙනකොට මේ පැත්ත, සම්පූර්ණම 'මේ උපදින විත්ත වෛතසික මට්ටමට හැදෙනවා' මේ 'ආධ්‍යාත්මික පැත්ත'.
- එතකොට ඉබේ ම 'අභ්‍යන්තර පැත්ත සමාධි යි'.

ස්වාමීන්වහන්ස, දැන් මේ වෙලා තියෙන දේ මොකක්ද කියලා තේරුම් ගන්න. ගැස් පුරවපු බැලූනෙක් ඇදලා, 'ලණු පහකින් අපි බිමට බැඳලා තියෙනවා කියන්න. ගැස් පුරවපු බැලුම යන්නේ උඩට. වරපට වලින් තදින් බිමට ඇදලා තියෙන්නේ. දැන් මේ 'බැඳුම් පහ හේතුවෙන්' උඩට යන බැලුමේ ගමන වළක්වලා.

- ඕරම්භාගිය කියන්නේ - ඕරම් කියන්නේ යට කියන එක, යටට.

- උද්ධමනාගිය කියන්නේ උඩට.

දැන් බැලුම - උඩට යන එකක්, 'උද්ධමනාගිය'. නමුත් ලඟු කැලි පහකින් බිමට ඇදලා, බැඳලා තියාගෙන ඉන්නවා යටට. 'උඩට යන බැලුම' - නමුත් 'බැඳුම් පහකින්' ඇදලා බැඳගෙන තියාගෙන ඉන්නවා 'යටට'. ඔරම්භාගිය - යටට.

දැන් අපි ඕකෙ 'එක' වරපටක් කැපුවොත් මේක උඩට යයි ද - නැහැ. දෙකක්, තුනක්, හතරක්? 'හොඳට ම බලවත් නම් එකක්' මදි ද? - ඇති. මේ 'බැඳුම් පහ එකවර ම' කැපුවොත් මොකක් වෙයි ද - උඩට ම යි යන්නේ.

මේ හිත - 'ස්වභාවයෙන් ම උඩට යි' වැඩකරන්නේ. 'ස්වභාවයෙන් ම උඩට යන්නේ'.

- මේ 'උඩට වැඩ කරන හිත', රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන ඉතාම දෘඩ රැහැන් පහකින් මහාභූත ටිකට (කාමයට) ඇදලා, බැඳලා තියෙන රැහැන් පහක්.
- මේ හිතට උඩට යන්න බැහැ.
- ඔරම්භාගියයි කියන්නේ යටට ඇදගෙන තියෙන සංයෝජන ටික මේ. බැඳුම් ටික මේ. වරපටවල් ටික මේ පහ - රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ.
- අපි මේ රූපයට නැඹුරුවෙලා ගනුදෙනු කරනකල්ම, මේ වරපට තව තව තදවෙනවා.

ශබ්දය අහන ගානෙ, උඩට යන්න තියෙන බැලුම - අපිටත් ඕනෙ උඩට යන්න, අපි කැමතියි උඩට යනවට, 'උඩට යැවේවා' කියලා යි ප්‍රාර්ථනා කරන්නේත්.

නමුත් හැම වෙලාවෙම, දවස ගානෙ, වරපට අලුත්වැඩියා කරනවා, කැඩෙන්නේ නැතිවෙන්න. ආයෙත් ප්‍රාර්ථනා කරනවා - "උඩට යන්නයි ඕනෙ මේ බැලුම, යටට නම් යන්න එපා, කාමය නම් උපදින්න එපා, මව් කුසකට නම් එන්න එපා" කියනවා. ආයෙත් දවස ගානෙම, ඒක චුට්ටක්වත් හෙලවෙන්න දෙන්නේ නෑ, දවස ගානෙ ම - කැඩිලා තියෙනවා ද, මළකඩ කාලා තියෙනවා ද කියලා බල බලා තීන්ත ගානවා, පොලිෂ් කරනවා, බැඳුම හැම වෙලාවෙම අලුත් කරනවා. ගැලවිලා තියෙනවා නම් හොඳට ගොතනවා.

ඒ වගේ තමයි, රූපය අරභයා හිතනවා, කියනවා, කරනවා, ඇලෙනවා, බැඳෙනවා කියලා කියන්නේ - දූව දිහා බලනවා, පුතා දිහා, රත්තරන්, රිදී, මුතුමැණික් දිහා බලනවා කියලා කියන්නේ - මේ ඇහැ නමැති වරපට හොඳට අලුත්වැඩියා කරනවා.

අමරදේව මහත්තයාගෙ සින්දුව, නන්ද මාලිනී මහත්මියගෙ සින්දුව කියලා හොඳට අහනවා කියන්නේ වරපට අලුත්වැඩියා කරනවා.

ගන්ධය, රසය, ස්පර්ශය කියන වරපටවල් පහ - උදේ, දවල්, රෑ අප්‍රමාදීව අලුත්වැඩියා කරනකොට මේක කැඩෙයිද? කැඩෙන්නේ නැහැ.

අපි, 'බාහිරේ නිසා මෙහාට එනවා නමුත් මෙහෙන් එහාට යන්නේ නැතුව ඉන්නවා' කියලා සම්මාදිට්ඨිය තෝරාගෙන, රූපයට, ශබ්දයට, ගන්ධයට, රසයට මනස යොමු කරන්නේ නෑ කියලා කියන්නේ - වරපට තමයි දුබල වෙන්නේ. හොඳට තේරුම් ගන්න, මේ වරපට තමයි දුබල වෙන්නේ. මේ මනසින් කරන්නේ ඒක.

වරපටවල් අලුත්වැඩියා කරන එකතේ දැන් අපි 'කාම විපාක' කියලා කිව්වේ.

- ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ - රූපය.
- 'ඇහැ රූපයට' සංයෝජනයවත්, 'රූපය ඇහැට' සංයෝජනයවත් නෙවෙයි. 'මේ දෙන්නා' අරභයා 'හිතේ ඇතිකරගන්න බැම්ම යි' - වරපට. 'මේ ලඟුවයි' අලුත්වැඩියා කරන්නේ.
- එතකොට, මේ අපි 'ඇස් ඉදිරිපිටට රූප ආවට' - 'හිත ඊට නමන්නේ නැත්නම්' හැම වෙලාවෙම ආදිනවානුපස්සි විහරති.
- 'පෙනෙන රූපයේ ඇත්ත' බලනවා. සතිපට්ඨානයට හිත තියනවා. නැත්නම් දස සංඥාවෙන් හිත තියනවා. මේ ආදිනව බලනවා කියන්නේ - දැන් කාමය පරිහරණය කරන්නේ නෑ.
- දැන් සම්මාදිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප. 'ආයථිඅඡ්ඨාංගික මාගීයේ වැඩක්'.
- අවිද්‍යාව නෑ, 'ඒ මට්ටමේ' සංඛාර නෑ. එතැනින් වෙනස් කරලා තියෙන්නේ.
- 'මෙහෙම කරන්න, කරන්න' - වරපට දුබල වෙනවා. මෙහාට ඇදිලා තියෙන ගතිය අඩුවෙනවා.

- යම් විත්තක්ෂණයක බොජ්ඣංග ධර්ම පහළවෙයිද, නිවරණ ධර්ම දුරුවෙයි ද - ඒ කියන්නේ වරපටවල් ටික ඔක්කොම කැඩුණා.
- එදාට - 'ඉබේම හිත උඩු අතට වැඩ කරන්නේ'. එතකොට කියනවා 'උද්ධම්භාගිය සංයෝජන' කියලා.

එදාට පහතට ගන්න අමාරුයි. එහෙම කඩපු බැලුනයක් පුද්ගලයෙකුට දෙන්නෙකුට ඇදලා නතර කරගන්න පුළුවන් වෙයි ද? ලේසි නැහැ. ඒ වගේ - හිත උඩ අතට වැඩ කරන කොටත් ඒක නතර කරනවා කියන එකත් ලේසි නැහැ. ඒකතේ අසිත තවුසා ඇඬුවේ 'බෝසතාණන් වහන්සේ බුදුවෙනවා' කියලා දෑකලා. එයා අරුපී බ්‍රහ්මලෝකෙ උපදිනවා. නමුත් එයාට බුදුරජාණන්වහන්සේව දකින්න බැරිවෙනවා කියලා.

එතකොට දක්කද ස්වාමීන්වහන්ස, කාම මට්ටමේ විපාකය කිව්වේ, මනසෙන්, මේ පෙනෙන රූපය නෙමෙයි. 'මනසෙන් මෙහෙට මෙහෙට (බාහිරේට) නමලා, නමලා, නමලා' අමාරුවෙන් තමයි - කාම තණ්හාව හදගෙන තියෙන්නේ. - කාම තණ්හාවට උපදිනවා.

අවිද්‍යාව අඩු කරලා, මනස ඒ පැත්තට නමන්නේ නැතුව මෙහෙට, මෙහෙට, මෙහෙට අරගෙන, 'ඒ ප්‍රයෝගය' නිසා - ඔන්න දැන් 'කාම මට්ටමේ විපාක නැහැ'. ඒ මට්ටමේ තණ්හාව එන්නේත් නැහැ.

'ආර්‍යාත්මික පැත්තට' - හිත වැඩ කරනවා 'උඩට'.

එතකොට අධික සැපයක්, සැහැල්ලුවක් දෙනෙතවා. බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා - 'ඒ ප්‍රීතියෙන් සැපයෙන් මේ කය නොතෙමුණ තැනක් නෑ' කියලා.

සබන් අනන්ත කෙනෙක් ඒ සුණු, දිය ඉස ඉස අනන්තකොට දියෙන් නොතෙමුණ තැනක් නෑ වගේ, 'ඒ ප්‍රීතියෙන් සැපයෙන් මේ කයේ නොතෙමුණ තැනක් නැහැ' කියන මට්ටමට එනවා. එතකොට අන්න ඒ සැපයට තණ්හා කළොත්, තණ්හාව නිසා උපදිනවා බ්‍රහ්මලෝකෙ.

තණ්හාව තමයි නැති කරන්න ඔතේ ස්වාමීන්වහන්ස. නමුත් තණ්හාව නැති කරන ප්‍රධාන මාධ්‍යය විද්‍යාව.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්: ඔතැනින් නෙවෙයි ස්වාමීන් වහන්ස, ඔහෙත් තේරුමක් නෑ. මම මේ ධර්මතා ටික කිව්වේ. මම ඔක්කොම මුල ඉඳන් කියලා දෙන්නම්. මේ අද පෙන්වන ප්‍රථම ධ්‍යාන, චතුත්ත ධ්‍යාන කියන ඒවා නම් මම දන්නේ නෑ. අවංකවම කියනවා නම් මට

ධ්‍යානයක් තියෙනවා නම් මම රහතුත් වෙලා. මට නම් ධ්‍යාන තියා අංශුවක්වත් නැහැ. මට තියෙන්නේ පිටකය ගැන දන්නා වූ හොඳ තීක්ෂණ නුවණක් විතරයි.

අපි හිතන විදිහේ මේ සීනි බෝලයක් ගන්නවා වගේ එකක් නෙමෙයි ස්වාමීන්වහන්ස, ධ්‍යානය කියන්නේ. මම වෙනදට නම් මෙහෙම කියලා නැහැ. නමුත් අද මට කියන්න වෙනවා. අද ගොඩාක් ගිහි පින්වතුන්, ස්වාමීන්වහන්සේලා මට හම්බවෙලා තියෙනවා ධ්‍යානලාභීන්.

බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ ප්‍රථමධ්‍යානය ලැබුවොත් මේ ශාසනයේ එපමණකින් පිහිටක් කරගන්නා, මාරයාගේ ඇස අන්ධ කළා කියලා. නමුත් චතුර්ථධ්‍යානය දක්වා ධ්‍යානලාභීන් කහිනවා, දගලනවා, නලියනවා, ඔළුව කහනවා, මේවා ස්වාමීන්වහන්ස විහිළු. චතුර්ථ ධ්‍යානය ඕනේ නැහැ - ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ අත හෝ කකුල හිරිවැටුණොත් අත හෝ කකුල තියෙනවා, නමුත් තියෙන බව දන්නේ නෑ නේද? - ප්‍රථමධ්‍යානයට සමවැදුණොත් එයා මේ කයවත් තියෙනවා දන්නේ නෑ.

සෘද්ධි ඕනේ නැහැ. චතුර්ථ ධ්‍යානලාභී කෙනෙකුට මේ කය පොළවෙන් උඩට ගන්න පුළුවන්. සුඛ සංඥාව, ලඝු සංඥාව 'හිතෙන් කයට බහාලන්න' විතරයි ඕනේ, නිතැතින්ම පොළවෙන් උඩට එනවා. 'අභිඥාවක් නෙවෙයි, එව්වරට නිබරයි මේ කය' එදට. මොකද, හිත උඩට වැඩ කරන්නේ. 'මේ කය, හිතෙන් ගෙනියන්නේ'.

ස්වාමීන්වහන්ස, දැන් කෙනෙකුට උඩ පනින්න පුළුවන් නේ. උඩ පැන්නොත් ස්වාමීන්වහන්ස, පොළවේ වැලි කැටයක්වත් ගැවෙන්නේ නැතුව 'මොහොතක් අහසේ' හිටියා නේද? කොහොමද අහසේ හිටියේ. මොකක බලෙන් ද හිටියේ? - හිතේ තියෙන සිතිවිලි වලින් නෙමෙයි ද මේ කිලෝ 50 ක් හෝ 60 ක් උඩ දූම්මේ කියලා බලන්න. සෘද්ධි නෙමෙයිද? ඇයි හිත දියුණු කළහම 'හිතෙන් මේ කය ගෙනියන්න බෑ කියන්නේ'. දැනුත් කරනවානේ අපි. ඇයි අපි ඒවා විශ්වාස නොකරන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, 'හිත කයට බහාලා' තියෙද්දි හිතේ හැකියාව කයට සීමාවෙනවා. නමුත් මේ 'කය හිතට බහාලන්න' පුළුවන් වුණොත් හිතේ වේගෙන් මේ කයෙන් වැඩ ගත්තහැකි.

ඒවා ඒතරම් දේවල් නෙවෙයි. අදත් අපි කරනවා, අපි නොදන්නවා වුණාට. හිතේ තියෙන පුංචි සිතුවිලි ටිකකින් මේ කය උඩ දැනවා අපි. වැටකින් පනිනවා, ගේට්ටුවකින් පනිනවා, ඉස්කෝලවල උස පනිනවා, දුර පනිනවා කියලා කරන්නේ මොකක් ද? කිසිම දෙයක් අල්ලන්නේ නැතුව - 'අහසේ මොහොතක් තියන්න පුළුවන්' අපේ කය. 'ඒ සඳහා කළේ මොකක්ද - සිතේ තියෙන සිතිවිලි'.

තරාදියකට දලා කිරුවොත් කිලෝ 60 ක් නැත්නම් 70 ක් තියෙයි. අලියෙක් කිලෝ කීයක් බරයි ද? ටොන් 4 ක් විතර බරයි. ඒ විඤ්ඤාණයට පුළුවන් ඒ කිලෝ 4000 ම උස්සන්න. ඉතින් සිතිවිලි වලින් නේ උස්සන්නේ.

සිත දියුණු කළහම උස්සන්න බැරිද? පුළුවනි. 'දැනුත් අපි කරනවා' අපි නොදන්නවා වුණාට.

මම කිව්වේ, උද්ධමිභාගියේ දී 'ඉබ්බෙයි' ස්වාමීන්වහන්ස ඒ වගේ හිත වැඩ කරන්නේ.

ඉතින් ඒ නිසා මට මතක් කරන්න ඕනෙකම තිබුණේ "අවිද්‍යාව අපිට වැඩක් නැහැ, අවිද්‍යාවෙ ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි, තණ්හාව නැති කළා නම් හරි" කියන තැනකින් අර්ථ ගන්න එපා. ඒ වගේ පටු තැනකින් මේ ශාසනය හිතන එකයි අපිට වූ එකම භානිය කියන එකක් මතක් කරනවා. මොකද එහෙම පනවලා නෑ කොහේවත්. ධර්මතා ටික නිසා.

එක කාරණාවක් මතක තබාගන්න ඕනේ. 'නිවන් දකින්න සුදුස්සෙක් වෙන්න, සුදුසුකම් තියෙන්න ඕනේ'. ඒ කියන්නේ බුදුහාමුදුරුවන්ගේ දහමේ ඉගෙනගත යුතු කොටසක් තියෙනවා. ස්වාමීන්වහන්ස, කෝවිචියට යන්න නිකම් බෑ, ඒකට පාරක් තියෙනවා, රේල් පාරක් හදලා. ඒ පිහිලි උඩ තමයි කෝවිචිය දුවන්නේ.

ඒ වගේ 'නිවන් දකින්න භූමියක් තියෙනවා'. 'ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය' කියලා භූමියක් තියෙනවා.

ඒ භූමිය මත තමයි විදර්ශනා ශූන්‍ය දිවෙන්නේ.

ඒ ටික අපි ළඟ නැත්නම්, ඒ ටික අපි ඇති කරගන්නේ නැත්නම්, නිකම් ම අහලා ධර්මය අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා 'තණ්හාව නැති කළොත් ඇති' කියන තැනකින් හිතන්න එපා. තණ්හාව දුකට හේතුව තමයි, දුක නැති වෙනවා තණ්හාව නැති වුණොත් තමයි,

‘නමුත් ප්‍රතිපදාව එතැනින් පනවලා නෑ’ කියන තැනින් අර්ථ ගන්න. ‘ප්‍රතිපදාව තියෙන්නේ මෙහෙමයි’ කියන කාරණයක් දැනගන්න.

ප්‍රශ්නය: සෝවාන් ඵලය ලැබූ පසු ආනන්තරිය පාපකර්ම නොකෙරෙන බවත්, පස්පච්චි විය හැකි බවත් රතන සූත්‍රයේ ‘සභාවස්ස දස්සන’ ගාථාවේ තේරුමේ දක්වේ. ආනන්තරිය පාපකර්මවලින් මිදී සත්ව ඝාතනය කළොත් සෝවාන් වූ තැනැත්තා අපායේ යන්නේ නැද්ද?

පිළිතුර: ස්වාමීන්වහන්ස, සත්ව ඝාතනය කරනවා කියන තැනකින් නම් නැහැ රතන සූත්‍රයේ. නමුත් යම් කිසි අකුසලයක් වුණොත් අභවායි සඟවන්න. ආනන්තරිය අකුසල කර්ම කරන්නේ නැහැ. යම්කිසි අකුසලයක් වුණොත් ඒක සඟවාගෙන ඉන්න, වහගෙන ඉන්න අභවායි - එයා විවෘතයි කියන එකයි ඒකෙන් කියන්නේ.

නමුත් යම් අවස්ථාවක දී මෙහෙම දේවල් වෙන්න පුළුවන්, එයාගෙ එක ලක්ෂණයක් තියෙනවා. කිසිම පාප කර්මයක් ‘හිතේ හිතේ සැලසුම් කරලා කලින් සටහන් කරගෙන’ කරන්නේ නැහැ. ඒකයි එතැන තියෙන එකම ලක්ෂණය.

දැන් අපි නම් කාමයේ වරදවා හැසිරෙන්න හරි, සත්තු මරන්න හරි හොඳට සැලසුම් කරලා නේ කරන්නේ. එයා එහෙම කරන්නේ නැහැ. අහම්බෙන්, අපි කියමු, ගහලා මදුරුවෙක් මැරුණා කියන්නකො. එහෙම තැනකින් අහඹුවෙන් වුණොත් මිසක වරදක්, දිට්ඨි සම්පන්න පුද්ගලයා කවදවත් වරදක් සැලසුම් කරලා කරන්නේ නැහැ. ඒක තමයි තියෙන ප්‍රධාන ලක්ෂණය.

මිගසාලා සූත්‍රය බලන්න අංගුත්තර නිකායේ. ඒකෙ පෙන්නනවා මේ ලෝකයේ දුගති යන පුද්ගලයෝ සහ නොයන පුද්ගලයෝ. අධික රාග තියෙන පුද්ගලයෝ දෙන්නෙක් ඉන්නවා, එක්කෙනෙක් මරණයෙන් පස්සේ අපායට යනවා, එක්කෙනෙක් යන්නේ නෑ. අධික තරභ යන දෙන්නෙක් ඉන්නවා, එක්කෙනෙක් මරණෙන් පස්සේ අපායට යනවා, එක්කෙනෙක් යන්නේ නෑ. අධික මාන්තය තියෙන දෙන්නෙක් ඉන්නවා, එක්කෙනෙක් මරණෙන් පස්සේ අපායට යනවා, එක්කෙනෙක් යන්නේ නෑ. දුශ්ශීල දෙන්නෙක් ඉන්නවා, එක්කෙනෙක් මරණෙන් පස්සේ අපායට යනවා, එක්කෙනෙක් යන්නේ නෑ. සිල්වත් දෙන්නෙක් ඉන්නවා, එක්කෙනෙක් මරණෙන් පස්සේ අපායට යනවා, එක්කෙනෙක් යන්නේ නෑ.

සිල්වත් කමින් හෝ දුශ්ශීල කමින් ම නෙවෙයි අපාය හෝ දිව්‍යලෝකෙ පනවලා තියෙන්නේ. දැන් වරදවා ගන්න නම් එපා, මොකද අපිට ප්‍රංචි වචනයක් ඇති. ඇත්තටම දුශ්ශීලකම කියන එක අකුසල් ම යි, අපායට යනවා. සිල්වත්කම කියන එක කුසලයක් ම යි, සුගතියට යනවා. නමුත් 'නුවණ' කියන එක මත, 'වේගය අඩු වැඩි කිරීමේ' හැකියාව තියෙන්නේ.

අවුරුදු 20,000 ක් බොහෝම ආදරයෙන් සිල් රැකපු ස්වාමීන්වහන්සේ නමකට ගහක කොළයක් කඩපු එකට හිත හදගන්න බැරුව, ඒරකපත්ත නාග රාජයා වෙලා උපන්නා, මනස දුර්වල නිසා. මිනිස්සු සිය ගාණක් මරපු අංගුලිමාල හාමුදුරුවෝ සියළුම ආසුව ධර්මයන් ක්ෂය කරලා රහත් වුණා, ප්‍රඥාව නිසා.

ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා ධනවත්කම සහ නිර්ධනකම. සමහර කෙනෙක් ඉන්නවා අඩමස්සක් හොරකම් කරලා හිරේ යනවා. සමහර කෙනෙක් ඉන්නවා මසු ලක්ෂ ගණන් හොරකම් කරලාත් හිරේ යන්නේ නෑ. බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරන්නේ, ලොකු හොරු හිරේ යන්නේ නෑ. අද දවසෙදි ගත්තොත් කෝටි ගණනක් හොරකම් කරලා හිරේ යන්නේ නෑ. රුපියලක් හොරකම් කරලා හිරේ යනවා.

ධනවත්කම සහ නිර්ධනකම කියනවා. රුපියලක් නැත්නම් මස්සක් හොරකම් කරපු කෙනා දුප්පත්. රාජපුරුෂයෝ අල්ලාගෙන ඇවිල්ලා රජ්ජුරුවන්ට ඉදිරිපත් කරලා හිරේ දනවා. මසු ලක්ෂයක් හොරකම් කරපු මිනිහා, රුපියල් කෝටි ගණනක් හොරකම් කරපු මිනිහා රාජ පුරුෂයෝ අල්ලන්න එනකොට අල්ලස් දෙනවා. දීලා බේරෙනවා.

යථාර්තය තියෙන්නේ අල්ලස් දුන්නද, නැද්ද කියන එක මත නෙවෙයි - 'රුපියලක් හොරකම් කරලා හිරේ, ලක්ෂයක් හොරකම් කරලා හිරේ ගියේ නැහැ' - ඔච්චරයි. "මහණෙනි, ධනවත්කම සහ නිර්ධනකම" කියනවා.

ඒ වගේ ශ්‍රද්ධා ධනං, ශීල ධනං, හිරිමත්තප්ප, වාග, ශ්‍රැත, ප්‍රඥ කියන මේ සප්තාර්ය ධනයෙන් යම් කිසි කෙනෙක් දුප්පත් නම් - ඉතා කුඩා වරදකටත් එයා අපායේ යනවාලු. යම්කිසි කෙනෙක් මේ 'සප්තාර්ය ධනයෙන් ධනවත් නම්', සමහරවිට මහා විශාල වරදක් - ලොකු අකුසල් වුන කෙනෙක් වුණත් දශම මාත්‍රයක්වත් දුගතියකට යන්නේ නෑ කියනවා. "මහණෙනි, එයාගෙ ධනවත්කමයි" කියනවා. ධනවත්කම හා නිර්ධනකමයි කියනවා.

ඒ නිසාමයි මම ස්වාමීන්වහන්සේලාට මතක් කරන්නේ, විනය පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා නම් ඒ ප්‍රශ්නය ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. විනය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය තිබුණොත් 'පෞද්ගලික ජීවිතේට විතරයි' ප්‍රශ්නය. නමුත් ධර්මය පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් තිබුණොත් එතැනයි ප්‍රශ්නය.

ඒ නිසා අපිට ජීවිතේ මොන අඩුපාඩුවක් තිබුණත් ඒවා ප්‍රශ්න නෙවෙයි. නමුත් ස්වාමීන්වහන්ස, ධර්මයට අත හිත තියන්න පුළුවන් නම් ආනන්තරිය අකුසල කර්ම කළ කෙනාටත් ඒකෙ විපාකයෙන් පසුව හෝ නැගිටින්න පුළුවන්.

බලන්න, අජාසත්ත රජ්ජුරුවෝ ගැන. ආනන්තරිය අකුසල කර්ම කරලා අවිච්ඡේ නොගිය කෙනෙක් නෑ, ඒත් අජාසත්ත රජ්ජුරුවෝ අවිච්ඡේ ගියේ නැහැනේ. ඒකෙ විපාකයටත් බලපෑම් කරන්න පුළුවන් වුණා නම් - අජාසත්ත රජ්ජුරුවෝ ගියේ කොහේට ද? පදුම නරකෙට. භවයේ නිවම තැන අවිච්ඡිය. ධර්ම සංගායනා කරවලා, 'පාඨග්ජන සත්වයන් අතරෙන් ශ්‍රද්ධාවන්තම කෙනා' තමයි අජාසත්ත රජතුමා. ආනන්තරිය අකුසලය නොකළා නම්, එදා ඒ දේශනාව අහනකොටම දිට්ඨි සම්පන්න වෙනවා. කිසිම න්‍යායකින්, මොන විදිහටවත් හොඳවන්න බැරි ආනන්තරිය අකුසලයක් හෙල්ලුවා. මේ ධර්මයේ බලය. අපායට යන එක නවත්තන්න බැහැ. නමුත් ඒකෙ දුක හෝ අඩු කරන්න පුළුවන් වුණා. අවිච්ඡේ ගියේ නැහැ, ධර්ම සංගායනා කරපු නිසා.

එතකොට ආනන්තරිය අකුසල කර්ම නොවී, ඊට මෙහා මොන කර්මයක් කළත් ඒ හැම කෙනෙකුටම නිවන් දකින්න පුළුවන්කම තියෙනවා. ආනන්තරිය කර්මයක් වෙලා තියෙනවා නම් ඒකෙ බලය හෝ අඩුකරගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා, සෝවාන් පුද්ගලයාගේ ස්වභාවය තමයි හිත හිතා කටයුතු නොකරන බව. ඒ වගේම කරපු වරද නොසැලවන බව. වැරදි වෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. අපි දකින තරම් නම් මනස රළු නැහැ.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්: එහෙමයි. තියෙනවා. නමුත් ඒකෙ 'කරන්නේ' නැහැ කියලා තියෙන්නේ. නමුත් 'වෙන්න පුළුවන්කම' නැතිවෙලා නැහැ. 'කරන්නකම' සහ 'වෙන්නකම' දෙකක් ස්වාමීන්වහන්ස. ඒකයි - කිඤ්චාපි සො කම්මං කරොති පාපකං කායෙන වාචා උදවෙනසා වා අභබ්බො සො තස්ස පටිච්ඡාදය - හිතින්, කයින්, වචනයෙන් යම්

වරදක් කළොත් සඟවන්න අභවායි කියලා, මෙයා 'කරන්නේ' නෑ, 'කෙරෙන්න' පුළුවන්.

'කරන' එක සහ 'කෙරෙන' එක අතර විශාල වෙනසක් තියෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස. 'කරනවා' කියන එකේදි හරි රචයි. ඒක බොහෝ වාර ගණනක් හිතලා, සැලසුම් කරලා කටයුතුයි. තවම ඇත්තටම 'දිට්ඨි සම්පන්න කෙලෙස්' ටික ගෙවුණා මිසක අනිත් 'කාම මට්ටමේ ආසුව එහෙම මයි'. රාගාදි අරමුණු පහළ වෙන්න පුළුවන්. ද්වේශය එන්න පුළුවන්. බණින්න, ගහන්න පුළුවන්. ඒ වගේ දේවල් වෙන්න පුළුවන් හැකියාව නැතුවා නෙවෙයි ස්වාමීන්වහන්ස.

කරනවා නෙවෙයි, කෙරෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. නමුත්, තිබුණත්, එතැන තව තියෙනවා විශේෂ ඥානයක්. නමුත් මම ඒක කියන්නේ නැහැ. මොකද අපි 'වංචනික ධර්මයක්' හැටියට ගන්නවා එහෙම වුණොත්. ඒ කියන්නේ - 'ගෙඩිය අමුයි, ඉදිලා වගේ පෙනෙන්න' අපි ඒක උපයෝගී කරගන්නවා, ඒ නිසා. මේ මට්ටමට මේක තේරෙන කොට කෙනාටම ජීවත් වීමේ නුවණ එනවා. ඕනෙම දෙයක් අඩුවෙන (බලවත් නොවෙන) තාක්ෂණයක් තියෙනවා.

ප්‍රශ්නය: අපේ භාමුදුරුවනේ දැන් සමථ භාවනාව කරන කොට කය නොදැනී යන අවස්ථාවේදී තියෙන හැඟීම මොකක් ද?

පිළිතුර: ස්වාමීන්වහන්ස, භාවනාව සම්බන්ධව කියලා දෙන වෙලාවෙදි ඒ ඔක්කොම කරුණු මම කියලා දෙන්නම්. ඒ කියන්නේ හිත හැඟවෙනවා කියන්නේ මොකක් ද? හිත විසිරෙනවා කියන්නේ මොකක්ද? හිත හැඟවෙන්නේ මොකක් කළහමද එක දිගටම, හිත විසිරෙන්නේ මොකක් කළහමද? කියන කාරණා ඒ මාතෘකාවට ඇවිල්ලා මම විස්තර කරන්නම්. මට ඒ වෙලාවට මතක් කරන්නකො. ඒ භාවනාව සම්බන්ධව තියෙන ප්‍රශ්න ස්වාමීන්වහන්සේලා මතක තියාගන්න. ඒ හැම දෙයක්ම මම කියලා දෙන්නම්.

අදාල වෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස, විශේෂයෙන්ම මේ එකක්වත් නෙවෙයි ඇත්තටම. එක තැනයි තියෙන්නේ. ඒ එක තැන පැහැදිලි කරගන්නයි ඕනේ. එතැන තේරුනොත් තනියම යැපෙන්න දන්නවා.

බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරන්නේ පොඩි ළමයෙක් පිටිපස්සේ නිතරම කවුරුහරි ඉන්න ඕනේ, නොදරුවෝ එයාට හිත දේත් කටේ දගන්නවා. අහිත දේත් කටේ දගන්නවා. පටා දේත් කටේ දගන්නවා,

අපථය දේත් කටේ දගන්නවා. සීනි බෝලයක් හම්බවුණත් කටේ දගන්නවා, පත්තෑයෙක්, හැකැල්ලෙක් හම්බවුණත් කටේ දගන්නවා.

කොච්චර කාලයක් ද? එයාට තනියම යැපෙන්න පුළුවන් වන තැන දක්වාම කළ යුතුයි. තේරෙන මට්ටමේ දී එයා පිටිපස්සේ ඉන්න ඕනේ නෑ. තනියම යැපෙන්න එයා දන්නවා.

ඒ වගේ “මහණෙනි, යම් කිසි පුද්ගලයෙක් දිට්ඨි සම්පන්න වෙන තාක් මම එයා පිටිපස්සේ ඉන්න ඕනේ”. එයා දන්නේ නෑ. හොඳ දේත් කටේ දගන්නවා, නරක දේත් කටේ දගන්නවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. යම් වෙලාවක දී යම් කිසි කෙනෙක් දිට්ඨි සම්පන්න වුණොත්, එද ඉඳලා මම එයා පිටිපස්සේ ඉන්න ඕනේ නෑ කියනවා. එයා යැපෙන්න එයා දන්නවා කියනවා.

ඒ වගේ ‘එකම එක වූටි තැනක්’ තියෙන්නේ. ඔය කාරණාව තේරෙනකල් තමයි මේ ඔක්කොම පන්නන්න ඕනේ. තේරුණාට පස්සේ එද ඉඳත් එයා යැපෙන්න දන්නවා. එක තැනයි තියෙන්නේ.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්: බොහෝ විට එහෙම වෙන්න පුළුවන්. නමුත් එයා පරප්‍රත්‍යය රහිතයි. අනුන්ගේ උපකාර එයාට ඕනේ නැහැ. ස්වභාවදහමෙන්වත්, කෙනෙක්ගේ උපකාරයෙන්වත් ඕනේ නෑ. එයා යැපෙන්න දන්නවා. අනුන්ගේ උපකාරයන්ගේ එල්ලිලා ඉන්නේ ඊට මෙහා අය.

නියතො සම්බොධි පරායණො - දිට්ඨි සම්පන්න පුද්ගලයා නිවනට නියතයි. ස්වභාවදහමෙන්වත්, තව කෙනෙක්ගෙන්වත් පිහිට එයාට අවශ්‍ය නැහැ. උදව්වෙනවා ඇති. සම්මාදිට්ඨික දෙව්වරුන් උදව් කරනවා ඇති. නමුත් එහෙම නොවුණත් එයා යැපෙන්න දන්නවා. ඒ නිසා යි ඒකට කියන්නේ පරප්‍රත්‍යය රහිතයි කියලා. අනිත් අයගේ උපකාරයෙන් තොරයි.

ප්‍රශ්නය: ස්වාමීනි, මේ අනුව කාම, රූප, අරූප ලෝක වශයෙන් වෙනම ලෝක තුනක් නැහැ නේද?

පිළිතුර: කවුද කියන්නේ? එහෙම තියෙනවා, නැතුවා නෙමෙයි. හැබැයි අපි එකක් තේරුම් ගන්න ඕනේ. මේක ගොඩාක් ගැඹුරු දර්ශනයක්. කාම, රූප, අරූප ලෝක කියන්නේ - අපි කිව්වොත් ස්වාමීන්වහන්ස, මම කෙටියෙන් කියන්නම්,

අවිද්‍යාවේ මට්ටම මත කාමාවචර මට්ටමේ කර්ම කරනකොට ඒ සිතේ තියෙනවා රළු, සියුම් කමි. ඒ සිත්වල තියෙන ගතිවල රළු සියුම් මට්ටමට ප්‍රසාද මට්ටම රළු සියුම් වෙනවා.

එතකොට 'මේ ප්‍රසාදවලට පෙනෙන රූපවල මේ මට්ටම' - 'මේ ඇහැට මේ පෙනෙන රූප මට්ටමට' කියනවා කාමාවචරයි කියලා.

අපි රූපාවචර මට්ටමේ කර්ම කරනකොට, ඒ සිතේ තියෙන සිතිවිලි ඉතාමත් සියුම්. ඒ සිතිවිලි වලට අනුව ප්‍රසාද සියුම් වෙනවා. ඒ ප්‍රසාදවලට ඊශාවට දර්ශනය වෙන රූප මීට වඩා වෙනස්. එතකොට රූප හව මට්ටම ඒ කියන්නේ, මේ භූමියේ ඉඳගෙන දෙවියෝ එක්ක ගණුදෙනු කරන්න පුළුවන්. මේ පියවි ඇහැට අද නොපෙනෙන රූප එදට පෙනෙනවා.

අරූප හව මට්ටමේ සිතුවිලි උපදින කොට ඒ සිතිවිලි ඊටත් සියුම්. 'විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං' නේ. 'නාමරූප පච්චයා සළායතනං' නේ. 'ඒ නාම ධර්ම වලට හැදෙන රූපවල ප්‍රසාද' - තවත් සියුම්. එතකොට පෙනෙන රූප තවත් සියුම්.

මෙතැන ඉඳන්ම, තවම කබලිංකාරාභාරයෙන් යුක්ත මේ කය දරාගෙනම - රූප හව, අරූප හව එක්ක ගණුදෙනු කරන්න පුළුවන්. 'ප්‍රතිසන්ධි වශයෙනුත් ඒ මට්ටමේ ආයතන ටිකක්' ලැබෙන එකයි වෙන්නේ.

අපි කොතැනක හරි උපන්නා කියලා වෙන්නේ -

'විඤ්ඤාණය රූපයකට බැසගෙන',

'ඒ සිතේ තියෙන නාම ධර්මවලට අනුව ප්‍රසාද' ටික හැඳුණහම,

'ඒ ප්‍රසාද වලට ගෝචර' වෙන මට්ටම එක කණ්ඩායමක්, ලෝකයක් කියනවා. ඔන්න - රූප ලෝකය.

ආයෙත් 'මෙතැන ඉඳන්ම' විඤ්ඤාණය හැදිලා, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් ගිහිල්ලා, 'ඒ විඤ්ඤාණය නිසා නාමධර්ම විතරක් ඇසුරුකරන' මට්ටම ගත්තහම ඒ මට්ටමේ කණ්ඩායම ඔක්කෝම එකක් - අරූප ලෝකය.

හැම වෙලාවෙම, ලෝකය කියන එක තීරණය වෙන්නේ ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙන්. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ - "රූප මතයි ලෝක වෙනස් වෙලා තියෙන්නේ. කාම ලෝක, රූප ලෝක, අරූප ලෝක වෙනස් වෙලා තියෙන්නේ - මෙහෙම රූප හම්බවෙන්නේ කාම ලෝකයේ.

ඊට පස්සෙ ඊට වඩා වෙනස් තව්නිසාවැසි වගේ දෙවියො හම්බවෙනවා, ඒත් 'බාහිර රූප ලෝකය' කියලා.

නෑ ස්වාමීන්වහන්ස, කාම ලෝක, රූප ලෝක, අරූප ලෝක කියන ලෝකත්, කාම ලෝකය අතර ප්‍රභේදත් වෙනස් වෙලා තියෙන්නේ - ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙන්.

'විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාම රූප පච්චයා සළායනනං' නේ. ඔය පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධිය බලන්න.

'සළායනන පච්චයා එස්ස' - 'ආයතනයේ හැටියට ස්පර්ශය' හම්බවෙලා මිසක, අපි කෙලින්ම මෙහෙට (බාහිරයට) ඇවිල්ලා නෑ. 'ආධ්‍යාත්මික පැත්තට' ඇවිල්ලා තියෙන්නේ.

විඤ්ඤාණය බැසගෙන, 'මෙහේ (ආධ්‍යාත්මික) නාමරූප ආයතන ටික නිසා' ආයතනයන්ගේ වෙනස්කම් වෙලා, ඒ ආයතනයන්ගෙන්'.

මේ ආයතනවල තියෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස, රූප ගෝචරවෙන හර්ට්ස් සංඛ්‍යාතයක්. හැම රූපම අපිට අනුවෙන්නේ නෑ. අපේ 'සිතුවිලි සියුම් වෙන්න වෙන්න ප්‍රසාද සියුම් වෙනවා' කියන්නේ ඒකට ගෝචර වෙන රූපවල කැමරා කාචය ටිකක් අලුත්වැඩියා වෙනවා. අපි දුප්පත් හින්දා මේ දුබල මට්ටමේ කැමරාවක් අපි ගාව තියෙන්නේ.

තව ඔය කුසල ධර්ම වැඩි කරනවා කියන්නේ පොහොසත් වෙනවා. එතකොට මේ කැමරාව - හොඳ දියුණු මට්ටමේ එකක් දගන්නපුළුවන්. එතකොට ඒ කැමරා කාචයට ගෝචර වෙන රූප මීට වඩා හොඳට පැහැදිලියි.

ප්‍රශ්නය: සෝවාන් මාගී සිතට අනතුරුව ඵල සිත එක්ඤ්ඤාණකව සිදුවෙනවා ද?

පිළිතුර: සෝවාන් මාගී සිතට අනතුරුව ඵල සිත එක්ඤ්ඤාණකයි කියලා ගන්න පුළුවන්. නමුත් එක්ඤ්ඤාණකෙන් ඉවරයි කියලා ගන්න එපා.

ඇත්තටම අද අපි දන්න විදිහට මාගී සිතට කරන්න වැඩක් නෑනෙ. මාගීය ඉපදුණා, ඊයාට මොහොතේ ඵල සිත ඇවිල්ලා - එහෙම නෑ.

'මාගීයට අනතුරුව ඵල සිත උපදින්න' එක් ක්ෂණයක්වත් ගතවෙන්නේ නෑ - ඒක හරි. මෙතැන ඉඳලා ධර්ම ශාලාවට යන්න

ස්වාමීන්වහන්සේලා එළියට බැස්සොත්, මේ ශාලාවෙන් එළියට බහිනකොට ම නම් ධර්මශාලාවට යන මග ආරම්භ වුණේ, ඒ මාගීයේ ආරම්භය තියෙනවා, මැද තියෙනවා, ධර්ම ශාලාවේ පඩියේ අයිනට යනකලත් 'මග'. පඩියේ එක කකුලක් තියලා තියෙද්දීත් 'මග'. මාගීයට අනතුරුව කියලා කියද්දී, කකුල උස්සනකොටම 'මාගීය මේකෙන් අතහැරෙනවා කියන්නේ ධර්ම ශාලාව ඇතුළේ'. 'මාගීයට අනතුරුවම එලය' උපදින්න.

ඒ කියන්නේ ශාලාව අයිනට ගිහිල්ලා ආයෙ පැය ගණන් නම් ගතවෙන්නේ නෑ ශාලාව ඇතුළට යන්න. ශාලාවට යන පාර ඉවරවෙනවා කියන්නේ ශාලාව ඇතුළෙමයි. එක් ක්ෂණයක්වත් කල් ගතවෙන්නේ නෑ. ඒක එහෙමමයි. වෙනස් වෙන්නේ නෑ. අද අපි හිතාගෙන ඉන්නේ මාගීයක් නැහැ, මෙතැනින් අඩිය තිබ්බ ගමන් ශාලාව. නමුත් එහෙම නෑ. හැම එකකම එහෙමයි.

සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියන කෙලෙස් මොකක්ද කරන්නේ - 'සෝවාන් මාගීයෙන්' නැතිකළ යුතු කෙලෙස්. හැම වෙලාවෙම 'කෙලේසයක දුරුකිරීම' - සමුදය 'දුරු කිරීමෙන්' නිරෝධය පනවලා තියෙන්නේ.

1. බලන්න සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියන කෙලෙස් තුනේ 'ප්‍රභාණයෙන්' - සෝවාන් එලය,
2. කාමරාග, පටිස ගෙවීමෙන් - සකාදගාමී,
3. 'අවශේෂ' කාමරාග, පටිස දෙක දුරු කිරීමෙන් - අනාගාමී,
4. රූප රාග, අරූප රාග, මාන, උද්ධච්ච, අවිජ්ජා ගෙවීමෙන් - රහන්.

සමුදය දුරු කිරීමෙන් නිරෝධය පනවලා තියෙන හැටි බලන්න. සමුදය දුරු කරන්න හැමවෙලේම තියෙන්නේ - 'මාගීය'.

මාගීයේ සහ එලයේ වෙනස මොකක් ද? 'පයෝග පටිප්පස්සද්ධි ඥානං, එලෙ ඥානං' - 'මාගීය සම්මර්ශනය කරන අරමුණ විදිහම මයි එලය'. 'එලයෙදී - උත්සාහයක් නෑ, එළඹ සිටිනවා'. එව්වරයි.

අපි කියමු බිත්තිය දකිනකොට,

'බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය නිසා කෙනා කියන අදහස මටනේ එන්නේ' කියන අදහස සිහිකරන්න මම උත්සාහවත් වෙනවා. මෙහෙන් එහාට යන්න දෙන්නේ නෑ. ඕක මම 'උත්සාහයෙන්' පැවැත්විය යුතුයි.

එලය කියන්නේ මේ උත්සාහය නෑ. දකින කොටම, එහෙ නියෙන්නේ 'මහාභූත නිසා උපන් උපාදය රූපය' කියන එක එළඹ සිටිනවා.

'ආසුව මනසේ නේ' කියන එක දකින මට්ටම තියෙනවා උත්සාහයකින් තොරව. එව්වරයි, එකම සිද්ධිය.

සමමාදිට්ඨිය නිසා වෙලා තියෙන්නේ මොකක් ද? 'ආසුවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන්' මනස මිදිලා. එව්වරමයි.

පුශ්භය: අවසරයි හාමුදුරුවනේ, දැන් ශාස්වත දෘෂ්ටියටයි, උච්ඡේද දෘෂ්ටියටයි අතර මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියලා තියෙනවා නම්, ඒ දෘෂ්ටි දෙක අතර ඉන්නවා නම් පුද්ගලයෙක් ඒ ඇත, නැත කියන සංකල්ප දෙකට මනස යොමු කරනවා නම් එයාට ලෝකයක් තියෙනවා ද?

පිළිතුර: තියෙනවා. එයාට උච්ඡේද ශාස්වත දෙක කවලමේ තියෙන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නේ එකක් තියෙනවා සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නැහැ, උච්ඡේදයි. තව එකක් තියෙනවා සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා, ශාස්වතයි. තව එකක් තියෙනවා වෙන්නත් පුළුවන්, නොවෙන්නත් පුළුවන්, උච්ඡේද ශාස්වතයි. තව එකක් තියෙනවා වන්නේත් නොවේ නොවන්නේත් නොවේ ශාස්වත උච්ඡේදයි.

ඒ නිසා ඔය පැත්තෙන් යන්න බැහැ. අපි උච්ඡේද දෘෂ්ටියේ තියෙන දෝෂය මොකක්ද කියලා හොයාගන්න ඕනේ ඉස්සෙල්ලා. ශාස්වත දෘෂ්ටියෙන් වෙන දෝෂය හොයාගන්න ඕනේ. ශාස්වත උච්ඡේද දෘෂ්ටියෙන් වෙන දෝෂය හොයාගන්න ඕනේ.

උච්ඡේද දෘෂ්ටියට පත්වුණ කෙනාට අතහැරෙන්නේ - චතුරාර්ය සත්‍යයේ දූක පිරිසිඳ දකින එක. ශාස්වත දෘෂ්ටියට පත්වුණ කෙනාට චතුරාර්ය සත්‍යයේ අතහැරෙන්නේ මොන සත්‍යයද - සමුදය ප්‍රභාණය කරන එක. මේ අන්ත දෙක මාරු කරන කෙනාට ඔය අන්ත දෙක අතහැරෙනවා. එතකොට මේ අන්ත දෙක අතහැරලා මධ්‍යම ඉන්න කෙනෙක් ලෝකයක් ගැන හෝ සත්වයෙක් ගැන හෝ කතා කරන්නේත් නැහැ. එහෙම කතා කරන්න අදල නැහැ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, යෙ භූයොන ඛො කච්චායන ලොකො අත්ථිතඤ්චෙව නත්ථිතඤ්ච - කච්චායන මේ ලෝකයා බොහෝ සෙයින්ම ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු

කරනවා. එතෙ තෙ උහො අන්නෙ අනුපගම්ම මජ්ඣිමනිකායා
අභිසම්බුද්ධා- මේ අන්න දෙකට නොපැමිණ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙන්
තථාගතයන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වුණා.

“ලොක සමුදයඤ්ච ඛො කච්චායන යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤා
පස්සතො යා ලොකෙ නත්ථිතා, සා න භොති - කච්චායන, ලෝකයේ
ඇතිවීම යම්කිසි කෙනෙක් නුවණින් දකිනවා නම්, කවදවත් ලෝකය
කියලා දෙයක් නැහැ කියලා කියන්නේ නැහැ. ලෝකය තියෙනවාද
නැද්ද කියන ප්‍රශ්නයට එන්නේ නැහැ. ලොක නිරොධං ඛො
කච්චායන යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤා පස්සතො යා ලොකෙ අත්ථිතා
සා න භොති - කච්චායන ලෝක නිරොධය යම්කිසි කෙනෙක් ඇත්ත
ඇතිහැටිය දකින්නේ නම්, ලෝකය ඇතැයි යන මේ කාරණාව
එන්නේ නැහැ.”

මේ අන්න දෙකට යම්කිසි කෙනෙක් එන්නේ නැත්නම් එයාට
ලෝකය කියලා එකක් තියෙයි ද, එහෙම එකක් නැද්ද කියලා හරි අපි
ප්‍රශ්නයක් අහනවා නම් - එහෙනම් තවම ඔය දර්ශනය අඩුයි
කියනවා. ඒක වැරදියි කියනවා. ඒ හින්දා කුමන විදිහක හෝ ‘ඇති
බව හෝ නැති බව’ ගැන කතා කරන්නේ පටිච්චසමුප්පාදය
නොදන්නා නිසා.

අවිද්‍යා පච්චයා සංඛාරා කියලා සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං කියලා -
‘අවිද්‍යාව මුල් වෙලා කාම ලෝකය හැදෙන හැටි, හදගන්න හැටි’
යම් කිසි කෙනෙක් දන්නවා නම් - කාම ලෝකය කියලා එකක් නෑ
කියන්නේ නෑ.

‘ඒ අනුව ගිය අවිද්‍යාව නිරෝධ වෙලා, සංඛාර නිරුද්ධ වුණොත්’ -
ඒ අනුව ගිය විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සළායතන, එස්ස, වේදනා කියන
‘විපාක ටික නොවෙන බව’ යම්කිසි කෙනෙක් දක්කොත් කාම
ලෝකය කියලා දෙයක් තියෙනවා කියන්නේ නෑ.

අවිද්‍යා පච්චයා සංඛාරා කියලා ‘රූප භව මට්ටමේ සංඛාරත්’ - ‘ඒ
නිසා’ විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සළායතන, එස්ස, වේදනා කියන ටිකෙන්
රූප ලෝකය හැදෙන හැටිත් දක්කොත් කවුරුවත් රූප ලෝකය
කියලා එකක් නෑ කියන්නේ නෑ. අවිද්‍යා නිරොධො සංඛාර නිරොධො
කියලා ඒ නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සළායතන, එස්ස
වේදනා කියන ධර්මතා නිරුද්ධ වෙනවා කියලා දක්කොත් රූප
ලෝකය තියෙනවා කියන්නේ නෑ.

අවිද්‍යා පච්චයා සංඛාරා කියලා ආනෙඤ්ජානි සංඛාරයක් පනවලා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාම පච්චයා එස්ස, එස්ස පච්චයා චේදනා කියලා අරුප භවයක් වෙන හැටි දකිනවා නම් කෙනෙක්, පටිච්චසමුප්පාදය දකිනවා නම් එයා අරුප ලෝකය කියලා එකක් නෑ කියන්නේ නෑ. අවිද්‍යා නිරොධො සංඛාර නිරොධා, සංඛාර නිරොධො විඤ්ඤාණ නිරොධා, විඤ්ඤාණ නිරොධො නාම නිරොධා, නාම නිරොධො එස්ස නිරොධා, එස්ස නිරොධො චේදනා නිරොධා කියලා නාම ධර්මයන්ගේ නිරෝධය දකිනවා නම් අරුප ලෝකය කියලා එකක් තියෙනවා කියන්නේ නෑ. කාම ලෝකය, රූප ලෝකය, අරුප ලෝකය කියලා දෙයක් නෑ කියලා කෙනෙක් කියනවා නම් එයා පටිච්චසමුප්පාදය දන්නේ නෑ. කාම ලෝකය, රූප ලෝකය, අරුප ලෝකය කියලා යමක් තියෙනවා කියලා කියනවා නම් එයා පටිච්චසමුප්පාදය දන්නේ නෑ.

පටිච්චසමුප්පාදය දන්නවා නම් දකිනවා නම්, එතෙ තෙ උභොදන්තෙ අනුපගම්ම - මේ අන්ත දෙකට නොපැමිණ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙන්, ඉමස්මිං සති ඉදං භොති ඉමස්ස උප්පාද ඉදං උප්පජ්ජති ඉමස්මිං අසති ඉදං න භොති ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති මෙය ඈති කල්හි මෙය වෙනවා, මේ ධර්මයන්ගේ හට ගැනීමෙන් මේ ධර්මය හටගන්නවා. මෙය නැති කල්හි මෙය නොවෙනවා, මේ ධර්මයන්ගේ නැතිවීමෙන් මේ ධර්මය නැතිවෙනවා. කියන ධර්මතාවය දකිනවා.

එයා ලෝකය නෑ කියන්නේත් නෑ, ලෝකය තියෙනවා කියන්නේත් නෑ. එයා කිසිම තැනක අන්තවාදී වෙන්නේ නෑ. ලෝකය තියෙනවා කියන තැනදී පුදුම වෙන්නේත් නෑ, ලෝකය නෑ කියන තැනදී පුදුම වෙන්නේත් නෑ. විෂම ලෝකයේ සමව හැසිරෙන්නත් එයා දන්නවා. ලෝකය තුළ ජීවත් වෙනවා, ලෝකයා හා එක්ව ජීවත් වෙනවා, එකට ජීවත් වෙනවා - 'ලෝකෙන් මිදිලා, ලෝක නිරෝධය යථාභූතව දනිමින් දකිමින්'. - එච්චරයි.

ප්‍රශ්නය: තිරිසන් සතෙක් සුගති ලෝකෙට එන්න නම් කුසල සිතක් ඇතිවෙන්න ඔනේ නේද?

පිළිතුර: ස්වාමීන්වහන්ස, තිරිසන්ගත සතෙක් මනුෂ්‍යයෙක් වෙනවා කියන එක - කණ කැස්බෑවා විය සිදුරින් අහස බලනවාටත් වඩා අමාරුයි කියන්නේ ඔන්න ඔතෙන්නටයි. තිරිසන්ගත සතෙකුට

පුසෙකුට, බල්ලෙකුට - දනයක් දෙන්න, ස්වාමීන්වහන්සේ නමකට වදින්න එහෙම හිතෙයිද? හිතෙන්නේ නැත. අපරාපරිය වශයෙන්, කම්මානුරූපව ඒ කර්ම ගෙවිලා, ගෙවිලා, ගෙවිලා මරණාසන්න මොහොතේ අහඹුවෙන් ම එන කුසල නිමිත්තක් ඉදිරිපත් වුණොත් තමයි ප්‍රතිසන්ධියට එන්නේ. ඒකයි මෙතැන තියෙන භයානකම කම. අපිට නොතේරුණාට, මේ ජීවිතය ලබන්න මොන තරම් අපි දුක් සහගත තැනක ඇවිදලා ඇත්ද?

ස්වාමීන්වහන්ස, කෝටි බිලියන ගණන් වටිනා ස්වීප් එකක් ඇදෙනවා කිව්වොත් අපි හිතන්නේ මහා දෙයක් කියලා. නමුත් ස්වාමීන්වහන්ස, තඹයක් තරම්වත් වටිනා දෙයක් නෙමෙයි. මේ ඇදිලා තියෙන ස්වීප් එකේ වටිනාකම දන්නේ නැහැ. බොරු නෙමෙයි, හිතන්න ස්වාමීන්වහන්ස, බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්නනවා මහ මුහුදේ ඉන්න සත්තු - මේ මුළු පොළවේම තියෙන ගස් වැල් අඟලෙ, අඟලෙ කැලි වලට කපලා මුහුදේ ඉන්න එක සතාට එක කැල්ල කැල්ල තියාගෙන ගියොත්, මුළු පොළවේම තියෙන ගස්වැල් ඉවර වෙනවා, ඒත් මුහුදේ ඉන්න සත්තු වැඩියි කියලා. මොකද මේ පෘථිවියේ හතරෙන් තුනක් ජලය, ජලයේ ඉන්න සත්තු වැඩියි. ගොඩබිම ගත්තහම එක ඉඩමක ඉන්න කඩි, කුඹි, වේයෝ, මේ මුළු පෘථිවියේම ගොඩබිමයි, ජලයෙයි ඉන්න සත්තු ගත්තොත් සත්ව විෂය කොච්චරද?

ගිය ජීවිතයේ මරණාසන්න අවස්ථාවේ දී - ඒ එකම සත්ව යෝනියකටවත් යන්නේ නැතුව, එකම තැනකටවත් ප්‍රතිසන්ධි ගන්නේ නැතුව, මනුෂ්‍යය මව් කුසක ප්‍රතිසන්ධි ගන්නා කියනකොට හිතාගන්න කොහොමද කියන එක. ඇඟ කිලිපොලා යනවා ස්වාමීන්වහන්ස - මේ ලැබුණ ජීවිතයේ වටිනාකම. අපිට තේරුණේ නැති වුණාට.

නමුත් අවාසනාවට - අර මම කියන්නේ කෝටි ගණනක් වටිනා මැණිකක් තියෙන්නේ වටිනාකම නොදන්නා කිරි සප්පයක් අතේ නම්, ඔය වටිනා මැණික එයාගෙ ජීවිතෙන් අයිත් කරන්න දෙන්න ඕනේ මොකක්ද - රුපියලක් නැත්නම් ශත පණහක් විතරයි. කෝටි ගණනක් වටිනා මැණිකක්. හැබැයි පුංචි පැටියෙක් අතේ තියෙන්නේ. ටොපියක් පෙන්නලා 'මේ බලන්න පුතේ මේක හරි රසයි. මේක අරන් ඕක දෙන්න පුතේ' කිව්වොත් දෙන්නේ නැද්ද? දිවෙත් ගාලා පෙන්නනවා, ඇයි රහයි නේ. ශත පනහේ, රුපියලේ ටොපිය

අරගෙන ළමයා ඒක දෙයි. ඇයි ඒ? 'වටිනාකම නොදන්නාකම' නිසා. කෝටි ගණනක් වටිනා මැණික වටිනාකම දන්නා කෙනෙක් අතේ තිබුණොත් - රුපියලක්, ශත පණහක් දීලා ගන්න පුළුවන්ද? ගුටිකන්නයි වෙන්තේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, ඒ වගේ මේ තුන් භවයේම තුණුරුවන් හා සමාන රත්නයක් නැහැ. ඒ වෙන මොකුත් නිසා නෙවෙයි. දුක් ගිනි නිවෙන මේ ධර්මය නිසා. මේ චෛත්‍යය වන්දනීය, පූජනීය තත්වයට පත්වුණේ ස්වාමීන්වහන්සේලා වන්දනීය, පූජනීය තත්වයට පත්වුණේ මේ දහම නිසා. මේ වටිනාකම ආවේ. නමුත් අපිට ඒකෙ වටිනාකම තේරෙන්නේ නැහැ, මෙව්වර වටින්නේ මොකක් නිසාද කියලා.

රතන සූත්‍රයේ පෙන්නන්නේ 'ඒ බුදුහාමුදුරුවෝ, ධර්මය, සංඝයා රත්නය සමාන රත්නයක් නැහැ මේ තුන්ලෝකයේ'. කෝටි ගණන් වටිනා වස්තුවක්, හැබැයි තියෙන්නේ ඒකෙ වටිනාකම නොදන්නා නොදරුවෝ අතේ නම්, ඒ තුණුරුවන් ඒ ජීවිතෙන් අයින් කරන්න ශත පණහයි, රුපියලයි වියදම් කරන්න ඕනේ. මොකක්ද, වණ් රූපවාහිනියක් තිබුණා නම්, කැසට් රෙකෝඩරයක් තිබුණා නම්, හොඳ ගඳ සුවඳක් තිබුණා නම්, ප්‍රයිඩ් රයිස් කන්න හම්බවෙන මට්ටමක් තිබුණා නම්, කයට හොඳ ස්පර්ශයක් තිබුණා නම් - එයාගෙ ජීවිතේට ආයේ මුකුත් ඕනේ නෑ. බුදු දහම ඕනේත් නැහැ, දර්ශනයක් ඕනේත් නැහැ, ජරාමරණ දූතගන්න ඕනේත් නැහැ, දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් කියලා දැනුමකුත් නැහැ. කිසිම දෙයක් ඕනේ නැහැ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන මේ - අරමුණු මාත්‍රයක් විතරයි. නමුත් දන්නේ නැහැ. ශත පණහක රුපියලක සිති බෝලයක් දීලා, කෝටි ගණනක් වටිනා මැණිකක් අපෙන්න දුරාගෙන කියලා දන්නේ නැහැ. අපි නොදරුවෝ වගේ. අන්තිමට යථාර්තය තියෙන්නේ එව්වරයි.

යථාර්තය තියෙන්නේ - හැමදම ඉපදෙමින් මැරෙමින්, ඉපදෙමින් මැරෙමින් අපායේ දුක් විඳිමින් ආපු සංසාර ගමන නතර කරන්න පුළුවන් මෙව්වර වටිනා රන් මංජුසාවක් හම්බ වූ තැනකත්, අශුවි මුට්ටියක් බදාගෙන ඉඳලා මැරිලා, එව්වරයි. ඒක පෙනෙන්නේ නැහැ.

ඉතින් මම කියන්නේ, මේකෙ වටිනාකම තේරුම් ගන්න කෙනෙක් අතේ මේක තිබුණොත් කවදවත් ඒ ජීවිතේ අයින් කරන්න බැහැ ශත පණහක රුපියලක සිති බෝලයකින්. රූපයක් බලයි, ශබ්දයක් අහයි නමුත් ඒ මත ඇඳ වැටෙන්නේ නැහැ. ජීවිතය ම ඒකට බිලිදෙන්නේ

නැහැ. එතැනින් හිත හිතා නතර කරගෙන ඒකම ගොඩගහ ගන්න හදන්නේ නැහැ.

ඉතින් මම කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස, මෙන්න මේ ස්වභාවය, මේ ජීවිතේ වටිනාකම, ඇයි මේක තේරුම් ගන්නේ නැත්තේ කියන එක. හැමෝටම මම හැමදම කතා කරන්නේ ඒක. රූපයක් බලන්න එපා කියන එක නෙවෙයි මම මේ කියන්නේ. ශබ්දයක් අහන්න එපා කියන එක නෙවෙයි. තමන් දහමක පුළුවන් තරම් ඉන්න. ඒවා ටික ටික අතහැරලා යයි. ගෙවිලා යයි. අතහැරෙන ප්‍රතිපදාවක ඉන්න.

අපිට බැරි නෑ ස්වාමීන්වහන්ස, අපි නොකරන කමයි තියෙන්නේ. අපිට ඒ අවශ්‍යතාවය දැනිලා නැහැ. අපේ ජීවිතය වෙලා නැහැ. අපේ මනුෂ්‍යය ජීවිතය අපිට තේරිලා නැහැ. 'අපි මෙව්වර වටිනා විදිහට ඉපදිවිච අය' කියලා තේරිලා නැහැ. ඒකයි තියෙන්නේ.

ඉතින් මේ ශාසනය මෙහෙමවත් ස්වාමීන්වහන්සේලා බුද්ධිමත් නොවුණොත් ඉදිරියට තියෙන්නේ නෑ කියන එකමයි මගේ අදහස. ස්වාමීන්වහන්ස සමාවෙන්න, අද වර්තමානය වෙනකොට සමහර ගිහි අය දක්ෂයි පින්වත් ස්වාමීන්වහන්ස අපේ ස්වාමීන්වහන්සේලාට වඩා. හොඳට බණ දහම් හිතනවා, භායනවා, හැසිරෙනවා. එහෙම වුණොත් අපි කොහොමද මුල් ආසනය අරගෙන ඒ අයට අණ කරලා යමක් පනවන්නේ. අපි මේ හැකියාව ඇති කරගන්නේ නැද්ද?

ඉතින් ඒ නිසා, මේ හැම දෙයක්ම ස්වාමීන්වහන්ස ආදරෙන් මම මතක් කරන්නේ. චුට්ටක්වත් වෙන අහේතුවකින්, අකරුණාවකින් නම් නෙමෙයි. මොකද මම දකින්නේ ගිහියෝ දහකට බණ කියනවට වඩා එක ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් හද ගත්තොත්, එයා තව මිනිස්සු ලක්ෂයක් හදයි. බුද්ධ ශාසනය හදනවා කියලා කියන්නේ පන්සල් හදන එකනම්, වෙහෙර විහාර හදන එකනම් නෙමෙයි. මේ ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ ඔළු ටික හදගන්න එක.

ඒකත් කපටිකමකින් නම් නෙමෙයි. බොරුවකින් නෙවෙයි, හැබැම ඇත්තකින්. අපි හැමදෙනාම මැරිලා යනවා නේ. අපි මැරෙන්න ඉස්සෙල්ලා බුද්ධ ශාසනයට සේවයක් කරලා යන්න පුළුවන් නම් අපිට, බුදුහාමුදුරුවෝ අපි කෙරේ තබපු විශ්වාසයට අපි කෙරෙහි කළ කැපකිරීමට කෘතෝපකාරී ගුණයක් හැටියට සලකන්න පුළුවන් නම්, බුදුහාමුදුරුවන්ගේ අභිංසක බලාපොරොත්තුව ඉෂ්ඨ කරලා දෙන්න පුළුවන් නම් අපිට - ඒක තමයි වටින්නේ.

සතිපට්ඨාන භාවනාව ගැනත් දැනගතයුතු කොටසක් තියෙනවා. අපි සතිපට්ඨාන භාවනාව කරන්නේ මොකටද කියන කාරණාව. දැන් සතිපට්ඨානය වඩන්න ඕනේ. සතිපට්ඨානය ස්වාමීන්වහන්ස, මාගී සත්‍යයටයි අයිති. අපි කියමු මේ දුක, මෙන්න මේ මට්ටමට දුක පිරිසිදු දැක්කහමයි සමුදය දුරු වෙන්නේ, දුරුවෙලා නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙන්නේ කියලා දැනගත්තහම, ඒ සඳහා කරන වැඩ පිළිවෙලටයි සතිපට්ඨානය අයිති. එතකොට සතිපට්ඨානය හැම වෙලාවෙම නැඹුරු වෙලා තියෙන්නේ දුක පිරිසිදු දකින විදිහට.

දුක පිරිසිදු දකින්න ඕනේ මට්ටම අපිට තේරිලා තියෙන්න ඕනේ. ඒ කියන්නේ ඉස්සෙල්ලා අහලා දැනගෙන තියෙන්න ඕනේ චතුරාර්ය සත්‍යය. ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපයේ ඇත්ත මේකයි, මෙන්න මේ මට්ටම දකපු දවසටයි ආසුවක්ෂය වෙන්නේ, 'අනාශ්‍රව චේතො විමුක්ති ප්‍රඥ විමුක්ති' සාක්ෂාත් වෙන්නේ, තණ්හාව දුරුවෙන්නේ කියලා දැනගත්තට පස්සෙයි සතිපට්ඨානයෙන් ආසුව ධර්ම දුරුවෙන විදිහට රූපය පිරිසිදු දකින්න හිත යොමු කළ යුත්තේ.

එහෙම නැතිවුණොත් ප්‍රශ්නයක්. ටිකක් කරනවා, දැන් මම මේ ටික කළා, ඊළඟට මම මොකක්ද කරන්න ඕනේ, ආනාපානසතිය වැඩුවා, දැන් මොකක්ද කරන්න ඕනේ, පිළිකුල් භාවනාව කළා, ඊළඟට මොකක්ද කරන්න ඕනේ කියලා මේ නිවැරදි තැන තේරුම් නොගත්තොත් කරන ගානෙ ප්‍රශ්න වැඩිවෙනවා. හැමදම ප්‍රශ්න.

නමුත් නියම විදිහට නම්, කරන්න කරන්න තියෙන ප්‍රශ්න ලෙහෙන්න ඕනේ. එයාට ප්‍රශ්නයක් තිබුණා නම්, ටිකක් කරනකොට ඒක නැහැ. තවත් ටිකක් කරනකොට තව නැහැ. කරන්න කරන්න, දියුණු වෙන්න දියුණු වෙන්න - නියම ක්‍රමය නම් ප්‍රශ්න නැතිවෙන්න ඕනේ. නමුත් හරියට තැන නොදැන කළොත් කරන්න, කරන්න ප්‍රශ්න ඇතිවෙනවා. ඒ නිසා හෙට උදේ සතිපට්ඨානය සඳහා මම කාලය ගන්නම්. තෙරුවන් සරණයි!

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

දෙවැනි දේශනාව නිමා විය.

තුන්වැනි දේශනය

නමොනස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ස්වාමීන්වහන්ස, අද පෙටකොපදෙසය කරන්න හිතුවත් අපිට කාලය මදි වගෙයි. නමුත් ඊට වඩා හුඟාක් වටිනවා කියලා මට හිතුණා භාවනා කරන හැටි, විශේෂයෙන් සතිපට්ඨාන සූත්‍රය ටිකක් කියලා දීලා, භාවනා සම්බන්ධව කියලා දෙන එක. උදේ කාලයේ මම ඒ සඳහා ගන්නවා. ඊටපස්සේ දවල්ට ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ ධර්මය පිළිබඳ යම් ගැටළු තියෙනවා නම් සාකච්ඡා කරන්න වෙලාවකුත් අපි තබාගන්නවා. ඊටපස්සේ ඉදිරි කාලයත් මදි වෙයි සමහර විට පෙටකොපදෙසය වගේ ග්‍රන්ථයක් ගත්තහම ලොකු පරාසයක් තියෙන ග්‍රන්ථයක්. ඉඩ ලැබුණොත් මම කෙටියෙන් උද්දේස වශයෙන් මාතෘකා විස්තර කරන්නම් මෙන්න මෙහෙම අර්ථයක් මේකේ තියෙන්නේ කියන එක.

ස්වාමීන්වහන්ස, මම මේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ භාවනා කාරණා ටික කියලා දෙනවා. මෙතැන තමයි ස්වාමීන්වහන්ස අපිට අවශ්‍යම දෙය. මේ හැම දෙයකට වඩා, මේ හැම දෙයක්ම කරන්නේ අපි මේ ජරා මරණ දුකෙන් එතෙරවීම සඳහායි. එතකොට ඒ සඳහා මුල්ම වෙන ටික තමයි මේ සතිපට්ඨානය.

අනුරුද්ධ මහරහතන් වහන්සේ දේශනා කරනවා යම්කිසි කෙනෙකුට සතර සතිපට්ඨානය වැරදුණේ ද, එයාට නිවන වැරදුණේ වෙයි. සතර සතිපට්ඨානය වැරදුණොත් නිවන වැරදුණා වෙනවා. ඉතින් මෙන්න මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩන්න නියම ආකාරය අපි ඉගෙන ගත්තහම, අනිත් ගැඹුරු කාරණා නො දන්නවා වෙන්න පුළුවන් අද දවසේ දී, 'නමුත් ඒ ඔක්කෝම පිරිගෙන යනවා'.

සතර සතිපට්ඨාන වඩන්නේ - සම්‍යක්ප්‍රධාන පුරවනවා. සම්‍යක්ප්‍රධාන වඩන්නේ සාද්ධිපාද පුරවනවා. සාද්ධිපාද වඩන්නේ ඉඤ්ඤා පුරවනවා. ඉඤ්ඤා පිරෙන්නේ බල පුරවනවා. බල පිරෙන්නේ බොජ්ඣංග පුරවනවා. බොජ්ඣංග පිරෙන්නේ ආයථිකප්පාංගික මාර්ගය පුරවනවා කියලා, මේ එකම සතිපට්ඨානයේ පොද්ගලිකව අපිට කරන්න මොකුත් නැහැ. මේ ටික උත්සාහයෙන් කරන කොට මෙයා ඊගාව එක හඳනවා. ඊගාව එකට ගෙනියනවා. එයා ඒක

හදනවා. මෙහෙම මෙහෙම අනුක්‍රමයෙන් සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික දක්වාම අරගෙන යනවා.

මේවා ඉගෙනගෙන, දැනගෙන තියාගන්න ඕනේ, දැනගෙන මම හිතලා බොජ්ඣංග වඩනවා, මම දැන් ඉන්ද්‍රිය වඩනවා, බල වඩනවා කියලා කරන්න පුළුවන් එකක් නෙවෙයි. ඒක 'පුද්ගලභාවයෙන්' කරන එකක් නෙවෙයි. අනුපුබ්බ කිරියා, අනුපුබ්බ සික්ඛා, අනුපුබ්බ පටිපදා කියලා මේ අනුපූර්ව ක්‍රියාවක්, අනුපූර්ව ප්‍රතිපදාවක්, අනුපූර්ව හික්මීමක් තියෙන්නේ. පහාරාද සූත්‍රයේ තථාගතයන් වහන්සේ මුහුදකට උපමා කරලා පෙන්නුවා වගේ සතිපට්ඨානය හරියට නිවැරදිව අපි වඩනවා නම්, එව්වරමයි අපිට ඕනේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, අද අපි බොහෝ දෙනෙක් හරියට අපේ නැති වූ බඩුවක් හොයනවා වගේ අපි නිවන හොයනවා හැම තැන්වලම. නමුත් ඇත්තටම එහෙම මහා විශාලට ගැඹුරු වචන හොය හොයා, ගැඹුරු අරුත් හොය හොයා, භාවනා ක්‍රම හොය හොයා යන්න ඕනේ නැහැ. අපි මේක සරලයි කියලා බලපු පමණකින් අතහරිනවා. නමුත් සරල තැන තමයි, අඛණ්ඩව ඒක කරගෙන යන කොට 'අනුක්‍රමයට නැඹුරු වෙමින්' මේ ධර්මය තමන්ට සාක්ෂාත් වෙනවා. ඒ නිසා ඒ කරන ක්‍රමය විතරක් හරියට නිවැරදි කරගන්නා නම් හරි. මම ඉස්සෙල්ලා මේ සූත්‍රය කියලා, කායගතාසතිය ගැන මතක් කරන්නම්. ඒකේ දී ධර්මය සම්මර්ශණය කරන ආකාරය තමයි වැදගත් වෙන්නේ.

එවං මෙ සුතං - එකං සමයං භගවා කුරුසු විහරති කම්මාසධම්මං. නාම කුරුනං නිගමො. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛු ආමන්තෙසි - "භික්ඛවො"ති. "හද්දන්තෙ"ති තෙ භික්ඛු භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච - මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. එක් කලෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුරුසුහි කම්මාසදම්ම කියන නගරයේ වාසය කරනවා. ඒ කාලයේ දී භික්ෂූන් වහන්සේලාට 'මහණෙනි' කියලා ආමන්ත්‍රණය කළා. ඒ භික්ෂූන් වහන්සේලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට 'ස්වාමීනි' කියලා ප්‍රතිඋත්තර දුන්නා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කරනවා. 'එකායනො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො' - බලන්න මේක නිකම් සිංහ නාදයක් වගේ වචනයක්. "මහණෙනි, මේ එකම මගයි". කුමකට ද? සත්තානං විසුද්ධියා - සත්වයන්ගේ පිරිසිදු බව ඇතිවෙන්න. සොකපරිද්දවානං සමතික්කමාය - හැඩිම, වැලපීම් ඉක්මවන්නට, දුක්ඛදොමනස්සානං අත්ථඛිගමාය - දුක් දෙමිනස් නැති

කරන්නට, ඥායක අධ්‍යයනය - මාර්ගඵල ලබන්නට, නිබ්බාණස්ස සම්ප්‍රේෂණය - නිවන සාක්ෂාත් කරන්නට, කුමක්ද? යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා - මේ සතර සතිපට්ඨානය.

වෙන මොකුත් පෙන්වලා නැහැ. සත්වයන්ගේ පිරිසිදු බව ඇතිවෙන්න, කායික මානසික දුක් දෙමිනස් නැති කරන්න, හැඬීම්, වැලපීම් නැති කරන්න, කායික මානසික දුක් නැති කරන්න, ඒ වගේම මාර්ගඵල ලබන්න, නිවන සාක්ෂාත් කරන්න තියෙන එකම මගයි - මොකක්ද මේ? සතිපට්ඨානය.

එතකොට කතමේ චත්තාරො? කුමන හතරක්ද? කියලා. ඉඬ හික්බවේ හික්බු කායෙ කායානුපස්සි විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනයො ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං - ඉඬ කියලා කිව්වේ මේ ශාසනයේ. මේ ශාසනයේ යම් හික්ෂුවක් කෙලෙස් තවන වැර ඇතුළුව, 'මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිහියෙන්' කයේ කය අනුව බලනවා නම්, මෙන්න මේක තමයි කායගතාසතියේ කායානුපස්සනාව කියලා කියන්නේ. වේදනාවත් කෙරෙහිත්, සිත කෙරෙහිත්, ධර්මය කෙරෙහිත් (කාය, වේදනා, චිත්ත, ධර්ම කියන මෙන්න මේ ධර්මතා හතර කෙරෙහි) කෙලෙස් තවන වැර ඇතුළුව, මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිහියෙන් - ඒ ටික හරි වටිනවා - මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිහියෙන් කියන එක.

වෙනදාටත් අපි කය කෙරෙහි හිත පිහිටවනවා. වේදනාව කෙරෙහි, සිත කෙරෙහි, ධර්මය කෙරෙහි හිත පිහිටවනවා. නමුත් 'මනා නුවණකින් යුක්ත වූ සිහියකින් නම් නෙවෙයි'.

එතකොට මනා නුවණකින් යුක්ත නොවූ සිහියෙන් අපි සිත පිහිටවන කොට නූපන් ආසුච ධර්ම උපදිනවා. උපන් ආසුච ධර්ම වැඩෙනවා.

'මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිහියකින්' මේ කාය, වේදනා, චිත්ත, ධර්ම කියන ධර්මතා හතර කෙරෙහි සිහිය පිහිටව්වොත් ඒකෙන් වෙන්වේ - ආසුචක්ෂය වෙනවා.

'නූපන් ආසුච නූපදිනවා, උපන් ආසුච දුරුවෙනවා'.

මේ ආසුචක්ෂය කිරීම සඳහායි මේ ප්‍රතිපදාව තියෙන්නේ.

මේ කය ගැන මෙනෙහි කරන, කය ගැන බලන, කය ගැන හිත තබන ක්‍රමය ඉගෙනගෙන - අප්‍රමාදීව, අධිශ්චව ඒක යම්කිසි කෙනෙක් කළොත් මේ සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම

අනුක්‍රමයෙන් පිරිමට, වැඩිමට යනවා කියන එක වළක්වන්න බැහැ.

ස්වාමීන්වහන්ස, ලෝකයේ වාසනාව අවාසනාව මත තීරණය නොවී, ඒකාන්තයෙන්ම උත්සාහවත්වෙන කෙනෙකුට ලැබෙන, නො වෙන කෙනෙකුට නො ලැබෙන එකම දෙය නිවන. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ පින තිබුණොත් ලැබෙයි, නැත්නම් නැහැ කියලා. ඒ දිව්‍යලෝක සම්පත්ති, මනුෂ්‍යලෝක සම්පත්ති, බ්‍රහ්මලෝක සම්පත්ති, නැත්නම් කාම වස්තු, කාම භාණ්ඩ. මේ වගේ දේවල් වලට වාසනාභාගී බව ඕනේ. පින තිබුණොත් ලැබෙයි. පින නැත්නම් ලැබෙන්නේ නැහැ. නමුත් නිවන කියන්නේ පින, පව මත තීරණය වෙන එකක් නෙවෙයි. තේරුම් ගන්න පුළුවන්, 'නුවණක් තියෙන' කෙනෙක් උත්සාහවත් වුණොත් ලැබෙන, උත්සාහවත් නො වුණොත් නො ලැබෙන දෙයක්.

ඒ නිසා අපිට පින් නැතුව ඇති, පාරමිතා පිරිලා නැතුව ඇති කියලා එහෙම ප්‍රපංච උපදවන්න, අදහස් උපදවන්න ඕනේ නැහැ. ඒකට සුදුසු - ඒ කියන්නේ සසර පින් කළ කෙනෙකුට ලැබෙන්න ඕනේ ටික තමයි නිවන් දකින්න සුදුසු බුද්ධෝත්පාද කාලයක්, මනුෂ්‍යය ජීවිතයක්, හඟවා කියන අර්ථයක් තේරුම් ගන්න පුළුවන් ඥාන ශක්තිය - ඔය ටිකයි අවශ්‍යය. මේ ටික ලැබෙනවා කියන්නේ එයා නිවන් දකින්න සුදුස්සෙක්. ඊටපස්සේ අවශ්‍යය ඒ සඳහා කැපවීම, උත්සාහය විතරයි.

මේ ලෝකයේ විපරිත සංඥාවකින් පෙනී නො සිටින, භූත වූ, තථ වූ, අවිතථ වූ, අනඤ්ඤ තථ වූ සැබෑම ස්වභාවයෙන් යුක්ත එකම ධර්මතාවය නිවන. අනිත් ධර්මතාවයන්ගෙන් සත්‍යය තියෙනවා. නමුත් වෙනස් නො වෙන, ප්‍රාර්ථනා වශයෙන් අවශ්‍යය නැති, උත්සාහයෙන් ලබන්න පුළුවන් දෙය.

එතැන දී ඉස්සෙල්ලාම ස්වාමීන්වහන්ස, සතිපට්ඨානය වඩන්න ඉස්සෙල්ලා මම කෙටි කරුණු ටිකක් මතක් කරන්නම්, මොකද මේකේ අවිද්‍යාව සහ ආසුව කියලා කොටස් දෙකක් තියෙයි. අවිද්‍යාව කියන එක ඉස්සෙල්ලා තේරෙන්න ඕනේ.

අවිද්‍යාව තේරුම් ගත්ත මනසකටයි - "එහෙනම් අපි ගාව ආසුව තියෙන්නේ, අපි ආසුවක්ෂය සඳහායි උත්සාහවත් වෙන්න ඕනේ" කියන නුවණ එන්නේ.

මේ සතර සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ 'ආසුව ධර්මයන්' ක්ෂය කරන්න'.

අවිද්‍යාව කියන එක හැම වෙලාවේම 'දර්ශනයකින්' පහ කළ යුතු කෙල්ලෙසයක්.

ආසුව කියන එක හැම වෙලාවේම සංකප්ප, වායාම, සති කියන ධර්මතා තුන උදව් කරගෙන කළ යුතු වැඩක්.

ඒකත් මම මතක් කරන්නම්, අර වම්මික සූත්‍රය මජ්ඣිම නිකායේ ස්වාමීන්වහන්සේලාට මතක ඇති. දවල්ට ගිනිගන්න, රැට දුම් දමන මේ හුඹහ භාරන්න කියනවා. භාරන කොට ඉස්සෙල්ලාම හම්බවෙන්නේ දෙර අගුලක්. 'අවිද්‍යාව නමැති දෙර අගුලක්' හම්බවෙනවා. ඉස්සෙල්ලාම හම්බවෙන්න ඕනේ ඒ ටික.

මම ඒකේ දී ඊයේ මතක් කළා වගේ කෙටියෙන් මතක් කළොත්, ස්වාමීන්වහන්ස, පුරාණ කර්මයට හටගත්ත මේ කය; නායං භික්ඛවෙ කායො තුම්භාකං නපි අඤ්ඤාසං පුරාණමිදං භික්ඛවෙ කම්මං අභිසඤ්චෙනයිතං වෙදයිතං දට්ඨබ්බං - න තුම්භාක සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකායේ. "මහණෙනි, මේ කය තුම්භාලාගේ නෙවෙයි. වෙන කෙනෙකුගේත් නෙවෙයි, නපි අඤ්ඤාසං. පුරාණමිදං භික්ඛවෙ කම්මං - මහණෙනි, මේ පුරාණ කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්තේ. අභිසඤ්චෙනයිතං - නිතරම චේතනාවෙන් පිළියෙල වෙන වෙදයිතං දට්ඨබ්බං - විපාක විඳින්න වස්තුවක් කොට දකින්න".

මේ කය දකින්න, කොහොමද? (i) තමන්ගේත් නෙවෙයි, අනුන්ගේත් නෙවෙයි, (ii) පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත, (iii) 'නිතරම සිතේ තියෙන චේතනා වලට අනුව පිළියෙල වෙන', (iv) විපාක විඳින්න හැඳිව්ව වස්තුවක් කොට දකින්න කිව්වා.

එතකොට මේ 'කයේ යථා ස්වභාවය' තමයි 'සත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවයෙන් තොර අනාත්මයි'.

ඒ අනාත්ම ස්වභාවය බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔප්පු කරලා පෙන්නවා හේතුඵල දහමකින්, හේතු ප්‍රත්‍යයකින්.

බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ කය ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හැදෙන්නේ. දැන් අපි බත්, පාන්, කවිපි, මුංඇට වගේ දේවල් වළඳනවා. බලන්න සත්ව හෝ සත්ව පුද්ගල කොටස් හෝ ඒකේ නැහැ. කනබොන ආහාරපාන ගත්තහම ඒ කනබොන ආහාරපාන

නිසා තමයි මේ ශරීරයේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ආදී හැම කොටසක්ම හැදෙන්නේ.

එතකොට දැන් මේ රූපයේ ස්වභාවය සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම නො වුණු, අනාත්ම වූ හේතුවල දහමක්. ආහාරය නමැති හේතුව නිසා මේ කය නමැති ඵලය හටගෙන තියෙයි. ආහාරය නමැති හේතුව අනාත්මයි නම්, 'අනාත්ම හේතුවක් නිසා ආත්මය ඵලයක් හැදෙන්නේ නැහැ'. හැදෙන ඵලය අනාත්මම ම යි. එතකොට එහෙනම් 'ආහාරය නමැති අනාත්ම හේතුව නිසා හටගත්ත ඵලය' තමයි මේ කය. එක දෙයක් තුළින් සියල්ල දක්ක හැකියි. මේ කය යම් බඳු ද, මේ සියලුම සවිඤ්ඤාණක කයවල් වල යථාර්ථය, කයේ ස්වභාවය එහෙමයි.

එතකොට දැන් මේ රූපයේ ස්වභාවය අනාත්මයි නම්, අපි ඒ වචනයේ හොඳට පිහිටලා තියෙන්න ඕනේ. ඒකට බුදුහාමුදුරුවෝ ගැනවත් ශුද්ධාවක් නෙවෙයි, 'සාක්ෂි වශයෙන්' දරන්න තමයි බුදුරජාණන්වහන්සේ හේතුවල දහම පෙන්නුවේ. කනබොන ආහාර ටික පෙන්නලා ඒ ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් තමයි මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් හැදෙන්නේ. ඔප්ට්ටමකං රූපකලාපං ආහාරනීති ආහාරො - ආහාර කියලා කියන්නේ - ආහාරනීති ආහාරො - 'ඵලයක් ගෙන එන නිසා' ආහාර කියලා කියනවා. ඔය 'ඕජාව අටවෙනි කොට ඇති රූපකලාප ගෙන එන නිසා' කබලිංකාර ආහාරයට ආහාර කියනවා.

පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, වර්ණ, ගන්ධ, රස, ඕජා කියලා අෂ්ටමක රූපකලාප තමයි. මේ ශරීරය හැදෙන්නේ අපි කනබොන ආහාරයෙන්. ඒ රූපකලාප ගෙන එන නිසා තමයි කබලිංකාර ආහාරයට ආහාර කියලා කිව්වේ. එතකොට මේ කය මගේ වුණාට ස්වාමීන්වහන්ස, මේ අතක් කඩාගෙන කොටියෙක් කැවොත්, කොටියාගේ ඇගේ තියෙන සම්, මස්, ලේ, නහර හැදෙයි. එතකොට මගේ වූ මේ කය ඒ සතාට ආහාරයක්. මේ ආහාර චක්‍රයක් තියෙන්නේ. ආහාරයක්.

එතකොට මම මේ කිව්වේ දැන් හොඳට බලන්න ස්වාමීන්වහන්ස, ඒ ප්‍රත්‍යය ටික පෙන්නලා, ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත කොටස් එකින් එක පෙන්නනවා බුදුරජාණන්වහන්සේ. කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් - අපි කියමු කෙස් ටිකක් කපලා අපි අහකට දෑමමොත් අපිට කෙස් කියලා පෙනෙනවා, නමුත් පුද්ගලයෙක් පෙනෙන්නේ නැහැ.

ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් එකින් එක බිමට දැමීමෙන් ඒ ඒ ද්‍රව්‍යය පෙනෙයි, නමුත් පුද්ගලයා පෙනෙන්නේ නැහැ.

එතකොට එහෙනම් මුළු කයම - කාය කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස කොට්ඨාස කියන එක, කලාප කියන එක. කොට්ඨාස 32කින්, කලාප 32කින් හැඳිලා තියෙන්නේ මේක. කොටස් 32ක් එකතු කරලා හැඳිලා තියෙන්නේ. 42ක් තියෙයි. නමුත් සංඥාවක් ගන්න, නිමිත්තක් ගන්න පුළුවන් කොටස් 32යි තියෙන්නේ. ඒකයි අසුභ භාවනාව වුණත් පනවන්නේ ද්වතිංසාකාරයකින්, 32කින්. මොකද තේජෝ, වායෝ කියන දෙකේ නිමිත්ත අපිට ගන්න බැහැ. නිමිත්ත ගන්න බැරි නිසා. නැත්නම් කයම හැඳිලා තියෙන්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මහාභුත හතරෙන්. නමුත් අපි නිමිත්තක් හැටියට අපිට ගන්න පුළුවන්කම තියෙන හින්දයි කොටස් 32කින් විතරක් පනවන්නේ. එතැන තියෙන්නේ පඨවි, ආපෝ ටික විතරයි. එතකොට මේ විදිහට එකින් එක, එකින් එක කයේ ස්වභාවය බැලුවහම අපිට තේරුණා, අපිට පෙනෙනවා 'සත්ව නො වූ, පුද්ගල නො වූ, අනාත්ම ධර්මතාවයක්' මේ කයේ තියෙන්නේ කියලා නේද ස්වාමීන්වහන්ස? හරි.

එතකොට දැන් 'ඒ මහාභුත ටික තියෙන තැනක අපිට ඇහැට පෙනෙනවා මේ වර්ණ සටහනක්'. අපි කෙනා කියලා හඳුනන හැඩයක්. ඒ හැඩය මේ කුණප කොටස් 32න් එකකටවත් අයිති නැහැ. දැන් අපිට පෙනෙනවා නම් පුද්ගලයෙක්ව හඳුනාගන්න පුළුවන් හැඩය, කුණප කොටස් 32න් එකකටවත් අයිති නැහැ. ඉස්සෙල්ලා කුණප කොටස් 32 පෙන්නන්නේ අපිට පෙනෙන කෙනා හෝ පුද්ගලයා කියලා අපි හිතන හැඩය දැන් පිහිටිලා තියෙන්නේ මෙන්න මේ කුණප කොටස් 32 මතයි කියන එක පෙන්නන්න.

මම ඊයේ මතක් කළා ස්වාමීන්වහන්සේලාට, මම ඒ උපමාව ආපහු මතක් කරන්නම්, ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති, වතුර වගේ දෙයකින් බිත්තියක් හැදුවොත් - ඔන්න දැන් බිත්තිය උපමාවට තබාගන්න මහාභුත කියලා. මහාභුත වගෙයි නෙවෙයි මහාභුත. බිත්තියක් ගැන අපි කතා කරන්නේ වෙන මොකුත් හින්දා නෙවෙයි. බිත්තිය දිහා බැලුවහම අපිට - අපි ඊයේ ඇන්දා නේ බිත්තියේ රූපයක් රතනවංස ස්වාමීන්වහන්සේ කියලා. ඒ 'බිත්තියේ ඇඳුනු විත්‍රය ගැන අවබෝධයක් එන්නයි' බිත්තිය ගැන අපි කතා කරන්නේ.

මේ චිත්‍රය දැන් කෙනෙක් තියෙනවා හෝ කෙනෙක් ඉන්නවා හෝ නෙවෙයි, මේ චිත්‍රය බිත්තියට බර වෙලායි තියෙන්නේ. බිත්තිය උපාදය කරගෙන, උපාදය කියන්නේ ඇසුරු කරගෙන. 'මේ බිත්තිය ඇසුරු කරගෙනයි චිත්‍රය පවතින්නේ' කියන එක තීරණය කරගන්නයි. එතකොට දැන් අපි දන්නවා චිත්‍රය කියන එක වර්ණ සටහන් මාත්‍රයක්, චිත්‍ර මාත්‍රයක්. හැබැයි එයාට තනියම ඉන්න බැහැ, එයා - ඒ චිත්‍රය, තව පුද්ගලයෙක්ගේ ඇගේ, 'පුද්ගලයෙක් තුළ' තියෙනවා නෙවෙයි, ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක තියෙන්නේ.

ඒ වගේ අපි මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් කියලා කුණප කොටස් ටික බැලුවේ කනබොන ආහාරයෙන් මේ කොටස් ටික කියලා හිතුවේ, හැදුවේ දැන් 'මේ පෙනෙන හැඩය' පිහිටලා තියෙන්නේ 'ඒ' කොටස් ටික මතයි, ඒ කොටස් ටික ඇසුරු කරගෙනයි' තියෙන්නේ. මහාභූතයන්ගේ උපාදය රූපයක්.

එතකොට ඔන්න දැන් අපිට මහාභූත සහ උපාදය රූප දෙක පිළිබඳව යම් මට්ටමක දැනුමක් තියෙනවා. දැනුමක් කියන්නේ ඇස් ඉදිරිපිටට හම්බ වූ බිත්තියේ උපමාව ගත්තොත්, පෙනෙන්නේ චිත්‍රයක්. තීන්ත වලින්, පින්සල් වලින්, උත්සාහයෙන් ඇඳපු චිත්‍රයක්. හැබැයි ඒ චිත්‍රය ද කෙනෙක් මත පිහිටලා නෙවෙයි තියෙන්නේ, ගඩොල් වැලි සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක. එතකොට දැන් දැක්කා චිත්‍රයයි, චිත්‍රය පිහිටි බිත්තියයි දෙකම සත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවයෙන් තොරයි, අනාත්මයි. 'ඒත් අපේ මනසට ආවේ ආත්ම සංඥාවක්' - රතනවංස ස්වාමීන්වහන්සේ. නැත්නම් අහවල් උපාසක මහත්තයා. තමන් නම් මේ 'මම' නේ කියලා, මම කියලා, පුද්ගලයෙක් කියලා, කෙනෙක් කියලා ආත්ම සංඥාවක් අපිට ඇති වුණේ.

දැන් හොඳට අපිට තේරෙන්න ඕනේ. මේක හොඳ සිහියෙන් අහන්න. හොඳට තේරෙන්න ඕනේ බිත්තියත්, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයත් දෙකම සත්ව, පුද්ගල නොවී අනාත්මයි නම්, ඒක බලන්න තමයි අපි වෙනම මුල ඉඳන් ගඩොල්, වැලි වලින් බිත්තිය බැන්දේ. ඒක පෙන්න්නන්තයි අපි තීන්ත, පින්සල් කඩෙන් ගෙනැල්ලා චිත්‍රය ඇන්දෙව්වේ. මොකද ඒකේ නැති බවම පෙන්න්නන්. දැන් සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නැහැ කියන්න නෙවෙයි මේ යන්නේ. හොඳට දැක්කා 'සත්ව, පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන්න උපකාර වූ රූප' අනාත්මයි. එහෙනම් 'අනාත්ම රූපය

නිසා' ආත්ම සංශ්ලේෂය, සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන අදහසක් අපි තුළ ඇවිල්ලා තියෙයි.

දැන් අවිද්‍යාව කියන්නේ - රූපය අනාත්මයි, අනාත්ම රූපය නිසා අපි තුළ තේද මේ 'ප්‍රපංච සංශ්ලේෂ' ඇති වුනේ. ප්‍රපංච කියන්නේ ප්‍රමාද කරවන - තණ්හා වශයෙන්, මාන වශයෙන්, දිවියි වශයෙන්. තව පැත්තකින් ගත්තොත් මම කියලා හෝ මගේ කියලා හෝ මගේ ආත්මය කියලා - මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියලා සිංහලෙන් කියන එකට පාලියෙන් කියන්නේ එතං. මම, එසොහමස්මිං, ඉමෙසො අත්තා'ති - එතං මම කියලා කියන්නේ සිංහලෙන් 'මගේ' කියනවා. එසොහමස්මිං කියන්නේ 'මම වෙමි' කියනවා. ඉමෙසො අත්තා'ති කියන්නේ මේ 'මගේ ආත්මයයි' කියනවා. මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියලා. අර බිත්තියේ ඇඳපු රූපය දකිනකොට මේ මම, මේ මගේ යාළුවා, මේ මගේ හඳුනන හාමුදුරුවෝ, මේ මගේ ගෙදර කියලා - මම කියලා හෝ මගේ කියලා හෝ නැත්නම් මගේ ආත්මය කියලා හෝ හැඟීම් ඇතිවෙයි අපි ගාව. මේවා මනසේ ඇතිවෙන ගති. ඒවාට කියනවා ප්‍රපංච, ප්‍රමාද කරවන ධර්ම.

එතකොට බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්නවා අවිද්‍යාව මූලිකම. අනාත්ම වූ රූප ටික දකින කොට තමන්ගේ මනසෙයි මේ කෙලෙස් ටික උපන්නේ කියලා ලෝකයා දකින්නේ නැහැ. ලෝකයාට හිතෙන්නේ අර රූපයයි ඒ කියලා - 'ඒ රූපය' රතනවංස හාමුදුරුවෝ කියලා. නැත්නම් රූපය 'රතනවංස හාමුදුරුවන්ගේ ආරාධනා' එක' කියලා. එහේ නිසා තමන්ගේ මනසේ හටගන්නේ. ලෝකයාට පෙනෙන්නේ 'මනසේ හටගත්ත සිද්ධිය බාහිරයි' කියලා. මෙන්න මේක වැරදියි කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ ඉස්සෙල්ලාම පෙන්නවා. ඒක තමයි අවිද්‍යාව.

ඇත්ත ඇතිහැටියේ පෙන්නවා - 'බාහිරය නිසා තමන් තුළ' ප්‍රපංච ඇතිවෙලා තියෙන්නේ.

හැබැයි 'මේ ප්‍රපංච සංශ්ලේෂයෙන් මේ ස්කන්ධ ටික ස්පර්ශ කරන්න එපා' කියලායි පෙන්නන්නේ මේ. තේරුණාද මම මේ කියන එක?

ඒ කියන්නේ ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ චිත්‍රය දකින කොට රතනවංස ස්වාමීන්වහන්සේ කියන අදහසක්, ආත්ම දෘෂ්ටියක් තමන්ට ඇතිවෙන්න පුළුවන්. නමුත් තමන් ගාව තියෙන රතනවංස

භාමුදුරුවෝ කියන අදහසින් ඒ රූපය ස්පර්ශ කරන්න එපා හිතෙන්. හිතෙන් වත්, කයෙන් වත්.

කයෙන් ස්පර්ශ කරන කොට තණ්හා පරාමාසය කියනවා, සිතින් ස්පර්ශ කරන කොට දිට්ඨි පරාමාසය කියනවා. මේ රතනවංස භාමුදුරුවෝ ලස්සණට ඉන්නේ කියලා අපි අතින් අනගැවොත් තණ්හා පරාමාසය. අතින් අනගාත්තේ නැහැ, රතනවංස භාමුදුරුවෝ හරි හොඳට ඉන්නවා නේද කියන අදහස, නැත්නම් රතනවංස භාමුදුරුවෝ බාහිර ඉන්නේ කියලා හිතට පෙනෙන ගතිය දිට්ඨි පරාමාසය.

‘තෘෂ්ණා සහ දිට්ඨි’ දෙකෙන් ‘මේ වස්තුව ස්පර්ශ කරන්න එපා’ කියලායි පෙන්වන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, බොහෝම නිහඬ මනසකින් හෙමිත්ම ඒ උපමාව අරගෙන අපේ කයට අපි තියමු. මේ කය ගැන බලන්න - ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය වගේ, මේක මම ම කියලා මහා භයියෙන් ගන්නේ නැතුව, ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය වගේ,

- කනබොන ආහාරයෙන් කළ කෙස්, ලොම්, නිය, දන්, සම්, මස් ආදී කොටස් ටිකක් තියෙයි.
- බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය වගේ, ඒ කොටස් ටික ඇසුරු කරගෙන ‘හැඩතලයක් පෙනෙයි’.
- පෙනෙන කොට අපිට රතනවංස භාමුදුරුවෝ කියන ‘අදහස’ එනවා නම්, දැන් ‘මේ රතනවංස භාමුදුරුවෝ’ කියන අදහසින් අර කෙස්, ලොම්, නිය, දන් පැත්තට, ඒ ටික මත පතිත වෙලා තියෙන චිත්‍රය පැත්තට හිත නමන එක හරි ද කියලා බලන්න.

රතනවංස භාමුදුරුවන්ගේ කෙස්, රතනවංස භාමුදුරුවන්ගේ ලොම්, රතනවංස භාමුදුරුවන්ගේ නිය කියලා බලන එක, නැත්නම් රතනවංස භාමුදුරුවන්ගේ හැඩය කියලා හෝ බලන එක.

බාහිර පැත්තේ ඉඳන්, ආධ්‍යාත්මික පැත්තේ ‘මනස තුළ ප්‍රපංච ඇති වුණා’. ‘කෙලෙස් අදහස් ඇතිවුණා’.

මෙව්වර කල් කළේ - ඒ අදහස් වලින් බාහිරයට අපි නැඹුරු වූ එක.

දැන් මෙකෙනේ කියන්නේ බුදුරජාණන්වහන්සේ, මේ සතිපට්ඨානය උගන්වන්නේ මේ දර්ශනය හරහා යි. මේ දර්ශනයයි අරිහත්වය දක්වාම අරගෙන යන්නේ. චුට්ටිකාවත් මග වරදින්නේ නැහැ, මේ එක තැනක් තියෙන්නේ. මේ එක වූටි තැන තේරුම් ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න.

අපි රතනවංස භාමුදුරුවෝ කියන අදහස අයින් කරලා ‘මම’ කියන වචනය මම ව්‍යවහාර කරනවා. එතකොට කෙනා කෙනා වහන්සේලා, තම තමන්ගේ රූපය මේ සඳහා යොදගන්න. සුපින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේලා තම තමන්ගේ ‘මම’ වූ රූපය මේ සඳහා ආදේශ කරගන්න. ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක හොඳට කපරාදු කරලා, සුදු මැදලා තියෙන්නේ අනාත්මයි, කෙනෙක් නැහැ. කඩයට ගිහිල්ලා තීන්ත ටිකක්, පින්සල් ටිකක් ගෙනැල්ලා සිත්තරයෙකුට කියනවා මගේ රූපය අඳින්න කියලා. ඒ හැඩයම, ඒ විදිහටම අඳිනවා.

දැන් චිත්‍රය කියන්නේ වර්ණ සටහනක්, උපාදය රූපයක්, උපාදය කියන්නේ ‘ඇසුරු කරගෙන, බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන පවතින රූපයක්’. ඒ රූපය දකින කොට ‘මම’ කියන අදහස එනවා. අපි දැක්කා දැන් ‘මම’ කියන අදහස ඇතිවෙන්න හේතු වූ බිත්තිය සහ බිත්තියේ ඇඳපු රූපය. බිත්තියක් ගැන අපිට කතා කරන්න වුණේ ‘මම කියන අදහස එන රූපය තියෙන්නේ මෙබඳු තැනක පිහිටලා යි’ කියන එකට යි.

එහෙමත් ඕනේ නැහැ, අපි ඇත්තටම බිත්තිය එක්ක නෙවෙයි ගනුදෙනු කරන්නේ, චිත්‍රය එක්ක. නමුත් චිත්‍රය කතා කරන්න, චිත්‍රය අවබෝධ කරගන්න වෙන ක්‍රමයක් නැහැ. ‘චිත්‍රය අනාත්ම බව, චිත්‍රය කෙනෙක් නො වන බව, චිත්‍රය චිත්‍රයක් බව’ තේරුම් ගන්න තියෙන්නේ ‘එයා පිහිටලා තියෙන පසුබිම මතයි’.

‘බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය’ කෙනෙක් නො වන බව, පුද්ගලයෙක් නො වන බව, සත්වයෙක් නො වන බව අපිට තේරුම් ගන්න තියෙන්නේ - එතැන පිහිටලා තියෙන ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්ති ටික ‘පුද්ගලයෙකුගේ නොවනකම මතයි’. නැත්නම් ‘චිත්‍රය භාරන්න බැහැ අපිට’.

ඒකයි මේ දහම තේරුම් ගන්න බැහැ රූප කලාප කඩලා, බිඳලා, කුඩු කරලා, එහෙම බැහැ. එහේට යන්නත් බැහැ. මොකද මේ ගඬොල්

කැට ඇතුළේ රූප කලාප කඩනවා බලන්න පුළුවන්, නමුත් 'චක්‍රයක්' රූප කලාප බිඳෙනවා බලන්න බැහැ.

එහෙම නැහැ. ඒකේ රූප කලාප නැහැ.

උපාදය රූපය කියන එක අවස්ථාවට මැවෙන එකක් මිසක, හරියට මායාවෙන් කරන දෙයක් වගෙයි මේ වර්ණ සටහන කියන එක. තියෙන එකක් නෙවෙයි. අවස්ථාවට උපදින්නේ.

ඔන්න ඒ රූපය දකින කොට 'මම' කියන අදහස ආවා නම් ස්වාමීන්වහන්සේලාට පෙනෙන්න ඕනේ දැන් ඔන්න ප්‍රපංචයක් ඇවිල්ලා. එසොහමස්මි - මේ 'මම වෙමි' කියන ප්‍රපංචය මනසේ ඇතිවෙලා. දැන් ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඇඳපු චක්‍රය දකින කොට එසොහමස්මි - මේ 'මම' වෙමි කියන අදහස ආවා.

දැන් බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරන්නේ "මේ ප්‍රපංච පරිහරණය කරන්න එපා" කියලා.

'මම' කියන මේ අදහසින් මේ ස්කන්ධ ටික ස්පර්ශ කරන්න එපා.

මේ බිත්තිය අතගන්න එපා 'මම' කියලා, 'මේ මගේ අත්' කියලා. "බිත්තියේ ඇඳපු චක්‍රය පැත්තට හිතවත් නමන්න එපා. හිතයි, කයයි කියන දෙකෙන් එකක්වත් නමන්න එපා" කියනවා.

නැමුවොත් ඒක හරි ද? වැරදියි.

බාහිර බිත්තිය, චක්‍රය නිසා 'මම' කියන අදහස ආවා. නමුත් වෙනදට අපිට ඕකේ වැරද්ද පෙනුණේ නැහැ. බුදුහාමුදුරුවෝ වැරද්ද පෙන්නවා 'එහේ නිසා ආවා, ආපහු බිත්තිය පැත්තට යන්න දෙන්නේ නැහැ'. පෙන්නවා ඇත්ත - "නැහැ, එතැන තියෙන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ චක්‍රයක් නේ" කියලා. 'වත් වේ' (One way) එකක් වගෙයි, බාහිරය නිසා තමන් තුළ ප්‍රපංච උපදිනවා. ප්‍රපංච සංඥාවන් පරිහරණය කරන්න දෙන්නේ නැහැ. අනිත් පැත්තට යන්න දෙන්නේ නැහැ.

ඒ උපමාවම ගන්න ස්වාමීන්වහන්ස - ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළා වගේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහරෙන් කළ මේ සතර මහාධාතු රූපය ඇසුරු කරගෙන, මේ සටහන දකින කොට 'මම' කියන අදහස හිතට එනවා. ඔන්න දැන් ප්‍රපංච. 'මම වෙමි' කියන අදහස එනවා. 'මම' කියන අදහසින් මේ කයට නැමෙන්න

එපා. 'මම' කියන අදහසින් මේ කයට නැමෙන්න සුදුසු ද කියලා බලන්න.

දැන් අපි දක්කා ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියයි, කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම, මස්, නහරෙන් කළ මේ බිත්තියෙයි වෙනසක් නැහැ.

ඒකේ ඇඳපු චිත්‍රයයි, මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්... ටික ඇසුරු කරගෙන පවතින චිත්‍රයයි අතර වෙනසකුත් නැහැ.

මොකද, ඔය බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය දකින කොට 'මම' කියන අදහස එනවා වගේ, පත්තර කඩදසියක තිබ්බත් ස්වාමීන්වහන්ස ඔය හැඩය 'මේ මම' නේ කියන අදහස එයි. දඹදිව වන්දනාවේ ගිය එකක් විඩියෝ කරලා හරි තියෙන තැනක විඩියෝ පටියක් දක්කොත් 'ආ, මේ මමත් ඉන්නේ මල් වට්ටියක් තියාගෙන' කියලා ඒත් තමන්ව පෙනෙයි. විදුරු කණ්ණාඩියක් ඉස්සරහට ගියොත් ඒත් ඒ රූපය දකින කොට 'මම' කියන අදහස එයි. 'කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු මේ කය' දකින කොට 'මම' කියන අදහස එයි.

මේ කාරණා ටිකෙන් ම තීරණය කරන්න ස්වාමීන්වහන්ස - ලෝකයේ එක එක විදිහට රූප හම්බවෙද්දී නමුත් අපේ මනසට හම්බවෙලා තියෙන 'මම එකයි නේද' කියලා. එතකොට එහෙනම් ඒ රූප දකින කොට 'මම' කියන හැඟීම මනස තුළ ඉපදිව්ව එකක් මිසක රූපය 'මම' හින්ද 'මම' කියලා දැකලා තියෙනවා නෙවෙයි නේද කියන එක පෙනෙනවා නේද?

දැන් රූප දකින කොට 'මම' කියලා, මේ කය 'මම' නම් අනිත් රූප 'මම' වෙන්න බැහැ. බිත්තියේ තියෙන රූපය 'මම' නම් පත්තර කඩදසියේ 'මම' වෙන්න බැහැ. ඒක 'මම' නම් විඩියෝ පටියේ රූපය 'මම' වෙන්න බැහැ. දැන් මේ ඔක්කෝම කයවල් 'මම' ද? නමුත් මේකෙන් තේරුණා මේ කයවල් ඔක්කෝම අනාත්මයි, මහාභූත සහ උපාදය රූප. ඒවා නිසා තමන්ගේ මනසෙයි මේ ප්‍රපංච සංඥාව ඇති වුණේ කියලා අපි දක්කා නේ?

මෙන්න මේ කාරණාව නො දන්නා ලෝකයා, 'තමන්ගේ මනසේ උපන්න ප්‍රපංච සංඥාවෙන් රූප ඇසුරු කරගෙන' තමයි මේ තරම් සත්ව පුද්ගලභාවයක් ලෝකයේ හදගෙන තියෙන්නේ. 'මේ කය මගේ' වෙලා තියෙන්නේ 'කය නිසා හිතේ පහළවෙන අදහස, කයට නමපු නිසා යි'.

බිත්තියේ තියෙන රූපය 'මගේ' වුණේ ඒ රූපය දකින කොට හිතට පහළ වෙන 'මගේ' කියන අදහස බිත්තිය පැත්තට නමපු නිසායි බිත්තියේ රූපය 'මගේ' වුණේ. පත්තර කඩදසිය දකින කොට හිතේ පහළ වූ 'මගේ' කියන අදහස පත්තර කඩදසිය පැත්තට නමපු නිසායි 'මගේ' වුණේ.

එතකොට බලන්න අපේ 'මනසේ තිබුණු ප්‍රපංච ටික',

අපි 'රූපයක් ද' පරිහරණය කරලා තියෙන්නේ, 'ප්‍රපංචයක් ද' පරිහරණය කරලා තියෙන්නේ කියලා.

තව පැත්තකින් අපි මේ 'රූප ද' පරිහරණය කරන්නේ, 'කෙලෙස් ටිකක් ද' පරිහරණය කරන්නේ කියලා බලන්න.

ඒකයි බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ මේ ලෝකයාම, තුන් හවයම කෙලෙසුන් නිසා පීඩා විඳිනවා. අපි කෙලෙස් ටිකකින් ජීවත් වෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස. මෙහෙම පෙනෙන කොටත් 'මේ ස්වාමීන්වහන්සේලා' කියන අදහස මට එන්න පුළුවන්. මම 'ඒ අදහසින්' මෙහේ (බාහිර) බලන කොට මම 'ලෝකය හදගෙන' තියෙන්නේ, 'ස්වාමීන්වහන්සේලාව හදගෙන' තියෙන්නේ. - නැත්නම් අනාත්මයි.

ඕක තමයි 'දර්ශනයෙන් පහ කළ යුතු කෙලෙස්' කියලා කියන්නේ.

ඔය කාරණාව දැක්කොත් අවිද්‍යාව නැතිවෙනවා.

මෙව්වර කාලයක් අනාත්මය නො දැක්ක එක එයා දකිනවා.

මෙව්වර කාලයක් ලෝකය ආත්ම වශයෙන් එයා දැක්කේ, නමුත් මෙයා අනාත්මය දකිනවා. දිට්ඨි සම්පන්න පුද්ගලයාගේ ප්‍රධානම ලක්ෂණය තමයි 'සියලුම ධර්මයෝ අනාත්මයි' කියන එකට 'සැක නැහැ'. 'සියලුම සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි' කියන එකට 'සැක නැහැ'.

නමුත් 'දුකේ සැපයි' කියන විපල්ලාසය විතරක් එයාට ඉතුරු වෙනවා.

ඒකෙන් මම කිව්වේ හොඳට නුවණක් තියෙන කෙනාට මෙහෙම පෙනෙද්දීත්, සත්වයෝ පුද්ගලයෝ කියලා පෙනෙන කොටත් එයා දන්නවා 'මෙහේ සත්වයෝ, පුද්ගලයෝ පෙනෙනවා නෙවෙයි, මහාභූත සහ උපාදය රූප දකින කොට අපේ මනසේ හටගන්න සත්ව

පුද්ගල සංඥාවක් තියෙන්නේ. ඒ අදහස මේ බාහිර රූපය මත පතිත වෙලායි මේ අපිට මෙහෙම පෙනෙන්නේ' කියන එක තේරෙනවා.

ඔන්න ඔය කාරණාව තේරුණහම 'අවිද්‍යාව නැහැ'. ඊටපස්සේ එයාට ඉතුරු වෙනවා 'ආසුව'.

ආසුව කියන්නේ - මේ කාරණාව තේරුම්ගත්තත් - 'බාහිර පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා, ඉන්නවා' කියලා බලපු 'හුරුව' ගෙවෙන්නේ නැහැ.

ඊටපස්සේ 'මේ හුරුව ගෙවාගන්න' තමයි මේ සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ.

දැන් අපි දැක්කා මේ ආහාරයෙන් හැදෙන රූපය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න කොට 'මම' කියන අදහස හිතටයි පහළ වෙන්නේ කියලා දනගත්තා. මේ අදහසින් කය පැත්තට නැඹුරුවෙලා බලන එක වැරදියි, එතැන තියෙන්නේ කුණප කොටස් ටිකක්, මහාභූත ටිකක්, ඒක ඇසුරු කරගත්ත වර්ණ සටහනක් තියෙන්නේ කියන එක දැක්කා. දනගත්තාට මේ කොටස් ටික 'මම, මම' කියලා බලපු හුරුව ගෙවෙන්නේ නැහැ මේක දනගත්ත පමණකින්. දැන් අපිට තියෙන්නේ 'මෙන්න මේ ආසුවක්ෂය' සඳහා කටයුතු කරන්න.

මම මේ කෙටියෙන් කතා කළේ මේ සතිපට්ඨානයෙන්, සතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙන් පෙන්නන්නේ 'මූලිකම හරය' ඔන්න ඔක. මෙන්න මේ සම්මාදිට්ඨි කියලා කියන්නේ මේ අවිද්‍යාව නැති කරන එකයි.

මේක ගොඩාක් වටිනවා. මේ ටික නො දන්නාකම නිසා ස්වාමීන්වහන්ස අපි බොහෝ කාලයක් සසර දුක් වින්ද ඇත්තෝ. අද දවසේ දී හරි අපි අපිට පිහිටක් කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනේ. ඒ නිසා හැම දෙනාම බොහෝම උවමනාවෙන් මේ ටික ශ්‍රවණය කරන්න කියලා මතක් කරනවා.

මම දැන් මේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රය නිකම්ම කියලා දීලා වැඩක් නැති නිසා, මේකෙන් කෙරෙන කෘතෘය ගැනයි මම කියලා දුන්නේ. මේ සූත්‍රයට බාහිර මහා ප්‍රලාපයක් කියෙව්වා නෙවෙයි. මොකද, මේ දුක්ඛ නිරෝධගාමිණි පටිපදාව. දුක කියන්නේ මොකක්ද, සමුදය දුරුවෙන්නේ කොහොමද, නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙන්නේ කොහොමද කියන දර්ශනය ඔය ටිකේ තියෙන්නේ. ඔය ටික

දැනගත්ත කෙනාටයි මේක තියෙන්නේ. මම දැන් භාවනා කරන හැටි කියලා දෙන්නම්, සතිපට්ඨානය වඩන හැටි. දැන් අපිට ඔය අර්ථය තිබුණා නේ.

■ මේකේ දී සතිපට්ඨානයේ ආනාපාන පබ්බය ගන්න, ආනාපාන පබ්බයේ දී උජුං කායං පණ්ඩාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා කියලා පර්යංකය බැඳගෙන, කොන්ද සෘජුව තබාගන්න කියනවා. බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ ඉරියව්ව දේශනා කරන්නේ අනිත් ඉරියව්වල බැරිකම හින්දා නෙවෙයි, අනිත් ඉරියව්ව ටීනමිද්ධයට, නිදිමත ගතියට හිත වැඩියි. මේ ඉරියව්ව තමයි නිදිමත ගතිය බොහෝ සෙයින්ම අඩුකරන ඉරියව්ව. වර්තමානයේ විද්‍යානුකූලවත් භොයාගෙන තියෙනවා මේ අපේ කොඳුඇටය පේළිය මැදින් තියෙන මේ සුෂුම්නාව තියෙන්නේ, පොඩි මොළය නැත්නම් මස්තිෂ්කය කියන තැන දක්වා. ඒ සුෂුම්නාව කෙලින් තියෙන කොට මේ සිහිය අවදිවීමේ ප්‍රවණතාවය හරි වැඩියි කියනවා. හොඳට කොන්ද සෘජුව තියෙන කොට. ඉතින් ඒ වගේ බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒකත් දකින්න ඇති.

■ ඉතින් පර්යංකය බැඳගෙන කොන්ද සෘජුව තබාගන්න ඕනේ. සතිං උපට්ඨපෙත්වා - එහෙම තබාගෙන සිහිය පිහිටුවාගන්න. කොතැන ද සිහිය පිහිටුවාගන්නේ? නාසිකග්ගෙ වා මුඛනිමිත්තෙ - නාසයේ කෙළවර හෝ තොල් දෙක ගාව තමයි හිත පිහිටුවා ගන්නේ. ඒක නාසයේ කෙළවර, අයින කියලා එහෙම එකක් ඕනේ නැහැ. තොල අග, තොල කෙළවර, හුස්මපාර වදින තැන, එහෙම ඕනේ නැහැ. මේකෙන් කෙරෙන වැඩේ තේරුම් ගන්න. හිත එක එක තැන් වලට යන්න නො දී, සිතට නතරවෙන්න නවාතැනක් දීමයි මේකේ අරමුණ. දැන් එක එක දේවල් හිතනවා වෙනුවට හිත නාසය දිහා දැනුමෙන්, තොල් දෙක දිහා දැනුමෙන්ම ඉන්න කොට එක එක දේවල් වලට හිතෙන්න ඉඩ නැහැනේ.

මම ඒකේ දී කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්සේලාට කාට හරි ඒක අප්‍රකට නම්, තොල් දෙකට ඇඟිල්ල තියන්න. නැත්නම් නාසයට ඇඟිල්ල තියන්න. ඇඟිල්ල තියන කොට තොල් දෙකේ ඇඟිල්ල හැපුණු බව, නාසයේ ඇඟිල්ල හැපුණු බව තේරෙනවා නේ? ඒ තේරෙන තැනට හිත යොමු කරන්න. හිත යොමු කරලා එතැන දැනුම තියාගෙන හෙමින්ම අත අහකට ගන්න. අන්න එතකොට දැන් සති නිමිත්තේ හිත පිහිටුවාගෙන තියෙන්නේ. තොල් දෙකට අත තිබ්බහම මෙහෙම

ස්පර්ශ වෙන තැන දැනෙනවා. ඒ දැනුම තියාගෙනම ඇඟිල්ල ගන්නවා.

ඔන්න ඔය විදිහට නාසයේ කෙළවර හෝ තොල් දෙකේ හිත පිහිටුවා ගන්න එකට කියනවා සනිං. උපට්ඨපෙන්වා කියලා. ඒවා අටුවාවකවත්, ටීකාවකවත්, ඊට මෙහා ග්‍රන්ථයකවත් නෙවෙයි, පිරිසිදු ත්‍රිපිටකයේමයි තියෙන්නේ. අභිධර්ම පිටකයේ විභච්ඡිත ප්‍රකරණයේ ඤානවිභච්ඡිතයේ තියනවා ධ්‍යාන ලබාගන්න කෙනෙක් භාවනා කරන කොට කරන හැටි, ඉඳගන්න ඉරියව්ව හා සිහිය පිහිටුවා ගන්න හැටි. ඒ ටික බැලුවහැකියි ස්වාමීන්වහන්සේලාට. අයං සනි උපට්ඨිතා භොති සුපට්ඨිතා නාසිකග්ගෙ වා මුඛනිමිත්තෙ - මේ සිහිය පිහිටියේ වෙයි, මනාව පිහිටියේ වෙයි තොල් දෙක ළඟ හෝ නාසයේ කෙළවර.

■ එතකොට ඔන්න සනි නිමිත්තේ හිත පිහිටුවා ගන්නවා. හිත පිහිටුවා ගෙන සොා සතොව අස්සසනි සතොව පස්සසනි කියන ආකාරයට සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා, සිහියෙන්ම ප්‍රශ්වාස කරනවා. ඒ ආශ්වාසය දීර්ඝ වෙන්න පුළුවන්, ප්‍රශ්වාසය දීර්ඝ වෙන්න පුළුවන්, ආශ්වාස ලුහුඬු වෙන්න පුළුවන්, ප්‍රශ්වාසය ලුහුඬු වෙන්න පුළුවන්. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය දීර්ඝ, ලුහුඬු වෙන්න පුළුවන්. මේකේ දී පෙන්වන්නේ පරිසරය. දීර්ඝයි කියලා හිතන්න හෝ ආශ්වාසය දීර්ඝයි, ප්‍රශ්වාසය දීර්ඝයි කියලා හිතන්න හෝ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය කෙටියි කියලා හිතන්න හෝ නෙවෙයි. දැන් සනි නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ඉන්න කොට ආශ්වාසය පිළිබඳ, ප්‍රශ්වාසය පිළිබඳ පූර්ණ දැනුම් සහිතව ඉන්න. ආශ්වාසය දීර්ඝ හෝ වෙන්න පුළුවන්, ප්‍රශ්වාසය දීර්ඝ හෝ වෙන්න පුළුවන්, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය දීර්ඝ හෝ වෙන්න පුළුවන්.

මේ විදිහට සබ්බකායපටිසංවෙදි සියලු ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයන් අත්විඳිමින් දැනුම් සහිත බවකම ඉන්න. සබ්බකායපටිසංවෙදි කියන එකෙන් කියන්නේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයේ දැනුම් රහිත බවක ඉන්න එපා කියන එක. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයන් අත්විඳිමින් දැනුම් සහගත බවක තියෙන්න ඕනේ කියන එක.

මෙතැන දී වඩාත්ම අවශ්‍යයි - ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයන් දැනෙනවා, සනි නිමිත්තත් තියෙනවා. මේ දෙකම තමන්ට ප්‍රකට වෙන්න ඕනේ.

එහෙම වුණොත් විතරම මයි ආනාපාන සති භාවනාව වැඩෙන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, ආනාපාන සති භාවනාව නො වැඩෙන්න, අටලොස් උපක්ලේශ ධර්මයක් තියෙයි. ඒ කියන්නේ ආනාපාන සති භාවනාව වැඩෙන්නේ නැති වෙන්න වැරදෙන ක්‍රම 18ක් තියෙනවා. ඒකේ දී පටිසම්භිදමග්ගයේ ආනාපානසතිකථා බැලුවහම ස්වාමීන්වහන්සේලාට ඒක තේරුම් කරගන්න පුළුවන් වෙයි. එතකොට ඒකෙන් පෙන්නනවා ප්‍රධාන වශයෙන් 'සති නිමිත්තේ විතරක්' හිත තියෙනවා තේරෙනවා, නමුත් 'ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය කියන දෙක අනුවෙන් නැත්නම්', තේරෙන්නේ නැත්නම්, ඒත් ආනාපානසතිය වැරදිලා, වැඩෙන්නේ නැහැ. ආශ්වාසය විතරක් අනුවෙනවා, සති නිමිත්ත අනුවෙන් නැහැ, ප්‍රශ්වාසය අනුවෙන් නැහැ, ඒත් ආනාපානසතිය වැඩෙන්නේ නැහැ. ප්‍රශ්වාසය විතරක් අනුවෙනවා, ආශ්වාසයයි සති නිමිත්තයි අනුවෙන් නැහැ, ඒත් ආනාපානසතිය වැඩෙන්නේ නැහැ. ආශ්වාසයයි ප්‍රශ්වාසයයි, හුස්ම ඉහළ පහළ යන එක තේරෙනවා හැබැයි සති නිමිත්තේ හිත නැහැ. ඒත් වැඩෙන්නේ නැහැ. එතකොට ප්‍රශ්වාසයයි නිමිත්තයි දෙක තේරෙනවා, ආශ්වාසය තේරෙන්නේ නැහැ. මේ විදිහට මාරුවෙන් මාරුවට, මාරුවෙන් මාරුවට එකක් අතහැරුණොත්, දෙකක් අතහැරුණොත්, මේ මොන විදිහකට හරි අතහැරුණොත් ආනාපානසති භාවනාව වෙන්නේ නැහැ, වැඩෙන්නේ නැහැ.

එතකොට සති නිමිත්තේ හිත තබාගෙන සිහියෙන්ම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කරනවා, සති නිමිත්තක් දන්නවා, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයත් දන්නවා. එහෙම කළහම කිසිම වෙලාවක ආශ්වාස වාතය, ප්‍රශ්වාස වාතය එක්ක හිත අරගෙන යන්නේ නැහැ. හුස්ම පාරේ ඉඳන් පෙකනිය දක්වාම ආශ්වාස අනුව බලන්න යන්නේ නැහැ. එතකොට පෙකනියේ ඉඳන් හුස්ම එළියට පිටවෙනකම් ප්‍රශ්වාසය අනුව බලන්නේ නැහැ.

ධර්මයේ උපමාවක් පෙන්නනවා. දෙරටුපාලයෙක් ඉන්නවා නගරයක. දක්ෂ, වාක්ත, පණ්ඩිත දෙරටුපාලයෙක් දන්න හඳුනන අය ඇතුළු කරනවා, නො දන්නා අය නො ගන්නවා. මේ දෙරටුපාලයා කවදවත් පරීක්ෂණය කරන්න යන්නේ නැහැ - දෙරටුව ළඟට පැමිණෙමින් ඉන්න අයව පරීක්ෂා කරන්න යන්නේ නැහැ. දෙරටුවෙන්

ඇතුල්වෙලා නගරය ඇතුළට ගිහිල්ලා ඇතුළේ යන අය පරීක්ෂා කරන්න යන්නේ නැහැ. දුවලා දුවලා පස්සෙන් ගිහිල්ලා පරීක්ෂා කරන්නේ නැහැ. නගරයෙන් පිටවෙන අයයි, නගරයට ඇතුළු වෙන අයයි, ඔක්කෝම පරීක්ෂා කරන්නේ 'දෙරටුව ගාව ඉඳලා ම යි'.

ඒ වගේ දෙරටුපාලයා දෙරටුව ගාව ඉන්නවා වගේ තොල්දෙක ළඟ හෝ නාසය ළඟ සිහිය තබාගෙන ඉන්නවා. ඒ සිහිය හරහාමයි සියලුම ආශ්වාස වාතය දැනගන්නේ, ප්‍රශ්වාස වාතය දැනගන්නේ. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වාතය අනුව කිසිම වෙලාවක ගියේ නැහැ, යන්න දන්නේ නැහැ. හැබැයි මේ නගරයට ඇතුල්වෙන හැම කෙනෙක්ම දෙරටුපාලයා හරහාමයි ගියේ. පිටවෙන හැම කෙනෙක්ම දෙරටුපාලයා හරහාමයි ගියේ. දෙරටුපාලයා ඒ අය පිටිපස්සේ ගියේ නැහැ. ඒ වගේ හැම ආශ්වාසයක්ම, හැම ප්‍රශ්වාසයක්ම මේ සිහිය හරහාමයි ඇතුල් වුණෙත්, පිට වුණෙත්. ඒ විදිහට සිහියෙන්ම ඉන්න.

මම මේකෙන් කෙරෙන වැඩ දෙක කියන්නම්. අපි මේවා කළාට මේකෙන් කෙරෙන වැඩ දන්නේ නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස. ගොඩාක් දෙනෙක් කමටහන වඩනවා. අපි තේරුම් ගන්න ඕනේ ස්වාමීන්වහන්ස යමක් කරන්න ඉස්සෙල්ලා 'කරන දෙය නෙවෙයි', මේ කරන දෙයින් නිපදවෙන 'ඵලය' මොකක්ද කියන එක. 'කුමන අර්ථයක් සඳහාද' මේක කරන්නේ කියන එක. අපි බොහෝ විටක කරනවා, අපි කරන්නේ මේ වගේ අර්ථක්පාදයක් සඳහා නේද කියන එකවත් අපි දන්නේ නැහැ.

සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයට සිහියෙන් ඉන්නේ අපි කුමක් නිසා ද? මොකට ද? අපි නිකමට කතා කරනවා හිතේ හිතේ තියෙන කතා කරන ගතිය අතහැරෙනවා, විතර්ක සංසිද්දෙනවා කියලා. ඒක කොහොමද අපි භායාගන්නේ?

ස්වාමීන්වහන්ස, මම මතක් කළොත් අපේ අරමුණු වල කොටස් දෙකක් තියෙනවා. ඕකට අද වර්තමාන විද්‍යාවෙන් ඉතින් කතා කරනවා උඩුහිත, යටිහිත කියලා. නමුත් එහෙම හින් දෙකක් නැහැ. ඇස්දෙක වහගෙන මෙහෙම බැලුවොත්, ස්වාමීන්වහන්සේලා බලන්න ස්වාමීන් වහන්සේලාගේ මනසේ ගති දෙකක් හම්බවෙයි.

1. එකක් 'මේ වටපිටාව තියෙනවා කියලා තේරෙනකම' හම්බවෙනවා,
2. තව එකක් 'එක එක දේවල් සිහිවෙන බව' හම්බවෙනවා.

බලන්න නැන්ද කියලා. එක එක අරමුණු සිහි වෙනකමකුත් තියෙයි, වටපිටාවේ මේ හැමදෙයක්ම තියෙනවා, ඉන්නවා කියලා තේරෙනකමකුත් තියෙයි නේද?

1. හරියට සති නිමිත්තේ අපි හිත තිබ්බොත් : 'වටපිටාවේ මේ දේවල් තියෙනවා කියන කමින් හිත අතහැරිලා' තියෙන්න ඕනේ.
2. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය හරියට අහුචුණොත් : 'එක එක දේවල් හිතනකමින් හිත අතහැරිලා' තියෙන්න ඕනේ.

ඔය ගති දෙකෙන් හිත මුදවා ගන්නයි ඕක කරන්නේ.

දැන් කරලා බලන්න, අත්විඳින්න පුළුවන්. මේ ආනාපානසතියද ඒ මොහොතේම විපාක දෙන, දකින්න පුළුවන් සිද්ධියක්. මේ මහා අවුරුදු ගණන් පල්වෙන ඒවා නෙවෙයි. මනසේ තියෙන ඔය ගති දෙක තමයි අපේ ජීවිතයේ ප්‍රභව උත්පාදනය කරන මුල් හේතු දෙක. ඔය ගති දෙක මුලින්ම නවත්වනවා මේ ආනාපානසතිය හරියටම කළොත්.

හරියටම සති නිමිත්තට හිත තිබ්බොත් - වටපිටාව තියෙනවා කියන එක තේරෙන්නේ නැහැ - මොකද 'එව්වරට සති නිමිත්තට හිත එකග යි'. එක එක දේවල් හිතෙන්නේ නැහැ - 'ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයේ දැනුම යි'. ස්වාමීන්වහන්ස මතක තබාගන්න හරියටම 'සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ආනාපානසතිය වඩනවා කියන කාරණාවේ අර්ථය' හරියටම ඉපදිලා කියලා 'තමන්ටම' දැනගන්න පුළුවන්.

මනසේ තියෙන ඔන්න ඔය කෙලෙස් වලට ඉඩ තියෙන හිල් දෙකක් ඔය තියෙන්නේ. ඒ කවුළු දෙක වහලා ඇති.

කමටහනට හරියට හිත තිබූ පමණකින්ම කල්ප ගණන්, මාස ගණන්, අවුරුදු ගණන් යන්නේ නැහැ, හරියටම හිත තිබ්බොත් ඒ මොහොතේම කෙලෙස් ඇතිවෙන්න තියෙන මේ හිල් දෙක දැන් වැහිලා නේද කියලා පෙනෙයි තමන්ට. හරියටම බලලාම කරන්න පුළුවන් එකක්.

නාහං හික්ඛවෙ මුට්ඨසතිස්ස අසම්පජානස්ස ආනාපානසතිභාවනං වදාමි - "මහණෙනි, සිහි මුළා වූ, නුවණ නැති කෙනාට මම ආනාපානසති භාවනාව කියන්නේ නැහැ" කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා. ඒ කියන්නේ හොඳ සිහියක්, හොඳ නුවණක් තියෙන කෙනෙකුටයි, හොඳ ඕනේකමක් තියෙන කෙනෙකුටයි මේක කරන්න පුළුවන්.

ඉබේ ඇවිල්ලා 'හිත සමාධි වේවා, නිවන් දකින්නවා' කියන කමකින් ඔහේ හිත තියාගෙන ඉන්න කෙනාට ආනාපානසති භාවනාව කරන්න බැහැ. හොඳ උවමනාවක්, ඇත්තටම උවමනාව ඒකට කියන්නේ, අවශ්‍යතාවයක් තියෙන්න ඕනේ. හොඳ ආදරකමක් තියෙන්න ඕනේ කමටහනට. සති නිමිත්තට හොඳට හිත තියාගන්නා, සති නිමිත්තේ හොඳට හිත තියාගන්නාද කියන එක එයාට හොඳට අත්විඳින්න පුළුවන් - 'සති නිමිත්ත පිළිබඳ විතරයි දැනුම, වටපිටාව තියෙනවා කියන එක දූනෙන්නේ නැහැ' එතකොට. මේ 'වටපිටාව තියෙනවා' කියලා දූනෙන්නේ අපේ සිතේ සියුම් විතර්ක වශයෙන් විසිරිලා. සති නිමිත්තේ හරියටම හිත ආරද්ධ වුණහම වටපිටාව තියෙනවා කියලා දූනෙන්නේ නැහැ. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයේ හොඳට හිත පිහිටියහම එක එක දේවල් හිතෙන්නේ නැහැ. 'දූනෙන බව' හා 'හිතෙන බව' නතර වෙනවා. හිත බොහෝමක් වේගයෙන් සමාධි වෙයි.

එතකොට මේ ආනාපානසති කමටහන ඔය විදිහට වඩනවා. එහෙම වඩද්දී තවම හුරුපුරුදු නැති නිසා සති නිමිත්තෙන් අතහැරවලා, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයෙන් අතහැරවලා, එක එක දේවල් වලට හිත යොමුවෙයි. වෙන වෙන අරමුණු මතසේ උපදියි. නැත්නම් සිත අහකට යයි. ඒ වෙලාවේ දී ඒ ගිය අරමුණු විදර්ශනා කර කර, මෙනෙහි කර කර වත් ඉන්න එපා, ආපහු මතක් කරලා ක්ෂණිකවම ප්‍රතිකර්මය තමයි පරණ විදිහටම "නැහැ, වෙනදා වගේ, මම ඉස්සෙල්ලා වගේ හිත අහකට යන්න දෙන්නේම නැහැ" කියලා විත්තං පශ්ගණ්හාති පදහති - හිත දැඩි කරගන්නවා. හිත දැඩි කරලා සති නිමිත්තට හිත තියනවා. සති නිමිත්තට හිත තියලා සිහියෙන්ම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කරනවා. ඒත් ආයෙන් අහකට යනවා, ආයෙන් ගන්නවා. මෙහෙම මෙහෙම ටිකක් කරන්න ඕනේ, එතකොට ටික ටික හිත අහකට යන හුරුව අඩු වෙනවා, සති නිමිත්ත තුළ හිත බැඳී පවතින ක්‍රමය ටික ටික වැඩි වෙනවා.

මිඬු තමයි සතිපට්ඨානය.

■ හැබැයි ඔකේ දී අප්ඤ්ඤානං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, ඛේතද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අප්ඤ්ඤානං ඛේතද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති - කියන කොටස සතිපට්ඨාන භාවනාව

ස්වාමීන්වහන්ස. අර සතිපට්ඨානය, මේ සතිපට්ඨාන භාවනාව. සංයුක්ත නිකායේ සූත්‍රයක හොඳට පැහැදිලි කරලා තියෙයි. කිසිම වෙලාවක සතිපට්ඨානය සහ සතිපට්ඨාන භාවනාව දෙක එකකට ගන්න එපා.

අර, 'කය කෙරෙහි සිහිය' පිහිටුවා ගන්න - ඒක සතිපට්ඨානය. සිහිය පිහිටුවන තැන.

දැන් මේ සතිපට්ඨාන භාවනාව.

දැන් එහෙම සිහිය පිහිටුවා ගෙන තමන්ගේ කය ගැනත් බලන්න, අනුන්ගේ කය ගැනත් බලන්න, තමන්ගේ සහ අනුන්ගේ කය ගැන බලන්න - කොහොම ද? කයේ ඇතිවෙන හැටි බලන්න, නැතිවීමට බලන්න, ඇතිවීම නැතිවීමට බලන්න.

ඒකේ දී තියෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස රූප වචක්ඛානය - නැත්නම් රූප විදර්ශනා කරන හැටි. මේ කරන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස මොකක්ද කියන එක තේරෙනවා ද?

1. 'මනසිකාරය' - ඌහන ලක්ෂණයයි,
2. 'ප්‍රඥාව' - ඡේදන ලක්ෂණයයි කියලා දෙකකට බෙදෙනවා.

කුඹුරකට ගොයම් කපන්න ගිහිල්ලා දැකැත්ත ගොයම් වලට දලා නිකම්ම ඇදලා ගන්න පුළුවන් ද අපිට? බැහැ. ඉස්සෙල්ලා වම් අතින් ගොයම් මිට අල්ලාගන්න ඕනේ නේද? අල්ලාගෙන අනිත් අතින් දැකැත්ත දලා කපන්නේ. 'අල්ලාගෙන කපන්න' ඕනේ. ඒ වගේ

1. හැම අරමුණක්ම - සතිපට්ඨානයෙන් කරන්නේ - හොඳට අරමුණ පිහිටා ගිටිනවා. අරමුණක් අල්ලගන්නවා.
2. ප්‍රඥාවෙන් තමයි - අරමුණක කෙලෙස් හිඳින්නේ.

මේ දෙක දෙකක්. ඒක මම මතක් කරන්නම්.

දැන් සතිපට්ඨානයේ සිහිය පිහිටුවාගෙන සිහියෙන්ම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කරනවා. සති නිමිත්තේ හිත තිබ්බහම වටපිටාව පෙනෙන එකෙන් අතහැරෙනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයේ දැනුමෙන් විතර්ක සිහිවෙන එක නතර වෙනවා. වටපිටාව පෙනෙන එක සහ එක එක දේවල් සිහිවෙන එක නතර කරලා තියෙනවා ආනාපානසති කමටහනට හිත තිබ්බහම. මේකෙන් චිත්ත සමථයක් ඇති කරනවනවා. ඒත් මම කිව්වා හුරු නැත්නම් හිත අහකට යනවා. මෙහෙම ටික වෙලාවක් කරලා, හිතා-මතාම නතර කරන්න.

නතර කරලා, තමන්ට සිහි වූ අරමුණු තියෙනවා නේ. අපි කියමු භාවනා කරන කොට යාළුවෙක් මතක් වුණා. අම්මා මතක් වුණා. තාත්තා මතක් වුණා. ගෙදර මතක් වුණා කියලා - 'සත්ව පුද්ගලභාවයට' මතක් වූ 'අරමුණු' තියෙනවා නේ. මේවා විදර්ශනා කරන්න ඕනේ.

සති සම්බෝජ්ඣංගය කියන්නේ මොකක්ද කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේගෙන් අහන කොට විරකතම්පි විරහාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා - බොහෝ කල් සිට කිව්වා වූ, බොහෝ කල් සිට කළා වූ දේවල් වලට සිහිය තබන්න, මනාව සිහිය තබනවා.

දැන් අපි කියමු අම්මා මතක් වුණා කියලා. දැන් ආනාපානසති භාවනාව කරගෙන ඉන්න කොට අම්මා මතක් වුණා. දැන් මතක් වූ පමණකින්ම ආනාපානසතිය නවත්වන්නේ නැහැ. ආනාපානසතිය ටිකක් වෙලා කරලා - 'දිගටම ඒකම කරන්නේ නැහැ'. 'දිගටම ආනාපානසතිය විතරක්ම' කළොත් දෝෂයක් ඇතිවෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස. ඒකේ දෝෂය තමයි අපි බලාපොරොත්තු වෙන ඉලක්කයට ඉක්මනට යන්න බැහැ. ටික වෙලාවක් ගියහම කිසිම දෙයක් කරන්න බැරි කුසිතකමකට වැටෙනවා. හැම දෙයක්ම එපා වෙයි. පොතක්වත් බලන්න බැරි තත්වයකට පත්වෙයි. හිතේ තියෙන මූලින් පටන් ගත්ත උද්යෝගිමත්කම, ප්‍රබෝධමත්කම ටික ටික ඒකට වැය වෙලා සම්පූර්ණ ආනාපානසතිය නෙවෙයි, බණ පොතක් දිහා බලන්නවත් හිතෙන්නේ නැති මට්ටමට පත්වෙයි. එව්වරට කුසිත වෙනවා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි. ඒක තව දුරටත් - ඒ අරමුණේදීත් මුළා වෙනවා. ඒ කියන්නේ හොඳටම ගියහම 'කිසිම දෙයක් දන්නේ නැති තැනට පත්වෙනවා'. හැබැයි තමන් දන්නවා තමන්ට නින්ද ගිහිල්ලත් නැහැ. තමන්ට නින්ද ගියෙත් නැහැ, වටපිටාවක් පෙනෙන්නෙත් නැහැ, මොකුත් තේරෙන්නේ නැති තැනකට පත්වෙයි. සමථයක් දිගටම වැඩුවහම වෙන්නේ - ඕකට කියනවා චිත්තං නිලියති කියලා. හිත හැගවෙනවා. හිත හැගවුණහම එයා දන්නවා එයාට නින්ද ගිහිල්ලත් නැහැ, හැබැයි කිසිම දෙයක් මතකත් නැහැ.

අවාසනාවකට අද අපේ ශාසනයේ මේ හිත හැගවෙන එකට හිතාගෙන ඉන්නේ හොඳ මාර්ගඵලයක් ලැබුවා කියලා. ගොඩාක් දෙනෙක් හිතනවා මම මොකුත් දන්නේ නැති තැනකට ගියා ස්වාමීන්වහන්ස කියලා නිකම් කතා කරන්නේ, අඩුම ගණනේ

සෝවාන් වුණාවත් ද කියලා අහගන්න. නමුත් මේ ශාසනයේ කියන්නේ ඕකට 'හිත හැගවුණා' කියලා. චිත්තං නිලියති. ඒ කියන්නේ කිසිම දෙයක් දන්නේ නැහැ, කිසිම දෙයක් තේරෙන්නේ නැහැ, එයා දන්නවා එයා නිදගෙන හිටියෙන් නැහැ. එයා අවදියෙන් හිටියේ, මොකුත් දන්නේ නැහැ. මේ දැන් ලොකු ශුන්‍යතාවයකට පත්වෙලා කියලා හිතන්නේ. නැහැ, ඕකට කියන්නේ චිත්තං නිලියති. ඔය දෝෂය වුණේ සමථ කමටහන විතරක් එක දිගටම වඩපු එක. ඒ විතරක් නෙවෙයි, ඒක තව දුරටත් ඒ විදිහටම සමථයම විතරක් වැඩුවොත් භාවනා කරන එකක් හෙමින් හෙමින් එපාවෙලා යනවා. එතකොට පිරිත් ටිකක් කියන එකක් වත්, බණ පොතක් බලන එකක් වත්, මේ ඔක්කෝම එපා ම වෙනවා. මේවා නිකම් සිහිකරන්න පවා අකමැති මට්ටමට හිත පත්වෙනවා. සමථයක් එක දිගටම අඛණ්ඩව වැඩුවහම තියෙන දෝෂය ඕක.

ඒ නිසා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා අධිචිත්තමනුයුත්තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තිණ නිමිත්තානි කාලෙන කාලං මනසිකාතබ්බානි - සිත දියුණු කරන භික්ෂුව විසින් කලින් කලට තුන් නිමිත්තක් මෙනෙහි කරන්න ඕනේ. සමථනිමිත්තං ව, පග්ගහනිමිත්තං ව, උපෙක්ඛානිමිත්තං ව. සමථ නිමිත්තත් මෙනෙහි කරන්න ඕනේ. විරියය ඇතිවෙන්නත් මෙනෙහි කරන්න ඕනේ. විදර්ශනාවටත් මෙනෙහි කරන්න ඕනේ. මේ තුන් නිමිත්ත මාරුවෙන් මාරුවට ගත්තහමයි එයාගේ මනස මධ්‍යස්ථ වෙන්නේ.

ඊටපස්සේ දැන් සතිපට්ඨාන භාවනා කොටසේ දී අජ්ඣාත්තං වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති - අපි දැන් කතා කරමු 'බාහිර අරමුණ' විදර්ශනා කරන හැටි.

තව පැත්තකින් ගත්තොත් මේ විදර්ශනාවේ දී ස්වාමීන්වහන්ස, කිසිම වෙලාවක 'සිතේ ඇතිවෙන සිතුවිලි විදර්ශනා කරන්නේ නැහැ'. එකතැනක ඉඳගෙන ඉන්න කොට යම් අරමුණක් සිහි වුණොත්, සිහි වූ 'අරමුණ උපන්න සහ උපදින' දෙපැත්තටයි යන්නේ විදර්ශනාවේ. මෙන්න මේ උපාය අවශ්‍යයම මයි.

සතිපට්ඨානය වරදින්න තියෙන ලෝකයේ තිබුණු එකම හේතුවත් ඒක. 'අම්මා කියන අදහස' ඇති වුණොත්, අම්මා කියන අදහස සිහිපත් කරලා, අම්මා කියන අදහස හිතෙන් සිහිකරගෙන, මෙතැන

තියෙන් නේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් ටිකක්, කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු එකක් නේද කියලා බලන්න එපා ඒක වැරදියි. ඔය 'සමුදය සත්‍යය තුළ දුක්ඛ සත්‍යය පිරිසිදු දකින්න හදනවා'. කරන්න කරන්න නිවන් මගින් අහකට යනවා. අද මුළු ලෝකයම කරන්නේ ඔක. එහෙම නෙවෙයි,

අම්මා කියන අදහස ඇති වුණොත් විදර්ශනා කරන්නේ - හිතෙන් නිමිත්තක් සිහිකරගෙන ඒක නෙවෙයි.

අම්මා කියන අදහස ඇති වුණහම ස්වාමීන්වහන්සේලා යන්නේ බාහිරයට. අම්මා කියලා සිහිවෙන කොටම 'බාහිර අම්මා ඉන්නවා' කියන එක 'අවලංගු වෙන තැනටයි' යන්න ඔනේ.

'බාහිර' අම්මා කෙනෙක් ඉන්නවා කියන එක 'සිහිකර ගනිමින්' නේ මේ කෙලේසේ උපදින්නේ'.

දැන් 'මේ කෙලේසේ අවලංගු කරන්න' විදර්ශනා කරන්නේ 'බාහිරයෙන්'.

මෙන්න මේකමයි උපාය. ඔක්කෝම නෙවෙයි, මෙන්න මෙතැන මයි අවශ්‍යයම අවශ්‍යය කාරණාව.

ඒ කියන්නේ අම්මා කියලා සිහිවෙන කොට ස්වාමීන්වහන්සේලා විදර්ශනා කළ යුත්තේ මෙහෙම. මම අම්මා කියලා බලන්න කියලා ගියහමත් එතැන තියෙන කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර තියෙන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහන දකින කොට 'අම්මා කියන අදහස' මට ඇතිවෙයි නේ. දැන් මෙහේ අම්මා කියලා, 'බාහිර අම්මා කෙනෙක්' ඉන්නවා කියලා සිහිවුණහම, ඒක තියෙද්දී අම්මා කියලා කෙනෙක් නැහැ, කුණප කොටස් ටිකක් කියලා බලන්න නෙවෙයි තියෙන්නේ. මේ 'අම්මා බාහිර ඉන්නවා කියන එක අවලංගු වෙන්නයි' ඔනේ. මේ හිතට සිහි වුණේ අම්මා කියන අදහස. විදර්ශනා කරන්නේ කොහොමද?

"මේ හිතේ සිහි කරගෙන අම්මා කියලා කෙනෙක් නැහැ, කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන්නේ, මහාභූත ටිකක් තියෙන්නේ" කියලා නෙවෙයි බලන්නේ. බැලුවාට මාර්ගය වැඩෙන්නේ නැහැ. එහෙමම හිර වෙනවා. වඩන්නේ කොහොමද? - හවයට යනවා.

■ මම අම්මා බලන්න කියලා ගියොත් එයාට තේරෙනවා 'මට ගිහිල්ලා වත් බලන්න බැහැ. එද්දටත් වෙන්නේ කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් ටිකක් තියෙන

තැනක පිහිටි රූපය දකින කොට අම්මා කියන අදහස මට ඇතිවෙයි නේ. එතකොට එයාට තේරෙනවා - බාහිර අම්මා හම්බවුණා නෙවෙයි, එදාටත් අම්මා කියන අදහස මා තුළ ඇතිවෙලා තියෙනවා.

ආපහු ඒ අරමුණේ අතීතයටත් යනවා. එහෙනම් අතීතයේ දී වෙලා තියෙන්නේත් බාහිර අම්මා හිටියා නෙවෙයි, කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් ටිකක් තියෙන තැනක පිහිටි 'සටහන දකින කොට' - 'අම්මා කියන අදහස නේ' ඇතිවෙලා තියෙන්නේ.

උපන්න අරමුණට දෙපැත්ත විදර්ශනා කරනවා, බාහිර අනාත්මය පිහිටන විදිහටත්, තමන් තුළ ආත්ම සංඥාව උපන්න විදිහටත්.

'තමන්ගේ ආත්ම සංඥාව තුළ අනාත්මයක් හොයන්න එපා'. මම කියන එක තේරෙනවාද දන්නේ නැහැ.

අද අපි කරන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස, - අම්මා කියලා සිහි වුණොත් දැන් ආත්ම සංඥාව නේ. ඒ නිමිත්තම අරගෙන හිත ඇතුළේම කොටස් කඩලා කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර තියෙන්නේ, මේ අම්මා කියලා කෙනෙක් නැහැ නේ, මෙතැන කුණප කොටස් ටිකක් නේ තියෙන්නේ කියලා ඔහොම නේ බලන්නේ. ස්වාමීන්වහන්ස මේ සමුදය සත්‍යය ඇතුළේ දුක පිරිසිදු දකින්න හදනවා අපි. ලැබෙන්නේ ම නැහැ.

එහෙම කෙරුවා කියලා 'මේ වැරද්ද ඇති කරපු මෝඩකම හැදෙන්නේ නැහැ'. බාහිර ද කවදවත් අම්මා කෙනෙක් හිටියා නෙවෙයි.

'අනාත්ම ස්කන්ධ ටිකක් තියෙන තැනක' - 'අපි තුළයි කෙලෙස් ටික ඇති වුණේ' කියන වැරද්ද ලෙහෙන්නේ නැහැ අපිට.

මේ විශාල වරදක්.

මේ සතිපට්ඨානය වැරදුණොත් නිවන වැරදුණා කියලා කිව්වේ ඒක.

මේ මම ඊයේ ඉඳන් අද දක්වා කතා කරපු එකම බණ පදයක්වත් නො තේරුණත් කමක් නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස. මම මේ විදර්ශනාව කියලා කියා දෙන ටික විතරක්ම තේරුණොත් ස්වාමීන්වහන්සේලා නිවන් දකිනවා මයි. මේ ටික තේරුම් ගන්න. විදර්ශනා කරන හැටි.

තාත්තා කියලා සිහි වුණොත්, සිහි වූ අරමුණක් සිහි කරගෙන, සිහි වූ අරමුණේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කඩන්න හෝ කුඩු කරන්න යන්න එපා.

ස්වාමීන්වහන්සේලා විදර්ශනා කරන්නේ හැම වෙලාවේම ‘අතීත අනාගත දෙකෙන්’.

පුබ්බන්තෙ ඥාණං, අපරන්තෙ ඥාණං, පුබ්බන්ත අපරන්තෙ ඥාණයකිනුයි හැම වෙලාවේම නුවණ වැඩෙන්න ඕනේ.

ඒ කියන්නේ තාත්තා කියලා සිහි වුණොත් - දැන් අපිට සිහිවෙන්නේ බාහිර ඉන්නවා කියන තැනකින් නේ තාත්තා. ඒ වැරද්ද, බාහිර කෙනෙක් ඉන්නවා කියන එක අවලංගු වෙන්න ඕනේ. ඒ වැරද්ද හැදෙන්න ඕනේ. ඒකයි මේ හදන්න හදන්නේ අපි. එතකොට තාත්තා ඉන්නවා කියලා සිහිවෙනකොට මම ටක් ගාලා

විදර්ශනා කරන්නේ මේ අරමුණ නෙවෙයි.

මේක උදව් කරගෙන ‘භවයයි’ පිරිසිදු දකින්න යන්නේ. ‘බාහිර භවය’ විදර්ශනා කරන්නේ.

මම තාත්තා බලන්න කියලා ගියොත්, දැන් තාත්තා කියලා සිහිවුණේ - හොඳයි, තාත්තා කියලා බලන්න කියලා ගියහම වෙන්නේ මොකක්ද? එතැනද කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර කියන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහන දකින කොටම තාත්තා කියන අදහස මට ඇතිවෙයි නේ කියලා බලනවා.

තමන්ට හිතෙනවා නම් “නැහැ, ඒ වුණාට තාත්තා ඉන්නවාම නේ” කියලා තමන්ම තමන්ට ටොක්කක් ඇනලා පෙන්නනවා “හොඳයි ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඔය චිත්‍රය දකින කොටත් මට තාත්තා කියන අදහස එයි නේ. ඒ තාත්තා කියන අදහස එන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති ඇතුළේ තාත්තා ඉන්න හින්දා ද?” කියලා තමන්ගෙන් ම අහලා පෙන්නනවා.

එහෙනම් ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ චිත්‍රය දකින කොට ‘තාත්තා’ එනවා නම්, එතැන තාත්තා ඉන්න හින්දා නෙවෙයි, මා තුළ නේ ආවේ. එහෙනම් කෙස්, ලොම්, නිය, දත් ටික තියෙන තැනක රූපය දකින කොට තාත්තා කියන අදහස එන්නේ ඒක ඇතුළේ තාත්තා ඉන්න හින්දා නෙවෙයි කියලා තමන්ම යා ව, අජ්ඣාත්තිකා පථව්ඨාකු යා ව බාහිරා පථව්ඨාකු, පථව්ඨාකුරෙවෙසා - ආධ්‍යාත්මික පථව්ඨාකු, බාහිර පථව්ඨාකුවට ආදේශ කර කර බලනවා.

අර ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ පඨවි ධාතුව තියෙන තැනක තියෙන රූපය දකින කොට 'කෙනා කියන අදහස' එනවා නම්,

ආවාට, ඒ ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්ති ඇතුළේ 'කෙනා නැත්නම්', එහෙනම් 'මේ පඨවි ධාතුව' තියෙන තැනක් 'මම' කියන අදහස එනවා. ආවාට මේක ඇතුළේ එහෙනම් 'මම නැහැ නේද' කියලා ධාතුව ධාතුවට සම කර කර බැලිය යුතු යි.

ඒකයි දැන් සවිඤ්ඤාණක අරමුණේ පිළිගන්නේ නැති වුණහම හිත, අවිඤ්ඤාණක අරමුණක් අරගෙන පෙන්නන්න ඕනේ. තාත්තා බලන්න කියලා ගියහම කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර තියෙන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහන දකින කොට තාත්තා කියන අදහස මට ඇතිවෙයි නේ. එතැන තියෙන්නේ මෙහෙම කුණප කොටස් ටිකක් නේ කියලා විදර්ශනා කරනවා හිත පිළිගන්නේ නැහැ සවිඤ්ඤාණක කයේ. ඒ වෙලාවේ දී 'අවිඤ්ඤාණක වස්තුවකට ඔය රූපය තියලා' විදර්ශනා කරලා පෙන්නනවා තමන්ට.

ඒකයි බාහිර පඨවි ධාතුවයි - මේ පඨවි ධාතුවයි සම කරලා පෙන්නනවා අපි අපිටම. ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඔය චිත්‍රය ඇන්දහම තාත්තා කියන අදහස එයි.

තාත්තා කියන අදහස එන්නේ ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්ති කියපු තැන 'තාත්තා හිටපු හින්ද ද'? කියලා තමන්ගෙන්ම අහනවා. නැහැ. එහෙනම් එහේ නිසා මෙහාට ආවේ.

එහෙනම් ඒ වගේ තමයි, 'කුණප කොටස් ටික තියෙන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහන' දකින කොට තාත්තා කියන අදහස ආවා. ආවාට ඒ කොටස් ටික, කුණප කොටස් ටික කෙනා නෙවෙයි කියලා පෙන්නනවා.

ඒ විදිහට අජීඤ්ඤාණං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති කියලා කිව්වේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර කියන කුණප කොටස් ටික තියෙන තැනක 'මම' කියන අදහස ඇති වෙනවා කියලා දකිනවා. විදර්ශනා කරනවා.

නමුත් මේ කොටස් ටික 'මම' කියලා දකින්නේ නැහැ. 'මේ කය' - මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි. කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර තියෙන්නේ. එතැන පිහිටි සටහන දකින කොට මේ 'මම' කියන අදහස ඇතිවෙනවා නේ කියලා බලනවා. හිත පිළිගන්නේ නැහැ.

එකකොට පෙන්නනවා බාහිර ව පැවිදියා - 'බාහිර පැවිදියා' වාදයට ආධ්‍යාත්මික පැවිදියා වාදයට ආදේශ කරලා' පෙන්නනවා. ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක මේ සටහන ඇන්දෙත් 'මම' කියන අදහස එයි. ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක විනය දකින කොට 'මම' කියන අදහස එන්නේ ඒක 'මම' හින්දා නෙවෙයි නේ.

එහෙනම් මේ කුණප කොටස් ටික දකින තැනක රූපය දකින කොට 'මම' කියන අදහස එන්නේ මේක 'මම' හින්දා නෙවෙයි කියලා,

'කිසිම වෙලාවක හිතේ තියෙන නිමිත්ත භාරන්න එපා'. 'නිමිත්තට දෙපැත්තට' තමයි විදර්ශනා කරන්නේ.

ඕකමයි උපාය. වෙන උපායක් මොකුත් නැහැ.

ධර්මය රකින්නා ධර්මයෙන් රැකෙයි. සතිපට්ඨානයට අයිති වැඩක් තමයි තම තමන්ව පිරිසිදු කරලා දෙන එක. සෝක පරිදේවයන් දුරු කරලා දෙන එක, දුක් දෙමිනස් නැති කරලා දෙන එක, මාර්ගඵල ලබලා දෙන එක, නිවන සාක්ෂාත් කරලා දෙන එක 'මේ සූත්‍රයට' අයිති වැඩක්.

ඒක කරගන්න ස්වාමීන්වහන්සේලා යන්න ඕනේ නැහැ.

ස්වාමීන්වහන්සේලා සතිපට්ඨානයට හිත තියන්න වරදින් නේ නැතුව. එව්වරයි.

සතිපට්ඨානයට සිහිය තබන්න වරදින් නේ හැටිවෙන්න, ධර්මය සම්මර්ශණය කරන්න වරදින් නේ හැටිවෙන්න.

එව්වරයි කළ යුත්තේ.

ධර්මය විසින් ස්වාමීන්වහන්සේලාව රකියි.

'අපි' අද මාර්ගඵල ලබන්න හදන්නේ, 'අපි' නිවන සාක්ෂාත් කරන්න හදන්නේ, අපි දුක නැති කරගන්න හදනවා, අපි පිරිසිදු වෙන්න හදනවා, අපි දෙමිනස් නැති කරන්න හදනවා. කරන එකක් එකක් ගානේ පුද්ගලයා ඉන්නවා. මේ සූත්‍ර අර්ථය ඒක. අපිට තියෙන්නේ ධර්මය තුළ ඉන්න. කළ යුතු දෙය එකයි, ඒක විතරක් කරන්න. ඉතුරු ටික මේ ටික කරයි. නො පැමිණි බර උස්සන්න එපා. බැරි දෙයක් අපි කරන්න හදන්නේ.

අපි නිවන කරට ගන්න හදනවා. හදගන්න හදනවා. බැහැ ස්වාමීන්වහන්ස. ඒකට ක්‍රමයක් තියෙයි. අපි 'කළ යුතු වූවි දෙය'

කරන්නේ නැහැ, මහා දේවල් කරන්න ගිහිල්ලා එකකුත් බැරිවෙලා. මම කියන්නේ වෙන මොකුත්ම එපා. මම ඔය කියලා දෙන එක ක්‍රමය විතරක් හරියට කරන්න, ඕක විතරක්ම කරන්න. මේ ඔක්කෝම ටික අර්ථ 'මේ සූත්‍රයෙන්' කරලා දෙයි.

තව විදර්ශනා කරන හැටි මට කියලා දෙන්න ඕනේ. ඇත්තටම ඔතැනයි හරය තියෙන්නේ. මුළු ලෝකයකටම වැරදිලා තියෙන තැනත් මම බය නැතුව ම කියනවා. හැමෝම, ලෝකයේ ඔක්කෝම තමන්ගේ මනසේ තියෙන කෙලෙස් නැති කරන්නයි හදන්නේ. හිතේ නිමිත්තක් සිහි කරගෙන - අපි කියමුකො භාවනා කරන්නේ ම අම්මා කියලා සිහි වුණොත් ඒක වැරදියි කියලා දන්නවා. හිතේ නිමිත්තක් සිහි කරගෙන මෙතැන කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර නේද, කුණප කොටස් ටිකක් නේද, නැත්නම් සතරමහාධාතු නේද කියලා මනසේ තියෙන නිමිත්ත විදර්ශනා කරනවා. ඔය සමුදය සත්‍යය තුළ අපි දුක පිරිසිදු දකින්න හදනවා. කවදවත් වෙන්වේ නැහැ. අපිට චතුරායඝී සත්‍යය වැරදිලා කියන එක දන්නේ නැහැ.

මේ වූටි දර්ශනයක්, වූටි තැනක්. වූටි තැනක් තුළ සම්පූර්ණම චතුරායඝී සත්‍යය ම වැරදිලා තියෙන්නේ.

ඉතින් මේ එක තැනක් තියෙනවා, මේ ටික හරි ගියොත් නිවන් නොදැක්කොත් තමයි පුදුමේ.

ඔය මම කියන ක්‍රමය හරියට තේරුම් අරගෙන, තේරුණොත් එයා 'අප්‍රමාදීව රු දවල් දෙකේ කරන එක විතරයි' තියෙන්නේ.

කරුණු තුනයි එයාට උපකාර වෙන්නේ. ඉඤ්ඤා සංවරය, භෝජනයේ පමණ දැනගැනීම, නිදි දුරු කිරීම. ඔය තුන විතරයි ඕනේ. 'මේ දර්ශනය තේරෙන කෙනාට' උපකාරක ධර්මතා තුනයි තව තියෙන්නේ. (i) භෝජනයේ පමණ දන්නවා, (ii) නිදි දුරු කරනවා, (iii) ඉඤ්ඤා සංවරය. එපමණකින්ම බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා එයා ආසුවක්ෂය පටන්ගත්තා කියලා. දවසින් දවස, දවසින් දවස ආසුවක්ෂය වෙනවා, ගෙවිලා යනවා.

අපි භාවනා සම්බන්ධවම තව ටිකක් කතා කරමු. අරමුණක් අරමුණක් ගානේ විදර්ශනා කරන හැටි අපි තව ටිකක් කතා කරමු. කායානුපස්සනාව විතරක් කතා කරන්නම්, වේදනානුපස්සනාවත් මට ටිකක් මතක් කළ හැකියි. නමුත් කාම භවය ඇසුරු කළ අපිට බෙහෙවින්ම කෙලෙස් තියෙන්නේ කබලිංකාරාභාරය මුල් කරගෙන. කායගතාසතිය හොඳටම ප්‍රමාණවත් අපිට නිවන් දකින්න. මම ඒකත්

පෙන්වන්නම්. සතිපට්ඨානයේ ස්වාමීන්වහන්ස වර්ත ප්‍රභේදයකටයි සතිපට්ඨාන හතරක් තියෙන්නේ. සිහිය පිහිටුවන තැන්. නමුත් විදර්ශනාව එකම විදිහට යන්නේ. වේදනාව ගැන හිත තියන කෙනාත් විදර්ශනා කරද්දී ඔය විදිහටමයි විදර්ශනා කරන්නේ - කබලිංකාරාභාරයෙන්. මම ඒක පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්.

නමොත්සස හගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

එතකොට ස්වාමීන්වහන්ස අපි කතා කළේ විදර්ශනා කරන හැටි. සතිපට්ඨාන, සතිපට්ඨාන භාවනාව කියලා කොටස් දෙකයි. සතිපට්ඨානය සිහිය පිහිටුවීම - කාය, වේදනා, චිත්ත, ධම්ම. කය කෙරෙහි හෝ වේදනාව කෙරෙහි හෝ සිත කෙරෙහි හෝ ධම්මාරම්මණයන් කෙරෙහි හිත තබන්න ඕනේ. සතිපට්ඨානයෙන් වෙනවා සමාධිය. සතිපට්ඨාන භාවනාවෙන් වෙනවා විදර්ශනාව.

ඒකේ දී මම මතක් කළේ ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, ඛිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තඛිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. එතකොට ඒ ටික හරියට කළහම කයේ ස්වභාවය පෙන්වනවා - අත්ටි කායෝති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති කියන තැනට එන්න ඕනේ හරියටම ඒ ටික කෙරෙන කොට.

එතැන දී දැන් අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, ඛිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තඛිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති කියලා ඇයි තුනක් පනවන්නේ කියලා පෙන්වනවා.

■ ඒ කියන්නේ ආධ්‍යාත්මික, තමන් කියන මේ කයේ විතරක් - අපි මේ කය විතරක් විදර්ශනා කළොත්, මේ කයේ අනාත්ම ස්වභාවය තේරෙනවා, හැබැයි බාහිර සත්වයෝ පුද්ගලයෝ ඉන්නවා කියලා බාහිර සත්ව පුද්ගල කයේ ආත්ම දෘෂ්ටිය බැසගන්නවා කියලා පෙන්වනවා. එතකොට - 'අනාත්මය ආත්මය හඳුනමි යන දෘෂ්ටියට' යනවා.

■ ඊටපස්සේ බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති අපි ආධ්‍යාත්මික කය පැත්ත මෙනෙහි කරන්නේ නැහැ. බාහිර හම්බවෙන සත්ව පුද්ගල කියලා හම්බවෙන තැන රූප විදර්ශනා කරනවා. එතකොට බාහිර අනාත්මය තේරනවා. ආධ්‍යාත්මික කයේ හිත බැසගන්නවා. ආත්ම දෘෂ්ටිය පිහිටනවා. එතකොට - 'ආත්මය අනාත්මය හඳුනමි යන දෘෂ්ටියට' වැටිලා තියෙනවා. අපි දන්නේ නැහැ, මේවා හිතලා කරනවා නෙවෙයි, නමුත් අපි තුළ ගොඩනැගෙනවා එහෙම.

එතකොට තමයි අපි කියමු දැන් මෙහේ හොඳට ආත්මභාවය පිහිටනවා. බාහිර අසුභය වගේ දෙයක් තේරෙන කොට අපිට පටිඝය, කැන දූනෙනවා. පිළිකුල දූනෙන්නේ. ඒ කියන්නේ කබ ටිකක් දුක්කත් 'මෙහේ පුද්ගලයා හොඳට ඉන්න හින්දා' කැන. අර නිබ්බේධිකභාගී ස්වභාවය නෙවෙයි, 'ගැටීමෙන් යුක්ත පිළිකුලක්' දූනෙන්නේ.

■ එතකොට මෙතැන දී පෙන්නනවා අජ්ඣත්තබ්බිද්ධා වා - කලින් කලට ආධ්‍යාත්මික කයත් විදර්ශනා කරන්න, බාහිර කයත් විදර්ශනා කරන්න. මේ දෙකම මාරුවෙන් මාරුවට කළ යුතුයි කියලා.

එතකොට ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙන් ආත්ම සංඥාව බැසගන්නේ නැහැ, බාහිර පැත්තේ ආත්ම සංඥාව බැසගන්නේ නැහැ.

එතකොට බාහිර දෙයක් එක්ක ගැටෙන්නේ වත්, තමා එක්ක ගැටෙන්නේ වත් නැහැ. ගැටීමක් ඇතිවෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා අජ්ඣත්තබ්බිද්ධා වා කියනවා.

එතැන දී විදර්ශනා කියලා කිව්වේ ස්වාමීන්වහන්ස, සාමාන්‍ය ලෝකයා දන්නවාට, දකිනවාට වඩා විශේෂණයකින්, විශේෂයකින් දන්නවා, දකිනවා. නැත්නම් ලෝකයාට හම්බ නො වුණු, ලෝකයා නො දකින ඇත්ත ඇතිහැටියේ දකිනවා. ලෝකයා දකින්නේ අනාත්ම වූ ධර්මතාවය ආත්ම හැටියට. අපි 'අනාත්ම වූ ධර්මතාවය අනාත්මයි' කියලා දකලා ආත්ම දෘෂ්ටිය දුරු කරන්නයි යන්නේ.

හැබැයි කළ යුතු වැඩේ ඒක වුණාට අපි අද දවසේ දී පොඩි වැරද්දක් කළා. 'අනාත්ම ධර්මතාවය නිසා ආත්ම දෘෂ්ටිය' අපේ මනසේ ඇති වෙද්දී, 'ආත්ම දෘෂ්ටිය දුරු කරලා අනාත්මය දකින්නයි' අපි හදලා තියෙන්නේ. එතකොට වෙන්නේ නැහැ. ආත්ම දෘෂ්ටිය දුරු කරන්න අනාත්මයට හිත තබන්නම එපැයි.

- දැන් 'ආත්ම දෘෂ්ටිය' කියන්නේ - 'ඇති කරගත්ත' එකක්.
- 'අනාත්මය' කියන්නේ 'පවතින' එකක්.

ඒ කියන්නේ - ගඩොල්, වැලි, සීමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක චිත්‍රය - සත්ව පුද්ගල නො වන, අනාත්ම බව ලෝකයේ හැමදුම පැවතුණ, පවතින ඇත්තක්. බුදුරජාණන්වහන්සේ පහළ වුණත් නැතත් පවතින ඇත්තක්. නමුත් ලෝකයාට ඒක පෙනෙන්නේ නැහැ.

ලෝකයාට පෙනෙන්නේ - ඒ නිසා පහළ වූ ආත්ම දෘෂ්ටියක් ඇති කරගෙන, 'ආත්ම දෘෂ්ටියම සිහි කර කර' - එහේ කෙනෙක් ඉන්නවා කියලා 'තමන්ගේ මනසේ තියෙන දෘෂ්ටියම ඇසුරු කරන එකක්' වෙන්නේ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ලෝකයේ පහළ වුණේ මේ ලෝකයේ අනාත්ම ස්වභාවය පෙන්න්න. අනිත්‍යය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන මේ ධර්මතා තුන පැහැදිලි කරන්නයි බුදුරජාණන්වහන්සේ නමක් පහළ වුණේ.

එතකොට මෙතැන දී හැම වෙලාවේම අපි තේරුම් ගන්න ඕනේ - අනාත්ම ස්වභාවය අවබෝධ කරගෙන මනසේ තියෙන ආත්ම සංඥාව ගෙවාගන්න.

දැන් මේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙන්, සතිපට්ඨානයෙන් කෙරෙන ප්‍රධානම දෙය ඒක. බලාපොරොත්තු වෙන දෙය ඒක.

ආනාපානපඛ්ඛයේ තවම අපි යන්නේ. ඒ ආනාපානපඛ්ඛයේත් සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ආනාපානසතිය වඩන හැටි මම කියලා දුන්නා. ඒක පැහැදිලි ඇති. ඒ ටිකෙන් ඔක්කෝම කරන්නේ සමථ කෘත්‍යයක්. මේ සතිපට්ඨානයේ 'සමථ විදර්ශනාව යුගනන්ධව' තියෙන්නේ. එතකොට 'උච්ඡිත් ටිකම සමථය නියෝජනය කරලා' තියෙන්නේ. දැන් සතිපට්ඨානයේ සබ්බකායපටිසංවේදී අස්සසිස්සාමිති සික්ඛති කියන තැන දක්වාම සමථය නියෝජනය කරමින් තියෙන්නේ.

එතකොට එතැන සමථ කමටහනක හිත තබාගෙන - අර පෙන්න්නේ "නුවණැති පුරුෂයෙක් සීලයක පිහිටලා සමථ විදර්ශනාව වඩයි" කියලා. ඒ කාරණාව වෙනවා මේ සතිපට්ඨානයෙන්.

ඊටපස්සේ අරමුණු විදර්ශනා කරද්දී මෙන්න මේ විදර්ශනා කරන ටික තමයි අවශ්‍යය ම.

- මේ විදර්ශනා ඥානය, මේ සතිපට්ඨානයේ මේ ටික පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව. පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව කියන්නේ තවම මේ ලෝකෝත්තර මාර්ගය නෙවෙයි.

- නමුත් ලෝකෝත්තර මාර්ගය සඳහා 'හිතලා' කිසිවක් කරන්නට ඕනේ නැහැ.
- මේ ධර්මතාවය විසින් ඤායස්ස අධිගමාය නිබ්බානස්ස සවිජ්ඣරියාය කියන ටික කරලා දෙනවා.
- මේ සතිපට්ඨානය කරන කොට එකම මගයි තියෙන්නේ, වෙන මොකුත් නැහැ. මේ කියපු විදිහට කරන කොට - මේ ටික ඔක්කෝම කරලා දෙනවා.

ඒ නිසා මේ විදර්ශනා ඥානයේ දී තියෙන දෙය - ඕක සතිපට්ඨාන, සමාස්තප්පායන, සාද්ධිපාද වල වෙන වෙනම ලක්ෂණ තියෙනවා. සතිපට්ඨාන ස්වභාවය තමයි - හැම වෙලාවේම 'අරමුණ උපන්න සහ උපදින තැනට' ගිහිල්ලායි විදර්ශනා කරන්නේ. තැනට ගිහිල්ලා කියන්නේ කයෙන් යන්න නෙවෙයි, හිතෙන්, නුවණින්.

නුවණින් ගිහිල්ලා, විදර්ශනා කරන්න තියෙන්නේ.

- ආධ්‍යාත්මික කයෙන් හිත සමාධි කරන්නේ.
- බැහැර කයෙන් ඥාන දර්ශනය ලබන්නේ. එහෙමයි තියෙන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්සේලාට අවශ්‍යය නම් ඒ සම්බන්ධව දීඝ නිකායේ මහාගොවින්ද සූත්‍රය වගේ සූත්‍ර බැලුවහම ඒ ස්වභාවය තේරුම් ගන්න පුළුවන්.

මොකද - හැම වෙලාවේම 'හිත සමාධි කරන කමටහන තමන් තුළමයි' තියෙන්නේ. සති නිමිත්තක හිත පිහිටුවාගෙන, හැම වෙලාවේම විත්ත සමථය ඇතිවීම සඳහා තමන්ගේ කයම තමයි.

- 'තමන්ගේ කය හෝවේදනාව හෝ සිත හෝ ධර්මයන්' ඇසුරු කරගෙනම තමයි - සමථ කමටහනක් වැඩෙන්නේ.
- හැබැයි විදර්ශනා ඥානය - බාහිර, බැහැර කය අරමුණු කරගෙනයි තියෙන්නේ.

දැන් අපි විදර්ශනා කරන හැටි සිහිපත් කරමු. එක තැනක අපි ඉඳගෙන ඉන්නවා කියලා කියන්න. ඉඳගෙන ඉන්න කොට අපිට සිහිවෙනවා සිතුවිලි වැලක්. අම්මා සිහිවෙනවා, පොඩි කාලයේ සෙල්ලම් කරපු යාළුවෝ සිහිවෙනවා, ලොකු හාමුදුරුවෝ සිහිවෙනවා, එකට ඉගෙන ගත්ත යාළුවෙක් සිහිවෙනවා, තව

සබ්බන්තරාමයින් වහන්සේන්මත් සිහිවෙනවා කියලා කවුරු හරි සිහිවුණා කියලා කියන්නකො. සිහිවුණොත්, ඒ සිහි වූ අරමුණු වලින් එකක් ගන්නවා අපි. අපි කියමු අපේ ගුරු භාමුදුරුවෝ සිහිවුණා කියලා. මේකේ දී අරමුණු වල උස් පහත්කමක් නැතුව, වටිනා නො වටිනාකමක් නැතුව, ඇත්ත බලන්න ඕනේ.

■ දැන් මේ බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති.

ගුරු භාමුදුරුවෝ සිහිවුණා කියන කොට වෙනදට 'අපේ ගුරු භාමුදුරුවෝ අනේ මට ඉගැන්නුවා, මෙහෙමයි' කියලා ඒ නිමිත්ත සිහි කරගෙන සිතුවිලි වැල් ගොඩාක් යනවා. 'පුද්ගලයෙක් ඇත්තම වෙලා'. සමහර විට "ලොකු භාමුදුරුවෝ මට බැණ්නා, මේ විදිහට කළා, අනිත් ගෝලයාට සැලකුවා, මට සැලකුවේ නැහැ, අසාධාරණකම් කළා" කියලා ලොකු භාමුදුරුවෝ ගැන පටිසයකුත් ඇවිල්ලා - රාග, ද්වේෂ, මෝහ ඇති කරගන්නවා. එහෙම නැත්නම් "ලොකු භාමුදුරුවෝ අනේ අනිත් කෙනාට සැලකුවේ නැහැ, මට මේ මේ විදිහට උපකාර කළා" කියලා බොහෝම ආදරයක්, ගෞරවයක් ඇති කරගන්නවා.

අන්තිමට මනසේ මේ 'ලොකු භාමුදුරුවෝ කියන නිමිත්ත' මුල් කරගෙන 'රාග, ද්වේෂ, මෝහ ගුලියක්' තමයි අපි හදාගෙන තියෙන්නේ.

සතිපට්ඨානයෙන් කරන්නේ - ඒ වගේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ පවත්වන්න බැරිවෙන්න ඕනේ.

ලොකු භාමුදුරුවෝ කියලා සිහිවෙන කොටම - දැන් "බාහිර ලොකු භාමුදුරුවෝ කෙනෙක් ඉන්නවා" කියන තැනින්නේ අපිට පෙනෙන්නේ.

ක්ෂණිකව විදර්ශනා කරන්න ඕනේ - 'භවය'.

භවය කියලා කියන්නේ ස්වාමීන්වන්නස්, අපි යමක් සිහි කරන කොට, 'සිහි කරගත්ත අරමුණ බාහිරයෙන් පෙනෙන ගතියට' තමයි භවය කියලා කියන්නේ.

මෙතන ඉඳලා අපි අඹකොටේ සේනාසනය සිහි කළොත්, අපිට අපේ හිත අනුවෙන්නේ නැතුව, බාහිර සේනාසනයක් තියෙනවා කියලා හිත බාහිරයට නැඹුරුවෙලා තියෙනවා නේ. ඒකට තමයි භවය කියන්නේ.

‘රුවන්වැලිසෑය කියලා අපි සිහි කළොත්’, සිහි කරන අපේ ‘මනස හසු නොවී’ - ‘බාහිර වස්තුවක් ඇති බවට’ හිත බාහිරයට නැමිලා, ‘බාහිර දෙයක් පෙන්නනකමක්’ අපේ මනසේ තියෙනවා නේද? අන්න ඒ බාහිරයට නැඹුරුවෙලා, බාහිර යමක් තියෙනවා කියනකම පෙන්නනකමටයි භවය කියලා කියන්නේ.

- එතකොට අපි විදර්ශනා කරන්නේ - භවය.
- මොකද, - ‘භව නිරෝධය නිවන යි’.
- නිවන කියලා කියන්නේ - මේ තියෙනවා, ඉන්නවා කියලා බාහිර අපිට පෙන්නන මේ නිමිති වලින් හිත මුදවන එක, හිත අතහැරෙන එක.

එතකොට අපි ‘ලොකු හාමුදුරුවෝ’ කියලා සිහිකරන කොටත් - අපිට හම්බවෙනවා ‘බාහිර’ ඉන්න කෙනෙක්. තියෙන දෙයක්.

එතැනින් තමයි හිත මුදවන්නේ.

හිත මුදවන්න කියලා කියන්නේ අපි විදර්ශනා කරනවා ලොකු හාමුදුරුවෝ කියලා මම හිතුවාට, ‘බලන්න කියලා ගියහම’ එතැන කනබොන ආහාරයෙන් යුක්ත කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහරෙන් හැදුණු ඒ රූප මිටිය, ‘රූපය තියෙන තැනක පිහිටි ඒ සටහන්’ දකින කොට ‘ලොකු හාමුදුරුවෝ කියන අදහසක්’ එයි නේ. ගිහිල්ලා වත් ලොකු හාමුදුරුවෝ හම්බවෙනවා නෙවෙයි, ඒ රූපය දකින කොට ලොකු හාමුදුරුවෝ කියන අදහස තමන්ට සිහිවෙනවා. මෙතැන ඉඳන් ‘බාහිර’ ලොකු හාමුදුරුවෝ කියලා සිහි කරන්න හදන කොටම,

බාහිර කෙනෙක්ව සිහි කරන්න බැහැ,

සතිපට්ඨානයෙන් ඇත්ත පෙන්නනවා.

වෙනදාට එහෙම පෙන්නන්න කෙනෙක් හිටියේ නැහැ අපිට. වැරද්දක් පෙන්නන්න කෙනෙක් හිටියේත් නැහැ, ඇත්ත අල්ලලා දෙන්න කෙනෙක් හිටියේත් නැහැ. ‘රාග, ද්වේෂ, මෝහ ඇතිවෙනකල් ම හිතන්න පුළුවන්’ ලොකු හාමුදුරු කෙනෙක්ව පෙන්නුවා.

දැන් - සතිපට්ඨානය අපිට තියෙන එකම රැකවරණය, එකම පිහිට.

ලොකු හාමුදුරුවෝ කියලා සිහි කරන්න හදන කොටම සතිපට්ඨානය අපිට උපකාරයි, ඉදිරියට එනවා. සතිපට්ඨානයෙන් පෙන්නනවා, - “නැහැ, එතැන තියෙන්නේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර වලින් යුක්ත, කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණ කුණප කොටස් ටිකක්

ඇසුරු කරගත්ත තැනක පිහිටි වික්‍රයනේ, නැත්නම් 'වර්ණ සටහන, හැඩය' නේ. ඒක දකින කොටම ලොකු හාමුදුරුවෝ කියන අදහස එන්නේ මට නේ" එහෙමයි බැලුවේ.

ඒ එක්කම අනිත් පැත්තටත් යනවා. එහෙනම් අතීතයේ දී වත් බාහිර ලොකු හාමුදුරුවෝ කෙනෙක් මට හම්බවුණේ නැහැ. එතැන ද කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණ කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහන දකින කොට ලොකු හාමුදුරුවෝ කියන අදහස ඇති කරගෙන තියෙන්නේ මම ම නේ.

එතකොට හැම වෙලාවේම 'බාහිර අනාත්මයි, අනාත්ම ස්වභාවයට තමන්ම ඔප්පු කරලා පෙන්නනවා'.

මෙහෙම මෙහෙම කොටස් තියෙන්නේ. ඒවා හැදිලා තියෙන්නේ මේ හේතුවෙන්. මෙහෙම අනාත්ම රූපය දකින තැනක ආත්ම සංඥාව මගේ මනසේ සිහිවෙලා. අතීතයේ දීත් එහෙමයි, අතීතයේ දීත් ආහාරයෙන් හැදුණු අනාත්ම කොටස් ටිකක් පිහිටි තැනක පිහිටි සටහන දකින කොට මගේ මනස තුළ ආත්ම සංඥාව යෙදිලා.

මම හිතන විදිහේ ආත්මය වූ යමක් අතීතයේ වත් බාහිර තිබ්ලා නැහැ, අනාගතයේත් බාහිර තියෙනවා නෙවෙයි.

මේ දෙපැත්තම අනාත්මයි කියන එක පෙන්නන කොට, පෙන්නන කොට මැද ආත්ම දෘෂ්ටියට, කෙලේසයට පවතින්න බැහැ.

ඒ හින්දා ඔන්න ඒ අරමුණ විදර්ශනා කළා.

ඊටපස්සේ යාළුවෙක් - අපි කියමු සමන්. සමන් කියන යාළුවා ගැන සිතුවිලි වැලක් යන්න එනකොට ම, 'නැහැ, ටික් ගාලා සතිපට්ඨානය'

- මෙතෙන්නට අවශ්‍යයි - වායාම, සති දෙක.
- කෙලෙස් තවන වැර ඇතුළුව, නූපන් අකුසලය නූපදවලා, උපන් අකුසලය දුරු කරන්න ඕනේ කියන උත්සාහය.
- නූපන් කුසල් උපදවලා, උපන් කුසල් වැඩි දියුණු කරන්න ඕනේ කියන උත්සාහයෙන් යුක්ත වූ සිහියක් ඕනේ.

එතකොට සමන් කියන අරමුණ ගන්නවා. අරමුණ අරගෙන "මම සමන්ව බලන්න කියලා ගියහමත් වෙන්නේ මම හිතන සමන් හම්බවෙන්නේ නැහැ. කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ආදී කුණප කොටස්" - ඒක එකින් එක, එකින් එක බැලුවත් කමක් නැහැ. එහෙම නැතිනම් ඒ ද්වාකිංසාකාරයෙන් කුණප කොටස් වල තමන්ට ප්‍රකට ප්‍රකට කොටස්

වශයෙන් බැලුවත් කමක් නැහැ. බලලා “මෙහෙම අනාත්ම වූ කොටස් ටික ඇසුරු කරගෙන පිහිටි වර්ණ සටහන දකින කොට සමන් කියන අදහස මට නේ ඇතිවෙන්නේ” කියලා බලනවා. මම හිතාගෙන ඉන්න විදිහේ ‘ආත්ම වූ කෙනෙක් බාහිර ඉන්නවා නෙවෙයි’, අනාත්ම වූ රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට, කෙනෙක්ව සිහිවෙන්නේ මට නේ.

ඒක ද අනාත්ම බව ඔප්පු කරන්න තමයි සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති - මේ කයේ ඇතිවීම බැලුවේ. කනබොන ආහාරය නිසායි මේ රූපය හැදුණේ. වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති - කනබොන ආහාරය නැතිවෙන කොට ඒ රූපය නැතිවෙනවා නේ.

කනබොන ආහාරය නිසායි මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ආදී කොටස් වලින් යුක්තයි කය, සමුදයධම්මානුපස්සී වා - කනබොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ, කනබොන ආහාරය නැතිවෙන කොට මේ කොටස් ටික නැතිවෙනවා, එබඳු තැනකයි මේ සටහන තියෙන්නේ, ඒක දකින කොට සමන් කියන අදහස එනවා.

හොඳටම ස්වාමීන්වහන්ස මතක තියාගන්න ‘සමන්ගේ කය’ විදර්ශනා කරනවා නෙවෙයි. අපි වෙනදට කරන්නේ ‘සමන්ගේ’ කය හැදිලා තියෙන්නේ මෙහෙම, සමන්ගේ කය ඇතුලේ තියෙන්නේ මෙහෙම මෙහෙම කොටස් නේ. බැහැ. එතකොට මේ අපේ සංඥාව පතිත වෙන්න ඕනේ තැන පතිත වෙලා තියෙන්නේ.

හොඳට බලන්න, බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය දකින කොට අපිට සමන් කියන අදහස ආවේ - අපි බිත්තිය දිහා බලාගෙන සමන්ගේ ඇඟ ඇතුලේ තියෙන්නේ ගඩොල්, සමන්ගේ ඇඟ ඇතුලේ තියෙන්නේ වැලි, සමන්ගේ ඇඟ ඇතුලේ තියෙන්නේ සිමෙන්ති කියලා විදර්ශනා කළොත් හරිද? ඒක නෙවෙයි ද අපි අර විදිහට කරන කොට කරන්නේ? දැන් සමන් කියන තැන හැදිලා තියෙන්නේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් කියලා බලන කෙනායි, සමන් හැදිලා තියෙන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් නේද කියලා බලන එකයි අතර වෙනසක් නැහැ. දෙකම වැරදියි. මම කියන එක තේරෙනවාද දන්නේ නැහැ.

එතකොට ‘ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් හඳුනා බිත්තියක චිත්‍රය දකින කොට’ සමන් කියන අදහස ආවා. එහෙමයි බලන්නේ. සමන්ගේ ඇඟ

ඇතුළේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති තියෙනවා හෝ සමන් කියන චිත්‍රය, සමන් කියන තැනකින් බලන්නේ නැහැ.

- ‘එහේ’ අනාත්මයි. ‘අනාත්ම වූ ධර්මතාවය නිසා ආත්ම සංඥාවක්’ ඇතිවෙලා තියෙන්නේ.
- මේක චුට්ටක්වත් වරද්දගන්න එපා. වැරද්දනොත් නිවනම ම යි වරදින්නේ.
- මේ න්‍යාය නම් වෙනස් වෙන්නේ නැහැ.
- අපි කරන වැරද්දක්. අපිට නො තේරුණාට විශාල වැරද්දක්. අහසට පොළොව වගේ සම්පූර්ණ නිවන් මගම අතහැරෙනවා.
- හරි ගියොත්, නිවන පිළිබඳ ප්‍රථම මාත්‍රයක්වත් උපදවන්න ඕනේ නැහැ. නිවන කියන්නේ මොකක්ද කියන අදහස උපදවන්න ඕනේ නැහැ. - නිවන් දකිනවා මයි.

එතකොට සමන් කියලා යාළුවා සිහි වුණා. සිහි වුණේ පෙර වැරද්ද නොදක්ක නිසා. දැන් විදර්ශනා කරනවා. සමන් කියලා බලන්න ගියහම බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති - ටක් ගාලා ඒ කය කෙරෙහි, ‘සමන් කියලා සිහි වූ තැන කය’ කෙරෙහි සිහිය අරගෙන යනවා.

ඒ කය කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ආදී කුණප කොටස් වලින් පිහිටලා තියෙන්නේ. නැත්නම් ඉමමෙව කායං යථාධිතං යථාපණ්ණිතං ධාතුසො පච්චවෙක්ඛති - ඒ කය යම් සේ පවතියි ද, යම් සේ පිහිටා පවතියි ද, එසේ ඇත්ත ඇතිහැටිය, මේ කයේ පඨවි ධාතු, ආපෝ ධාතු, තේජෝ ධාතු, වායෝ ධාතු කියලා සතරමහාධාතු වශයෙන් හෝ බලනවා. කොටස් වශයෙන් හෝ සතරමහාධාතු වශයෙන් බලලා, සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති - කනබොන ආහාරය නිසායි ඒ රූපය හැදෙන්නේ කියලා බලනවා. වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති - ආහාරය නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියලා බලනවා. එබඳු වූ ආහාරයෙන් හැදුණු, ආහාරය නැතිවෙන කොට නැතිවෙන කොටස් ටිකක් මෙතැන තියෙන්නේ, එබඳු කොටස් ටික ඇසුරු කරගෙනයි මේ හැඩසටහන තියෙන්නේ. ඒක දකින කොට ‘සමන් කියන පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක් තමන්ට සිහි වෙනවා’ කියලායි දකින්නේ.

කිසිම වෙලාවක ‘සමන් කියන තැන, අර රූපයට තබලා’ විදර්ශනා කරන්න එපා. සමන් කියන යාළුවා, නැත්නම් ඒ ‘සමන්ගේ රූපය’

හැදිලා තියෙන්නෙත් කෙස්, ලොම්, නිය, දත් වලින් නේ කියලා බලන්න එපා. වැරදි මයි. ඒ රූපයට මේ ආත්ම සංඥාව නමන්නම එපා. එතකොට අනාත්මය නිසා ආත්ම සංඥාව ආවා.

දැන් අර විදිහට බලලාත් නො තේරෙන හැම වෙලාවකම ඔය මම කියන උපමාවක් ගන්න. ඒ උපමා කියන්නේ ඒකට. ස්වාමීන්වහන්ස, මොකද මම චූෂ්ණ් විදර්ශනා කරන කොට මම ම දෙන උපමා මේ. මගේ මනසට යම් අරමුණක් විදර්ශනා කරන කොට, අම්මා කියලා විදර්ශනා කරන කොට හිත පිලිගන්නේ නැත්නම්, නැහැ, ඉන්නවා මයි කියලා තේරෙනවා නම්, මම ටක් ගාලා මටම උපමාවක් දෙනවා, "හොඳයි ඔය හැඩය බිත්තියක ඇඳලා තිබ්බොත් මට අම්මා කියලා සිහි වෙයි. අම්මා කියලා සිහි වෙන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති ඇතුළේ අම්මා ඉන්න හින්දා ද? නැහැ නේ. එහෙනම් 'එහේ නිසා මෙහේ' නම් සිහි වුණේ", එහෙනම් 'මේ කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කුණප කොටස් ටික තියෙන තැන දකින කොටත් එහේ නිසා මෙහේ සිහි වුණා මිසක, ඒ ඇතුළේ තියෙනවා නෙවෙයි' නේද" කියලා උපමාව එහෙමම උපමෙයාට බහාලා පෙන්නාගන්නවා මම.

ඒ විදිහටම අරමුණක පැටලෙන ගානේ උපමාව තියාගන්න. මේ උපමාවත් තමයි ස්වාමීන්වහන්ස අපිට ගොඩයන්න තියෙන එකම තැන. අද දවසේ දී හරි මෙහෙමවත් උපමාවක් නො කිව්වා නම් ස්වාමීන්වහන්සේලා මේක තේරුම් ගන්නේ ම නැහැ. නිකමට හරි දැන් ඔය ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක චිත්‍රයක් ඇන්දහම කෙනා කියන එක එනවා. එහේ කෙනෙක් නැහැ නේද කිව්වහම උපමෙයා තවම බැරි වුණාට උපමාවේ දී හරි 'ඇත්ත තමයි නේ' කියන එකක් තේරෙනවා. එතකොට ඒ උපමාව පොඩි හයියක් තියෙනවා උපමෙයා - 'සවිඤ්ඤාණක වස්තුවකත් එහෙනම් අපිට නො තේරුණාට, නො පෙනුණාට මෙහෙම වෙන්න ඇති' කියන එකට පොඩි හයියක් තියෙනවා. ඒ ඇති.

නැවත නැවත මේ උපමාව උපමෙයාට, නැත්නම් සවිඤ්ඤාණක අරමුණට සම්බන්ධ කර කර පෙන්නන කොට - තමන් ටික දවසක් යන කොට නිසැක භාවයට පත්වෙනවා.

- ඊටපස්සේ අප්පිකුත්තං වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති - ආධ්‍යාත්මික කය පැත්තට නැඹුරු වෙනවා.

මෙතැන ද කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් වශයෙන් බලනවා. නැත්නම් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතු වශයෙන් බලනවා.

කතබොන ආහාරය නිසා මේ රූපය හැඳෙනවා නේද කියලා බලනවා. ආහාර නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියලා බලනවා.

මේ කොටස් ටික ඇසුරු කරගෙන පවතින මේ හැඩය දකින කොට 'මම' කියන අදහස ඇතිවෙනවා කියලා දකිනවා.

එතකොට මේ 'මම' කියන අදහසින් මේ කොටස් ටික ඇසුරු කරන්න, 'මගේ අත අතගානවා' කියලා අතගාන්න සුදුසු නැහැ නේද කියලාත් හිතනවා.

හිතුවාට හිත පිළිගන්නේ නැහැ නේ. එතකොට තමන්ම අහනවා; "කණ්ණාඩියක් ඉස්සරහට ගියහම ඒ රූපය දකින කොටත් 'මම' කියලා අදහස පහළවෙන්නේ විදුරුව ඇතුළේ 'මම' ඉන්න හින්දා ද?" කියලා තමන්ගෙන්ම අහනවා.

එහෙනම් එතැන අනාත්මයි නම්, 'අනාත්ම රූපය දකින කොට තමා තුළ' නම් සිහිවෙලා තියෙන්නේ, මෙතැනත් එහෙම තමයි.

මේ හැඩය ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඇඳලා තිබුණොත් ඒත් 'මම' කියන අදහස එයි. 'මම' කියන අදහසින් ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය පිරිමැද්දෙන් හරි යනවා ද? අත දූම්මොත් හරි ද? හරි යන්නේ නැහැ නේ. එහෙනම් ඒ වගේ මේ රූපය දකින කොට 'මම' කියන අදහස එනවා නම් මේ කයට 'මම' කියලා අත දලා, මේ කය මගේ අත කියලා පිරිමැදින එක සුදුසු නැහැ නේද කියලා තමන්ගෙන් ප්‍රශ්න කර කර - මම මේ ස්වාමීන්වහන්සේලාට දෑත් මේ කියලා දෙන්නාක් මෙන් - ස්වාමීන්වහන්සේලා ස්වාමීන්වහන්සේලාටම කියලා දෙන්න ඕනේ.

අවිද්‍යාව එකමයි ස්වාමීන්වහන්ස. අපි උගන්වන්න ඕනේ. නැවත නැවත, බැහැ කියන්න කියන්න, ආසුව මේ තියෙන්නේ.

- මෙහෙම පෙන්නන්න පෙන්නන්න හැමදම මෙව්වර වධ කරන්න ඕනේ නැහැ. මේක පිළිගන්න පුළුවන් මට්ටමකට මෙයා එනවා.
- ඊශාවට හැමදම මෙහෙම නිදසුන් දි දි, හැමදම අරමුණක් අරමුණක් ගානේ මෙහෙම උත්සාහවත් වෙන්න ඕනේ නැහැ.
- මේ විදිහට විදර්ශනා කරන කාලයට විතරයි 'සතිපට්ඨානය වඩනවා' කියලා කියන්නේ.

ඊටපස්සේ එයාට මෙහෙම සිහි කළ පමණකින් මුළු ලෝකයම මහාභූත සහ උපාදය රූපයි, තමන්ගේ මනසෙයි නිමිති තියෙන්නේ කියලා මුළු යායට, 'මුළු ලෝකයම එකම මට්ටමට' අනුවෙනවා.

එදාට මනසේ උපදින උපදින විතර්ක විතරයි අයින් කරන්න තියෙන්නේ.

- එතකොට සමාස්ප්‍රධාන කියන කොටසට එනවා. අර එකක්වත් විදර්ශනා කරන්න - ඉතාමත් සරළ තැනකට එනකල් එනවා.
- හැබැයි සතිපට්ඨානය වඩන ටිකේ දී මහන්සි වෙන්න වෙනවා. 'අරමුණක් අරමුණක් ගානේ එයාට භවයට යන්න වෙනවා'.

මේ ටික හැමදුම මේ විදිහට කරන්න ඕනේ නැහැ. සතිපට්ඨානයේ කොටස වඩලා ඉවරවෙන කොට සුඤ්ඤා ගාමේ - හිස් ගෙවල් හයක් හම්බවෙනවා කියලා කියන්නේ -

- මෙහෙම ඉන්න කොට මනසින් 'බාහිර' සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් එයාට සිහි කරගන්න බැරි දවසක් එනවා.
- ඒ කියන්නේ 'සිහි කරගන්න හදන කොටම සතිපට්ඨානයේ නුවණයි'.
- "කවදවත් හම්බවෙලා නැහැ, හම්බවෙන්නෙත් නැහැ. එහෙම අනාත්ම තැනක් නිසා තමා තුළ නේ ප්‍රපංච ඇතිවෙලා තියෙන්නේ" කියන තැනකට එනවා. මේ සිහිය නුවණ දියුණු වෙනවා.
- එදාට 'පරණ හුරුවට' කෙනෙක් ඉන්නවා, පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියලා සිහිවෙනවා. සිහිවෙන අරමුණෙන් විතරක් අල්ලාගත්ත හැකියි.
- හැබැයි අද සිහිවෙන අරමුණෙන් විතරක් අල්ලාගත්තාට හරි යන්නේ නැහැ.
- එදාට සිහිවෙන අරමුණෙන් අල්ලාගන්න කොට සතිපට්ඨානයේ නුවණ මේකට හැපිලා තියෙන්නේ. මේ සිහිවෙන අරමුණට හිත තියන කොට සතිපට්ඨානය වඩපු අත්දැකීම තියෙනවා.
- ඊටපස්සේ එහෙමද සිත් උපදින්නේ නැති මට්ටමක් තියෙනවා. සාද්ධිපාද කියන මට්ටමට එනකොට.
- ඉතාමත්ම සතුටුදායක තැනකට එනකල්ම එනවා.

සතිපට්ඨානය වඩන කාලයේ දී විතරයි ස්වාමීන්වහන්ස පොඩ්ඩක් අපහසු. ඒක ද කෙනා කෙනා අප්‍රමාදීව ධ්‍යානය දැමීමෙන් නොබෝ දවසකින් ගෙවා ගන්න පුළුවන්.

හැමදාම සිල් රකින්න ඕනේ ශාසනයක්, හැමදාම සමථ භාවනා කරන්න ඕනේ, හැමදාම විදර්ශනා කරන්න ඕනේ ශාසනයක් නෙවෙයි ස්වාමීන්වහන්ස මේක.

මේ ඔක්කෝම කරලා බොහෝම නිදහසේ, බොහෝම විවේකයෙන්, නිව්විච මහසකින් පිවත්වෙන්න තියෙන ශාසනයක් මේක.

නමුත් අපි හැමදාම වැඩ කරනවා මිසක ඉවර වූ දවසක් නැහැ.

ඒ නිසා මම කියන්නේ මේ සතිපට්ඨානය වඩන ක්‍රමය නිවැරදිවම කරන ක්‍රමය තේරුම් ගන්න. එතකොට ආධ්‍යාත්මික කයෙන් බලන්නේ අර විදිහට. කොටස් ටික බැලුවා, කනබොන ආහාරයෙන් බැලුවා, ආහාරය නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියලා බැලුවා. බලලා එබඳු තැනක පිහිටි සටහන දකින කොට 'මම' කියන හැඟීම ඇති වෙනවා. මේ හැඟීමට තව ඔය බිත්තියක, කණ්ණාඩියක, පත්තරයක තියෙන හැඩය දකින කොටත් 'මම' කියන අදහස එනවා කියලා ඔවා උපමා කරලා පෙන්වනවා. ඔය විදිහට අරමුණු ටිකක් විදර්ශනා කරලා, විදර්ශනා කරන එක හිතාමතාම නතර කරලා සති නිමිත්තේ හිත තබාගෙන ආයෙත් ආනාපානසතිය වඩනවා. ආනාපානසතිය වඩද්දී දැන් අරමුණු ආවත් විදර්ශනා කරන්නේ නැහැ. සති නිමිත්තට හිත තියාගෙන ආනාපාන සතියම වඩනවා. ආපහු ඒක නතර කරලා විදර්ශනා කරනවා.

හැබැයි කෙනෙකුට පුළුවන් නම්, ආනාපානසතිය නො වඩා විදර්ශනාවෙන්ම විතරක් යන්නක් පුළුවන්. එහෙමත් පුළුවනි.

එතකොට මේ විදිහට යුගන්නට - සමථ විදර්ශනා දෙක යුගන්නට යනවා. සතිපට්ඨාන හරියටම වඩන කොට ස්වාමීන්වහන්සේලාට පෙනෙන්න ඕනේ - අත්ටි කායෝ'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති - 'සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නො වූ කය' පමණක් ඇත්තේය යන සිහිය හොඳින් එළඹ සිටිනවා.

- ඒ කියන්නේ 'ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ තැනක තියෙන විත්‍රය දකින කොටයි කෙනා කියන අදහස ආවේ' කියන එක දකින කොට - 'ඒ රූපය සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නො වූ කයක්ය' කියන එක එළඹ සිටිනවා හරියට.

- හරියටම මේ සනිපට්ඨානයට හිත තැබුවා නම්, පහුකාලයේ දී නෙවෙයි, ඒ අරමුණ මෙනෙහි කරන වෙලාවේ දීම එහෙම හිටිනවා වෙන්න ඕනේ.
- මේ ‘කුණප කොටස් ටික පිහිටි තැනක මේ සටහන’ දකින කොට ‘මම’ කියන අදහස ඇතිවෙනවා කියලා දකින කොට - මේ කොටස් ටිකේ පිහිටි ‘වර්ණ සටහන පුද්ගලයා, මම නෙවෙයි’ කියන එක හිටිනවා.
- ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය - සිහිය සහ නුවණ තවත් මතු මතුවෙත් වැඩෙනවා කියලා මෙහෙම තමයි විදර්ශනාව වඩන්නේ.

ඊටපස්සේ ස්වාමීන්වහන්ස ඉරියාපථයේ දී - ගච්ඡන්තො වා ගච්ඡාමි’ති පජානාති, ධීතො වා ධීතොමිහි’ති පජානාති, නිසින්තො වා නිසින්තොමිහි’ති පජානාති, සයානො වා සයානොමිහි’ති පජානාති, යථා යථා වා පනස්ස කායො පණ්හිතො හොති, තථා තථා නං පජානාති කියලා කියනවා.

ඒ කියන්නේ යනකොට යනවා කියන එකත් දන්නවා. මෙතැන දී ‘යම්, යම්’ කියලා හිතන එකක් එහෙම නෙවෙයි.

එතකොට යනවා, ඉඳගෙන ඉන්නවා, හිටගෙන ඉන්නවා කියන ඉරියව්ව හොඳට දන්නවා.

ඒ හැම තැනකම එයා දන්නවා - කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු ‘සතරමහා ධාතු රූපය මේ පිහිටන ආකාරය’. ‘මේ ආකාරය’ දකින කොට ‘මම’ කියන අදහස ඇතිවෙනවා.

මේ කය යම් යම් ආකාරයකට පවතින කොට දෑත් මේ ‘මම ඉඳගෙන ඉන්නවා’ කියන අදහස ඇතිවෙනවා කියන එක දකිනවා. ‘මම ඉඳගෙන ඉන්නවා’ කියන අදහස, මේ ඉරියව්වට නමන්නේ නැහැ.

හැම වෙලාවේම තියෙන්නේ, ‘මේ කය නිසා’ ‘තමන්ගේ මනස තුළ උපදිනවා’ - ‘තමන්ගේ මනස තුළ උපදින කිසිම ගතියක් මේ කයට අයිති නැහැ’.

මම ඕකට කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස one-way කියලා. One-way කියන්නේ දෑත් වාහන දෙපැත්තටම යන්නේ නැහැ. එක පැත්තක ඉඳන් වාහන එනවා විතරයි, අනිත් පැත්තට යන්නේ නැහැ.

ඒ වගේ මේ ආයතන ටික නිසා තමන්ගේ මනසේ ප්‍රපංච, නැත්නම් තමන්ගේ මනසේ අදහස් ඇතිවෙනවා. ඇතිවෙන්න පුළුවන්.

‘තමන්ගේ මනසේ තියෙන අදහස් රූප වලට බහාලන්නේ නැහැ’.

ඔව්වරමයි කරන්න තියෙන්නේ. එතකොට මේ ඔක්කෝම කෙලෙස් ටික නැති වෙනවා.

එතකොට - යනකොට යන බව දන්නවා, ඉඳගෙන ඉන්න කොට ඉඳගෙන ඉන්න බව, හිටගෙන ඉන්න කොට හිටගෙන ඉන්න බව, නිද්‍යගෙන ඉන්න කොට නිද්‍යගෙන ඉන්න බව දන්නවා. ඒ හැම තැනක දීම හඳුනාගන්නේ ‘සතරමහාධාතු කයේ පිහිටන ආකාරය’. සතරමහාධාතු මේ රූපය පිහිටන එක එක ආකාර. ඒ හැම තැනක දීම සිහිය.

ඒ කියන්නේ කුණප වශයෙන් හෝ ධාතු වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා. මෙනෙහි කරලා ‘ඒ කය පිහිටි ඉරියව්ව නිසා’ තමන්ගේ මනසේ ඇතිවෙන ප්‍රපංච ටික - ‘මම ඉඳගෙන’ ඉන්නවා, ‘මම හිටගෙන’ ඉන්නවා, ‘මම ඇවිදිනවා’, ‘මම යනවා’ කියන අදහස් ඇතිවෙනවා. නමුත් මේ අදහස් මේ ඉරියව්වලට අයිති නැහැ. මේ විදිහටයි ඉන්නේ.

එතකොට මෙතැන දී සතිපට්ඨානයේ සිහිය කියන්නේ හැම වෙලාවේම ඉඳගෙන ඉන්නවා, හිටගෙන ඉන්නවා, නිද්‍යගෙන ඉන්නවා කියන ටිකේ දී - මෙතැන තව එක කාරණාවක් කරනවා ස්වාමීන්වහන්ස. මෙන්න මෙතැනයි මේකේ තියෙන ඊශාව උපාය. මේ සිහිය පිහිටුවන්න තියෙන දෙය. ස්වාමීන්වහන්ස, තව පැත්තකින් ගත්තහම ස්වාමීන්වහන්සේලා මෙතැන ඉඳගෙන ඉන්නවා. ඉඳගෙන ඉන්න කොට සමහර විටෙක ස්වාමීන්වහන්සේලා එක්කෝ අතීතයේ පොඩි කාලයේ දෙයක් හිත හිතා ඉන්නවා. නැත්නම් කරන්න ඕනේ දෙයක් හිතාගෙන ඉන්නවා. නැත්නම් වෙන මොකක් හරි වැඩක් කර කර ඉන්නවා. ඉඳගෙන ඉන්න බව දන්නේ නැහැ. කිසිම වෙලාවක ස්වාමීන්වහන්සේලා හිටගන්නවා කියන එකට සිහියෙන් නෙවෙයි කවදවත්ම හිටගන්නේ. ‘හිටගන්නවා කියන සිද්ධිය කරන්නේ වෙන මොනවා හරි දෙයක් හිත හිත’.

‘මේ, සිහිය ළඟට ගන්න ප්‍රධාන උපායක්’. ඉඳගෙන ඉන්න ඉරියව්වේ ඉන්නවා. ඉඳගෙන විදර්ශනාත් කරනවා. හිටගන්න

කොට සිහිය ඇතුව, දැනුම් සහිතවමයි හිටගන්නේ. මම කියන එක තේරෙනවා ද?

දැන් අසිහියෙන් හිටගන්නේ නැහැ. 'හිටගෙන විදර්ශනා කරන, නො කරන එක නෙවෙයි'.

විශේෂයෙන් මෙතැන මේ 'සතිසම්පජ්ඣායේ' තියෙන දෙය තමයි 'සිහිය ළඟට ගන්න එක'.

ඒ කියන්නේ 'නිතරම හිත කෙලෙස් වශයෙන් දූවන්න තියෙන ඉඩයි අනුරලා තියෙන්නේ'.

දැන් අපි ස්වාමීන්වහන්ස සක්මන් භාවනාව කරන කොට කරන්නේ මොකක්ද? හිත අහකට යන්න නොදී කයත් එක්ක හිත තියාගන්නවා නේද? එතකොට හිතට එක එක දේවල් සිහි කර කර ඇතට යන්න තියෙන ඉඩ නැතිවෙනවා නේ. අන්න ඒ වගේ සිහිය ළඟට ගන්න එක, සිහිය තමන් තුළ පිහිටුවාගන්න පුරුදු කරන එක මේකෙන් කරන්නේ. මේ සතිපට්ඨානය.

මේ 'ඉරියාපට්ඨානේ' සතිපට්ඨාන කොටසේ දී 'ඉඳගෙන ඉන්න කොට ඉඳගෙන ඉන්න බව හොඳට දන්නවා ඉස්සෙල්ලා. ඒ කියන්නේ "මම ඉඳගෙන ඉන්නේ" කියන එක දන්නවා. දැන් අපි වෙනදට සමහරවිට ඉඳගෙන ඉන්නේ, ඉඳගෙන ඉන්නවා කියන ඉරියව්ව ගැන දන්නෙත් නැහැ, සිහියකුත් නැහැ. ඉඳගෙන ඉන්නවා නමුත් හිතෙන් වෙන මොනවා හරි හිත හිත, කිය කිය, කර කර නේ ඉන්නේ.

නමුත් දැන් ඉඳගෙන ඉන්නවා, 'ඉඳගෙන ඉන්න මම' මොන විදිහකට හරි සති නිමිත්තක හෝ නැත්නම් දහම් මනසිකාරයක් කරනවා. හැබැයි 'ඉඳගෙන ඉන්නේ' කියන මට්ටමත් සිහියයි.

හිටගන්න කොට දුන ශාලාව, දුන ශාලාවේ කරන වැඩ ගැන සිහිකර ගනිමින් හිටගන්නේ නැහැ. දැන් මේ හිටගන්නවා කියන එකට ඇවිදින කොට දැන් ඇවිදින්න හදන්නේ කියන එකට සිහියයි. නිදගන්න කොට නිදගන්න හදන්නේ කියන එකට සිහියයි.

හැම වෙලාවේම පුළුවන් තරම් හතර ඉරියව්ව තුළ 'ඉරියව් මාරු කරන වාරයක් ගානේ ඉරියව්ව තුළ ඉන්න'. මේකෙන් කරන්නේ සිහිය.

එහෙම ඉඳිමින් - 'ඒ ඉරියව්වට හසුවෙන කය' හෝ එහෙම නැත්නම් 'ඒ ඉරියව්වේ ඉන්න කොට සිහිවෙන බාහිර කය' අර

විදිහටම ආනාපානපඛිබයේ දී මෙනෙහි කළ විදිහටම මෙනෙහි කරනවා.

දැන් මේ ඉඳගෙන ඉන්න කොට ඉඳගෙන ඉන්නවා කියලාත් දන්නවා. දැන් 'මම කතා කරනවා ස්වාමීන්වහන්සේලා එක්ක, හැබැයි මේ ඉඳගෙන ඉන්න ඉරියව්වේ ඉන්නේ කියලා දන්නවා' කියන කොට මෙකෙත් එකක් කරලා තියෙනවා.

මේ 'දන්නවා' කියලා කියන්නේ - 'ඇතුළතින් සියුම් සියුම් විතර්ක වශයෙන් පිටට ගිහිල්ලා නැහැ' කියන හින්දයි මම 'දන්නේ'.

ඒකට 'මේ ඉරියව්වට හිත බැඳලා තමයි මගේ ඇතුළේ සියුම් විතර්ක නතර කරගෙන තියෙන්නේ'.

එහෙම ඉඳගෙන ඉන්නවා, මට සිහිවෙනවා යාළුවෙක්, ගෙදර, අම්මා. අර ආනාපානපඛිබයේ සතිපට්ඨාන භාවනාවේ කියලා දුන්න විදිහට සමුදයධම්මානුපස්සි වා කායස්මි. විහරති වයධම්මානුපස්සි වා කායස්මි. විහරති කියලා මේ ඉඳගෙන ඉන්න ඉරියව්ව දන්නවා. ඒ ඉරියව්ව තුළ දී කෙනෙක්ව සිහි වුණොත්, පුද්ගලයෙක්ව සිහි වුණොත් ඒක විදර්ශනා කරනවා - විදර්ශනා කරන්නේ 'භවයෙන්'.

භවයෙන් කියලා කිව්වේ කෙනා සිහි වුණහම සිහි වූ අරමුණ හම්බ වූ සහ හම්බවෙන තැන. මම අම්මා බලන්න කියලා ගියහමත් මෙහෙම මෙහෙම කොටස් ටිකක් තියෙන, කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක රූපය දකින කොට අම්මා කියන අදහස සිහිවෙයි නේ.

නිකමට හිතන්නේ. බරක් වශයෙන් ගන්නම එපා. ගැඹුරක් වශයෙන් ගන්නම එපා. හරිම සැහැල්ලුයි, හරිම සරලයි.

සියුම් බවක් විතරයි තියෙන්නේ. උත්සාහය විතරයි. වූට්ටක්වත් ගැඹුර නැහැ.

ස්වාමීන්වහන්ස, කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ආදී කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක පිහිටි රූපය දකින කොට අම්මා කියන අදහස ඇතිවෙයි නේ කියන ටික අපිට ගිරවා කියනවා වගේ හිතන්න බැරි ද? පුළුවන්.

අර්ථය නොතේරුණත් දැනට ඔහොම හිතන්නකො.

ටික දවසක් යන කොට වචන වල අර්ථ පෙන්නනවා තමන්ටම. ඉස්සෙල්ලා අර්ථයවත් තේරුණේ නැහැ. ටික දවසකින් වචනයක අර්ථය පෙන්නනවා ටිකක්.

ටික දවසකින් ඇත්තටම එතැන 'කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක පිහිටි සටහන දකින කොට මට නේ මේ අදහස ඇතිවෙන්නේ' - මේ ටික ටික තමන්ව අරගෙන එනවා - මේ සතිපට්ඨානයෙන්.

මේක බැරිකම නෙවෙයි, නො කරනකමයි මේ දෝෂය තිබ්ලා තියෙන්නේ. කරන්න.

ඊටපස්සේ ඉරියාපටයේ දී මතක තබාගන්න, ඉරියාපට භාවනාවෙන් කරන්නේ - සතිපට්ඨානයේ ඉරියව්වට හිත තැබීමෙන් කරන්නේ ප්‍රධාන කෘත්‍යය 'සමථ කෘත්‍යය', ළඟට ගන්න එක, සිහිය තමන් තුළ පවත්වන එක. තමන්ව තමන් තුළ අවදියෙන් තියාගන්න එක. 'මනෝමයෙන් අතීත අනාගත දෙකට ඇසුරු කරන්න නො දෙන එක'.

ස්වාමීන්වහන්ස, අතීතය නිරුද්ධ වෙලා, මැරිලා. අනාගතය න ආගත - තවම පැමිණිලා නැහැ, නූපන්නා.

- නූපන්න දෙය බොරුවක්. නිරුද්ධ වූ දෙය, මැරුණු දෙය බොරුවක්.
- මැරුණු අතීතය සහ නූපන් අනාගතය කියන මේ බොරුව තුළ තමයි අපේ මනස සියයට අනුවක්ම පවතින්නේ. අනුවකටත් වැඩිය - අනූ නවයක්ම.
- සියයට එකක් විතර තමයි පියවි වර්තමානයක පවතින්නේ මනස.
- නූපන් අනාගතයත්, මැරුණු අතීතයත් අරභයා මනසින් බොරුවක් තුළ තල මර මරා ඉන්න අපේ මුළු ලෝකයම බොරු ස්වාමීන්වහන්ස. අපේ මුළු ලෝකයම මායාවක්.
- නිරුද්ධ වූ දෙය තුළ සත්‍යයක් නැහැ. නූපන්න දෙය තුළත් සත්‍යයක් නැහැ. නිරුද්ධ වූ දෙයත්, නූපන්න දෙයත් අරභයා හදගන්නා මනෝමයෙන්.
- ස්වාමීන්වහන්සේලාට සිහි කරන්න පුළුවන් යම්තාක් අරමුණු තියෙයිද, ගොඩනැගිලි, ගෙවල්දෙරවල්, අම්මා, තාත්තා - ඒ ඇහැ නිරුද්ධ වෙලා. ඒ රූපය නිරුද්ධ වෙලා. ඒ චක්ඛු විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙලා. ඒ අතීතය නිරුද්ධ වෙලා.
- හිතාගෙන ඉන්නවා නම් 'යන්න ඕනේ' කියලා - ඒ අනාගතය පැමිණිලා නැහැ.
- ඒ 'නූපන්න සහ නිරුද්ධ වූ ලෝකය' අරභයා - අපේ මනසේ අද පවතින මේ ලෝකය මායාවක්, බොරුවක්.

• ඒකයි මේක නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන්.

සන්නිවේදන කාමය - 'කාමය කියන්නේ හිනයක් බඳුයි'. අපේ මුළු ආත්මභාවයම හිනයක් තුළයි තියෙන්නේ. මුළු නැරඳුකම් ටිකම, මුළු වස්තුවම, මුළු ලෝකයම හිනයක් තුළයි අපේ මනස තියෙන්නේ.

ඒ හිනයෙන් අවදි කරවන්නේ, හිනයෙන් නැගිටිවලා සැබෑවටම පවතින සියයට එකක් වූ වර්තමානයක පවත්වන්නේ - සනිපට්ඨානයෙන්.

ඒකට තමයි සතර සනිපට්ඨානයේ ඉරියාපටය තුළ ඉන්න කියලා කිව්වේ. ඒ ඉරියව්ව තුළ ස්වාමීන්වහන්සේ 'ඉඳගෙන ඉන්නවා කියන්නේ මේ ඉරියව්ව වර්තමානයයි'. ස්වාමීන්වහන්සේ නැගිටිනවා නම් 'නැගිටිනවා කියන්නේ වර්තමානයයි'.

මෙහෙම ඉන්න ඉන්න වර්තමානයක, 'දුබල වෙන්නේ' කවුද? 'මැරුණු අතීතය අනුව යන මනස. නූපන්න අනාගතය අනුව යන මනස'. 'බොරුව' දුබල වෙන්නේ.

මේ වර්තමානයක ඉන්න ඉන්න දුබල කරන්නේ බොරුව. නැතිවෙන්නේ, ඉඩ නැතිවෙන්නේ - බොරුවට.

ඒ නිසායි ඉරියාපටයෙන් කරන්නේ හැම වෙලාවේම 'යනකොට යන බවක් සිහියෙන්මයි' කරන්නේ කියන එකෙන් කියනවා 'හිතෙන් මැරුණු අතීතය සිහි කර කර, නූපන්න අනාගතය තල මර මරා යන්න එපා'. කය කෙරෙහි හිතා ගන්න. ඒ දෙන්නාව දුබල කරවනවා. ඉඳගෙන ඉන්න කොට ඉඳගෙන ඉන්නවා කියන එක දැනුම ඇතුළු කරන්න. හිටගන්න කොට හිටගන්න එක දැනුවත්ව කරන්න. නිදගන්න කොට නිදගන්න එක දැනුවත්ව කරන්න කියලා මේ ටිකෙන් සමථය - සමථයක කෘත්‍යය, වර්තමානයකට ගෙනෙනවා. ඇත්ත ඇතිහැටියේ පෙන්නනවා.

ස්වාමීන්වහන්සේ, අතීතය මැරිලා නේ. අනාගතය ඉපදිලා නැහැ නේ. ඔය දෙකේ නම් අපි ඉන්නේ, වර්තමානයක සැබෑවක් නම් තියෙන්නේ, සැබෑව තියෙන වර්තමානයේ නැහැ. ඉන්නේ මැරුණු අතීතයේ, නූපන් අනාගතයේ. ඒ දෙකේ සැබෑව නැහැ. සැබෑව තියෙන වර්තමානයක අපි ඉන්නේ නැහැ. කොහෙන්ද අපිට සත්‍යය අවබෝධ වෙන්නේ?

මැරුණු අතීතය සහ නූපත් අනාගතය තුළ සත්‍යය නැහැ. අපි ඉන්නේ ඒකේ. සැබෑව තියෙන්නේ වර්තමානයක. ඒකේ අපි නැහැ. අපිට කවදද සත්‍යය අවබෝධ වෙන්නේ? වෙන්නේ නැහැ.

- සතිපට්ඨානයෙන් කරන්නේ ඉස්සෙල්ලා 'වර්තමානයක තබන එක' අපිව.
- වර්තමානයක තබලා මැරුණු අතීතය සහ නූපත් අනාගතයෙන් හිත බැහැර කරලා 'සතිපට්ඨානය' - වර්තමානයක තබනවා.
- 'සතිපට්ඨාන භාවනාවෙන්' - ඉන්න 'වර්තමානයේ ඇත්ත පෙන්නනවා'. ඒකයි මේ කරන්නේ.

එතකොට දැන් ඉරියාපථයේදීත් භාවනාව එකයි. සමථ කමටහනේ ආනාපානසති පබ්බතයේ සති නිමිත්තේ හිත තියාගත්තහම හිත අතීත අනාගත දෙකට යන්න නොදී කරපු කෘත්‍යය තමයි ඉරියාපථයේදී කරන්නේ. තේරුණාද මම කියපු එක? ආනාපානසති පබ්බතයේ දී සති නිමිත්තේ හිත තබාගෙන, එහාට මෙහාට යන්න නොදී එක තැනක තියාගෙන වර්තමානයක හිත තියාගන්න දුන්න කෘත්‍යය කරනවා ගව්ෂන්නො වා, ධීකො වා, නිසින්නො වා, සයානො වා කියන ඉරියාපථයේ දී ඒ කෘත්‍යය ටික කරනවා. ආනාපානපබ්බතයේදී කරපු අජ්ඣන්තං වා බහිද්ධා වා අජ්ඣන්තබ්බිද්ධා වා සමුදයධම්මානුපස්සි වා වයධම්මානුපස්සි වා සමුදයවයධම්මානුපස්සි වා කියලා කය ගැන බලපු ක්‍රමය, ඒ විදිහටම ඉරියාපථයේ දීත් ගත යුතුයි. ඒකේ දී විදර්ශනාව පෙන්නනවා. ඒ දෙක පැහැදිලිද ස්වාමීන්වහන්ස?

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්: ස්වාමීන්වහන්ස, ඒ 'තනිකර විදර්ශනාව' කියලා කිව්වේ මෙහෙම ඉරියව්වක් ගැන මෙනෙහි කරන්නෙත් නැහැ - ඒ කියන්නේ ආනාපානසතිය ගැන මෙනෙහි කරන්නෙත් නැහැ, එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්නවා නම්,

උපදින උපදින අරමුණම අඛණ්ඩවම මෙනෙහි කර කර, මෙනෙහි කර කර විතරයි පවතින්නේ. ආනාපාන ආදී සමථ කමටහනකට කාලයක් දෙන්නේ නැහැ.

අපි කියමු දැන් මට ඉඳගෙන ඉන්න කොට 'ගෙදර සිහි වුණා, දරුවා සිහි වුණා, නැදැයෝ සිහි වුණා, දයකයෝ සිහි වුණා' කියලා. ඒ සිහිවෙන අරමුණු එකින් එක, එකින් එක අරගෙන ඒවා විදර්ශනා කර කර, විදර්ශනා කර කර මයි යන්නේ. අර කලින් වගේ ඒක විදර්ශනා කරලා ආයෙත් ආනාපානසතිය වඩනවා, ආපහු ඒක ඉවරවෙන කොට සතිපට්ඨානයේ ඉරියව්වට හිත තියනවා, ඒ වගේ

ඒවා මොකුත් කරන්නේ නැහැ. විදුර්ගතාවම විතරයි. දැන් නැගිටිමනම් වුණත් විදුර්ගතාවම විතරයි. ඒ විදිහට සමථ කමටහනක් උපයෝගී කර නො ගෙන විදුර්ගතා කරන එක කරන්න.

හැබැයි මෙහෙම කාරණාවක් තියෙයි ස්වාමීන්වහන්ස. ධර්මයේ පෙන්නන්නේ විදුර්ගතාවම විතරක් කරන එක හරියට ගූහක පීනනවා වගෙයි කියලා. සමථය උදව් කරගෙන විදුර්ගතා කරන එක නැවකින් බෝට්ටුවකින් යනවා වගෙයි කියලා පෙන්නන්නේ. මොකද පීනන කොට හරි මහන්සියි නේ. නමුත් නැවකින් බෝට්ටුවකින් යන කෙනාට එහෙම මහන්සියක් නැහැ නේ. නිවරණ ධර්ම වැඩි වුණහම ස්වාමීන්වහන්ස, කොච්චර විදුර්ගතා කළත් පෙනෙන්නේ නැහැ. හරියට අර එක්සයිස් කරන මැෂින් එකක දූවනවා වගේ, කළාට කළාට එකම තැන, එකම තැන වගේ.

නමුත් සමථයත් වඩමින් විදුර්ගතා කරන කොට ඉක්මනට නිවරණ ධර්ම අඩුවෙනවා සමථයෙන්. මෙහේ විදුර්ගතා කරන කොට ඇත්ත පෙනෙනවා.

බුදුහාමුදුරුවෝ බොහෝ සෙයින්ම පනවලා තියෙන්නේ සමථ විදුර්ගතා යුගනන්ධ ක්‍රමය. ආයඝිඝ්ඨාංගික මාර්ගයේ තියෙන්නේ එහෙම.

1. වාචා, කම්මන්ත, ආජීව ටිකක පිහිටි ටික - සීලය.
2. වායාම, සති, සමාධි කියන්නේ - සමාධිය.
3. දිට්ඨි, සංකප්ප කියන්නේ - විදුර්ගතාව.

සීලයක පිහිටලා සමථ විදුර්ගතාව වඩන සිද්ධිය තමයි ආයඝිඝ්ඨාංගික මාර්ගයේ තියෙන්නේ.

ආයඝිඝ්ඨාංගික මාර්ගයේ වාචා, කම්මන්ත, ආජීව කියන තුන අයිති සීලයට. වායාම, සති, සමාධි කියන තුනම භජනය කරලා තියෙන්නේ සමාධිය, සමථය. දිට්ඨි, සංකප්ප දෙක විදුර්ගතාව.

‘ආයඝිඝ්ඨාංගික මාර්ගය වඩනවා’ කියන්නේ ‘සමථ විදුර්ගතා වඩනවා’. ‘සමථ විදුර්ගතා වඩනවා’ කියන්නේ ‘ආයඝිඝ්ඨාංගික මාර්ගය වඩනවා’.

ඒ පිළිබඳව ස්වාමීන්වහන්සේලාට ප්‍රශ්නයක් තියෙයි නම් මජ්ඣිම නිකායේ මහා සළායතනික සූත්‍රය බලන්න. ඒ මහා සළායතනික සූත්‍රයේ තියෙයි “යම්කිසි කෙනෙක් මේ විදිහට කරනවා නම් එයා

ආයථිඅෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා. ඒ වෙලාවේදී එයා සමථ විදර්ශනා වඩනවා” කියලා මේ විදිහට පෙන්නනවා.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්: ඉරියාපථයේදී සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ඉරියාපථයට අවධානයෙන් ඉන්නවා. දැන් අපි ස්වාමීන්වහන්ස ආනාපානයේ දී දෙකක් කළා මතක ද? සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන, ආනාපානයට. මේකේ * සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන * ඉරියව්වට. විදර්ශනාව වෙනම එකක්.

දැන් ආනාපානසතියේ අපි දෙකක් කළා නේ. ඒ දෙකම විදර්ශනාව නෙවෙයි නේ. සති නිමිත්තෙයි, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයෙයි. ඒ දෙකෙන්ම කළේ අරමුණු සංසිඳවන එක නේ. වටපිටාව පෙන්නන ගතිය සහ සිහි කරන ගතිය නේ. නේද ස්වාමීන්වහන්ස? එතකොට මේකේදීත්, ඉරියාපථයේදීත් ‘සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන, ඉරියව්වට’. දෙකක් කළා. අතන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය වෙනුවට මෙතැන ඉරියව්ව. ‘සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ඉරියව්ව’. ‘සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය’. ඒ වැඩේම වෙනවා මෙතැනින්.

ඒ කියන්නේ හරියටම ‘සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ඉරියව්වට ආවහම’, සති නිමිත්තේ හිත තිබ්බහම - මේ වටපිටාව කියන එක අතහරිනවා. ඉරියව්වට හිත තිබ්බහම - එක එක දේවල් සිහිවෙන එක නතර කරනවා. ආනාපානසතියෙන් කරපු වැඩ දෙකම මෙයා කරනවා ආයෙන්. විදර්ශනා කරන කොට මේක අතහැරෙනවා. හොඳට දියුණු වුණහම මේ සති නිමිත්ත අතහරින්නේ නැතුව විදර්ශනා කෙරුව හැකියි. හොඳට දියුණු වුණහම. නමුත් ඊට මෙහා දී කිසි ප්‍රශ්නයක් නැහැ, විදර්ශනා කරන්න ඔනේ වෙන කොට මේක අතහැරලා විදර්ශනා කළ හැකියි.

ඊගාවට වටිනාම දෙය තමයි ස්වාමීන්වහන්ස සතිසම්පජ්ඤා කියන එක. මෙන්න මේ ‘සතිසම්පජ්ඤා ඉතාමත්ම වටින එකක්’.

පුන ව පරං, හික්ඛවෙ, හික්ඛු අහික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සම්මිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඛ්ඝාටිපත්තිවිවරධාරණෙ සම්පජානකාරීහොති, අසිතෙ පිතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ යිතෙ නිසින්තෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ

හාසිනෙ තුණ්හිහාවෙ සම්පජානකාරී හොති. මෙන්න මේ සතිසම්පජඤ්ඤා කියන එක තමයි ඊගාවට තියෙන - මේ හැම එකකටම අන්තිමට - අපි ඒ ඒ කෘත්‍යය වශයෙන් නම් කළාට මේ සතිසම්පජඤ්ඤා තමයි මේ අනුග්‍රහය දක්වලා තියෙන්නේ.

සති-සම්පජඤ්ඤා කියන්නේ සිහි-නුවණ. මෙන්න මේ සිහි-නුවණ කියන එක විශේෂම, ප්‍රධානම දෙයක්. කරන කරන හැම දෙයක්ම - දැන් අපි 'ඉස්සෙල්ලා කිව්වේ කෙනෙකුගේ මුළු ජීවිතයම ආවරණය වෙන්න තියෙන පැතිකඩවල් ටික, ඉදිරියට යද්දීත්, ආපහු එද්දීත්, වටපිට බලද්දීත්, අතපය හකුළද්දීත්, දිගහරිද්දීත්' - මේ හැම දෙයක්ම සිහියෙන් කරන්න ඕනේ කියලා. එතකොට මේ හැම දෙයක්ම සිහියෙන් කරනවා කියලා කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස - මම ඒක පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරන්නම්.

ඕකට කියනවා 'නෙක්ඛම්ම ධාතුවේ හිත පිහිටුවාගෙන කටයුතු කරනවා' කියලා. මේකේ දී ටිකක් දක්ෂවෙන්න ඕනේ.

දැන් අපි දැක්කා නේ ස්වාමීන්වහන්ස, බාහිර සතරමහාධාතුව තියෙන තැනක ඇඳපු චිත්‍ර ටිකක් අපිට පෙනෙන්නේ කියලා. ඒ කියන්නේ දැන් 'බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රය දකින කොට කෙනා කියන අදහස අපිට ආවා නම්', වෙනදට අපි 'අරමුණු ගන්න කලින්' - බාහිර කෙනෙක් ඉන්නවා, කෙනා හම්බවෙයි කියන තැනකින් - බාහිරයට කකුළුවා ඇස් යොමු කරගත්තා වගේ - 'කෙනෙක් බාහිරයේ ඉන්නවා' කියන තැනක මුළා වූ සිහියකින් මයි ඇවිද්දේ, කළේ. තේරුණා නේද?

දැන් සතිසම්පජඤ්ඤා කියලා කියන්නේ - නෙක්ඛම්ම ධාතුව මනසට ආරෝපණය කරගන්නවා. 'නෙක්ඛම්ම ධාතුවට' කියන්නේ ඉස්සෙල්ලාම අනාත්මයට හිත තියාගෙනයි හැම වැඩක්ම කරන්නේ.

ඒ කියන්නේ 'ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියේ චිත්‍රය දකින කොට කෙනා කියන අදහස ඇතිවෙයි නේ' කියන අදහසිනුයි ඒ දිහා බලන්නේ.

අපි කියමු දැන් මෙහෙම යද්දී - මම ඕකට තව උපමාවක් කිව්වොත් - ඇත්තටම අපි මෙතැන ටිකක් හිරවෙන්නේ මෙතැන අඩුව හින්දා නෙවෙයි ස්වාමීන්වහන්ස. මේ ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතනයන්ගේ ඇත්ත දැනගත යුතුයි කියලා ත්‍රිපිටකයේ ඉගෙන ගත යුතු කොටසක් අපේ අඩුයි. ඒකයි දැන් මගෙන් බණ අහපු මේ ඉන්න පොඩ්

හාමුදුරුගොල්ලන්ට නම් මේක ඇත්තටම එව්වර ප්‍රශ්නයක් නැහැ. මොකද ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපය කියන්නේ මොකක්ද, ඒ ධර්මතා ගැන පැහැදිලි කරලා තියෙන නිසා. ඔය අඩුව මේ තියෙන්නේ. නමුත් කමක් නැහැ ඒක හැදෙයි.

බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, “මහණෙනි, කඳු, පල්ලම්, පර්වත, ප්‍රපාත කියන මේ දේවල් වලට හිත තබන්නේ නැතුව, මුළු පොළොවම පට්ඨි සංඥාවෙන් බලන්න” කියලා.

ස්වාමීන්වහන්ස ඔය හැකියාව හම්බවෙන්නේ මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන ඉගෙනගත්ත කෙනාට.

ඒ කියන්නේ අපි ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් බිත්තියක් හදලා, සිත්තරයෙකුට එන්න කියලා කඳු, පල්ලම්, ගංගා තියෙන විත්‍රයක් අඳින්න කියනවා මුළු බිත්තියම වැහෙන්න. බිත්තිය පොඩ්ඩක්වත් පෙනෙන්නේ නැති වෙන්න කඳු, පල්ලම්, ගංගා, නිම්න තියෙන විත්‍රයක් අඳින්න කියනවා. අඳින්න බැරි ද? පුළුවන්, ඇන්ද.

දැන් හොඳට බලන්න ස්වාමීන්වහන්ස, බිත්තිය දැන් අපිට පෙනෙන්නේ නැහැ, විත්‍රයෙන් වැහිලා නේද තියෙන්නේ? බිත්තිය දැන් අපිට පෙනෙන්නේ නැහැ, විත්‍රයෙන් වැහිලා තියෙනවා. හැබැයි අපි අල්ලන්න කියලා අත දෑමමොත් විත්‍රය අහුවෙන්නේ නැහැ, අහුවෙන්නේ බිත්තිය.

අල්ලන්න කියලා අත දෑමමොත් විත්‍රයේ තියෙන කඳු, පල්ලම් අපිට අහුවෙනවා ද? ගස්කොළන් අහුවෙනවා ද? නැහැ. අහුවෙන්නේ, අත වදින්නේ බිත්තියේ.

‘ඇහෙන් බැලුවොත්’ බිත්තිය පෙනෙන්නේ නැහැ, පෙනෙන්නේ විත්‍රය. ඇහැට පෙනෙන්නේ උපාදය රූපය.

‘අතට ගැටෙන්නේ’ මහාභූත. කයට ගැටෙන්නේ හැමවෙලේම පට්ඨි ධාතුව, මහාභූත.

කාය විඤ්ඤාණයෙන් විඤ්ඤෙය්‍ය - පට්ඨි ධාතුව. රූප පෙනෙන්නේ නැහැ.

චක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් විඤ්ඤෙය්‍ය - රූපය. පට්ඨිය විඤ්ඤෙය්‍ය නැහැ. ඒකයි ස්වභාවය.

දැන් මෙතැන වෙනසක් තේරෙනවා නේද ස්වාමීන්වහන්සේලාට. දැන් බිත්තියකුත් තියෙයි, විත්‍රයකුත් තියෙයි.

- හැබැයි ඒ බිත්තිය සහ චිත්‍රය අපිට ගනුදෙනු කරන්න පුළුවන් ආයතන දෙකකිනි.
- චිත්‍රයත් එක්ක කයෙන් ගනුදෙනු කරන්න බැහැ.
- බිත්තියත් එක්ක ඇහෙන් ගනුදෙනු කරන්න බැහැ.

තේරුනා නේද කියපු එක? ඒ කියන්නේ මම මෙහෙම බැලුවොත්, කිසිම පැකිලීමක්, පැටලීමක් නැතුව මට 'චිත්‍රය නම් පෙනෙයි'. නමුත් මුළු චිත්‍රයෙන්ම බිත්තිය වහගෙන නම් තියෙන්නේ, මට දැන් බිත්තිය පෙනෙනවා ද? කියටවත් පෙනෙන්නේ නැහැ. නමුත් මම චිත්‍රයේ තියෙන මොනම හරි දෙයක් අල්ලන්න කියලා අත දැමීමොත්, මට 'ඇඳපු චිත්‍රයේ කිසිම දෙයක් නම් අහුවෙන්නේ නැහැ'. බිත්තියේ ගඩොල්, වැලි නම් හැපෙයි. ඒක නේද ඇත්ත?

ඒ වගේ, දැන් ස්වාමීන්වහන්ස,

'ඒ චිත්‍රයේ' කඳු, පල්ලම් කියන එකක් තියෙනවා ද?

පෙනුණාට කඳු, පල්ලම් විඳිනට, 'හිතටයි' පෙනෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස කඳු, පල්ලම් කියන එක. යථාර්ථයට එහෙම නැහැ.

දැන් ඒ උපමාව ගන්න - මුළු පොළොවම බිත්තියක් නම්, ඒ මුළු පොළොවම වැහෙන්න ඇඳපු චිත්‍රයක් නම් මේ, මේ රට, මේ ලංකාව, මේ ආරණ්‍යය - බිම නෙවෙයි, 'මුළු පෘථිවියම බිත්තියක් නම්', බිත්තියේ දෑමයක්වත් ඉඩ නැතිවෙන්න 'මුළු බිත්තියම වැහෙන්න චිත්‍රයක් ඇත්තේද නම්', දැන් ස්වාමීන්වහන්සේලා මෙහෙම බලන්න, ස්වාමීන්වහන්සේලාට 'පඨවිය පෙනෙයිද' කියලා.

මේ චිත්‍රය 'පෙනෙනවා'. නමුත් 'ඔය පෙනෙන ඕනෑම දෙයකට අතදන්න, අත ගිහිල්ලා හැපෙයි පඨවියේ මිසක' - 'පෙනෙන දෙය' 'අහුවෙන්නේ නැහැ'.

'කඳු, පල්ලම්, විවර වලට හිත තියන්නේ නැතුව' 'එක්ම පඨවි සංඥාව වඩන්න පුළුවන්' - 'මේ පෙනෙන චිත්‍රය පතිත වෙලා තියෙන තැන මහාභූතයි, මහාභූත මත පතිත වෙලා තියෙන චිත්‍රයක්' කියන තැනකින් හිත තැබුවොත්.

කො ඉමං පඨවිං විජෙස්සති - කවරෙක් මේ පොළොව දිනා ද? සෙබො ඉමං පඨවිං විජෙස්සති - 'සේබ පුද්ගලයා' මේ මුළු පොළොවම දිනනවා කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ. එක සේබ පුද්ගලයෙකුට මුළු පෘථිවි ධාතුවම දිනන්න පුළුවන්.

මොකද එක හිතට මේ පෘථිවි සංඥාවම ගන්න පුළුවන් ස්වාමීන්වහන්ස.

අර උපමාව ගන්න - මුළු පඨවි ධාතුවම, 'මුළු පොළොවම බිත්තියක් නම්', 'බිත්තිය වැහෙන්නම විත්තියක් ඇන්දෙන්' - මේ ඇහෙන්න බලන කොට ස්වාමීන්වහන්සේලාට විත්තියක් පෙනෙයි. නමුත් පඨවිය පෙනෙන්නේ නැහැ.

හැබැයි ඔය පෙනෙන විත්තියේ ඕනෑම වස්තුවක් අල්ලන්න අත දන්න. මේ පෙනෙන ඕනෑම තැනකට අත දම්මොත්, මේ අත හැපෙන්නේ ගිහිල්ලා මේ පඨවියේ, මේ බිත්තියේ මිසක 'පෙනිවිව දේ නෙවෙයි'.

එතකොට මෙන්න මේ මුළු පොළොවම එක්ම එක් පඨවි සංඥාවෙන් වැඩුවොත්, බිත්තියේ විත්තිය ඇන්ද වගේ 'පඨවිය තියෙන තැනක විත්තිය දැන් පිහිටලා තියෙන්නේ නම්' - විත්තිය දකින ගානේ අපේ මනසේ මනුස්සයෝ, පුද්ගලයෝ, ගෙවල්දෙරවල් කියන අදහස් එයි. මුළු බිත්තිය වැහෙන්නම ඇඳපු විත්තිය තියෙනවා, බිත්තිය පෙනෙන්නේ නැහැ. විත්තිය දකින කොට ගංගා, මනුස්සයෝ, කපුටෝ, ගෙවල්දෙරවල් කියන අදහස් අපිට එයි.

නමුත් තිට්ඨන්ති විත්තිය තරව වලොකෙ - ලෝකයේ විත්තිය ටිකක් තියෙයි. සංකප්ප රාගො පුරිසස්ස කාමො - පුරුෂයාගේ මනස තුළයි කාමය. ගෙවල්-දෙරවල්, කපුටෝ, ලිං, මිනිස්සු, ඉර, හඳ ඔක්කෝම - මනසේ.

මේ වගේ මේ මුළු පෘථිවියම වැහෙන්න විත්තියක් නම් මේ ඇඳලා තියෙන්නේ, තිට්ඨන්ති විත්තිය තරව වලොකෙ - මේ ලෝකයේ විත්තියක් තියෙයි. සංකප්ප රාගො පුරිසස්ස කාමො - මේවා දකින කොට වැන් කියයි, ජනෙල් කියයි, ගෙවල් කියයි, ගොඩනැගිලි කියයි, ගස්කොළන් කියයි, වීර ගස් කියයි, පලු ගස් කියයි මේවා අපි තුළ එයි. සංකප්පො කාමො, රාගො කාමො, සංකප්ප රාගො කාමො - මේ සංකප්පයයි, රාගයයි දෙක කාමය. වෙනද අපි හිතුවේ මෙහේ පහළවෙන ගස්කොළන්, ගෙවල්දෙරවල්, වාහන 'මෙහේ' කියලා. නැහැ. 'පොළොවේ ඇඳපු විත්තිය දකින ගානේ' - අපේ මනසේ යි කාමය යෙදුණේ.

සතිසම්පජ්ඣා කියන්නේ - අපි කියමු පඨවි ධාතුව අනුරාගෙන පිහිටලා තියෙන වර්ණ සටහන, විත්තිය දකින ගානේ අපේ මනසේ

අදහස් ඇතිවෙනවා කියන තැනකට සිහියෙන් අඩිය තියන්නේ. වෙනදට අඩිය තියලා ගියේ අපි 'පෙනෙන ශාලාවේ, නැත්නම් මේ පොළොවේ'. 'පෙනෙන දෙයටයි වෙනදට අපි අඩිය තියලා ගියේ'.

දැන් අපි දන්නවා මගේ කකුල හැපෙන්නේ පෙනෙන දෙයෙහි නෙවෙයි කියලා. බිත්තියේ චිත්‍රයක් නම් ඇන්දේ, ඒ බිත්තිය බිමට තල්ලු කළොත්, බිත්තිය උඩ මම යන්න ගියොත්, ඇහැට පෙනෙයි මට චිත්‍රය. 'චිත්‍රය ඇතුළේ තියෙන බඩු-භාණ්ඩ' මගේ කකුල හැපෙනවා ද? මම 'පෙනෙන දෙය පාගගෙන ද' ඉන්නේ එතකොට? නැහැ.

ස්වාමීන්වහන්ස, මේ දැනුත් එහෙමයි. සතිසම්පජ්ඣාදිය කියන එකේ සැබෑම අර්ථය ඒකයි.

ඒ කියන්නේ මහාභූත සහ උපාදය රූප තියෙන තැනක, නැත්නම් මුළු පොළොවම ආවරණය වෙන්න පිහිටි චිත්‍රයක් තියෙන්නේ. චිත්‍රය දකින කොට - ඒ කියන්නේ තව පැත්තකින් ගත්තොත් වෙනදට අපි ටක්ගාලා 'ගහ' දිහා බලන්නයි ඔලුව හැරෙව්වේ. දැන් සතිසම්පජ්ඣාදියෙන් - 'රූපය දකින කොට ගහ කියන අදහස එනවා නේද' කියන එකට සිහියෙන් තමයි ඔලුව හරවන්නේ.

ඒ කියන්නේ වෙනදට ළඟ ඉන්න භාමුදුරුවෝ දිහා බලන්නයි ඔලුව හැරෙව්වේ. දැන් සතිසම්පජ්ඣාදියෙන්, ඒ කියන්නේ සිහියෙන්, නුවණින් මම ඔලුව හරවන්නේ. ඒ කියන්නේ කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු 'කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක පිහිටි සටහන' දකින කොට 'භාමුදුරුවෝ කියන අදහස මට එයි නේ' කියන එක සිහි කරගෙන මෙහෙම බලන්නේ.

'බාහිර' භාමුදුරුවෝ දිහා නෙවෙයි බලන්නේ. මහාභූත සහ උපාදය රූප ටික දිහා බලන කොට භාමුදුරුවෝ කියන අදහස එයි නේ කියන අදහසින් බලන්නේ මම. ඉදිරියට යන්නෙන් එහෙමයි.

මේ පෙනෙන දෙය - ස්වාමීන්වහන්ස අර කට්ටිය දන්නේ නැති වුණාට, අපි කළාට ඉස්සර මතක ද සක්මන් භාවනාව එහෙම කරන කොට 'පයව්, පයව්' කිය කියා ඔය හිතන්නේ මොකක් ද? යථාර්ථය. අන්තිමට ඒ කියන්නේ 'මේ හැපෙන්නේ පෙනෙන දෙය නෙවෙයි කියන එකයි ඒ සිහි කරවන්නේ'. දැන් බිත්තිය උඩ ඇවිදින කොට අපිට හිතන්න තියෙන්නේ 'පයව්, පයව්' කියලා - මොකද? "මේ

පෙනෙන දේ හැප්පෙනවා නෙවෙයි, මේ පෙනෙන දෙය විනය. දැන් මේ හැප්පා තියෙන්නේ කකුලට මේකේ තියෙන පයවියයි” කියන එකයි ඒ කියන්නේ.

එහෙනම් මෙය ද මුළු පොළොවම ආවරණය වෙන විනයක් නම්, දැන් මේ අපි අඩිය තියන්නේ පෙනෙන දේ ද? නැහැ. සිහිගන්වනවා. ධ්වටෙන් දෙන්නේ නැහැ මනසට, ‘පෙනෙන දෙය අනුවෙනවා නෙවෙයි, පෙනෙන දෙය පැහැනවා නෙවෙයි, පැහැන්නේ පයවියයි’ කියන එක. ඒකයි සතිසම්පජ්ඣය කියන්නේ.

මම මේ කිව්වේ, වෙනදට බිත්තිය දිහා බැලුවේ කෙනෙක් කියන එකෙන් නේ? දැන් බිත්තිය දිහා බලන්නේ, ‘බිත්තිය දිහා බලන කොට කෙනා කියන අදහස ඇතිවෙයි නේ’.

ඉදිරියට යද්දීත්, ආපසු එද්දීත්, වටපිට බලද්දීත්, අතපය හකුලද්දීත්, දිගහරිද්දීත්, මේ ටික පෙන්නුවේ, කයෙන් කෙරෙන වැඩ ටික - අපි ජීවත්වෙනවා කියන එක. අපි කෙනෙක් ජීවත්වෙනවා කියලා කියන්නේ මේ මේ වගේ ක්‍රියාදෘමවල් ටිකක් කරනවා කියන එක. මේ මේ වගේ ක්‍රියාදෘමවල් ටිකක් කෙරෙද්දී, අපිට නුවණ තියෙන්න ඕනේ ‘අපි ගනුදෙනු කරන්නේ සතරමහා ධාතු සහ උපාදය රූප ටිකක් එක්කයි’. ඒ ගනුදෙනු කරන ගානේ අපේ මනසේ ප්‍රපංච යෙදිලා තියෙනවා කියන කාරණාවයි මේකෙන් තේරෙන්න ඕනේ.

අර මම කිව්වේ වෙනදට මම මෙහෙම ‘ස්වාමීන්වහන්සේලා දිහා යි’ බැලුවේ. ඕකට තමයි ‘අසිහිය’ කියන්නේ. එතකොට සතිසම්පජ්ඣය කියලා කියන්නේ මොකක් ද? ‘මහාභූත සහ උපාදය රූපය දකින කොට කෙනා කියන අදහස ඇතිවෙනවා නේ’ කියන අදහසින් තමයි මම මේ දිහා බලන්නේ. ඉදිරියට යනවා, ‘දනශාලාව බලන්න යන්නේ නැහැ’. ‘මහාභූත සහ උපාදය රූප - ඒ සටහන දකින කොට දනශාලාව කියන අදහස ඇතිවෙනවා නේ’, ඇතිවෙයි නේ කියන තැනකින් තමයි යන්නේ. අතපය නමනවා, දිගහරිනවා, මම මේ වටාපත ගත්තා නෙවෙයි,

ඒ කියන්නේ දැන් මේ හැම තැනකදීම දන්නවා - ‘ධාතු මාත්‍රයක්, ධාතු මාත්‍රයක් ස්පර්ශ වෙන්නේ’. ඒ කියන්නේ මේ දැන් කිසිම වෙලාවක විනය අනුවෙන්නේ නැහැ.

මේ කායගතාසනියටමයි යන්නේ. සතිසම්පජ්ඣාය - හැම වෙලාවේම සිහිනුවණ කියලා කියන්නේ - ඇඳවැටෙන්න දෙන්නේම නැහැ. ධ්වටෙන්න දෙන්නේම නැහැ. ප්‍රපංච ටිකට ඉඩ දෙන්නේම නැහැ මනසේ.

මේක දැන් අපිට තේරුණාට ස්වාමීන්වහන්ස, මේක කරන්න පුළුවන් දෙයක් ද කියලා හිතෙයි. නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස, කරන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නේ මෙව්වර අමාරු නැහැ හැමදම. අපිට නො තේරුණ නිසා - තව බණ දහම් අහන කොට, ගහක් හැඳෙන්න පොහොර, වතුර වැටෙන කොට ඒක අපහසුවකින් තොරව හැඳෙනවා. බණ දහම් අහන කොට, දහම් කරුණු අහන කොට, ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ ස්වභාවය ටික ටික තේරුම්ගන්න කොට, නොබෝ දවසකින් නිබර වෙනවා.

ස්වාමීන්වහන්ස, නිසරු මුඩු බිමක් වගෙයි අපේ විදර්ශනා ඥාන අද. ඒ කියන්නේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන මේ පිළිබඳව 'මේ නුවණ වැඩෙන්න ඕනේ පොහොර ටික, වටපිටාව අපේ නැතිකමයි' මේ තියෙන අඩුව. ඔය ටික හැඳුණහම කිසිම ප්‍රශ්නයක් නැහැ.

කොච්චරද ඔය සතිසම්පජ්ඣායට කියනවා නම්, බුදුරජාණන්වහන්සේ උපමාවක් දෙනවා අර කේලපත්ත උපමාවෙන්, 'මහණෙනි, මුව්විට දක්වා තෙල් පිරුණු පාත්‍රයක් හාමුදුරුනමක් අතට දෙනවා, තෙල් පාත්‍රය මුව්විට දක්වාම පිරිලා. ජනපදකළායාණ්ගේ නැටුම් බලන මිනිස්සු පිරිසක් මැද්දෙන් තමයි මේක අරගෙන යන්න ඕනේ. ඒ කියන්නේ දැන් ජනපදකළායාණ් වේදිකාවක් ගහලා නාට්‍යය සංදර්ශනයක් ඉදිරිපත් කරනවා. අපේ ඔය සංගීත සංදර්ශන වගේ. එතකොට මිනිස්සු පිරිලා. දැන් එතැන ඉන්න මිනිස්සු එක්කෙනෙක්වත් සිහියෙන් ඉන්න අය නෙවෙයි නේ. අසිහියෙන් අරහෙන් මෙහෙන් කැගහ ගහ ඉන්නේ. පිටිපස්සෙන් වධකයෙක් එනවා කඩුවක් උස්සගෙන, 'එක තෙල් බිංදුවක්වත් හැලුණොත් එවෙලේම කොටලා මරණවා' කියලා. "මහණෙනි සතිසම්පජ්ඣාය එසේ උපමා කරමි" කියලා කියනවා. එක භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් කියනවා "ස්වාමීනි, මේක නම් කරන්න බැහැ කවදවත්, අපිට නම් මහණකම කරන්න බැහැ" කියලා.

ස්වාමීන්වහන්ස, අපි කොච්චර පරිස්සමින් ගියත් අසිහියෙන් ඉන්න පිරිසක් මැද්දේ නම් යන්නේ, ඒ මිනිස්සු ඇගේ හැප්පුණත් තෙල් පාත්‍රය හැලෙන්නේ අපේ නේ. මැරුම්කන්න වෙන්නේ අපිට. මගේ

වැරද්දෙන් තෙල් පාත්‍රයෙන් බිංදුවක් හැලුණත් වධකයා කොටනවා. අනුන්ගේ වරදින් තෙල් පාත්‍රයේ හැපුණත් වධකයා කොටලා මරන්නේ මාව.

ඒකයි යන්න තියෙන්නේ සංවර වූ, හොඳට ඉඩදෙන තැනක නෙවෙයි, මේ පාත්‍රය අරගෙන යන්න තියෙන්නේ ජනපදකළාණ්ගේ නැටුම් බලන පිරිසක් මැද්දෙන්. එතකොට තෙල් බිංදුවක්වත් හරි හැලුණොත් වධකයා මරණවා ම යි. ඒකෙන් කියන්නේ 'තමන්ට වැරදුණොත් විතරක් නෙවෙයි, අර නැටුම් බල බලා ඉන්න මිනිහෙක් අසිහියෙන් ඇවිල්ලා අහක බැලුවොත්' ඒත් මැරෙනවා. ඒ නිසා වැරදීමකින් අසිහියෙන් තව මිනිහෙක් ඇවිල්ලා මගේ ඇගේ හැපෙයිද කියන එකත් මම බලන්න වෙනවා මේක අරගෙන යද්දී - කියලා සතිසම්පජ්ඣයට බුදුහාමුදුරුවෝ ඔහොම උපමා දුන්නහම හාමුදුරුවෝ කිව්වා මේක නම් කරන්න බැහැ කියලා. බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා "මහණෙනි, බැරි නැහැ, පුළුවන්. කළාණමිත්‍ර වූ මම ඉන්නවා. මේ මනා කොට දේශනා කළ මේ ධර්මය තියෙනවා. මහණෙනි මේක කරන්න පුළුවන්. බැරි නම් මම කියන්නේ නැහැ" කියනවා. නොබෝ දවසකින් ඒ බැහැ කියපු ස්වාමීන්වහන්සේ රහත් වෙනවා.

ඉතින් ඒකේ දී මම මතක් කළේ ස්වාමීන්වහන්ස, ජනපදකළාණ්ගේ නැටුම් බලන පිරිසක් වගේ, නිවනට හිතෙහි පිරිසක් ඉන්න ලෝකයක් නෙවෙයි මේ තියෙන්නේ. අසිහියෙන්, 'මම, මම...' කියලා මේ ලෝකය බදුගෙන, කාම වස්තු බදුගෙන මම කියලා, ඒවායේ වටිනාකම දකිමින්, ඒකේ හරය දකිමින්, ඒවාට ගහබැණ ගනිමින්, රණ්ඩු කර ගනිමින්, මරා ගනිමින්, කපාකොටා ගනිමින්, ඒවා එක්ක පොපියන, නලියන ලෝකයක් තියෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස. මේ බාහිර වස්තුවල වටිනාකම අනන්ත විදිහට වටිනවා කියලා දකලා, ඒවා 'මම ම' වෙලා, 'මගේ ම' වෙලා, ඒවා එක්ක පොපියමින්, දගලමින්, නලියන ලෝකයක් තියෙන්නේ. ඒ ලෝකයක් මැද්දෙන් තමයි මේ නිවන් මග අපිට ගෙනියන්න වෙන්නේ. ඒ කියන්නේ කැලයකට ගිහිල්ලා නෙවෙයි, මෙබඳු ලෝකයක් එක්කයි අපිට ජීවත්වෙන්න තියෙන්නේ.

එතකොට ඒ ලෝකයේ වරදකින් හරි, අපේ වරදකින් හරි, මේ අරමුණු පරිහරණය කරන කොට සිහිය නැතිවෙන වාරයක් ගානේ කර්ම

රැස්වෙනවා. වධකයා කොටනවා වගේ - 'මගේ මනසේ තියෙන ගතිය මේ ආයතනයන්ට පතිත වූ පමණකින්ම' කර්ම රැස්වෙනවා. "මේ විදුරුව" කියලා මම බැලුවා නම් ස්වාමීන්වහන්ස, වධකයා කොටලා තියෙන්නේ. මේ හේතුවෙන් ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස, උපායාස අනන්ත සංසාරයේ නිර්මාණය වෙලා. අපි දන්නේ නැහැ.

අපි ගොඩාක් දුරට හිතන්නේ - "කැමැත්ත ඇති නො වුණා නම් ඇති නේ, කෙලෙස් ඇති නො වුණා නම් ඇති නේ, තණ්හාව ඇතිකර නො ගත්තා නම් ඇති නේ" කියලා. නමුත් තණ්හාව ඇති නො වුණාට මෝහය තිබුණා නම් ඇති.

ස්වාමීන්වහන්ස, සැප වේදනාවේ රාගයත්, දුක් වේදනාවේ ද්වේෂයත්, උපේක්ෂා වේදනාවේ මෝහයත් තියෙයි.

නිවන කියලා කියන්නේ රාගක්ඛයො, දෙසක්ඛයො, මොහක්ඛයො නිබ්බාණ. රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතා තුනේ ක්ෂය බව.

ස්වාමීන්වහන්සේලාට පුළුවන් නම් යම් දවසක දී මේ ස්පර්ශ ආයතන හය පරිහරණය නො කර ජීවත් වෙන්න, වක්ඛු, සෝත, සාන, ජීව්හා, කාය, මන කියන ස්පර්ශ ආයතන හය පරිහරණය නො කර, නමුත් ජීවත් වෙනවා. මම මේ දැන් ඉන්නවා. ස්වාමීන්වහන්සේලාට පුළුවන්ද? 'එහෙම විද්‍යාවක් තියෙන්නේ මේ ශාසනයේ'.

මම දන්නේ නැහැ, මම දන්න විදිහට තථාගතයන් වහන්සේ හෝ තථාගත ශ්‍රාවකයෙක්, චතුරායථී සත්‍යය ඉගෙන ගත්ත ශ්‍රාවකයෙක් හැරෙන්න, මේ වචනය මනා කොට සම්පාදනය කරලා කියයි කියලා මම දකින්නේ නැහැ.

මේ 'පෙනෙන රූපායතනයට ප්‍රතිචාරයක් දක්වා හෝ නො දක්වා' ඉන්න පුළුවන් ද?

ඇස් ඉදිරිපිටට හම්බවෙනවා නේ රූපයක්? හරි.

- මේ රූපයට මේ භාමුදුරුනමක්, මේ කෙනෙක්, මේ සත්වයෙක්, මේ පුද්ගලයෙක් කියලා මොන විදිහට හරි හිතුවොත්, මේ යම් ප්‍රතිචාරයක් දක්වීමක්.
- නැහැ, මේක අනිත්‍යය දෙයක්, දුක් දෙයක්, අනාත්ම දෙයක් මේ රූපායතනය, මේක පෙර නො තිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව

නැතිවෙන එකක්, නැත්නම් මහාභූතයි, උපාදය රූපයක්, වර්ණ සටහනක් කියලා හිතුවා නම් - ඒක ද ප්‍රතිචාරයක් දැක්වීමක්.

- ඊටපස්සේ කිසිම දෙයක්, කිසිම ප්‍රතිචාරයක් නො දක්වා, සද්ද නැතුව උපේක්ෂාවෙන් ඉන්නවා කියන්නකො. එක පැත්තකට ප්‍රතිචාරයක් නො දක්වනවා කියලා 'ප්‍රතිචාර නො දැක්වීමෙන් ප්‍රතිචාර දැක්වීමක්'. 'එයා ප්‍රතිචාර නො දක්වන්නේ රූපයක් තියෙන හින්දා නේ'. ප්‍රතිචාර නො දක්වනවා කියන කම තමන්ගේ මනසේ ගොඩ නගාගත්තේ 'රූපයක් තියෙන හින්දයි'. එතකොට එයා රූපයට ප්‍රතිචාර දක්වලා තියෙන්නේ 'ප්‍රතිචාර නො දක්වන කමින්'.

ප්‍රතිචාර දක්වන කම හොඳයි ප්‍රතිචාර නො දැක්වීමට වඩා. ප්‍රතිචාර නො දක්වන කමේ කෙලේසේ බලවත් වැඩියි. ගැඹුර වැඩියි.

මට ඕකට උපමාවකුත් තියෙනවා. මේ මරදන්කඩවලම අපේ ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් අසනීප වෙලා සර්පයෙක් කාලා, මම ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ එක්ක ගියා අනුරාධපුර. ගියහම ඒ වාට්ටුවේ හරියට සර්පයෝ කාපු ලෙඩ්ඩු හිටියා. එක මනුස්සයෙක් කැගහනවා, ලේ යනවා, පපුව හිරවෙනවා කියනවා, දඟලනවා, දූවිල්ලයි කියනවා, රිදෙනවා කියනවා, හරි අමාරුයි. නමුත් දෙස්තර මහත්තයෙක් වත්, මිසිලා වත්, කිසි කෙනෙක් ඒ ලෙඩා ගැන බලන්නේ නැහැ. ඊට අල්ලපු ඇඳේ ඉන්නවා ලෙඩෙක්, කිසිම සද්දයක් නැහැ, නිහඬව ඔහේ ඉන්නවා. දෙස්තර මහත්තරුයි, මිසිලායි ඔක්කෝම ඇවිල්ලා අර නිහඬව ඉන්න ලෙඩාව බැලුම් ඔබනවා, පුම්බනවා, බඩ මිරිකනවා, එක එක ඒවා. මම කියනවා ඉතින් දැන් අර මනුස්සයාට වඩා මේ ගොඩාක් අමාරු මේ මනුස්සයා නේ, මෙයා කැගහනවා නේ, ඇයි මෙයා ගැන බලන්නේ නැතුව අර කෙනාව බලන්නේ? මට කියනවා "ස්වාමීන්වහන්ස, මෙයාට කැගහලා ප්‍රතිචාරයක් දක්වන්න පුළුවන් මට්ටමට සිහිය තියෙනවා. විෂ අඩුයි මෙයාට. ඒ හින්දා කැගහන්න පුළුවන්. අරයාගේ විෂ උග්‍රයි, ඒ හින්දා කැගහන්නත් බැරි මට්ටමට පත්වෙලා" කියලා. සිහි නැති මට්ටමට පත්වෙලා. එයා විෂ උග්‍රයි කියලා කිව්වා. එතකොට තමයි මට තේරුණේ.

ඒ වගේ ප්‍රතිචාරයක් දක්වන්න තරම්වත් බැරි මට්ටමට මෙයාගේ විෂ උග්‍රයි. ඒකයි ප්‍රතිචාර නො දක්වා ඉන්නේ. ප්‍රතිචාර දක්වන එක සරළයි. ප්‍රතිචාර දක්වන කොට එයාගේ ගතිය හොයාගන්න පුළුවන්. "ආ මෙයා දැන් රාගයකින් ප්‍රතිචාර දක්වලා තියෙන්නේ, ද්වේෂයකින්,

මෝහයකින්” කියලා. මේ අරමුණට ප්‍රතිචාර නො දක්වා ඉන්න කෙනාගේ ගතිය හොයාගන්න බැහැ. ඒක අතීතය ගැඹුරැයි, ඒක බලවත් වැඩියි. ඒක නරක වැඩියි.

ඒ නිසා අපි කාටද පුළුවන් ස්වාමීන්වහන්ස මේ පෙනෙන රූපායතනයට ප්‍රතිචාර දක්වා හෝ නො දක්වා ඉන්න. මේ තුන් ලෝකයේ කිසි කෙනෙක් මම දකින්නේ නැහැ, මේ චතුරාසාරී සත්‍යය දන්න කෙනෙක් ඇරෙන්න.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්: ඔහෙන් යන්න බැහැ ස්වාමීන්වහන්ස කිසිම වෙලාවක. විඤ්ඤාණගත කරගන්නවා කියන එකෙන් අදහස් කරන්නේ මොකක් ද ස්වාමීන්වහන්ස? ඒ නො ගත්ත එකට තමයි කිව්වේ ප්‍රතිචාර නො දක්වනවා කියලා. ඒ නො ගන්නාකමින් ප්‍රතිචාරයක් දක්වලා. එයා ඒක ගන්නේ නැහැ කියන්නත්, ගන්නේ නැත්තේ රූපය නේ. හිතීන් වත්, කයින් වත්, වචනයෙන් වත් නො ගන්නවා කියන්නේ - නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස, එතැනින් නෙවෙයි ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. ස්වාමීන්වහන්ස, මේ ඇහැට පෙනෙන රූපය ගත්තහම එක අන්තයක් මේක.

මේ මම කතා කරන දර්ශනය ස්වාමීන්වහන්සේලාට පිටකයෙන් මම කියන්නම්. මජ්ඣිම නිකායේ අනාපිණ්ඩිකොවාද සූත්‍රය බලන්න. අන්න ඒ අනාපිණ්ඩිකොවාද සූත්‍රයේ සැරියුත් මහරහතන්වහන්සේ අනාපිණ්ඩික සිටුතුමාට අවවාද කරන්නේ ඔන්න ඔය දර්ශනයෙන්. මේක අතීතයම ගැඹුරු ශුන්‍යයතාවයක් -

“ගැහැවිය, ඔබගේ හිතට ඇස ඇසුරු වෙන්න දෙන්න එපා. ඇස උපාදන වෙන්න දෙන්න එපා. රූපය ඇසුරු වෙන්න දෙන්න එපා. රූපය උපාදන වෙන්න දෙන්න එපා. වක්ඛු විඤ්ඤාණය ඇසුරු වෙන්න දෙන්න එපා. ඒක උපාදන වෙන්න දෙන්න එපා. වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් උපන්න යම් ධර්මයක් තියෙයි නම් ඒ ධර්මය ඇසුරු වෙන්න දෙන්න එපා. උපාදන වෙන්න දෙන්න එපා” කියලා මේ වගේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන ආයතන හයටම පෙන්නනවා.

මම ඔය ස්වාමීන්වහන්සේලාට නැවත නැවත මතක් කරන්නේ ඒකයි මේ සතිපට්ඨානය වැඩුවොත් ඔන්න ඔතැනට එනවා ස්වාමීන්වහන්ස. මේ ස්පර්ශ ආයතන හය විෂයෝර සර්පයෙක් වගෙයි. ‘මේ ස්පර්ශ ආයතන හයට අපේ මනස පතිත වූ ගමන්ම -

මේ පැත්තෙන් හඳුලා තියෙනවා කර්ම නිමිති, කෙලෙස්'. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ජීවත්වෙන එකටයි ලෝකය කියලා කියන්නේ.

රහතන්වහන්සේ කියලා කියන්නේ අනුපාද පරිනිර්වානය. අනුපාද කියලා කියන්නේ 'ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් කිසිවක් උපාදන වශයෙන් නො ගෙන, කෙලෙසුන්ගෙන්, ආසුරයන්ගෙන් මිදිලා' ජීවත්වෙන කෙනෙක්.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්: දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තං කියන්නේ 'මේ පෙනෙන දෙය අරහයා හිතන්න, කියන්න, කරන්න කිසිම දෙයක් බැහැ' කියන අදහස එනවා. පෙනෙන දෙය පෙනීමක් විතරයි, පෙනෙන දෙය අතින් ආයතනයන්ට අයිති නැහැ කියන එකත් එහෙමයි, අපි හිතන, කියන, කරන කිසිම දෙයක් මේ පෙනෙන දෙයට අයිති නැහැ.

ස්වාමීන්වහන්ස, පෙනෙනවා කියන දෙය 'ස්පර්ශ අන්තය, මේක පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත විපාකය'. අපි 'හිතන, කියන, කරන දේවල්' නව කර්ම, මේක සමුදය අන්තය'. මම අද යම් සිතීම, කීම, කිරීමක් කරයි නම්, මේ ඔක්කෝම වර්තමාන කර්ම. මේ ඔක්කෝම අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා.

පෙනෙන දෙය - විපාකය එක අන්තයක්. හිතන, කියන, කරන දෙය ස්පර්ශ සමුදය අන්තය - කර්ම. එතකොට මේ අන්ත දෙක කවදවත් සම්මිශ්‍ර වෙන්නේ නැහැ.

අපි දන්නේ නැහැ කවදවත් මම කොච්චර 'පෙනෙන දෙයට' හිතන, කියන, කරන දෙය කළත් - හිතන්න, කියන්න, කරන්න මා තුළ ම කර්ම ගොනු වෙතවා මිසක - 'මම හිතන, කියන, කරන දෙය මෙයට අයිති නැහැ' කියන එක දන්නේ නැහැ.

අපිට කවදවත් බැහැ ස්වාමීන්වහන්ස 'මේ පෙනෙන දෙයට' හිතන්න, කියන්න, කරන්න.

අපි හිතන්නේ, කියන්නේ, කරන්නේ කොහොමද? චෙතනාහං භික්ඛවෙ කම්මං වදාමි, චෙතයිත්වා කම්මං කරොති, කායෙන වාචාය, මනසා - "මහණෙනි මම චේතනාව කර්මයයි කියලා කියනවා. හිතීම හිතලායි කෙනෙක් හිතන්නේ හෝ කියන්නේ හෝ කරන්නේ."

ස්වාමීන්වහන්ස, මේ රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට 'ඇස් ඉදිරිපිටට රූපය පැමිණිම් මාත්‍රයකින්' එයාගේ වැඩ ඉවරයි. ඔය විදිහේම නිමිත්තක් ක්ෂණිකවම හදාගෙන මම -

අපි කියමු ස්වාමීන්වහන්සේලාට හිතෙනවා ඇති 'මම බණ කියනවා, ස්වාමීන්වහන්සේලා අහනවා' කියලා. ඉස්සර මටත් හිතුණා 'මම බණ කියනවා, මේ අනිත් කට්ටිය බණ අහනවා' කියලා.

නමුත් මේකේ තියෙන විජ්ජාව මම දැන් දන්නවා. 'මේ දර්ශනය විදිහටම ටක් ගාලා මනෝමයෙන් මම සටහනක් හදගෙන', මේ කට්ටිය බණ අහගෙන ඉන්නවා, ඒ අයට මම බණ කියන්න ඕනේ කියලා - 'මගේ මනසේ තියෙන නිමිත්ත නිසායි' මම මේ වචන පිටකරන්නේ. මගේ මනසේ තියෙන ඒ නිමිත්ත නිසායි මම අතපය හොලවන්නේ. මගේ මනසේ තියෙන නිමිත්ත නිසායි මම යන්නේ එන්නේ.

- 'මගේ චේතනාවයි' මෙතැන හිතන්න, කියන්න, කරන්න මුල්වෙලා තියෙන්නේ. 'මේ රූපයට සම්බන්ධයක් නැහැ'.
- 'මේ රූපය දකින කොටම' කෙනා කෙනාගේ මනසෙන් මේ නිමිත්තම සිහි කරගෙන ඔතැනින් - "භාමුදුරුවෝ බණ කියනවා, අපි බණ අහන්න ඕනේ" කියන චේතනාව නිසා - 'ඔතැන චේතනාව නිසා ඔය කන හදගෙන' ඉන්නේ.
- නමුත් අපි හිතාගෙන ඉන්නේ 'මෙහේ තියෙන කියන දෙය' අහගෙන ඉන්නවා කියලා.
- අපි 'කෙනා කෙනා තුළයි ජීවත් වෙන්නේ' ස්වාමීන්වහන්ස.
- 'මේ පෙනෙන රූපායතනයට' සිතීම, කීම, කිරීම කවදවත් කරලාත් නැහැ, කරන්නෙත් නැහැ, කරනවාත් නෙවෙයි.

පෙනෙන දෙය විපාකයක්, අතීත අන්තය. මේ හිතන, කියන, කරන දේ වර්තමානයයි, නව කර්ම - අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්. ඒකයි අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා - අවිද්‍යාව නිසාමයි අපි හිතන්නේ, කියන්නේ, කරන්නේ.

'පෙනෙන දෙයට' හිතන්න, කියන්න, කරන්න බැහැ. - ඒක දුක. හිතන්න, කියන්න, කරන්න ගියොත් නැවත දුකට හේතුව ඇතිවෙනවා නේද කියන එක නො දන්නා කම ම හේතුවයි - දුකයි, දුක්ඛ සමුදයයි දෙක නො දන්නා කම ම හේතුවයි මේ හිතන්න, කියන්න, කරන්න.

එතකොට අපිට මේ හිතන, කියන, කරන දෙය නතර වෙනවා ඔය සතිපට්ඨානය වඩනවා නම්. ඒ කියන්නේ "මෙහේ නිසා අපි තුළයි

මෙහෙම නිමිති එන්නේ, නිමිති එන්නේ” කියන මේක අරගෙන, අරගෙන යද්දී - මේ අරමුණේදීත් එයා ගෙනත් දෙනවා.

මම කිව්වේ ඒකයි සතිපට්ඨාන භාවනා කරන හැටි විතරම මයි පැටලෙන්නේ නැතුව ඉගෙන ගන්න ඕනේ. ඊට මෙහා කිසිම දෙයක් ගැන ප්‍රථම මාත්‍රයක්වත් උපදවන්න එපා. නිවන ගැනවත්, මේ අතිශය ශුන්‍යතා දර්ශනයක්, ගැඹුරුයි කියලා චුට්ටක්වත් හිතන්න එපා. ඒ ඔක්කෝම නිරායාසයෙන්ම, ඒ කියන්නේ දහමෙන් ලැබෙනවා. සතිපට්ඨානය අප්‍රමාදීව කෙනෙක් වඩනවා නම් - ගැඹුරු නෙවෙයි මම කිව්වේ - අප්‍රමාදීව ඔය ටික තේරුම් අරගෙන කරන එක විතරම ම යි අවශ්‍යය. ඉතුරු ටික වෙනවා කියන එක ඉබේමයි වෙන්නේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, මතක් කරනවා ඇත්තටම සසර අපිට පින් ඇති නිවන් දකින්න. අනන්ත අපරිමාණ කාලයක ඉඳලා අපි ඉපදෙමින් මැරෙමින්, මැරෙමින් ඉපදෙමින් ආවා. අම්මලා තාත්තලා වෙනුවෙන් අපි අඩන්න ඇති ඕනේ තරම්. අපි වෙනුවෙන් අම්මලා තාත්තලා ඕනේ තරම් අඩන්න ඇති. නමුත් මේ දුක් සහගත සසර ගමන නිමා කරලා, අභිංසක ලෝකයාටත් මේ සසර ගමන නිමා කරන මග කියලා දෙන්න අපිට දැන් අවස්ථාව ඇවිල්ලා.

ඉතින් ඒ සඳහා මේ ගතානුගතිකව දුවන්නන් වාලේ දුවන සමාජ රටාවට එකතුවෙලා දුවන්නේ නැතුව, නො මැරෙන මිනිස්සු වගේ දුවන්නේ නැතුව, බාහිර වස්තූන්ගේ ඕනෑවට වඩා වටිනාකමක් නො දූක, මේ බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ධර්මය හම්බ වූ වෙලාවේ මේකේ වටිනාකම තේරුම් අරගෙන එකම එක ජීවිතයක්, ශාසනයටත් ආප්‍ර එකේ මේ ධර්මයට කැප කරන්න ස්වාමීන්වහන්ස. මේ ජීවිතයේම සියලු දුක් ගෙවාගන්න පුළුවන්.

ස්වාමීන්වහන්ස, මේ ධර්මය හම්බවෙද්දී රජගොල්ලෝ රජකම් අතහැරියා. සිටුවරු සිටුකම් අතහැරියා. මහාමාත්‍යවරු ඒ අමාත්‍යයාදී පදවි අතහැරියා නම් වෙන මොකුත් ඕනේ නැහැ, බුදුහාමුදුරුවෝ බෝසත් කාලයේ කරලා පෙන්නුවා නේ, රමයය, සුරමයය, සුභ කියලා මහා විශාල මාලිගාවන් අතහැරලා ගිහිල්ලා, ඊටවඩා අජරාමර බව වටිනවා කියලා හොයන, ගවේෂණය කරන මනසකින් පෙන්නුවා නම්, ස්වාමීන්වහන්ස පොඩි පන්සලක්, නැත්නම් පොඩි තැනක්, පොඩි ස්ථානයක් දෙකක් අල්ලාගෙන අපි අජරාමර වෙයි ද?

මම කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස, ජීවත්වෙන්න අපිට ඉන්න පන්සලක් හදන්න එපා කියන එක නම් නෙවෙයි. මමත් හදනවා එකක්. ජීවත්වෙන්න යමක් කරන එක වෙනම දෙයක්. 'ඒවායේ ඕනෑවට වඩා වටිනාකම් දැකලා හරයෙන් බැඳිලා ඉන්න එකයි දෙස්' කියන්නේ මම. ස්වාමීන්වහන්ස, ආරණ්‍යයක් හදන්න, පන්සල් හදන්න, ශිෂ්‍යයෝ ගෝලයෝ හදන්න, ගමනබිමනට වාහනයකුත් ගන්න. හැබැයි මේ කිසිම දෙයකින් දුක නිවෙන්නේ නැති බව විතරක් තේරුම් ගන්න. එව්වරයි මම කියන්නේ.

දුක නිවන මග අනෙකක්. ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවකම හිතේ දුක නිවාගන්න. මේ ධර්මයට යොමු වෙන්න මග ඉතුරු කරගන්න. මම ඒ ටික මතක් කරන්නේ අපේ ජීවිතයම ඒකට වැයවෙලා යෙදිලා, අපිට ඒකේ විතරයි හරයක් පෙනෙන්නේ. එකතු කරනවා, එකතු කරනවා, රැස් කරනවා හරියට අනාථ වූ ටිකක් වගේ, වෙන දහමක්, සරණක් නැහැ වගේ. ඉතින් මම කියන්නේ ශාසනයේ බාහිරය නැත්නම් ඒත් පවතින්නේ නැහැ. දහම නැත්නම් ඒත් පවතින්නේ නැහැ. අපි පන්සල්, වෙහෙර, විහාරත් හදමු, ඒ ගමන්ම අප්‍රමාදීව ආධ්‍යාත්මික දියුණුව ඇති කරගෙන, අපි ගාව, මං ගාව මහණවෙන ගෝලයා, එක් කෙනෙක් හරි මැට්ටෙක් කරන්නේ නැහැ. මම ශාසන දයාදයක් දීලා, ශාසනයට හිත කෙනෙක් හදනවා කියන තැනකින් එයාගේ ඔලුවත් හදනවා. මොකද එයාව හදන්න මා ගාව තියෙන්නේ ඕනේ. 'මට බණ භාවනාව කරන්න වෙලාවක් නැහැ, ඉවරයක් නැහැ, පන්සලේ වැඩ, දයකයන්ගේ වැඩ, පාංශුකුලය කියන තැනකට පත්වෙන්න එපා ස්වාමීන්වහන්ස'. ඒ නිසා මේ කටයුතු ටික කරමින්ම - ඒකත් කරමින්, මේ කටයුතු ටිකත් කරලා දෙපැත්තම යන්න කටයුතු කරන්න කියන එකයි ඉල්ලන්නේ.

තෙරුවන් සරණයි.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

තුන්වැනි දේශනය හිමා විය.

හතරවැනි දේශනය

නමොනස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අපිට ප්‍රශ්න ගැටලු රාශියක් යොමුකරලා තියෙයි.

මට කුටියට ගියහම තව කාරණාවකුත් මතක් වුණා. අපේ ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් ඊයේ මගෙන් ඇහුවා රේරුකානේ නායක භාමුදුරුවන්ගේ පොත් එතකොට වැරදිද කොහොමද කියලා. ස්වාමීන්වහන්සේලාට මම මතක් කරන එක දෙයක් තියෙනවා. ස්වාමීන්වහන්ස, අපි බණ දහම් ටිකක් දැනගත්තොත්, දැනගත්තා කියලා සියල්ලෙන්ම පරිපූර්ණ අය නෙමෙයි. අපිට සර්වඥතාඥනය නැහැ. ඒ නිසා මම කියන්නේ අටුවා, ටීකා, ටීප්පනි, එතකොට අනිත් පොත් - කිසිම පොතක් වැරදියි, හරි නැහැ කියන මතයකට එන්න එපා. අපිට නොතේරෙන දෙයක් තියෙනවා නම් 'ඒක මට තේරෙන්නේ නැහැ' කියන තැනකට එන්න. මමවත් කවදවත් රේරුකානේ නායක භාමුදුරුවන්ගේ පොත්වත්, අටුවා, ටීකා වගේ කිසිම පොතක් මම කවදවත් බැහැර කරන්නේ නැහැ. අයිත්තරලා නැහැ.

නමුත් එක දෙයක් විතරක් මම ගොඩක් වෙලාවට කරනවා - පුළුවන් තරම් පිරිසිදුව ත්‍රිපිටකය විතරක් බලන්න උත්සාහවත් වෙනවා. ඒකේ නොතේරෙන කරුණු කාරණා තිබුණහම, අටුවාවක තියෙන කරුණු කාරණා ගන්නවා. අටුවාව හෝ අනෙක් පොත් හෝ ගුරු කරගෙන යන්න එපා, 'ත්‍රිපිටකය ගුරුකරගෙන යන්න' කියන එක මතක් කරනවා. අනිත් පොත්පත් වැරදියි කියන මතයකට එන්න එපා. සියල්ලම අපි දන්නේ නැහැනේ. අපිට හරියටම තේරෙන මට්ටමකට ආපු දවසක අඩුපාඩු තියෙන තැන් අපිට කතාකරන්න පුළුවන්. එතෙක් කිසිම පොතක් බැහැර කරන්න එපා කියන එක මතක් කරනවා.

හැබැයි රේරුකානේ නායක ස්වාමීන්වහන්සේගේ පොත් තමයි මට මුලදි එන්නත් උපකාර වුණේ. ඒකේ අර භාවනා සම්බන්ධව - පිම්බීම හැකිලීම මුල් කාරණාව කරගෙන පොතක් තිබුණා. ඒකෙ නම් මම දක්කා ගොඩක් අඩුපාඩු සහිත බවක්. නමුත් අනිත් එක පොතක්වත් වැරදියි හෝ අයිත් කළ යුතුයි හෝ අඩුපාඩුයි කියලා මම නම්

දකින්නේ නැහැ. ඉතින් කිසිම පොතක්, අටුවාවක්, ටීකාවක් වැරදියි, ඕනේ නැහැ කියලා - ගොඩක් දෙනෙක් විශ්වාසය වගේ පොත් වලට බණිනවා කරනවා. නමුත් මම කවදාවත් එහෙම කියන්නේ නැහැ. ඒකෙන් ගතයුතු, දතයුතු බොහෝ දේ තියෙනවා. ඒ නිසා ත්‍රිපිටකය ගුරුකරගෙන යන්න. කිසිම පොතක්පතක් බැහැර කරන්න එපා. වැරදියි කියලා කියන්නත් එපා කියන කාරණාව මතක් කරනවා.

ප්‍රශ්නය: මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයේ සඳහන්වෙන පපඤ්චසඤ්ඤාසංඛ්‍යා පිළිබඳව පැහැදිලි කිරීමක් කරදෙන සේක්වා.

පිළිතුර: ඇත්තටම ස්වාමීන්වහන්ස, 'මම මේ කතාකරන ධර්මයේ හරය' තව පැත්තකින් ගත්තොත් මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය. මහා කච්චායන මහරහතන්වහන්සේ දේශනා කරනවා වක්ඛුඤ්ඤා ව පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වක්ඛුච්ඤ්ඤාණං තිණ්ණං සංඛගති එස්සො එස්සපච්චයා වෙදනා යං වෙදෙති තං සඤ්ජානාති යං සඤ්ජානාති තං විතක්කෙති යං විතක්කෙති තං පපඤ්චෙති යං පපඤ්චෙති තතොනිදනං පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසංඛ්‍යා සමුදවරන්ති අභිනානාගතපච්චුප්පන්නෙසු වක්ඛුච්ඤ්ඤායොසු රූපෙසු.

ඒ කියන්නේ හොඳ කාරණාවක් පෙන්වනවා ස්වාමීන්වහන්ස. ඇසත්, රූපයත්, වක්ඛු විඤ්ඤාණයත් තුන්දෙනාගේ එකතුවට ස්පර්ශය කියලා කියනවා. අපි කියමු දැන් මේ ඇහැ, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණය තුන්දෙනාගේ එකතුව ස්පර්ශය. ස්පර්ශය වීම නිසා මේ අරමුණ සිතින් විඳිනවා, විඳින අරමුණ හඳුනනවා.

මේ හැඩ සටහනක් පෙනෙන බව, නිල්පාට, කහපාට, රතුපාට හෝ 'වර්ණයක් පෙනෙන බව හෝ හැඩසටහනක් පෙනෙන බවට' කියනවා 'සංඥාව' කියලා. එතකොට ඔන්න තිණ්ණං සංඛගති එස්සො එස්සපච්චයා වෙදනා යං වෙදෙති තං සඤ්ජානාති අපි 'හඳුනනවා'. යං සඤ්ජානාති තං විතක්කෙති - 'හඳුනන දෙයට අපි හිතනවා'.

අපි කියමු මේකට 'විදුරුව කියලා අපි හිතුවා' කියලා. යං විතක්කෙති තං පපඤ්චෙති - ඒ හිතීමම මට ප්‍රපඤ්චයක් වෙනවා. යමක් මම හිතුවොත් පෙනෙන දෙයට,

ඔන්න මේ පෙනෙන තැන දක්වාම, සංඥාව දක්වාම, තවම ප්‍රපඤ්ච නැහැ. පෙනෙන තැන දක්වාම, සංඥාව දක්වාම ප්‍රපඤ්ච නැහැ. ඒක ධර්මතා ටිකක්.

නමුත් මම 'විදුරුව' කියලා හිතුවා කියන්නකො. ඒක මට ප්‍රජාඥාවක් වෙනවා.

ඊට පස්සේ තනොනිදනං පුරිසං - ඒ ධර්මතාවය මුල් කාරණාව කරගෙන, පපඤ්චසඤ්ඤාසම්බා සමුදවරන්ති අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු චක්ඛුවිඤ්ඤායොසු රූපෙසු - 'එද ඉඳලා ඇසින් බලා දකුණු ධර්මයන් කෙරෙහි, අතීත අනාගත වර්තමාන කියන තුන් කාලයෙන්ම, මේ ප්‍රජාඥාවෙන්ගෙන් මාව යටකරනවා'.

ඒ කියන්නේ දැන් මේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ 'ඇහැන්, රූපයත්, චක්ඛු විඤ්ඤාණයත් ගැටිලා, අරමුණ විඳලා, හඳුනනවා' කියන තැන විතරයි. හඳුනන කොට, හඳුනනවා කියන තැනදි ස්වාමීන්වහන්ස, කිසිම ප්‍රඥප්තියක් නැහැ.

ඒකට මම 'සංඥාව වෙන්කරගන්න සංඛාරයෙන්' මම උපමාවක් කියන්නම්. දැන් අපි හිතන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස, මේ පාට සුදු පාට කියලා, මේ පාට රතු පාට කියලා. මේ 'සංඥාව හඳුනාගන්න ව්‍යවහාරය' තමයි සුදුපාට හෝ රතුපාට කියන එක - සංඛාරය. ඒ 'ව්‍යවහාරය අනන්තරා' දකුණුයි 'සංඥාව'.

ඒකේදි උපමාවක් කළොත් - දැන් මාස පහේ හයේ පුංචි ළමයි අඬන කොට ඔය අම්මලා තාත්තලා අර ටිලින් ටිලින් ගාලා සද්ද ඇහෙන්න පාට පාට එකක් උඩින් එල්ලනවා නේ. දැන් ඒ ළමයි අඬන්නේ නැතුව අර ශබ්දයටයි, අර පාට පාට එක දිහායි බලාගෙන ඉන්නවා. එයාට වර්ණ පෙනෙනවා. නමුත් මේ නිල්ය, මේ සුදුය, මේ කහය කියලා ප්‍රඥප්තියක් නැහැ. නමුත් සිතට පෙනෙනවානේ. තේරුණා තේද ස්වාමීන්වහන්ස? දැන් පුංචි ළමයෙක් ගත්තොත් පුංචි ළමයාට 'වර්ණ ස්වභාවය' පෙනෙනවා. 'පාට පාට බව' පෙනෙනවා. නමුත් එයා මේක නිල්, මේක කහ, මේක රතු කියලා වෙන්කරන්න දන්නේ නැහැ. ලොකුවෙන කොට 'ප්‍රඥප්තියකින්' අපි අද නිල් කියන පාට කහපාටයි කියලා ඕනේ නම් එයාගේ ඔළුවට දෙන්න පුළුවන්. අපි කහ කියන පාට නිල්පාටයි කියලා එයාගේ ඔළුවට ඒ වර්ණය හඳුනාගන්න ප්‍රඥප්තියක් දී ගන්න පුළුවන්.

නමුත් නිල්පාට, කහපාට, රතුපාට කියලා 'ව්‍යවහාරයකින්' තොරව හැඩසටහන පෙනෙන, වර්ණ සටහන පෙනෙනකමටයි - සංඥාව

කියලා කියන්නේ. තේරුණාද ස්වාමීන්වහන්ස? දැන් අර පුංචිම ළමයින්ට ඒගොල්ලන්ට පාට පෙනුණාට ප්‍රඥප්ති නැහැ නේ.

ඒ වගේ, අපිට මෙහෙම 'වර්ණ සටහන් පෙනෙන මට්ටමට තමයි සංඥාව' කියලා කියන්නේ.

ඒ සංඥාව අරහයා 'අපි ඇති කරගන්න ව්‍යවහාරයක්' තියෙනවා. නැත්නම් 'කල්පනා කරනවා'. අන්න ඒ ව්‍යවහාරයයි හැමවෙලාවෙම අපිට ප්‍රපඤ්ච වෙන්නේ.

අපිට මේ රූපය මේ හැඩයට පෙනෙන එක සංඥාව විතරයි.

ඔය සංඥාව අරහයා අපි ව්‍යවහාර කළොත් විදුරුව කියලා, නැත්නම් 'කෝප්පය කියලා ව්‍යවහාර කළොත්' මෙන්න මේක අපේ මනසට ප්‍රපඤ්චයක්.

'එද ඉඳලා ඇසින් බලා දකුණු ධර්මයන් කෙරෙහි' - මේ ප්‍රපඤ්චයෙන් අපිව යට කරනවා.

ඒ කියන්නේ මේ රූපයට අපි විදුරුව කියලා හිතුවහම, 'ආපනු ඇස් ඉදිරිපිටට මේ රූපය එනකොටම' එහෙත් විදුරුව හම්බවෙන්නේ නෑ.

අර අපි 'එද හිතපු එක (විදුරුව)' ටක්ගාලා අපිට ආපනු සිහිවෙනවා.

ඊටපස්සේ 'මේ සිහිකරපු කාරණාවම ආපනු' - "අතීතයේදීත් මම විදුරුව දක්කා" කියලා අර ප්‍රපඤ්ච සංඥාවම සිහිකරනවා.

හැමවෙලාවෙම මේ ස්පර්ශ ආයතන හය වෙනමම සිද්ධියක්. ප්‍රපඤ්චයන්ගෙන්මයි අපේ මනස ගොඩනැගෙන්නේ.

අර මම කිව්වේ දැන් අපි 'යම් සටහනක්' බලලා 'මේ මගේ අම්මා' කියලා හිතුවා නම් - ඊට පස්සේ ආපනු 'බලන්න කියලා ගියහමත්' වෙන්නේ -

'එහෙත් අම්මා හම්බවෙනවා නොවෙයි'. 'ඒ රූපය', 'ඒ සංඥාව' ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොටම - 'අර ප්‍රපඤ්චය අපේ මනසේ යෙදෙනවා'. ආපනු - "අම්මා දක්කා" කියලත් අපේ 'මනසේ තියෙන ප්‍රපඤ්ච සංඥාවම අපි සිහිකරනවා'.

'අතීත අනාගත වර්තමාන කියන තුන් කාලයෙන්ම' මෙතැන තියෙන ඇත්ත පෙනෙන්නේ නැතුව, 'ප්‍රපඤ්ච සංඥාව ම අපේ මනසේ උපදිනවා'.

ඉතින් ඒ නිසායි අපිට හැමවෙලාවෙම පෙන්නන්නේ ලෝකය කියන ධර්මතාවයේ ඇත්ත නො දන්නාකම නිසා අපේ මනස තුළ ප්‍රපඤ්ච කියන කාරණාව ගොඩනැගෙනවා කියන එක. තේරුණාද ස්වාමීන්වහන්ස කිව්ව එක? ඒ කියන්නේ දැන් මේ 'මොනවාම හරි දෙයක් අරහයා' අපි 'හිතුවොත්' - 'ඒ හිතපු දෙය, ඒ සංඥාව' හම්බවෙන ගානේ 'අර හිතපු ටික' තමයි අපේ මනසේ ආපනු සිහිවෙන්නේ.

එතකොට හැමවෙලාවෙම 'හම්බවෙන දෙය මත නෙවෙයි' අපිට 'කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ'. 'පෙනෙන දෙය මත නෙවෙයි' කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ. 'පෙනෙන දෙය අරහයා ගොඩනැගෙන ප්‍රපඤ්ච සංඥාව මතයි' අපේ මනස තුළ කෙලෙස් ටික තියෙන්නේ.

අපි කියමු එකම ස්ත්‍රී රූපයක් ගන්න. පෙනෙන මට්ටම, ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූපයේ මට්ටම එකම මට්ටම. හැමෝටම පෙනෙන්නේ ඒ රූපය එක මට්ටමකින්. එක්කෙනෙක් ඒ රූපය දකින කොට 'මේ මගේ අම්මා' කියලා සිතනවා. ඔන්න අම්මා කියලා හිතූණහම, ඒ හිතන එකට අනුව ඒ රූපය අරහයා එයාගේ මනසේ තියෙන්නේ 'මව් සෙනෙහස'. ඒ රූපයමයි පෙනෙන්නේ, තව කෙනෙක්ගේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආවහම 'මේ මගේ සහෝදරිය නේ' කියලා සිතනවා. එයාගේ මනසේ එයා සහෝදරිය කියලා හිතපු විදිහට 'සහෝදර සෙනෙහස' යෙදෙනවා. තව කෙනෙක්ගේ මනසේ ඒ රූපයම 'මේ මගේ බිරිඳ නේ' කියන අදහස යෙදෙනවා. එතකොට ඒ අදහස මත එයාගේ මනසේ කෙලෙස් යෙදෙනවා.

'ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ එකම එක රූප සටහනක්'. එක්කෙනෙකුට මව් සෙනෙහස වුණේ, එක්කෙනෙකුට සහෝදර සෙනෙහස වුණේ, එක්කෙනෙකුට බිරින්දෑ කෙනෙකුට තියෙන ආදරය කියන එක ඇති වුණා. එතකොට 'පෙනෙන දර්ශනය මට්ටමේදී එකයි', ඒ අරහයා 'හිතන ස්වභාවයේ නානත්වය' මත බිරිඳනේ කියන සිතුවිල්ලත් එක්ක එයාගේ ගති ටික නිසා එයාගේ මනසේ එබඳු රාගයක් හටගන්නා. අම්මානේ කියලා සිතපු නිසා ඒ සිතන ගති ටිකක් නිසා මව් සෙනෙහස ඇති වුණා. මගේ සහෝදරියනේ කියනකම නිසා සිතපුකම නිසා ඒ ගති ටික නිසා සහෝදර සෙනෙහස ඇති වුණා.

නමුත් මේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු වස්තුවේ යථාර්ථය - සහෝදරකම හෝ මව්කම හෝ බිරිඳ කියනකම හෝ කියන ධර්මතා එකකටවත්

අයිති නැති සංඥා මාත්‍රයක් විකරයි ඇස් ඉදිරිපිටට ඇවිල්ලා තියෙන්නේ.

‘කෙනාකෙනාගේ ප්‍රභවයේ මතය’ නැත්නම් ‘මනස තුළ ගොඩනගා ගන්න විතර්ක මතය’ - ඒ රාග ද්වේශ මෝහ කියන ටික නානත්වයකට ගිහිල්ලා තියෙන්නේ.

ඉතින් ඔක තමයි මහා කච්චායන මහරහතන්වහන්සේ පැහැදිලි කරන්නේ. අපි කෙලෙස් නැත්නම් රාගයක් හෝ ඇතිකරගන්නවා නම් ‘තමන්ගේ මනසේ රාගය ඇතිවෙන විදිහට හිතන නිසායි’. එතකොට කුමන හෝ බැඳීමක්, ඇලීමක් අපිට තියෙනවා නම් ඒ ඇලීම, බැඳීම ඇතිවෙන විදිහට අපි හිතනකම නිසායි අපිට ඇලීම් බැඳීම් ඇතිවෙන්නේ කියන කාරණාව.

ප්‍රශ්නය: චක්ඛු ප්‍රසාදයේ හටගන්නා වර්ණ සංවහන පෙර නො තිබීම හටගන්නා බව පැහැදිලියි. ඉතුරු නැතිව නිරුද්ධ වන්නේ කෙසේද? ඇස ඉපදීම නිසා හටගන්නා වර්ණ සංවහන නිරුද්ධ වන්නේ මනායතනය ඉපදීමත් සමගද? එසේ නොමැති නම් කාරුණිකව පහදලා දෙන්න.

පිළිතුර: ඇත්තටම, චක්ඛු ප්‍රසාදයේ හටගන්නා වර්ණ සංවහන කියලා ගත්තොත් වැරදියි ස්වාමීන්වහන්ස.

මෙහෙමයි - දැන් මම මුලින් මතක් කළේ අපේ ‘සිතේ’ තියෙන ගතිවලට අනුව තමයි මේ ප්‍රසාද ටික හැදෙන්නේ’.

එතකොට අපේ මේ ඇහේ තමයි හැකියාව තියෙන්නේ - බාහිර අවකාශ ධාතු වේ තියෙන්නේ ‘පඨවි ආපෝ තේජෝ වායෝ වර්ණ ගන්ධ රස ඔජා’ කියන අෂ්ටමක රූපකලාප තමයි අවකාශ ධාතු වේ තියෙන්නේ රාශි වෙලා. එහෙම තියෙන තැනක, ‘මේ වර්ණ සංවහනක් හදලා පෙන්වීමේ හැකියාව’ තියෙන්නේ ඇහැට. මෙහෙම රූපයක් හදලා පෙන්වීමේ හැකියාව තියෙන්නේ මේ ඇහැට.

ඒකයි දැන් ඇහැට ඉඳිය කියලා කියන්නේ. ඉඳිය කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස ප්‍රධානයි කියන එක. දර්ශන කෘත්‍යයේදී අපි යමක් දකිද්දී සිතටවත් බැහැ ඕනේ විදිහට වැඩකරන්න. රූපයටත් බැහැ ඕනේ විදිහට වැඩකරන්න. නාම ධර්ම වලටත් බැහැ ඕනේ විදිහට වැඩකරන්න. මේ දර්ශන කෘත්‍යයේදී සම්පූර්ණ බලය දරන්නේ චක්ඛුව, ඇහැ, ඒ හින්දා චක්ඛු ඉඳිය කියලා කියනවා. එයා තමයි

ඉන්ද්‍රිය කෘත්‍යය කරන්නේ. ශ්‍රවණ කෘත්‍යයේදී කන තමයි ඉන්ද්‍රිය කෘත්‍යය කරන්නේ, ඒ හින්දා සෝන ඉන්ද්‍රිය කියනවා. ගන්ධයක් ආසාදනය කරද්දී නාසය තමයි ඉන්ද්‍රිය කෘත්‍යය කරන්නේ, ඒ හින්දා සාණ ඉන්ද්‍රිය කියලා කියනවා. මේ ඉන්ද්‍රිය කියලා පෙන්නන රූප හැමවෙලාවෙම කර්මජයි. ඒකේ දී සද්ධා සති වීර්ය සමාධි ප්‍රඥා කියන ඒවා නොවෙයි. පංචඉන්ද්‍රියන්ගෙන්, රූප වලදී. ඉන්ද්‍රිය කෘත්‍යය කරන රූප හැමවෙලාවෙම කර්මජයි.

එතකොට මේ ඇහේ තියෙනවා හැකියාවක් රූපයක් හඳුලා පෙන්නන ස්වභාවය, හඳුන්න පුළුවන්කම. මම ඕකට කියන්නේ අවකාශ ධාතුව තියෙන තැනක අපි වැලි කැටේ කැටේ කැටේ ගෙනත් දූම්මොත්, අවකාශ ධාතුව අහුරාගෙන වැලිකැට ටිකක් තියෙනවා. මේ ඇහෙන්න බලන කොට අපිට කන්දක් පෙනෙනවා, ඇහෙන්න හඳුපු රූපයක්. නමුත් මේ වැලි කන්ද තියෙන තැනක යථාර්ථය තියෙන්නේ - අවකාශ ධාතුව අහුරාගෙන තියෙන්නේ වැලිකැට ටිකක්. මේ වැලි කන්ද අයිති කොයි වැලිකැටයටද? අපි 'වැලි කැටේ කැටේ' අයිත් කළොත් - කිසිම කෙනෙක් 'වැලි කන්දක්' ගෙනාවෙන් නැහැ. වැලි කන්දක් අයිත් කරන්නේත් නැහැ. කෙනා කෙනා ගෙනාපු වැලිකැටේ කැටේ ආපහු ආපහු ගත්තොත් අපිට 'නො පෙනෙයි කන්දක්'. වැලිකැටේ කැටේ ආපහු ගෙනත් දූම්මොත් 'පෙනෙයි කන්දක්'. එතකොට 'අවකාශ ධාතුවට සාපේක්ෂව මහාභූත ටික රාශි වුණහම' හැමවෙලේම 'හැඩතලයක් පෙනෙනවා'.

දැන් අපි හිතාගෙන ඉන්නේ මෙහෙ (බාහිර) වර්ණ තියෙන හින්දා යි වර්ණ පෙනෙන්නේ කියලා. නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස. මෙහෙම වර්ණ පෙන්වීමේ හැකියාව තියෙන්නේ මේ ඇහැට.

ඕක අපිට ඔප්පුකරලා පෙන්නන්න පුළුවන් වර්තමාන විද්‍යාවෙන් වුණත්. දැන් වර්ණ අන්ධතාවය කියලා එකක් තියෙනවා ස්වාමීන්වහන්ස. සමහර අයට තියෙනවා සමහර වර්ණ පෙනෙන්නේ නැහැ. අපි කියමු දැන් මට රතුපාට වර්ණය පෙනෙනවා. අපි දන්නේ නැහැ මේ කතාකරන කොටත් අපි අතර වර්ණ අන්ධතාවයක් ඇති. ඒක කතාකරලා හොයන්න බැහැ. එතකොට සමහර කෙනාට ඒ වර්ණය පෙනෙන්නේ නැහැ. රතුපාට වෙනුවට එයාට පෙනෙන්නේ කොළපාට. හැබැයි කොළපාට පෙනුණාට ව්‍යවහාරයෙන් හොයන්න බැහැ. 'අපිට රතුපාට පෙනෙන අරමුණට එයාට පෙනෙන්නේ වෙන වර්ණයක්, නමුත් එයා ව්‍යවහාර කරන්නේ රතු' කියලයි. ඕක

හඳුනාගෙන තියෙන්නේ ඔය driving license ගන්න ගියහම වැටෙන colour light එකෙන් විතරයි මේ වර්ණ අන්ධතාවය කියලා එකක් ලෝකේ තියෙනවා කියලා. නැත්නම් ව්‍යවහාරයෙන් භොයාගන්නම බැහැ. ඒකට වෙලා තියෙන්නේ - ඒ වර්ණ නො පෙනෙන්න හේතුව මොකද්ද? මේ ඇහේ තියෙන ස්නායු වල දෝෂයක්. එතකොට අපිට මෙහෙ වර්ණ ස්වභාවය -

අපි හිතාගෙන ඉන්නේ 'බාහිර රූප තියෙනවාමයි' කියලා නේ. නමුත් 'බාහිර රූපයක් හදලා පෙන්වීමේ හැකියාව' තියෙන්නේ ඇහැට. ඒකයි අපි මෙහෙම 'ඇහෙන් බලන කොට ම, ඇහැ නිසාම' මෙහෙම වර්ණ සටහනක් පෙනෙනවා.

ඇහැ අහකට ගන්න කොටම වර්ණ සටහන නැතිවෙනවා.

නමුත් නැතිවෙන බව අපි දන්නේ නැහැ. මනෝමයෙන් අපිට එළඹ සිටින නිසා, 'ආපහු මේ නිමිත්තම අරගෙන සිත උපදින නිසා' පෙනෙන්නේ නැහැ.

මම ඕකට අර උපමාවක් කියන්නේ, ඕනේ නම් ස්වාමීන්වහන්සේලා ගිහිල්ලා කරලත් බලන්න පුළුවන්. ශිතකරණ තියෙනවානේ. දැන් ශිතකරණයේ ඇත්තටම දෙර අරින කොටම ඒකේ ලයිට් එක පත්තු වෙනවා. දෙර වැහුවොත් වහපු ගමන්ම මොකද වෙන්නේ? ලයිට් එක නිවෙනවා. හැබැයි නිවෙන බව ඇහැට පෙනෙන්නේ නැහැ අපිට. ඇයි දෙර වැහීමයි, ලයිට් එක නිවීමයි දෙක එකට නේ වෙන්නේ. ලයිට් එක නිවිච්ච බව තේරුම්ගන්න නම් නුවණ තියෙන්න වෙනවා. නුවණින් තමයි නිවිච්ච බව පෙනෙන්නේ. බැරිවෙලා හරි නුවණ නැතිවුණොත් කෙනෙක්ගේ - ශිතකරණයේ දෙර ඇරියා, හරි, ආලෝකය පත්තුවෙනවා, ලයිට් එක පත්තුවෙනවා ඇතුළු ආලෝකයි, දැන් පෙනෙනවා. දෙර වහන කොටම බල්බ් එක නිවෙනවා.

නමුත් 'නිවෙන බව' දකින්න වෙන්නේ හැමවෙලාවෙම 'ප්‍රඥ නැමති වෛතසිකයෙන්', මසැසින් දකින්න බැහැ.

විඤ්ඤාණයෙන් දකින ටික තමයි - ශිතකරණයේ දෙර ඇරියාට පස්සේ ආලෝකය පත්තුවෙලා පෙනෙන බව විඤ්ඤාණයෙන් දකින්නේ. දෙර වැහුවාට පස්සේ ලයිට් එක නිවෙනවා, නිවෙන බව විඤ්ඤාණයෙන් දකින්න බැහැ, ඒක දකින්න වෙන්නේ

ප්‍රඥවෙන්. ‘ප්‍රඥව කෙනෙකුට නැති වුණොත්’ - එයාට හිතෙන්නේ තවම ලයිට් එක පත්තුවෙලා තියෙනවා වගේ.

ඊටපස්සේ තර්ක කළොත්, අපි කිව්වොත් ‘නැහැ නිව්ලා තියෙන්නේ’ කියලා එයා කියනවා ‘පත්තුවෙලා තියෙන්නේ’ කියලා. ‘හා අපි යම්කෝ බලන්න’ කියලා දෙර ඇරියොත් ඔප්පුවෙලා පෙනෙන්නේ කාගේ එකද? අරයගේ එකමයි ඔප්පුවෙලා පෙනෙන්නේ. ඇයි, දෙර අරින කොටම පත්තුවෙනවා. එයා හිතාගෙන ඉන්නේ ‘මේවිචර වෙලා පත්තුවෙලා තිබුණා’ කියලා. වහන කොටම නිවෙනවා, නිවෙන බව දකින්න නුවණ නැහැ. පැත්තකට ගියහමත් දැන් ‘පත්තුවෙලා තියෙනවා’ කියලාමයි සිතාගෙන ඉන්නේ. ‘එහෙනම් යම් ගිහිල්ලා බලමු’ කියලා දෙර ඇරියහම - දෙර ඇරපු නිසයි පත්තුවුණේ, නමුත් එයාගේ අදහසයි ඔප්පුවෙලා පෙනෙන්නේ. ‘ආ මේ තියෙන්නේ, මම කියන්නේ බොරුද?’ කියලා හැමවෙලාවෙම ‘මෝඩකම ඔප්පුවෙන විදිහටයි ලෝකය හැදිලා තියෙන්නේ’.

එතකොට අපිට පෙන්නන්න වෙනවා ‘හේතුඵල දහම’. හේතුඵල දහම පෙන්නලා විතරම්මයි ‘දෙර වහන කොට ලයිට් එක නිවෙනවා’ කියන එක කියන්න වෙන්නේ. එයාට කියන්න වෙනවා “මේ දෙර අයින් තියෙනවා එබෙන වර්ගයේ බොත්තමක්. දෙර අරින කොට වෙන්නේ මෙන්න මේ බොත්තම එළියට එනවා, එතකොට මෙන්න මේ බල්බ එක පත්තු වෙනවා. දෙර වහන කොට නිවෙනවා කියලා කියන්නේ මේ දෙර අයින් බොත්තමක් තියෙනවා, දෙර වහන කොටම මේ බොත්තම එබෙනවා. ලයිට් එක එතකොට නිවෙනවා” කියලා දෙර ඇරලා තියෙද්දීම ඇඟිල්ලෙන් ඔබලා පෙන්නන්න වෙනවා අර බොත්තම. “ඔන්න බලන්න, දෙර වහන කොට වෙන්නේ මෙන්න මේ වැඩෙයි” කියලා දෙර ඇරලා තියෙද්දී ඇඟිල්ලෙන් අර බොත්තම ඔබලා, ‘මෙන්න මේ විදිහට දෙරට තදවෙලා මේ බොත්තම අයින්ට යනකම් එබෙනවා, එතකොට ලයිට් එක නිවෙනවා’ කියලා හේතුඵල දහම පෙන්නන්න වෙනවා. ඒ වගේ ස්වාමීන්වහන්ස,

ඇහැ, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියන තුන්දෙනා එකතුවුණහම ශීතකරණයේ දෙරඇරියා වගේ මෙහෙම අරමුණක් පෙනෙනවා. දෙර වහනවා වගේ, ‘මේ හේතු තුන්දෙනා නැතිවීමයි, පෙනෙන අරමුණ ඉතුරු නැතුවම නිරුද්ධ වීමයි’ දෙක එකටම වෙන්නේ.

ඒක මසෑසට පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒක පෙනෙන්නේ ප්‍රඥවෙන්.

ඒ හටගන්න දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියලා අපිට නුවණ නැති වුණහම, අපි හිතාගෙන ඉන්නේ දැකපු දෙය තවම තියෙනවා කියලා.

“හා එහෙනම් තියෙනවාද නැද්ද කියලා බලන්න යමු” කියලා යනවා කියන්නේ - ආයෙත් ශිතකරණයේ දෙර ඇරියා වගෙයි. ‘එතකොට ආයෙත්’ ඇප රූප වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියන තුන්දෙනා එකතුවෙලා ආයෙත් පෙනෙනවා. “ආ මම කිව්වේ බොරුද, මේ තියෙන්නේ තිබුණ එක” කියලා අපේ මෝඩකමම ඔප්පු වෙනවා.

හේතුඵල දහම බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්න්නේ - අර බොත්තම ඔබලා පෙන්නනවා වගේ, ‘ඇහැ, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණය’ කියන තුන්දෙනා නිසා යමක් පෙනුණා නම්, මේ හේතු තුන්දෙනා වෙන්වෙන කොට පෙනුණ දෙය දැන් නැහැ.

මොකද, ‘පෙනෙනවා’ කියන්නේ ‘මේ හේතු තුන නිසා හටගත්ත දෙයක්’ නම්, ‘හේතු තුන නැතිවෙන කොට මේ පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය ඉතුරු වෙන්නේ නැහැ’ කියලා ඒකට හේතුඵල දහම පෙන්නනවා.

ඉතින් ඒ නිසා මේකේ දී මේ හේතුඵල දහමෙන් වක්ඛුඤ්ඤාණය ව පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං තිණ්ණං සඞ්ඛති එස්සො කියලා, එස්සපච්චයා වෙදනා යං වෙදෙති තං සඤ්ජානාති කියන කාරණා තුනෙන් කියන්නේ - අපිට යමක් පෙනෙනවා කියන මට්ටමට එන්නේ හේතු තුනක් නිසා යි. ලිප්ගල් තුනක් උඩ මුට්ටියක් තිබ්බොත් අනිවාසියෙන්ම මේ ලිප්ගල් තුනෙන් එකක් හෝ ගත්තොත් මේ මුට්ටිය බිමට වැටෙනවා. දෙකක් හෝ ගත්තොත් තුනම හෝ ගත්තොත් වැටෙනවාමයි. ඒ වගේ ස්වාමීන්වහන්ස,

‘ඇහැ, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණය’ කියන තුන් දෙනාගේ මුල් කාරණාව කරගෙන, ‘ස්පර්ශයෙන් හටගන්න සංඥවකුයි’ මේ එල්බගෙන තියෙන්නේ අපි. මේ සංඥවක් තියෙන්නේ.

අපි ‘රූපය කියලා ව්‍යවහාර කරන තැන’ - ‘රූප සංඥවක්’ තියෙන්නේ.

මේ සංඥව පවතින්න විදිහක් නැහැ - ඇහැ හෝ නැති වුණොත්, රූපය හෝ නැති වුණොත්, වක්ඛු විඤ්ඤාණය හෝ නැති වුණොත් ඉතුරු නැතුවම මේ ටික නැතිවෙනවා.

නැතිවෙන බව දන්නේ නැහැ, ‘නැතිවෙන කොටම’ ප්‍රපඤ්ච සංඥවන් කියලා කියන්නේ ‘මේ සංඥවම’ අරගෙන

මනෝවිඤ්ඤාණය උපදිනවා. එතකොට අපිට හිතෙන්නේ ‘තවම දැකපු දෙය තියෙනවා වගේ’.

අර ‘මහසේ තියෙන දෙය සිහිකර කර, සිහිකර කර’ - ‘දැකපු දෙය තියෙනවා කියලා රැවටිලා යි’ ඉන්නේ.

‘අපි සිහිකරන කොටත් දැකපු දෙය නිරුද්ධ යි’ කියන එක පෙන්නනවා මේ සතිපට්ඨානය වඩනවා නම්. ඒකයි මම ඔය දවල් මතක් කළේ මේ සතිපට්ඨානය නැමැති එකම ධර්මතාවය කෙළවර දක්වාම අරගෙන යනවා කියලා.

ප්‍රශ්න: මහාභූතයන් සහ පංචමහාභූතයන් වන්නේ කෙසේද? පංචස්කන්ධය සතර මහාභූතයන්ගෙන් සැදී ඇති බැවින් ආත්ම පුද්ගල සංඥා තුළ නොමැත. උපදින්නේ කවුද? දිව්‍යලෝකේ යන්නේ කවුද? සබ්බපාපස්ස අකරණං ගාථාවේ අර්ථය? නිවන් දුටු රහතන්වහන්සේ නිශ්ක්‍රියද?

පිළිතුරු:

සතර මහාභූතයන් සහ පංච මහාභූතයන් වන්නේ කෙසේද?

පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතර මහාධාතුවයි, අවකාශයයි කියන පහ එකතු කරලා තමයි පංචමහාභූත කියලා කියන්නේ. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන හතරටයි අවකාශ ධාතුවයි එකට එකතුකරලා පංචමහාභූත කියලා කියනවා.

පංචස්කන්ධය සතර මහාභූතයන්ගෙන් සැදී ඇති බැවින්....

පංචස්කන්ධය සතර මහාභූතයන්ගෙන් හැදිලා නැහැ. පංචස්කන්ධයේ රූපස්කන්ධය විතරයි සතර මහාධාතුව. ඒකද, සතර මහාධාතුව එක කොටසක් විතරයි.

රූපස්කන්ධය කොටස් 28කට බෙදන්න පුළුවන්. ඒකෙදි පඨවි ආපෝ තේජෝ වායෝ කියන හතර වෙනමම එකක්. තව තියෙනවා උපාදය රූප 24ක්. එතකොට පංචස්කන්ධයේ රූපස්කන්ධය, මහාභූත සහ උපාදය කියලා කොටස් දෙකකින් යුක්තයි. ඒ රූප සම්බන්ධව සම්පූර්ණයෙන්ම දැනගන්න ඕනේ නම් (මේක කාලය නොවෙයි) අභිධර්ම පිටකයේ ධම්මසංගණියේ රූප කාණ්ඩය හොඳට බලන්න. අන්න ඒ ටික කළහම රූපස්කන්ධය කියන්නේ මොකද්ද, රූපස්කන්ධයට අයිති කොටස් මොනවාද, ඒවායේ ගති ලක්ෂණ මොනවාද කියන ටික ඒකෙන් තේරුම්ගන්න පුළුවන්.

එතකොට හතර ස්කන්ධයක් 'නාම යි'. ඒ නාම ධර්මද දෙකට බෙදනවා. චිත්ත, චෛතසික කියලා. පංචස්කන්ධය හැදිලා තියෙන්නේ චිත්ත, චෛතසික, රූප කියලා කෙටියෙන් ගත්තහම. එතකොට රූපස්කන්ධයෙන් එක කොටසක් විතරයි මහාභූත කියන්නේ.

ආත්ම පුද්ගල සංඥ නොමැති නම්, උපදින්නේ, දිව්‍යලෝකේ යන්නේ කවිද?

ප්‍රශ්නයම වැරදියි. දැන් මේ ප්‍රශ්නය බුදුරජාණන්වහන්සේගෙන් ඇහුවහම, සාති කියන භික්ෂුවට බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා. "මහණෙනි, මේ භික්ෂුවට සම්මාදිට්ඨියේ උණුසුමක් තියෙනවාද" කියලා අහනවා. සාති කියන භික්ෂුව කියනවා අනාත්මයි නම් මේ කුසල, අකුසල කර්ම කරගන්නේ කවුද? එහෙනම් දිගින් දිගටම යන්නේ කවුද? බුදුරජාණන්වහන්සේත් - "මම මහණෙනි පෙර ආත්මයේ මෙහෙම මෙහෙම පෙරැම්දම් පිරුවා" කියලා කියනවා. එහෙනම් මේ දිගින් දිගට යන විඤ්ඤාණයක් තියෙනවා නේ, කෙනෙක් ඉන්නවා නේ, නැත්නම් එහෙම වෙන්නේ කොහොමද? කියලා අහන කොට බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා "මහණෙනි මේ සාති භික්ෂුවට සම්මාදිට්ඨියේ උණුසුමක් තියෙනවාද" කියලා අහනවා.

එතකොට ස්වාමීන්වහන්ස, 'කවුද යන්නේ' කියන ප්‍රශ්නය වැරදියි. අනාත්ම දර්ශනයක් - ආත්ම දෘෂ්ටියෙන් අහන එක වැරදියි. මෙතැනදි 'කුමක් නිසා' දිව්‍යලෝකේ යනවාද? 'කුමක් නිසා' බ්‍රහ්මලෝකේ පෙනෙනවාද? 'කුමක් නිසා' අපාය පෙනෙනවාද? කියලා අහන්න සුදුසුයි. දිව්‍යලෝකේ නැතුවා නොවෙයි, තියෙනවා.

බ්‍රහ්මලෝකේ නැතුව නොවෙයි, තියෙනවා - හේතුප්‍රත්‍යය, හේතුවල දහමක් තියෙන්නේ. කුසල කර්ම කරගත්තහම, ඒ කර්මය අනුව විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටනවා. එතකොට 'දිව්‍යලෝකේ උපන්නා, බ්‍රහ්මලෝකේ උපන්නා' කියලා අපි පුද්ගල භාවයකින් කතාකරනවා.

අකුසල කර්ම කරගත්තහම විඤ්ඤාණය හීන ධාතුවේ පිහිටනවා, එතකොට අපි 'අපායේ උපන්නා' කියලා කියනවා.

අපි 'පුද්ගලයෙක්' ගැන කතාකරන තැනක 'කෙනෙක්' මැරිලා උපදිනවා නෙවෙයි. එතැන තියෙන්නේ ධර්මතාවයක්, හේතුවල

දහමක්. ‘කුසල, අකුසල රැස්කරන්නෙක්’ ගැන කතාකිරීම ම වැරදියි මේ ශාසනයේ. මෙතැන තියෙන්නේ අනාත්ම වූ දර්ශනයක්.

අපි කියමු, මම ස්වාමීන්වහන්සේලාට පොඩි උපමාවක් කළොත් අපි ඉන්න තැන ඉඳලා කුමුරක් තියෙනවා. ඇත වෙලක මනුස්සයෙක් හිටගෙන ඉන්නවා පෙනෙනවා. අපි කියමු ධර්ම ශාලාව වගේ ඇත කුමුරේ දැන් මනුස්සයෙක් හිටගෙන ඉන්නවා අපිට පෙනෙනවා. ඒ ඇත කෙනා ඉන්න තැන ඉඳලා අපි ගාවට තව කෙනෙක් එනවා. එනකොට අපි ආපු කෙනාගෙන් අහනවා අර ඇත පෙනෙන මනුස්සයා දිහා බලලා, “අර මනුස්සයා මරණින් පස්සේ ඉපදෙයිද” කියලා. මේ ආපු කෙනා කියනවා “එහෙම අහන්න සුදුසු නැහැ - ඒ කියන්නේ ඒ මනුස්සයා මරණින් පස්සේ ඉපදෙන්නේ නැද්ද - එහෙම අහන්නත් සුදුසු නැහැ - ඒ කියන්නේ ඒ මනුස්සයා මරණින් පස්සේ ඉපදෙන්නත් පුළුවන් නැතිවෙන්නත් පුළුවන්ද - නැහැ, එහෙම අහන්නත් සුදුසු නැහැ. - ඒ කියන්නේ ඒ මනුස්සයා මරණින් පස්සේ උපදින්නේත් නැහැ නැත්තේත් නැද්ද - එහෙම අහන්නත් සුදුසු නැහැ. ඇයි ඔය මම කියන කියන එකට එහෙමත් අහන්න සුදුසු නැහැ කියන්නේ” - උත්තර දෙන්නේ නැහැ, මගේ ප්‍රශ්නය ප්‍රතික්ෂේප කරනවා.

ඊට පස්සේ කියනවා “ඔයා පොඩ්ඩක් යන්නකො ඒ මනුස්සයා ගාවට” කියලා මට උත්තර දෙන්නේ නැහැ, මාව යවනවා එයා ගාවට. යනකොට පෙනෙනවා පඬයෙක්. පඬයා දකින කොට තමයි තේරෙන්නේ - “පඬයා වූ තැන මනුස්සයෙක් ගැන අහපු ප්‍රශ්න වලට උත්තර දුන්නා නම් තමයි වැරදි. පඬයා වූ තැන, පඬයා බව නො දන්නාකම නිසා මම මනුස්සයෙක් කියන අදහස ඇතිකරගෙන”.

දැන් අරයා ‘පඬයා’ ඉන්න පැත්තේ ඉඳන් ආපු නිසා, එයා දන්නවා පඬයා කියලා. එයාගෙන් මම අහනවා “අර මනුස්සයා මරණින් පස්සේ උපදියි ද” කියලා. “ඒ මනුස්සයා උපදියි” කියලා කිව්වොත් වැරදි නැද්ද? “උපදින්නේ නැහැ” කිව්වොත් වැරදි නැද්ද? “උපදින්නත් පුළුවන් නැතිවෙන්නත් පුළුවන්” කිව්වොත් ඒත් වැරදි නැද්ද? “උපදින්නේත් නැහැ, නැත්තේත් නැහැ” කිව්වොත් ඒත් වැරදි නැද්ද? “ඔහොම අහන්න එපා, ඔතැන පඬයෙක් ඉන්නේ” කිව්වොත් මෙයා එතැනට යන්නේ නැහැ කවදවත්. ඒක පිරිසිඳ දකින්නේ නැහැ. “බොරු ඔය කියන්නේ” කියලා නිකම් ඉන්න පුළුවන්. ඒ නිසා

මේවාට උත්තර දෙන්නේ නැතුව, තමන්ටම ප්‍රශ්න ටික ලෙහාගන්න කරන උපාය තමයි “පොඩ්ඩක් යන්නකො ඔයා එතැනට” කියලා යවනවා. ගිහිල්ලා බලන කොට තමයි තේරෙන්නේ ‘මම අහපු ප්‍රශ්නය වැරදියි’ කියලා.

ඕකට කියනවා ස්වාමීන්වහන්ස ‘අව්‍යාකත ප්‍රශ්න, නැත්නම් යිපතිය ප්‍රශ්න’ කියලා. තථාගතයන්වහන්සේනමක් කවදවත් උත්තර දෙන්නේ නැති ප්‍රශ්නයක්.

ලෝකයා, කවුරුහරි ඇවිල්ලා අහනවා තථාගතයන්වහන්සේගෙන් සත්වයා මරණින් මත්තේ උපදියි ද? එහෙම අහන්න සුදුසු නැහැ. - දැන් ඔය අවෙලකස්සප සූත්‍ර වගේ සූත්‍ර වලදි. “සත්වයා මරණින් පස්සේ උපදින්නේ නැද්ද? එහෙමත් අහන්න සුදුසු නැහැ, උපදින්නේත් නැහැ නැත්තේත් නැද්ද? එහෙම අහන්න සුදුසුත් නැහැ, උපදින්නත් පුළුවන් නැතිවෙන්නත් පුළුවන්ද? එහෙම අහන්නත් සුදුසු නැහැ, ඇයි ඒ” කියලා ඇහුවහම බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා ධර්මය - පටිච්චසමුප්පාදය දේශනා කරනවා. අරවාට උත්තර දෙන්නේ නැහැ. ඒවාට කියනවා යිපතිය ප්‍රශ්න කියලා. ප්‍රශ්නය එහෙමම තබනවා.

කාලයක් සතිපට්ඨානය වඩන කොට එයාට තේරෙනවා “අනාත්ම වු ධර්මතාවයක් තියෙන තැනක පුද්ගලභාවයෙන් මම අහපු ප්‍රශ්නය වැරදියි නේද” කියලා. ප්‍රශ්න ටික ඉබේමයි එයාට ලෙහෙන්නේ. ඒ ප්‍රශ්නයට උත්තර දුන්නොත් කවදවත් මෙයා අනාත්මය අවබෝධකර ගන්නේ නැහැ.

‘සත්වයා මරණින් මත්තේ උපදියි’ කිව්වොත්, ඔව් කිව්වොත් සාස්වත දෘෂ්ඨියෙන් එයාව නතර කළා වෙනවා. ‘උපදින්නේ නැහැ’ කිව්වොත් උච්චේද දෘෂ්ඨියෙන් එයාගේ මනස නතර කළා වෙනවා. ‘උපදින්නත් පුළුවන් නැතිවෙන්නත් පුළුවන්, ඒ කියන්නේ - සිතින් උපදින්න පුළුවන්, කයෙන් උපදින්නේ නැහැ, කය යන්නේ නැහැ සිත යන්න පුළුවන්, ඒ හින්දා මේක යන්නේ නැහැ, මේක යනවා න ව සො න ව අඤ්ඤා - ඔහුත් නොවෙයි වෙන කෙනෙකුත් නොවෙයි’ කියලා උත්තර දුන්නොත්, එයා ‘මේක අසාස්වතයි, මේක සාස්වතයි’ කියන තැනකින් නතර වෙනවා. කවදවත් ‘අනාත්ම අවබෝධයට එයාගේ මනස යොමුකරන්න බැහැ, එයා මේ දහම දකින්නේ නැහැ’.

ඒ හින්දා ආත්ම දෘෂ්ඨියෙන් ප්‍රශ්න අහන එක ලෝකයාගේ ලක්ෂණය, ලෝකයා ඉන්නේ ඔය අන්න දෙකේ නිසා. නමුත්

ධර්මය දන්න කෙනාගේ ලක්ෂණය විය යුතුයි - ‘ආත්ම දෘෂ්ඨියෙන් අහන ප්‍රශ්නය වළකලා, අනාත්මය දකින්න ඉඩ විවර කරලා දෙන එක’.

ඉතින් බුදුරජාණන්වහන්සේගේ දහම ඉගෙනගන්නවා කියන්නේ ඇත්තටම ඔන්න ඔය ක්‍රමවේද අපි ඉගෙනගන්න ඕනේ. බුදුරජාණන්වහන්සේ කරන්නේ අර අන්න ඔක්කොම අතහැරවලා, ඒවාට උත්තර නොදී - ඔව් කියන්නේත් නැහැ, නැහැ කියන්නේත් නැහැ- ‘උත්තර නොදී, පවතින ඇත්ත බලන්න සකස් කරනවා’.

ඉතින් ඒ වගේ, මෙතැන දිව්‍යලෝකේ යන කෙනෙක් කවුද, අපායේ යන කෙනෙක් කවුද? කියන කාරණාව අහන එක ගැලපෙන්නේ නැහැ, සුදුසු නැහැ, ප්‍රශ්නය වැරදියි. නමුත්, ‘කුමක් නිසා’ දිව්‍යලෝකේ යෑමක් වෙනවාද? ‘කුමක් නිසා’ දිව්‍යලෝකයක් පෙනෙයිද? ‘කුමක් නිසා’ අපායක් පෙනෙයිද? කියන මේ ප්‍රශ්න සුදුසුයි.

ඒකටත් ස්වාමීන්වහන්සේලාට අවශ්‍ය නම් සංයුක්ත නිකායේ ආහාර වග්ගයේ ආහාර සූත්‍රය බලන්න. මොළියළුගුන හාමුදුරුවෝ බුදුරජාණන්වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නයක් අහනවා “කබලිංකාහාරය කවරෙක් අනුභව කරයිද”? බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, “මහණ, ප්‍රශ්නය වැරදියි. අනුභව කිරීමක් ගැන කියයි නම් කෙනා කවුද කියලා කියන්න වෙනවා මට. මෙහෙම අහන්න ප්‍රශ්නය - ‘කබලිංකාහාරය කුමකට ආහාරද’ කියලා අහන්න. කාටද ආහාරය කියලා අහන්න එපා. කුමකට ආහාරද කියලා අහන්න” කියලා, “පුද්ගලභාවයෙන් අහන්න එපා මේක අනාත්මයෙන් අහන්න” කියලා - බලන්න සූත්‍රය ආහාර වග්ගයේ ආහාර සූත්‍රය තමයි මට මතක විදිහට. සංයුක්ත නිකායේ ආහාර වග්ගය බලන්නකො. මොළියළුගුන හාමුදුරුවන්ටයි බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරන්නේ “මේ විදිහට අහන එක වැරදියි” කියලා.

නිවන් දුටු රහතන්වහන්සේ කියන්නේ නිශ්ක්‍රීය ද?

මේකෙන් අදහස් කරන්නේ මොකද්ද කියන එක මම දන්නේ නැහැ. රහතන්වහන්සේ කියලා කියන්නේ අපි කිසිම කෙනෙකුට මෙන්න ‘මේ හැඩයයි, මෙන්න මේ විදිහයි’ කියලා මනින්න පුළුවන් ජීවිතයක් නෙවෙයි.

ලෝකයේ ඕනෑම කෙනෙකුගේ ගතිය තීරණය කරන්න පුළුවන් මේ 'ස්පර්ශ ආයතන හයෙන්'. මෙයා මනුස්සයෙක්, මෙයා දෙවියෙක්, මෙයා බ්‍රහ්මයෙක්, මෙයා ප්‍රේතයෙක්, මෙයා අසුරයෙක් කියලා මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් ඕනෑම කෙනෙකුගේ ගතිය තීරණය කරන්න පුළුවන්.

නමුත් රහතත්වහන්සේ කියලා කියන්නේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන්ම මිදිලා ඉන්න කෙනෙක්. ඒ හින්දා මනුස්සයෙක් කියලා, දෙවියෙක් කියලා, බ්‍රහ්මයෙක් කියලා, තිරිසනෙක් කියලා, නිරිසත්වයෙක් කියලා තිස්එක් තලයේ කිසිම කෙනෙකුගේ ගතියකට යන්නේ නැති කෙනෙක්.

එතැන නිශ්ක්‍රිය නැහැ, සක්‍රියයි. මොකද්ද? 'දුක නිව්ච්ච බව' සක්‍රියයි. 'රහතත්වහන්සේ' පිරිනිවන්පානවා කියලා අපි පුද්ගලභාවයකින් කතා කරද්දීත්, අපි 'රහතත්වහන්සේ කෙනෙක්' ගැන කතාකරද්දීත්, එතැන තියෙන්නේ - 'කෙනා' කියන ධර්මතාවයෙන් මිදිව්ව, 'ධර්මතාවයක් විතරයි'.

අපි කියමු පිරිනිවන්පාන කොටත් - 'කෙනෙක්' පිරිනිවන්පානවා නෙවෙයි.

ඒ රූපය බිඳෙනවා, වේදනාව සිසිල් වෙනවා, සංඥාව නිරුද්ධ වෙනවා, සංඛාරය සන්සිඳෙනවා, විඤ්ඤාණය අස්තංගත වෙනවා. ඔය ස්කන්ධපංචකයේ නිරෝධය. 'දුක් වූ ස්කන්ධ වික' නිරුද්ධ වෙනවා.

අපි රහතත්වහන්සේනමක් පිරිනිවන්පානවා කියලා කතාකරන තැනද යථාර්ථය - දුක් වූ ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙනවා. එහෙම නැතුව කෙනෙක් අපවත්වෙනවා හෝ කෙනෙක් පිරිනිවන්පානවා නෙවෙයි. 'කෙනා, පුද්ගලයා කියන ධර්මතාවයෙන් මිදීම මයි රහතත්වහන්සේ කියලා කියන්නේ'.

ප්‍රශ්නය: ආයතනයන් මගින් අරමුණක් නො ගන්නා විට භවාංග සිත පවතින බව පැවසේ. මෙය සත්‍යයක්ද? භවාංග සිතේ ක්‍රියාකාරිත්වය කෙබඳුදැයි කරුණාවෙන් පහදලා දෙන්න.

පිළිතුර: ස්වාමීන්වහන්ස, අපි හිතාගෙන ඉන්නේ 'භවාංග සිත' කියන එක අපි දන්නේ නැහැ කියලා. - භවාංග සිත අපි දන්නවා. 'භවාංග සිත' කියලා කියන්නේ මොකද්ද - 'භවයේ අංගයක් වූ සිත'. 'මේ

උපන්න භවය - යම් සිතක් නිසා මේ භවය පවතියි නම්, භවය පවත්වන හිත’.

ඒ හිත - ඇස කන දිව නාසය ශරීරය මනෝවිඤ්ඤාණය කියන මේ ද්වාර හයෙන් එකකටවත් අයිති නැහැ.

ස්වාමීන්වහන්සේලාට ඒක හොඳට තේරුම්ගන්න පුළුවන්. අපි දන්නවා, නමුත් හඳුනන්නේ නැතිකම තියෙන්නේ. අපි ‘මෙහෙම ඉන්න කොටත්’ - මේ ලෝකයේ ‘වටපිටාව තියෙනවා, ගස්ගල් තියෙනවා, මිනිස්සු ඉන්නවා’ කියලා මේ භවයේ ඵල්ලාගෙන තියෙන, මේ ඔක්කෝම ‘ඇති බවට’ දූනෙනවා නේද? ඒ දූනෙන හිතටයි - හවාංග හිත කියලා කියන්නේ. ඔය හිත තියෙනතාක් අපි මැරෙන්නේ නැහැ.

මේ හිතේ ලක්ෂණය තමයි ‘ද්වාර කෘත්‍යයක් කරන්නේ නැහැ’.

යමක් ‘ඇති බව දූනෙනවා’ විතරයි. අරගෙන ඒකේ නැවත නැවත සිතුවිලි පහළ කරන්න බැහැ. එහෙම වුණොත් ඒක මනෝද්වාරයක් වෙනවා.

හවාංග සිත කියන එක මනෝවිඤ්ඤාණ මට්ටමේ සිතක්. හැබැයි ඒකේ ප්‍රධාන ලක්ෂණය තමයි ද්වාර කෘත්‍යයක් නැහැ. ද්වාර කෘත්‍යයක් කියලා කියන්නේ - අපි දැන් ‘ගෙදර’ කියලා සිහි කළොත්, සිහි කරලා ගෙදර ගැන ‘නැවත නැවත, හිත හිතා’ සිත් පහළ කරන්න පුළුවන්. චිත්ත වීථි යන්න පුළුවන්. හිත ගෙනියන්න පුළුවන්. ඒකට ද්වාරයක් කියනවා.

හවාංග සිතේ ලක්ෂණය තමයි ‘ඇති බවට දූනෙන මට්ටම’ මිසක, ‘පෙනෙන බව මට්ටම’ මිසක - ඒකේ සිතුවිලි වැල් යන්නේ නැහැ. සිතුවිලි ද්වාර කෘත්‍යයක් වෙන්නේ නැහැ. එව්වරයි වෙනස.

අපි දැන් මේ වටපිටාව ඇති බව අපිට දූනෙන මට්ටම තියෙනවා නේ. ඔය දූනෙන මට්ටමකම නින්ද ගියහමක් පවතිනවා. නින්දේදී ඔක ප්‍රකටයි. ඔය මතමයි ඉන්නේ.

දුනුත් මේ ‘අරමුණකට සම්බන්ධවෙලා, හිතලා කියලා කරලා අවසන් වෙන කොටම’ - අපි ‘ආපහු එතැන’ ඉන්නේ. ඒ හින්දා යි මේ ඔක්කෝම තියෙනවා වගේ තැනකින් ඉන්නේ. හවාංග සිත හින්දා යි ස්වාමීන්වහන්සේලාට මෙහෙම ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ.

එක ආයතනක් ඉපදිලා නිරුද්ධ වෙන කොටයි අනිත් ආයතනය උපදින්නේ. ඒ ආයතනය ඉපදිලා නිරුද්ධ වෙනකොට අනිත් ආයතනය උපදින්නේ. මේ 'ආයතන හයම ඇති බවට' හම්බවෙන මේ මානසික මට්ටම හම්බවෙන්නේ නැහැ හවාංග සිත කියලා එකක් නැත්නම්.

හීනෙන් පෙනෙන කොටත් එහෙමයි. ස්වාමීන්වහන්ස, 'දුනුත් අපිට හීන පෙනෙන්නේ'.

හීන කියන්නේ - අදද 'හැම අරමුණකම චිත්තජ රූපයක් නැත්නම්' අපි ඒක දන්නේ නැහැ. චිත්තජ රූපයක් ඇඳුනොත් විතරයි ඒ වස්තුව දන්නේ.

දුන් මම 'පොල්' කියලා කිව්වොත්, පොල් කියලා කියන කොටම ස්වාමීන්වහන්සේලාට ඕක තේරෙනවා කියලා කියන්නේ - 'ගෙඩියක් සිතේ ඇඳිලා' තියෙනවා - චිත්තජ රූපයක්.

'දුන් මේ පංචඉභ්දියට අපේ සිහිය තියෙන නිසා', මේ ආලෝක පරාවර්තනය නිසා, ඒ චිත්තජ රූපය අපිට පැහැදිලි නැහැ.

හීනේ දී පොල් කියලා සිහිවෙන කොට 'ඔය චිත්තජ රූපය පැහැදිලියි'. ඒකයි අපිට හීන වෙලා තියෙන්නේ.

දුන් අපි කියමු පොල් ගෙඩියක් ගෙනෙන්න කිව්වොත්, ඔව්වර රූප ගොඩේ හොයලා හොයලා - 'අපේ සිතේ තියෙනවා පොල් කියන්නේ මේ හැඩය' කියලා. ඒ හැඩයට ගැලපෙන රූපය හම්බවෙනකල්ම හොයලා ඉවරවෙලා 'පොල් නැහැනේ' කියලා එනවා. තිබුණොත් ඒක අරගෙන එනවා.

දුන් අපි නිකමට කතා කළොත් ස්වාමීන්වහන්ස, භාෂාවක් කතා කරනවා කියන්නේ මොකක්ද? අපි භාෂාවක් දන්නවා කියලා කියන්නේ මොකක්ද? භාෂාවක් නො දන්නවා කියලා කියන්නේ මොකක්ද? යම් වචනයකට චිත්තජ රූපයක් ඇඳගන්න දන්නේ නැත්නම් ඒ භාෂාව අපි දන්නේ නැහැ.

පාන් කියලා කියන වචනය ගන්න. පාන් කිව්වොත් මේ ශබ්දය ඇහෙන කොට ස්වාමීන්වහන්සේලාට මොකක්ද මතක් වෙන්නේ? රාත්තලක් ගෙඩියක් පෙනෙනවා නේද? හරි. ඔන්න දුන් මේ වචනය ඇහෙන කොටම සිතේ ඔය චිත්තජ රූපය ඇඳුණ හින්දා ස්වාමීන්වහන්සේලා පාන් දන්නවා. ඉන්ද්‍රියාවට ගිහිල්ලා පාන් කියන වචනය කිව්වොත් ඒගොල්ලන්ගේ සිතේ ඇඳෙන්නේ බුලත්

කොළයක්. එහේ බුලත්වලටයි පාන් කියන්නේ. එතකොට දෑන් මෙහෙදි පාන් කියන ශබ්දය ඇහෙන කොට අපිට මැවුණේ ගෙඩියක්. මේ ශබ්දයට 'ගෙඩි මවාගන්න පුළුවන් මට්ටම් කණ්ඩායම' ඔක්කොම එකයි, ඒගොල්ලන්ට කියනවා සිංහල කියලා. ඔය ශබ්දයට 'බුලත් කොළ මවාගන්න කට්ටිය ඔක්කෝටම' අපි කියමු සංස්කෘත නම් ඉන්දියාවේ තියෙන්නේ, ඒ භාෂා කණ්ඩායම එකක්.

දෑන් බලන්න භාෂාවල් වෙනස්වෙලා තියෙන්නේ මොකද කියලා. ඒ ඒ ශබ්දයට කෙනා කෙනා විත්තජ රූප හදගන්න හැටි. අපි කියමු අපිට ඉංග්‍රීසි දන්නේ නැහැ කියලා කියන්නේ - අපි කියමු book කියලා කියන කොට අපිට හිතට සිහිවෙන්න දෙයක් නැත්නම්, හිතට ඇඳෙන්න මතක් කරගන්න එකක් නැත්නම්, අපි දන්නේ නැහැ. ඒ ශබ්දය ඇහෙන කොට මට පුළුවන් නම් සිංහලෙන් පොත කියන හඬ, පොත කියලා කිව්වොත් කාටත් සිහිවෙනවා නේද? දන්නවා. විත්තජ රූපයක් ඇඳෙන හින්දයි දන්නේ. book කියලා කියන කොටත් ඔය සටහනම මතුකරගන්න පුළුවන් නම් එයා භාෂා දෙකක් දන්නවා.

හැමවෙලාවෙම තියෙන්නේ - සිතක විත්තජ රූප හඳුනාගැනීම මත. දෑන් ඉංග්‍රීසි කෙනෙකුට සිංහල දන්නේ නැහැ කියලා කියන්නේ පොත කියලා කිව්වොත් ඒ වචනයට එයාට හිතේ විත්තජ රූපයක් නැහැ මැවෙන්නේ. ඇඳෙන්නේ නැහැ. ඒ හින්දා එයා දන්නේ නැහැ. book කියලා කිව්වොත් ටක්ගාලා එයාට විත්තජ රූපයක් මැවෙනවා. අපිට book කියලා කියන කොට විත්තජ රූපයක් මැවෙන්න දන්නේ නැහැ. ඒ හින්දා දන්නේ නැහැ. පොත කියලා කිව්වොත් මැවෙනවා. එතකොට මම 'පොත' කියන කොටත්, අරයා 'book' කියන කොටත් දෙන්නාම මවාගෙන තියෙන්නේ එකම විත්තය යි.

ඒකයි මේ සිත දියුණු කරපු චතුපට්ඨමිහිද කෙනෙකුට ඕනෙ භාෂාවක් කතා කරන්න පුළුවන්. මොකද භාෂාව කියන එක තියෙන්නේ ඔතැනින් නෙවෙයි, කෙනා කෙනාගේ මනස තුළින්.

ස්වාමීන්වහන්සේලා අහලා ඇති ජාතක කතාවල තියෙනවා බෝසතාණන්වහන්සේලා තිරිසන් සත්තු එක්ක කතා කළා කියලා. මේ වෙන මොකුත් නෙවෙයි, ඔය ඔතැන තියෙන භාෂාව. කෙනෙකුට සිත දිහා බලන්න පුළුවන් නම්, මේ වෙලාවෙදි 'සිතේ ඉපදිලා තියෙන නිමිත්ත' බලන්න පුළුවන් නම්, මෙයා පොතක් සිහිකරගෙන ඉන්නේ

කියන එක දන්නවා. තිරිසන්ගත සතෙක් එක්ක වුණත් කතා කරන්න පුළුවන්. 'වචන පිටකරන තැනට ඔබ්බෙන් විතක්ක විචාර කියන තැනදී' ගත්තහම ඒ 'විතක්කලා, විචාරනවා කියන නිමිත්ත' එකයි, එතෙත්ට ආවහම.

ඒකෙන් මම ගත්තේ, ආයතන සහ භවාංග සිතේ වෙනසකට තියෙන්නේ - ආයතනවලදී, ද්වාරවලදී නැවත නැවත නැවත යමක් අරභයා සිත් පහළ කරන්න පුළුවන්. භවාංග සිතේ සිත් පහළ කරන්න බැහැ. සිත් පහළ වෙන්නේ නැහැ. 'ඇති බවට දැනෙනවා විතරයි'. එව්වරයි.

ප්‍රශ්නය: ස්වාමීනි, සෝවාන් පුද්ගලයා හඳුනාගන්නේ කෙසේදැයි පහදලා දෙන්න.

පිළිතුර: පුද්ගලයෙක් හැටියට හඳුනන්න බැහැ. හඳුනාගන්න පුළුවන් එකම දෙය තමයි අපි කියමු කතාවෙන්, නැත්නම් දර්ශනයෙන්.

'තමන් දිවියි සම්පන්නද නැද්ද' කියන එක තේරුම්ගන්න පුළුවන් තමන්ටම - සෙබෙන ඤාණෙන සමන්නාගතො ඉතිපි. සේබ ඥාණයෙන් යුක්තයි.

බුදුරජාණන්වහන්සේ කෙරෙහි, ධර්මය කෙරෙහි, සංඝරත්නය කෙරෙහි අවෙච්චප්‍රසාදයෙන් යුක්තයි.

පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය - දිවියො හොති සුදිවියො. පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය දැකලා තියෙනවා, මනාව දැකලා තියෙනවා.

මෙන්න මේ 'පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය දැකීමෙන්' බුදුරජාණන්වහන්සේ, ධර්මරත්නය, සංඝරත්නය කෙරෙහි නොසෙල්වෙන පැහැදීමක් කෙනෙක් ගාව තියෙයිද - අන්න එයා දිවියි සම්පන්නයි. තමන් දිවියි සම්පන්නයි කියලා කෙනාට හඳුනාගන්න පුළුවන්.

එහෙම නැතුව සෝවාන් නෙවෙයි, රහතන්වහන්සේනමක්වත් මේ කබලිංකාභාරයෙන් හැදුණු රූපය බලලා හොයන්න බැහැ. රූපය බලලා කිසිම වෙලාවක හොයන්න බැහැ. යම් ධර්ම කතාවකින් හෝ සාකච්ඡාවකින් හෝ එහෙම නැත්නම් තමන් තුළ ඇති දහම් දැනුමින් හෝ තමයි 'තමන් මෙබඳුයි' කියන එක හොයාගන්න වෙන්නේ. වෙන ක්‍රමයක් නැහැ.

ප්‍රශ්නය: පෙනෙන්නට, රූපයක් බාහිර තියෙනවාද? ඇත්තෙන් නැත. නැත්තෙන් නැත. මේ තුළ පවතින්නේ හේතුවල ක්‍රියාවකි. එහෙම නේද? ඇසට පෙනෙන වර්ණය උදෙසා සක්කාය දිට්ඨියෙන් බැඳිලා, ඒ උදෙසා මනෝවිඤ්ඤාණය පහළ කරගෙන කර්ම රැස්කරනවා. පෙනෙන දෙය පවතින්නේ නැහැ. පවතින දෙය පෙනෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන්නට බාහිර දෙයක් නොමැති බවමයි සත්‍ය. බාහිර ලෝකය ශුන්‍යයි. ශුන්‍ය වූ ලෝකය තුළ පවතින දෙයක් නොමැත. මේ සියල්ල මනසින් මවාගත්ත මනෝ විකාර ටිකක් විතරයි. ලෝකය මුණගැසෙන්නේ මේ ආයතනයකින් ගැනීම තුළින් පමණයි නේද?

පිළිතුර: ඇත්තටම 'බාහිර දෙයක්' නැහැ කියලා ගන්න එපා, ඒක වැරදියි. 'ලෝකය කියන්නේ මනස තුළ තියෙන එකක් කියලා නෙවෙයි' මම කියන්නේ. ලෝකය කියන එක මනස තුළ හටගත්ත එකක් කියලා නෙවෙයි මම මතක් කරන්නේ. පංචඋපාද්‍යාස්සකන්ධ ලෝකය අපිට හම්බවෙන්නේ 'බාහිරින්'.

ඉපදීම, ලෙඩවීම, මැරීම, අම්මා මැරෙනවා, තාත්තා මැරෙනවා - මේ යම්තාක් දුක් අපිට හම්බවෙන්නේ මනසින්ද? අපේ අම්මා, තාත්තා මැරෙන්නේ මනස තුළද? මම කියන දෙය තේරෙන්නේ නැතිකම මේ තියෙන්නේ. ස්වාමීන්වහන්ස,

බාහිර තියෙන්නේ ස්කන්ධ ටිකක්. අපේ 'මනසේ' තියෙන්නේ සමුදය සත්‍ය - 'කෙලෙස් ටික'. මේ කෙලේසය මේ ස්කන්ධ ටිකට පතිත වුණහම - 'ලෝකය හදන්නේ බාහිරින්' අපිට. අපිට අම්මා, තාත්තා, දුවපුතා, රන්රිදී, මුතුමැණික් කියලා මේ 'දුක හම්බවෙන්නේ' අපිට හැමවෙලාවෙම බාහිරින්'. ඒ කියන්නේ, ලෝකය කියන එක, ජරා මරණ දුක අපිට 'හම්බවෙන්නේ බාහිරින්'.

ඔය 'දුක ඇති කරපු හේතුවයි මේ පැත්තේ' තියෙන්නේ - තණ්හාව. අපි කියමු අම්මා මැරිලා 'දුක් විඳින්න වෙනවා', මේක තමයි දුක මට. මේ දුක් බ සත්‍යය. ඔය 'දුක ඇති කරපු හේතුව තියෙන්නේ ආධ්‍යාත්මික පැත්තේ'. මේ 'හේතුව' නැති වූ දවසට - 'බාහිර දුක් විඳින්න තියෙන ලෝකයක එන දුක යි' මට නැති වෙන්නේ.

එහෙම නැතුව මනස තුළම ජරා මරණ නැතිවෙනවා නෙවෙයි. ඇහෙන්න බලලා මච් මළ දුක විඳින්න තියෙන ඉඩයි නැතිවෙන්නේ.

එතැනදී ඇහැට පෙනෙන රූපයක් නැතුවා නොවෙයි. රූපයක් තියෙනවා. වර්ණ සටහනක් තියෙනවා. අපිට බුදුදහමට එහා යන්න

බැහැර. බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්වන නියතය නම් - වක්ඛුඤ්ඤා පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වක්ඛුඤ්ඤාණං කියලා.

හැබැයි ඒ ඇහැට හම්බවෙන රූපය - සත්ව පුද්ගල ආත්මභාවයෙන් ශුන්‍යයි. - කිසිම දෙයක් නැතිකමින් ශුන්‍යය නෙවෙයි. ඇස් ඉදිරිපිටට රූපයක් හම්බවෙනවා. 'ඒ රූපය සත්ව පුද්ගල ආත්මභාවයෙන් ශුන්‍යයි'.

එතකොට ඒ සත්ව පුද්ගල ආත්මභාවයෙන් ශුන්‍ය වූ, අනාත්ම වූ 'රූපය අවබෝධ කරනොගන්නා කම නිසා' - 'අපේ මනස තුළයි කෙලෙස්' ඇතිවෙන්නේ.

- ඒ 'කෙලෙසය' දුක් වූ 'රූපය මත' පතිත කළහම,
- නැත්නම් අර 'ශුන්‍යතාවයෙන් යුක්ත රූපය මත', 'පුද්ගලභාවයෙන් යුක්ත මේ දෘෂ්ඨිය' පතිත වුණහම,
- අපිට 'රූපය කෙනෙක් වගෙයි' පෙනෙන්නේ.
- 'රූපය' විපරිණාම වෙන ගානේ 'කෙනෙක්' මැරුණු දුක අපි විඳිනවා.
- එතකොට දුක අපිට හම්බවෙලා තියෙන්නේ මනසින් නෙවෙයි - බාහිරින්මයි. අම්මා තාත්තා මැරුණු දුක සහෝදර සහෝදරයා මැරුණු දුක ඇති-හිතෙහිත් මැරුණු දුක.

අමුතුවෙන් මේවා කරන්න එපා. අපිට ලෝකයේ අද දුක හම්බවෙන තැන බලන්නකෝ, දුක හම්බවෙන්නේ කොහෙන්ද කියලා. මේ බාහිර ශුන්‍යයි, සිතේ යි මේ ලෝකයම කියලා එකක් ද අපිට හම්බවෙන්නේ?

අපිට ලෝකය කියලා එකක් හම්බවෙනවා නේද 'තමන්ගෙන් පරිබාහිර අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, ගස්ගල්, ගෙවල්දෙරවල් කියලා? මේ ටිකේ තමයි කැඩෙන, බිඳෙන, විපරිණාම වෙන, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ, අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ දුක් කියන මේ දුක් ඔක්කොම තියෙන්නේ ඔය ලෝකයේ.

හැබැයි 'ඒ ලෝකයේ දුක' හඳුනා හේතුව තියෙන්නේ 'තමන් තුළ'.

මේ 'හේතුව' නැති වූ දවසට - මේ 'බාහිර ලෝකයකින් හම්බ වූ දුකෙන්' මිදිලා ඇති.

ආයේ මනසින් මොකුත් නැති හිස් බවක් හම්බවෙලා නෙවෙයි තියෙන්නේ.

මේ 'ඇහෙන් බලලාවත් මව් මළ දුක විඳින්න බැරි මට්ටමකට' සිත හැඳිලා ඇති, ජරා මරණ දුකෙන් මුදවලා ඇති 'මේ හේතුව නැති වුණොත්'.

බාහිරින් අපිට ස්පර්ශ ආයතන හයම දුක් සහගත බවක හම්බවෙනවා. එහෙම දුක හම්බවෙන්න හේතුව තියෙන්නේ ආධ්‍යාත්මික පැත්තේ. ඒ හේතුව නැතිකළහම දුකේ නිරෝධය හම්බවෙන්නෙත් බාහිරින්මයි. මේ ලෝකයෙන්මයි - මේ මව් මළ දුකෙන්මයි මිදුණේ, පියා මළ දුකෙන්මයි මිදුණේ, සහෝදරයා මළ දුකෙන්මයි මිදෙන්නේ, සහෝදර මළ දුකෙන්මයි මිදෙන්නේ, අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ දුකෙන්මයි මිදෙන්නේ, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුකෙන්මයි මිදෙන්නේ, සිතන දේවල් නො ලැබීමේ දුකෙන්මයි මිදෙන්නේ.

එහෙම නැතුව - කිසිම දෙයක් නැති ශුන්‍යතාවයක සිත තියාගෙන ඉන්න එක නිවන නම් නෙවෙයි. අපි හිතාගෙන ඇති ක්ෂණික නිරෝධය කියලා එකක්, මොකුත් නැති තැනකට පත්වීම තමයි නිවන කියලා. නැහැ.

නිවන කියන්නේ මොකද්ද - අජරාමර බව ජරාමරණ නැතිකම.

ජරාමරණ හම්බවුණේ කොහෙන්ද? මේ ආයතන පරිහරණය කරද්දී, මේ ලෝකයේ අය, අනිත් දේවල් අසුරු කරද්දී නේද අපිව ජරා මරණ දුකට පත්වුණේ?

එහෙනම් - මේ ආයතන පරිහරණය කරද්දී, අනිත් ලෝකයා කියන තැන් අසුරු කරද්දීම ජරා මරණ දුකින් මිදිලා තියෙන්න ඕනේ.

නිවන කියලා කියන්නේ අජරාමර බව, ජරාමරණ දුක් නැතිකම. ඒක මේ සිතේ ඇතිවෙන කිසිම අරමුණක් නැති නිරෝධය කියලා එකකට පත්වෙන එකකට නම් නෙවෙයි නිවන කියලා කියන්නේ.

නිරෝධ දෙකක් තියෙනවා.

ඒ කියන්නේ - 'කිසිම දෙයක් නැති, හටගත්ත හැම දෙයක්ම නැතිවෙන එකක්' නිරෝධයක් තමයි. හැබැයි ඒක නිවන නෙවෙයි.

හටගත්ත හැම දෙයක්ම නැතිවෙනවා. 'හටගත්ත හැම දෙයක්ම නැතිවෙනවා' කියන එක හේතුඵල දහමටයි අයිති. සංඛත ධාතුවට.

‘හේතුප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත යමක් තියෙනවා නම්, හේතු නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. ඒ නිරෝධය නිරෝධයක්, හැබැයි නිරෝධ සත්‍යය නෙවෙයි.

නිරෝධ සත්‍යය හැටියට බුදුහාමුදුරුවෝ පැනෙව්වේ මොකදද? ‘තණ්හාවගේ නිරෝධයක්’ තියෙනවා නම් - ඒ නිරෝධ සත්‍යය.

හේතු නිසා හටගත්ත හැමදෙයක්ම හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙන බව නිරෝධයක් නම්, නිවන නම්, අපි භාවනා කරන්න ඕනෙන් නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස, අනිවාසීයෙන්ම නිවන් දකිනවාමයි. ඇයි ඒ?

මේ හටගත්ත කයත්, සිතත් - මේ හැමදෙයක්ම හේතුප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්තේ. හේතු නැතිවෙන කොට කවදම හරි මේ ඔක්කොම නැතිවෙලා යනවා නේ. මේ හේතුප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත දේවල්, හේතු නැතිවෙන කොට නැති වුණාට - ‘තණ්හාව නැති නො වුණොත් නැවත හේතු හදනවා’.

ඒ නිසා හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත දෙය, හේතු නැතිවෙන කොට නැති වුණා කියලා - ඒ නැතිවීමෙන් බුදුරජාණන්වහන්සේ නිවන පතවන්නේ නැහැ.

අපි නිකමට කියමු, මේ සිතයි කයයි කියන මේ නාමකයයි, මේ රූපකයයි කියන දෙකම නිරවශේෂයෙන්ම නිරුද්ධ වෙනවා. මේ හේතුප්‍රත්‍යයෙන් හටගෙන තියෙන්නේ, හේතු ටික නිරුද්ධ වෙන කොට මේ නාමකයයි රූපකයයි දෙකම නිරවශේෂයෙන්ම නිරුද්ධ වෙනවා.

නමුත් නැවත ‘නාමරූප දෙකක් හදන්න පුළුවන් හේතුව’ තියෙන හින්දා ‘නැවතත් ප්‍රතිසන්ධියට’ යනවා මිසක, ‘මේ නාමරූප දෙකෙන් එකක්වත් යන්නේ නැහැ’.

මේ සිත හෝ ප්‍රතිසන්ධියට යනවා නම්, මේ කය හෝ ප්‍රතිසන්ධියට යනවා නම්, මේ සිතකය දෙකම හෝ ප්‍රතිසන්ධියට යනවා නම්, දෙකෙන් එකක් හෝ ප්‍රතිසන්ධියට යනවා නම් - මේ ගමන, මේ සසර නතර කරන්න බැහැ. මේක ගැඹුරු දර්ශනයක් බුදුදහම කියන්නේ.

මේ සිතවත් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්නේ නැතුව, මේ කයවත් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්නේ නැතුව, මේ සිතයි කයයි දෙකෙන් එකක්වත් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්නේ නැතුව, නමුත් - ‘අවිද්‍යාව නිසා සංඛාර’ වෙනවා, ‘සංඛාර නිසා විඤ්ඤාණය’ වෙනවා යි

කියන ධර්මතාවයක්, 'විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප වෙනවා' යි කියන ධර්මතාවයකුත් තියෙනවා.

නමුත් මේ නාමකයෙන්වත්, මේ රූපකයෙන්වත්, දෙකෙන් එකක්වත් එහා පැත්තට යන්නේත් නැහැ. 'පුරාණ කර්මයට හටගත්ත විපාක වූ නාමරූප' දෙකෙන් 'එකක් හරි යනවා නම් මේක ආත්ම යි' කියලා කිව්වාට කමක් නැහැ. එහෙම වෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසාමයි නිවන් දකින්න පුළුවන් අපිට.

ඇයි, මේ නාමරූප දෙකෙන් එකක්වත්ම එහා පැත්තට යන්නේ නැහැ. අවිද්‍යාවෙන් ඇති කරගත්ත කර්මයක් මුල් කාරණාව කරගෙන ප්‍රතිසන්ධියට යන නිසයි මේ අවිද්‍යාව නතර කරලා, අපිට මේ සසර ගමන නතර කරන්න පුළුවන්.

'නාමරූප දෙකෙන් එකක් හරි ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් එහා පැත්තට යනවා නම්' - අවිද්‍යාව තිබුණත් නැතත් අවිද්‍යාව නැති කළත් වැඩක් නැහැ. ඇයි ඒ? ප්‍රතිසන්ධියට යනවා නේ නාමකය හෝ රූපකය හෝ. ගැඹුරු දර්ශනයක් තියෙන්නේ.

නමුත් බුදුදහම කියන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස ඈත්තටම විඤ්ඤාණස්ස අව්‍යාපාර අසංකන්ති පටිසන්ධි පාත්‍රභාවට්ඨො ගම්භිරො -

විඤ්ඤාණය වගේ ධර්මයක් ගත්තොත් ව්‍යාපාර නයක් නැහැ කවදවත්. 'මේ සිතෙන්' 'තව සිතක්' උපද්දනවා, ඒ සිතෙන් තව සිතක් උපද්දනවා, ඒ සිතෙන් තව සිතක් උපද්දනවා කියලා සිතේ ව්‍යාපාර නයක් නැහැ, අව්‍යාපාරයි.

අසංකන්ති - සංක්‍රාන්තියක් නැහැ. මේ විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යනවා. 'මේ සිත කර්ම රැස්කරගන්නා, ප්‍රතිසන්ධියට යනවා', ඒ සිත තව ප්‍රතිසන්ධියකට යනවා කියලා එහෙම සංක්‍රාන්තියකුත් නැහැ.

නමුත් ව්‍යාපාර නයකුත් නැතුව, විඤ්ඤාණය සංක්‍රාන්ති ස්වභාවයකුත් නැතුව, නමුත් 'විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප වෙනවා' කියන ධර්මතාවයකුත් තියෙනවා.

මේ ධර්මතාවය ගැඹුරුයි කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා.

මෙතැන ඈත්තටම තියෙන්නේ හේතුඵල දහමක්. ඒක ගොඩාක් ගැඹුරු පැතිකඩක් තියෙන්නේ. නමුත් මම පොඩි උපමාවක් විතරක්

කියන්නම්. මේ උපමාවෙන් ටිකක්වත් තේරුම් ගන්න අපි උත්සාහවත් වෙමු.

දූල්වෙන පහනක් ගන්නවා අපි. පහනක් අරගෙන, තව පොල්තෙල් දුපු තිරේ තියෙන තව පහනක් ගන්නවා. දැන් මේ පහන පත්තුවෙලා නැහැ. අනිත් පහන පත්තුවෙනවා. අපි මේ පහනට අර පහන තියලා ළං කරලා පත්තු කරනවා. දැන් මේ මොකද්ද වුණේ? ස්වාමීන්වහන්සේලා හිතනවාද, 'මේකෙන් ගින්දර ටිකක් හරි මේකට ගියා, මෙයා මේකෙන් ගින්දර ටිකක් හරි ගත්තා' කියලා හිතනවාද? නැහැ. නමුත් බැලූ බැල්මට අපිට පෙනෙන්නේ මේකෙන් ගින්දර ටිකක් මේකට ගියා වගෙයි නේද? 'මෙයා මේකෙන් ගින්දර ටිකක් ගත්තා වගෙයි'.

නැහැ, මෙතැන තියෙන්නේ හේතුඵල දහමක් ස්වාමීන්වහන්ස. ඔය සිද්ධියමයි මේ ප්‍රතිසන්ධිය කියන එකේ තියෙන්නේ.

මේ පහතේ තෙලුයි තිරෙයි කය වගේ නම්, ගින්න සිත වගේ නම්, ඒ 'තෙලුයි තිරෙයි ගින්නයි' කියන ඒ දෙකෙන් එකක්වත් මේ පහතේ තෙලුයි තිරෙයි ගින්නට සම්බන්ධ නැහැ. මේ පහන් දූල්ල, මේ පහන් දූල්ල - පහන් දූලි දෙකක් තියෙනවා. දැන් පහන පත්තුකළහම අපිට සාමාන්‍යයෙන් පෙනෙන්නේ මේ පහන් දූල්ලෙන් ගින්දර ටිකක් මේකට ගත්තා වගේ නේද? මේකෙන් ටිකක් ගියා වගෙයි, මේ දූල්ල මේකෙන් ටිකක් ගත්තා වගෙයි. ඔය තියෙන්නේ ස්වාමීන්වහන්ස, අපි 'ඵලයෙන් ඵලය' කතා කරන නිසායි ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ. නමුත් ඔතැන තියෙන්නේ හේතුඵල දහමක්. මම ඒක පැහැදිලි කරන්නම්.

මේ පහන් දූල්ලෙන් ස්වාමීන්වහන්ස, මේ දූල්ලට කිසි සම්බන්ධයක් නැහැ. අනිත් ඇවිලිවිව නැති පහතේ 'තෙල් දලා, තිරේ තියෙනවා නේ'. මේ පහන් දූල්ලෙන් කරන්නේ - තෙලුයි තිරෙයි තියෙන තැන තාපාංකය ඇතිකරන එක විතරයි කරන්නේ. ඒ තාපාංකය නිසා එතැන තිරේ දැවීමෙන් මේ දූල්ල හටගන්නේ. මේ දූල්ලයි, මේ දූල්ලයි අතර ප්‍රශ්න කතා කරන්න එපා. වැරදියි.

මම කියන එක තේරෙනවද දන්නේ නැහැ. ඉටිපන්දමක් ගත්තොත් - ඉටිනූලකුත් එක්ක තියෙන ඉටිපන්දමක්. දූල්වෙන ඉටිපහනක් ගත්තොත් අපි මෙහෙම ළං කරනවා කියලා කියන්නේ දැන් හොඳට බලන්න. අරකේ දූල්ල තවම ඇතිවෙලා නැහැනේ. මේකේ දූල්ලෙන් කරන්නේ ඉටි ටිකයි නූලයි තියෙන තැනට ළං කරලා, එතැන තාපය වැඩිකරන එක කරන්නේ. තේජෝ ධාතුව වැඩිකරන එක, හේතුව

හදන්නේ. ඒ හේතුවේ ඵලයක් හැටියට පැන නගිනවා මෙතැනින් දැල්ලක්. අනිත් ඉටිපන්දම පත්තු වුණා. ‘දෑන්’ මේ ඉටිපන්දමේ පත්තුවෙන පහන් දැල්ලත්, අර ඉටිපන්දමේ පහන් දැල්ලත් අතර සම්බන්ධයක් තියෙනවාද’ බලන්න. කිසිම වෙලාවක නැහැ, නැදැකමක් නැහැ, දැල්ලෙන් දැල්ල සම්බන්ධයක් නැහැ. මම කියන එක තේරෙනවද දන්නේ නැහැ.

මේ පහතේ දැල්ල කළේ - ඊශාව පහන දල්වන්න තියෙන ‘හේතු ටික හදපු එක’ කළේ. ඉටි ටිකයි, නූලයි තියෙන තැනට තෝපෝ ධාතුව ළං කළහම, ඒකෙන් දහනය වීම නිසා ‘අලුතින් හටගත්තා දැල්ලක්’. දෑන් මේ දැල්ලයි, මේ දැල්ලයි අතර කිසිම සම්බන්ධයක් නැහැ. මේ දැල්ලට මේකෙන් චුට්ටක්වත් ගත්තෙන් නැහැ. මේ දැල්ලෙන් චුට්ටක්වත් මේකට ගියෙත් නැහැ. ඒ වගේ,

‘මේ හවයේ විපාක නාමරූප දෙකේ’ ඉඳවා ‘ඊශාව හවයේ විපාක නාමරූප දෙක’ කියන්නේ - ඵලයක් ස්වාමීන්වහන්ස. අපි මේ ‘ඉන්න කෙනා නැවත ඉපදෙයිද’ කියලා ‘ඵලයෙන් ඵලයට’ කතා කරන ප්‍රශ්නයක් තියෙන්නේ.

මේ නාමරූප දෙකෙන් එකක්වත් ඒ නාමරූප දෙකේ නැහැ. මේ නාමරූප දෙකෙන් එකක්වත් ඒ නාමරූප දෙකට ගන්නෙත් නැහැ. මේ නාමරූප දෙකෙන් එකක් ඒකට ගියෙත් නැහැ. මේකෙන් දෙයක් එයා ගත්තෙන් නැහැ.

මේ නාමරූප දෙක හේතුවයි - ‘කර්ම විඤ්ඤාණය’ හදන්න.

‘කර්ම විඤ්ඤාණය නිසා’ - මේ නාමරූප දෙක වෙනවා.

එතකොට කිසිම වෙලාවක මේ නාමරූප දෙකෙන් එකක්වත් මෙහාට ගිහිල්ලත් නැහැ. මෙයා මේකෙන් එකක් අරගෙනත් නැහැ. ‘හේතු-ඵල’ දහමක් තියෙන්නේ.

මම කියන එක තේරෙනවා නම් - ඉටිපන්දමක් පත්තුකරන කොට පත්තුකරන ඉටිපන්දම දිහා සුක්ෂමව බලන්න. ඉටිපන්දම් දෙකක් අරගෙන ගිහිල්ලා එකක් පත්තුකරලා අතේ තියාගන්න, එකක් පත්තු නො කර ගන්න. ඉටිපන්දම් දෙකම තවම එකවර දැල්විලා නැහැ. මේ ඉටිපන්දම මේ ඉටිපන්දමට ළං කරනවා කියලා අපි කළේ මොකද්ද කියලා හොඳට තීරණය කරන්න. හොඳට හිතන්න. ළං කළහම අපිට තේරෙයි තව දැල්ලකට හේතුව සකස් කරනවා නේද මේ කියලා. මේ දැල්ලෙන් මොකුත් යනවා නෙවෙයි. තව ඵලයක් ගන්නවා නෙවෙයි.

- අලුත් ඵලයකට හේතුවක් හදන්නේ. මේ ඵලය තව එකකට හේතු වෙනවා. ඒ හේතුව නිසා තව ඵලයක් හැදෙනවා. ඵලය හේතුවක් වෙනවා. හේතුව නිසා ඵලයක් වෙනවා. ආපසු ඵලය හේතුවක් වෙනවා. මෙහෙම යන්නේ.

- පහන් දහක් හරි පත්තු කරන්න පුළුවන්. පහන් දහක් ගත්තොත් එකම එක පහන් දැල්ලක්වත් අනිත් එකකට සම්බන්ධ නැහැ. හේතුඵල දහමක් තියෙන්නේ.

- නමුත් බැලූබැල්මට පෙනෙයි පළවෙනි පහනෙන් පහන් දහක් පත්තු කළා කියලා.

ස්වාමීන්වහන්ස, අපි ආත්ම දෘෂ්ටියකින් කතා කරන දිව්‍ය ලෝකයක් ගැන, මනුෂ්‍ය ලෝකයක ඉපදීමක් ගැන කතා කරන්නෙත් ඔය වගෙයි. මේ හේතුඵල දහම නො දන්නාකම නිසා.

ඒ නිසා, ඇත්තටම මේ ශාසනයට අපිට පිහිටක් වෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ අපි මේ ශාසනය හරියට ඉගෙන ගත්තොත්. එහෙම නැතුව මොනවාම හරි දෙයක් කිරීම ම නම් නෙවෙයි.

මට ලොකු වෝදනාවකුත් තියෙනවා. ලොකු පත්‍රයකුත්, මම මේ කියන බණ වැරදියි කියලා. මම බොහොම සතුටු වෙනවා. ඒ කියන්නේ 'ඔහොම නොවෙයි, ක්ෂණික නිරෝධයටයි එයාගේ ගුරු භාමුදුරුවෝ ඉගැන්නුවේ' කියලා එක ස්වාමීන්වහන්සේනමක් කොලයකුත් එවලා තියෙනවා. නමුත් මම බොහොම කැමතියි ත්‍රිපිටකය විවර කරලා දෙන්න. ඒ කියන ක්‍රමය නෙවෙයි - 'නිවන් මග' කියන්නේ 'මේකයි' කියන එක. මම ඒක වෙනමම තියලා තියෙනවා. මේ තරම් විස්තර නැති එක් ක්ෂණික නිවනට පත්වෙන ක්‍රමයක් ගුරුභාමුදුරුවෝ උගන්නලා තියෙනවා, ඒකයි නිවන කියන්නේ කියලා.

නමුත් මම මතක් කරනවා මේ ශාසනය කියන්නේ 'එහෙම මෝඩ විදිහට' තීරණය කරන එකක් නෙවෙයි. මේ ශාසනය කියලා කියන්නේ 'ඕනෑම පරවාදයක් මථනය කරන්න පුළුවන් මනසක්' තියෙන්න ඕනේ. කවුරුහරි කෙනෙක්, මේ ශාසනයෙන් බැහැර ඕනෑම කෙනෙක් ආත්ම දෘෂ්ටියකින් ප්‍රශ්නයක් ඇහුවොත් බය නැතුවම අපි ඔය ක්ෂණික නිරෝධය කියන තැනකින් උත්තර දුන්නාට, මේ ශාසනයේ හැමෝම එහෙම නැහැ. හොඳට තර්ක කරලා, විතර්ක කරලා, ප්‍රශ්න අහන ලෝකයක් තියෙන්නේ අද. ඒ

හැම එකකටම සහේතුකව උත්තර දෙන න පුළුවන් හැකියාවක් අපට තියෙන ඕනේ.

ස්වාමීන්වහන්ස, අපි ගොඩාක් දෙනෙක් හිතාගෙන ඉන්නේ 'කිසිම අරමුණක් නැති හිස්බව නිවන' කියලා. ඒ කියන්නේ මොකුත්ම නැති ශුන්‍යතාවය කියන එක නිවන කියලා. නමුත් අපි නො දන්නවා වෙන න පුළුවන්, කිසිම දෙයක් නැති ශුන්‍යතාවයක් තිබුණොත් -

'ශුන්‍යතාවයෙන් අශුන්‍යයි නේද' කියන එක තේරෙන්නේ නැතුව ඇති.

හැම දෙයක්ම නැහැ ශුන්‍යයි, හැබැයි හොඳට මතක තියාගන්න ස්වාමීන්වහන්ස, 'ශුන්‍යයි කියන ධර්මතාවයෙන් අශුන්‍යයි ඔය මතස'. 'ශුන්‍යයි' කියලා ධර්මතාවයක් ඉතුරුවෙලා ඇති. නමුත් අසංඛන ධාතුවට ඔය ශුන්‍යතාවයත් සංඛතයි.

මම කියන එක තේරෙනවද දන්නේ නැහැ. කිසිම දෙයක් මෙනෙහි නො කොට මොකුත් නැති තැනකට පත්වීම අද - මේ සටහනේ හැටියටත් තියෙන්නේ නිවන කියන්නේ ඒක කියලා. නැහැ. 'ඔන්න ඔය නිවනට' තමයි මජ්ඣිම නිකායේ මූලපරියාය සූත්‍රයේ බුදුරජාණන්වහසේ දේශනා කරන්නේ ලෝකයා නිවන නිවනයි කියලා කියනවා, 'නිවනේ තමා ඇත' කියලා හිතනවා, 'තමන් නිවනේ ඇත' කියලා හිතනවා කියලා - 'නිවනත් ප්‍රපඤ්ච කරනවා' කියලා පෙන්නන්නේ ඕකට.

■ එතකොට මෙතැන දී අනිමිත්ත, ශුන්‍යත, අප්පණ්ණිහිත කියන වෙනෝ විමුක්ති තුනක් තියෙනවා. ස්වාමීන්වහන්ස, නිවන සහ වෙනෝ විමුක්තිය කියන මේ වෙනෝ විමුක්තියන්ගේ ප්‍රභේදය හඳුනාගන්නවත් පුළුවන්ද?

අපි කියමු නිවන ගැන කතා කරන්න ඉස්සරවෙලා අපිට කතා කරන්න වෙනවා අනිමිත්ත, අප්පණ්ණිහිත, ශුන්‍යත කියන වෙනෝ විමුක්ති.

මේ වෙනෝ විමුක්ති කියන්නේ මොනවාද?

විමුක්තියෙයි, නිවනෙයි වෙනස මොකද්ද?

මෙන්න මේවා තමයි ස්වාමීන්වහන්ස අපිට ශාසනයේ අවශ්‍ය තැන්. ඔන්න ඔය ටික නැතිකමනුයි මේ නිවන් මග නැත්තේ.

අපි ගොඩක් වෙලාවට හිතාගෙන ඉන්නේ කිසිම අරමුණක් නැති අනිමිත්ත බව නිවන, කිසිම අරමුණක් නැති ශුන්‍යතාවයක් නිවන කියලා.

නැහැ. අනිමිත්ත බව කියන්නේ සංඛත බවක්.

ශුන්‍යත බව කියන්නේ සංඛත සමාධියක්.

අනිමිත්ත, ශුන්‍යත, අප්පණ්ණික කියන්නේ සංඛත සමාධි.

ඒවා වෙනත් විමුක්ති. අනිමිත්ත වෙනත් විමුක්ති, අප්පණ්ණික වෙනත් විමුක්ති, ශුන්‍යත වෙනත් විමුක්ති. මේ වෙනත් විමුක්ති ප්‍රත්‍යය සහිතයි.

- වෙනත් විමුක්තියට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද? විමුක්තියට, මිදීමට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - නො ඇලීම.
- නො ඇලීමට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - කලකිරීම.
- කලකිරීමට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - ඇත්ත ඇතිහැටිය දැකීම.
- ඇත්ත ඇතිහැටිය දැකීමට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - සමාධිය.
- සමාධියට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - සැපය.
- සැපයට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - පස්සද්ධිය.
- පස්සද්ධියට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - ප්‍රීතිය.
- ප්‍රීතියට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - ප්‍රමෝදය.
- ප්‍රමෝදයට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - යෝනිසෝමනසිකාරය.
- යෝනිසෝමනසිකාරයට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - දුක.
- දුකට ප්‍රත්‍යය මොකද්ද - තණ්හාව.
- තණ්හාවට හේතුව මොකද්ද - වේදනාව. අවිද්‍යාව දක්වාම ගිය හැකියි.

“මහණෙනි මේ වෙනත් විමුක්තිය සප්‍රත්‍යය කියමි. ප්‍රත්‍යය සහිතයි කියමි” - “විමුක්තියට කුමක් පටහැනිද? - නිවන”.

අද ගොඩක් දෙනෙක් හිතාගෙන ඉන්නේ - වෙනත් විමුක්තියයි නිවනයයි එකක් කියලා. නමුත් ස්වාමීන්වහන්ස, වෙනත් විමුක්තිය කියලා කියන්නේ ‘සංඛත සමාධියක්’ - ‘විමුක්තිය නිසා නිවන’.

මම මේ ටික මතක් කළේ, ඔය ක්ෂණික නිරෝධය වගේ නිරෝධයක් ගැන අපි කතා කරන්නේ මේ ශාසනයේ හරය කියන එක නො දන්නාකම නිසා. කවුරුහරි කෙනෙක් අපිට ධ්‍යානයක් ගැන හෝ නිරෝධයක් ගැන හෝ ඉගැන්නුවහම, ‘එද ඉඳන් අපේ ඔළුවේ

තියෙන්නේ බුදුදහම කියන්නේ මෙහෙම එකක්' කියලා. අපි යන යන තැන ගලපන්නේ 'මම අහගෙන තියෙන බණ ටිකට මේක හරිද'. දන් තමන් දන්න ටිකක් තියෙනවා බුදුදහම කියලා ඉගෙනගන්න, මේ අහගන්න ටිකට ගලපලා මේක හරිද, හරි නැත්නම් එහෙනම් වැරදි. ඒ කරන දේශනාවත් වැරදියි, කෙනාත් වැරදියි.

නමුත් මම මුලින්ම මතක් කළා මට මගේ ගුරුභාමුදුරුවෝ උගන්නපු ටිකට ගලපන්න නොවෙයි 'බුදුභාමුදුරුවෝ' දේශනා කළේ. කවුරුහරි දේශනාවක් කළොත් මේ දේශනාව ගලපන්න සුත්තෙ ඔතාරෙනබ්බානි විනයෙ සන්දස්සෙතබ්බානි ධම්මතායං උපතික්ඛිපිතබ්බානි - සූත්‍රයන්ට, විනයට, ධර්මයට ගලපලා ඉවරවෙලා "ආ එහෙනම් ගැලපෙනවා". මගේ දෘෂ්ටියට ගැලපෙන්නේ නැතිවෙන්න පුළුවන්. මගේ ගුරුභාමුදුරුවෝ උගන්නපු දෘෂ්ටියට ගැලපෙන්නේ නැතිවෙන්න පුළුවන්. මගේ දෘෂ්ටියට, මගේ ගුරුභාමුදුරුවෝ උගන්නපු දෘෂ්ටියට ගැලපෙන්නේ නැති වුණාට ඒක වැරදියි කියන්න තරම් හයියක් ගන්න එපා. නමුත් සූත්‍රයට විනයට ධර්මයට ගලපලා, ගලපන කොට වැරදියි නම් වැරදි කියන්න බයවෙන්න එපා. එහෙම ගලපන්නවත් දන්නේ නැත්නම් ඉස්සරවෙලා ගලපන්න ඕනේ මොන ධර්මයන්ටද කියන එක ඉගෙනගන්න කියන එක මතක් කරනවා.

ඒ නිසා අපි ස්වාමීන්වහන්ස, අද දවසේ දී මොන විදිහට ද ශාසනය ඇසුරු කරන්නේ කියන කාරණාව මතයි මේ ශාසනය අනාගතයට භාරදෙන්නේ කොහොමද කියන කාරණාව පවතින්නේ. අපි අව්‍යක්තව නුවණකින් තොරව අදහස් ටිකක් මත ජීවත් වුණොත් හෙට දවසේදීත් මේ ශාසනය පවතින්නේ එහෙමයි. මම කියන්නේ අපි ශාසනයට ආදරෙයි නම්, ශාසනයට පිහිටක් කරනවා නම්, රැකවරණයක් කරනවා නම්, - පෞද්ගලික දෘෂ්ටි, පෞද්ගලික අදහස්, පෞද්ගලික මතිමතාන්තර අයිත්තකරණ වෙනවා. අයිත්තකරලා ඇත්තටම ත්‍රිපිටකය ඉගෙනගන්න එකට මතස නැඹුරු කරන්න කියලා ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙන් බොහොම බැගැපත්ව ඉල්ලා සිටිනවා. මොකක් නිසාද? ත්‍රිපිටකය ඉගෙනගන්න දන්න කෙනෙකුට කවදවත් වරදින්නේ නැහැ.

බුදුභාමුදුරුවෝ අපිට දේශනා කළානේ "මම පිරිනිවන් පෑවට පස්සේ ආනන්ද ඔබට හිතෙන්න පුළුවන් අපේ ශාස්තෘන්වහන්සේ දන් නැහැ කියලා, ශාස්තෘන්වහන්සේ පිරිනිවන්පෑවා කියලා හිතෙන්න පුළුවන්.

නැහැ ආනන්ද, මගෙන් පස්සේ මගේ ධර්මය විනය ඔබට ශාස්තෘන්වහන්සේ වෙයි” කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්වුවානේ. අපිට ශාස්තෘන්වහන්සේනමක් ඉන්නවා ස්වාමීන්වහන්ස. ඉතින් එහෙම සිටිය දී එක එක දෘෂ්ටි, එක එක දේවල්, එක එක මනිමතවල යන්න එපා, කරන්න එපා කියලා මතක් කරනවා.

මම එකවරට දහස්වාරයක් කැමතියි කෙනෙක් මම කියන වැරද්දක් තියෙනවා නම් පෙන්න්නවා. මොකද මම දන්නවා ‘හරියි කියලා හරි අල්ලගෙන ඉන්න එක වැරදියි නම්, වැරදි බව පෙන්න්න කෙනෙක් ඉන්නවා නම් ඒ මට කරපු ලොකු කල්‍යාණ මිත්‍රකමක්’. හැබැයි මම තර්කානුකූලයි. ඒ කියන්නේ මම නිකම් වැරද්ද පිළිගන්නේ නැහැ. මගේ පෞද්ගලික තර්ක නෙවෙයි. මම සූත්‍ර ඉදිරිපත් කරනවා. ධර්මය ඉදිරිපත් කරනවා. ඒ ධර්මයට සූත්‍රයට ගලපලා, ගලපන කොට ගැලපෙනවා නම් මම පිළිගන්නවා. එහෙම ගැලපෙන්නේ නැත්නම් බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වයි කිව්වත් මම පිළිගන්නේ නැහැ. මොකද බුදුහාමුදුරුවෝමයි ඒ න්‍යාය මට දුන්නේ.

මම හොඳට සූත්‍ර බලලා තියෙනවා. අධ්‍යයනය කරලා තියෙනවා. ඉතින් කවුරුහරි මට කිව්වොත් ‘ඔය ක්‍රමය නෙවෙයි ස්වාමීන්වහන්ස භාවනා කරනවා කියලා කියන්නේ මෙන්න මේකයි’ කියලා මම බැහැර කරන්නේ නැහැ. හොඳයි ස්වාමීන්වහන්ස ඔය දේශනාව සතිපට්ඨානයට බහාලා පෙන්න්න, චතුරාර්යස්ත්‍යයට බහාලා පෙන්න්න, පටිච්චසමුප්පාදයට බහාලා පෙන්න්න කියලා - පෙන්න්න වෙනවා. කවුරුහරි කෙනෙක් ඉන්නවා නම් ඕනෑම කෙනෙක් පෙන්න්න පුළුවන්, හැබැයි මේකට බහාලා පෙන්න්න ඕනේ. පෙන්වුවොත් අනිවාසීයෙන්ම අපි පිළිගත යුතුයි. එහෙම පෙන්න්න බැරි නම් ඒක වැරදියි.

ඉතින් මම මතක් කළේ, අපි මේ ටික කාලයේදී මට හැකි පමණකින් මම දන්න දේ කියලා දුන්නා. මට එක දෙයක් විතරක් මතක් කරන්න පුළුවන්. ස්වාමීන්වහන්ස, මම මේ ශාසනයේ කොහොම හරි වචන ටිකක් කතා කරලා රක්ෂාවක් කරන්න හදන කෙනෙක් නම් නෙවෙයි. මම ශාසනයෙන් ජීවත් වෙන්න හදන කෙනෙක් නෙවෙයි. මම හරිම උත්සහයක් දරනවා ශාසනය ජීවත්කරවන්න.

ඒකෙන් මම මතක් කළේ, ඒ හින්දා මට බොරු කියන්න ඕනේ නැහැ ස්වාමීන්වහන්ස. මට බොරු කරන්න ඕනේ නැහැ. මට සල්ලි හම්බ

කරන්න ඕනේ නම්, මොනවා හරි දේවල් ඕනේ නම්, ඕනේතරම් පුළුවන් මට. නමුත් මගේ එහෙම බලාපොරොත්තුවක් නැහැ. ඒ හින්දා මට බොරු කරන්න අවශ්‍ය නැහැ. මට අවශ්‍යයි මේ දුක්සහගත සසරින් එතෙරවෙලා, එතෙරවෙන අනිත් අයට පාර පෙන්න්න. මට ඕනේ පින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේලාට මේ ත්‍රිපිටකයේ තියෙන වටිනාකම පෙන්න්න. මේ ත්‍රිපිටකයට මනස ටික ටික හරියොමුකරවන්න.

මම දෑකපු එක දෙයක්, මේ ශාසනය මේ තරම් පිරිහෙන්න හේතුව, අපි ඕනෑම කෙනෙකුට ඕනෑම තැනකට ඇදගෙන යන්න, ඕනෑම දිනාවකට ඇදගෙන යන්න පුළුවන්කම ලෝකෙට ඇති වුණේ ත්‍රිපිටකයෙන් අපේ මනස අහකට ගිය නිසා. අපි අද භාවනා ක්‍රම කරනවා. භාවනාව අනෙකක්, ත්‍රිපිටකය කියන්නේ වෙන එකක් කියලා යි අපි හිතාගෙන ඉන්නේ. ත්‍රිපිටකය කියන්නේ ඉගෙනගන්න තියෙන එකක් කියලා යි අපි හිතාගෙන ඉන්නේ.

නමුත් 'ත්‍රිපිටකය' කියන එකේ තියෙන්නේ 'නිවන්මගේ පණිවිඩය' කියන එකයි මට කියන්න ඕනේ.

ඒ නිසා ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙන් අන්තිම වතාවට ඉල්ලන දෙයක් තමයි අපි මේ ශාසනයට එනකොට අපිට තිබුණ අඩුපාඩුව පශ්චිම ජනතාවට නො තියා, මේ ත්‍රිපිටකයේ ගැඹුරුම ගැඹුරු අරුත් පිරික්සමින්, සොයමින්, ගවේශණය කරමින්, මේ ත්‍රිපිටකය අධ්‍යයනය කරලා මේ බුද්ධශාසනයට නැවත පුනර්ජීවයක් දෙන්න කටයුතු කරන්න කියන එක.

මම ජීවිත කාලයේම සිද්ධකළ සියළුම කුසල් පින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේලා සියළු දෙනාටම අනුමෝදන් කරනවා. ඒ සඳහා ස්වාමීන්වහන්සේලාට ශක්තිය ධෛර්ය ලැබේවා කියන තැනින් මම අවසන් කරනවා. ප්‍රශ්න ගොඩක් තියෙනවා. නමුත් ඒවා කතා කරන්න කාලය නෙවෙයි.

තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන්වහන්ස.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

හතරවැනි දේශනය නිමා විය.

පසුවදන - ධර්ම දනය

සබ්බ දනං ධම්ම දනං ජිනාති - සියලු දන් පරදවා ධර්ම දනය
ජයගනී

ධර්ම දනය පිළිබඳව ධම්ම පද්ධතියට වෙති මෙසේ සඳහන් වේ. සක්වල ගැබ සිට භවාග්‍රය දක්වා අතරක් නැතිව බුදු, පසේබුදු, මහ රහතන් වහන්සේලා වඩා හිඳුවා දෙන ලද ප්‍රණීත පිණ්ඩපාත දනයට ද වඩා, පාත්‍ර පුරවා දෙන ලද ගිතෙල් ආදී බෙහෙත් දනයට ද වඩා, එසේම මහා විහාරයන්ට සමාන විහාර ද, ලෝවාමහාපාය වැනි ප්‍රසාදයන් නොයෙක් සියදහස් ගණනින් කරවා දෙන ලද සේනාසන දනයට ද වඩා, අනාථ පිණ්ඩික සිටුකුමා දෙවරම් වෙහෙර සඳහා කළ පනස් හතර කෝටියක ධන පරිත්‍යාග චේතනාවට ද වඩා, බඹලොව තරම් උසට බුදුන් උදෙසා චෛත්‍යය කරවනවාට ද වඩා යටත් පිරිසෙයින් සතර පද ගාථාවකින්ද අනුමෝදනා ධර්ම දේශනයක් සිදුකෙරේ නම්, ධර්ම දනමය පින්කමක් සිදු කෙරේ නම් ඒ ධර්ම දනමය පින්කම ම වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වේ, උතුම් වේ යැ යි දක්වා ඇත.

එයට හේතුව නම් ඉහත කී සිවුරු පිඳීම පිණ්ඩපාත දන සෙනසුන් ඉදිකිරීම් ආදී පුණ්‍ය කර්ම කරනුයේ ධර්මය අසා දෑන ගත් බැවිනි. ධර්මය දෑන කියා ගැනීමට නො ලැබුණි නම් බත් හැන්දකුළු නො දෙන බව ධර්මයේ පෙන්වා ඇත. තව ද රහත් බෝධියෙන් නිවන් දුටු පිරිස අතර අගතැන්පත් සම්මාදිට්ඨි සූත්‍රය ද දේශනා කළ ඒ සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේට කල්පයක් මුළුල්ලෙහි වසින වර්ෂාවේ දිය බිඳු ප්‍රමාණය කීමට තරම් මහා නුවණක් ඇත්තේ ය. මේ තරම් නුවණක් ඇති ඒ සැරියුත් හිමිට ද අස්සජ් හිමියන්ගෙන් බණ පදයක් දෑන ගැනීමට නො ලැබුණි නම් නිවන් දැකීමට නො හැකි වන්නේ ය. මේ හේතුවෙන් ධර්ම දනමය පින් ම සියලු දනමය පින්කම් වලට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වන බව අග්‍ර වන බව තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සක් දෙවිඳුට වදාරන්නට යෙදුනේ ය.

ධර්ම දනය අවුරුදු දහස් ගණනින් සීමා වූ බුද්ධෝත්පාදයෙහිම කළ හැකි වන්නේය. කල්ප ගණනින් අති දීර්ඝ වූ අබුද්ධෝත්පාදයෙහි කළ නොහැකි වන්නේය. සංසාරයෙහි සැරිසරන සත්වයා සුගතියට නොපැමිණ අවුරුදු කල්ප කෝටි ගණන් අපායේ වාසය කරන කල්හි ද ධර්ම දනයක් නම් කළ නොහැකිවේමය. මිසඳිටුව උපන් කල්හි ද, පිට සක්වල උපන් කල්හි ද, ගොළු - බිහිරි - මෝඩ - උම්මත්තකව

උපන් කල්හි ද, ශ්‍රද්ධා, සති, චීරිය, සමාධි, ප්‍රඥ යන ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් දුර්වලව උපන් කල්හි ද අල්ප මාත්‍ර වූ ද ධර්ම දනයක් නම් නොකෙරේමය. දීර්ඝායුෂ්ක අරුපී බ්‍රහ්ම ලෝක සතරෙහි හා අසඤ්ඤසත්ත බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපන් කල්හි ද ධර්ම දනය නොකළ හැකිය.

ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීමෙන් ශ්‍රද්ධා ප්‍රඥ දියුණු කර ගත් බොහෝ සත්වයෝ මසුරු මල හැරපියා තමන් සතු සියලු ධනය පරිත්‍යාග කරති. සමහරු ධනය ද, ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ, අත්පා ආදී අංග ප්‍රත්‍යංග ද පරිත්‍යාග කරති. තෘෂ්ණාව හැරපියා එතෙක් දැ දීමෙහි පොළඹවන ධර්මය දීම සියලු දීම් වලට වඩා උසස් වේමය. ධර්ම දනය නිසා මරණය වැලකී රැකුණු ජීවිත මෙතෙකැයි පමණ නැත. සතර අපා දුකින් මිදී සුගතියෙහි ඉපදුණු සත්වයන් මෙතෙකැයි පමණ නැත. එහෙයින් ධර්ම දනය සියලු දනයන්ට ප්‍රමුඛ වෙයි.

පෙර බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ ධර්ම දනය හේතු කොට ගෙන පසු බුදුවරයන් වහන්සේලාද පසේ බුදුවරයන් වහන්සේලාද රහතන් වහන්සේලා ද ලෝකයෙහි පහළ වූහ. ඒ කාරණයෙනුත් ධර්ම දනය ශ්‍රේෂ්ඨ වේ. සත්වයකුට ලැබිය හැකි උසස්ම තැන වූ සම්මා සම්බුද්ධ බෝධිය පවා අත් කරදෙනුයේ ධර්ම දනය විසිනි. ඒ හේතුවෙනුත් ධර්ම දනය අග්‍රය. ධර්ම දනයෙහි ආනිශංස පක්ෂය මෙතෙකැයි සීමා කර ප්‍රමාණකර කිව නොහැකි බවම ත්‍රිපිටකයෙහි සඳහන්ය. ධර්ම දේශකයා උපනුපත් තැන සියලු යස ඉසුරු පිරිවර සම්පත්තියෙන් ආඪ්‍ය වන්නාක් මෙන්ම ඒවා සැපසේ අනුභව කරන මහා ප්‍රඥවන්තයෙක් ද වන්නේය. ලෞකික ලෝකෝත්තර සියලු සම්පත දෙන්නාට සියලු සම්පත් නිතැතින්ම ලැබේමය. එහෙයින් එබඳු උතුම් ධර්ම දනය දෙන්නට වටී.

පිරිස් වලට ධර්ම දේශනා කිරීම කාටත් කළ නොහැකි බව සැබෑය. එහෙත් ධර්ම දනය කාටත් සිදු කළ හැකි වෙනත් විධි බොහෝ තිබේ.

1. ධර්ම දේශනා කිරීම, කරවීම හා ධර්ම පූජා පැවැත්වීම
2. ධර්මය ඉගැන්වීම හා දහම් පොත් පත් සගරා මුද්‍රණය කර බෙදා හැරීම
3. පිරිස් වලට බණපොත් කියවීම, අන්‍යයන් ශීලයෙහි ගුණයෙහි පිහිටුවීම හා ඔවුන්ව විවිධ පින්කම් වල යෙදවීම
4. ධර්ම ශාලා කරවීම, ධර්මාසන කරවීම, ඉරුදින දහම් පාසල් පිහිටුවීම හා ඒ සඳහා පහසුකම් සැලසීම

5. දරුවන්ට ධර්මය උගන්වා ධර්ම දේශකයන් කරවීම
6. ධර්ම දේශක භික්ෂූන්ට හා ධර්මය ඉගෙන ගන්නා භික්ෂූන්ට අවශ්‍ය පහසුකම් සැලසීම

ධර්ම දනයට හතරුකම් කිරීම

නොමිලයේ දෙන බණ පොත් ශ්‍රේණියන්, කාලයන්, මහන්සියන්, ධනයන්, ධර්මය වෙනුවෙන් පරිත්‍යාග කරන, ලාභ ප්‍රයෝජන අපේක්ෂාවෙන් තොරවූ සත් පුරුෂ සාධු ජනතාවගෙන්ම බිහිවන හෙයින් විශේෂ ගෞරවයෙන් ආරක්ෂා කළ යුතුය. කියවා ප්‍රයෝජන ගත යුතුය. ශ්‍රද්ධාවෙන් නොමිලයේ දෙන දහම් පතපොත ලබාගෙන හෝ පිළිගෙන එය නොකියවා, ඉන් ප්‍රයෝජන නොගෙන එය කියවීමට කැමති කෙනකුට ද නොදී, ආරක්ෂා ද නොකොට නාස්ති වී යාමට ඉඩදීම ඒ ධර්ම දනයට කරන හානියක් වන හෙයින් ඉන් බරපතල අකුසල කර්මයක් සිදුවේ. ළමයින් නැළවීමට හෝ ළමයින් සතුව කිරීමට ඒ පොත් දීමෙන් ඒ ළමයින් ද අපායගාමී අකුසල් කර ගනිති. තවද ධර්ම දනය ලෞකික ලෝකෝත්තර සියලු සැපතට ඉවහල් වන මහා ආනිශංස දයක කුසල කර්මයක් වන හෙයින් තමන්ගේ බලය පෑමෙන් එය වළක්වාලන අය ද, නරක හැසිරීම් කැකෝ ගැසීම් ආදියෙන් එයට බාධා කරදර පමුණුවන අය ද, ධර්ම දනය හෙළාදකින, පහත් කොට, නිශ්ඵල කොට සිතන කියන අය ද ඒ ලෞකික ලෝකෝත්තර සියලු සැපතින් පිරිහී සතර අපායාදී දුගතියට වැටෙන බව සැලකිය යුතුයි. “ධම්ම දෙස්සි පරාභවො” ධර්මයට ද්වේෂ කරන්නා පිරිහෙයි.

මෙම ධර්ම දනයට සම්බන්ධ වීම

මෙම ඉතා වටිනා දහම් පුස්තකයේ යම් පිටපත් ප්‍රමාණයක් මුද්‍රණ වියදම වූ රු. 60 ක් පමණක් ගෙවා ලබාගෙන උතුම් ධර්ම දනයක් ලෙස ඔබ ප්‍රදේශයේ ධර්ම ගවේෂණයේ යෙදෙන පින්වතුන් හට නොමිලයේ බෙදා දීමට හැකියාව ඇත. නිවන් මග, 595, රොමියෙල් මාවත, පනාගොඩ, හෝමාගම (190 බස් මාර්ගයේ පනාගොඩ පරාක්‍රම විද්‍යාලය අසලින් පහලට යන රොමියෙල් මාවතේ වමට ඇති දෙවැනි හරස් පාරේ දෙවැනි ගෙදර) දුරකථන: 0112-752352 විද්‍යුත් ලිපිනය: path.nirvana@gmail.com

ධර්ම දනය පිළිබඳ වූ ඉහත ලිපිය ස්ථානෝචිත බව සලකා අන්තර්ජාලයෙන් උපුටාගෙන මෙහි ඇතුළත් කරන ලද බව කරුණාවෙන් සලකන්න.

තෙරුවන් සරණයි.